శ్రీరస్తు.

ఉత్తరహరివంశము.

నాచన సోమనాథప్రణీతము.

చెన్నపురి:

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్‌వారిచేఁ

ప్రకటితము.

1937.

పీ ఠి క.

నాచనసోమన

ఉత్తరహరివంశమును తెనుఁగున రచియించిన యీకవి నియోగి బ్రాహ్మణుఁడు; ఆపస్తంబసూత్రుఁడు; భారద్వాజ గోత్రుఁడు; నాచనకుమారుఁడు.

దేశము

విద్యానగరాధిపతి యగు సంగమబుక్కభూపాలుని చే నేటి కడపమండలమందలి పెంచుకలదిన్నె గ్రామమును బ్రతిగ్రహించుటచే నీకవి కడపమండలమువాఁడయి యుండవచ్చునవచ్చును. హరివంశముగాక వసంతవిలాస మని మఱియొక గ్రంథమును గూడ నీకవి రచియించెను. లక్షణగ్రంథములం దుదాహృతమగు నీక్రిందిపద్యమును బట్టి తత్కృతిపతి మాచయబ్రహ్మఁడని యెఱుఁగ నగుచున్నాఁడు.

ఉ. శ్రీచన్నుంగవక్రేవఁ గ్రొమ్మెఱుఁగులన్ శృంగారపుందోఁటకున్
ప్రాచీనం బగుచున్న వింశతి నఖప్రాఢిన్ సుఖాంభోధివే
లాచంద్రోదయ మైనదేవుఁడు కృపాలంకారచిత్తంబునన్
జూచున్ మాచయబ్రహ్మధీమణిఁ గవిస్తోమైకచింతామణిన్.

ఈ మాచయబ్రహ్మని శాసనము పల్నాడుతాలూకాలోని కారెమపూఁడిలో నున్నది. *కావున నీకవి గుంటూరు మండలము వాఁడేని కావచ్చును.

---

* అది నేఁ జూచితిని; కాపి వ్రాసికొనిరాలేదు.

కాలము

ఈ కవి కాలమును గూర్చి పలుదగవులున్నవి. ఇంతదాఁక నెవ్వరును సముచితమయిన సిద్ధాంతమును నెలకొలుపలేదు. వాదస్వరూపము నించుక వివరించి నాకుఁ దోఁచినసిద్ధాంతము నెఱిఁగింతును. ఎపిగ్రాఫికా కర్ణాటికాలో నాచనసోముని కాలము నిర్ణయించుటకుఁ దోడ్పడుశాసనములు రెండున్నవి. ఆ రెండును నేకదానమునే పేర్కొనుచున్న యేకశాసనమునకే భిన్నప్రతులు. నాగరిలిపితోనున్న తామ్రశాసనములనుండి యెత్తఁబడినవి. మూలప్రతిబింబములా గ్రంథమునఁగానరావు. కావున నిప్పుడందుఁగానవచ్చుచున్న శాసనపుత్రికలలోఁ గొన్ని యక్షరములు పాఠకప్రమాదమునఁ జేరి యుండవచ్చు ననవచ్చును. సంగమరాజుకుమారులు, హరిహర, కంప,బుక్క రాయ, మారప, ముద్దపనాము లయిదుగురిలో నడిమివాఁ డగుబుక్క రాయఁడు, విద్యారణ్యాకృతమయిన విద్యానగరమున రత్నసింహాసనమునకుండి రసభూనయనేందు రసాభ్రనయనేందు(రెండు ప్రతులందు రెండువిధములుగా నున్నది) సంఖ్యాకమయిన శకాబ్దమున, తారణచైత్ర శుక్లనవమినాఁడు అష్టాదశపురాణముల తత్త్వార్థము నెఱిఁగినవాఁడు, అష్టభాషాకవిత్వ శ్రీమహితుఁడు, నాచనకుమారుఁడు నగుసోమునకు గుత్తిదుర్గమందుఁగల పెంచుకలదిన్నెగ్రామమును దానముచేసెను అని శాసనసారము. రసభూనయనేందు, అనఁగా1216 అగును. రసాభ్రనయనేందు, అనఁగా 1206 అగును. శక 1216 గాని 1206 గాని తారణవత్సరము కాదు. మఱియు నీకాలమునకు దాత యగుబుక్కరాయల యునికియే తెలియరాదు. మఱియు నాకా

లమునకు విద్యారణ్యులు విద్యానగరమును నిర్మింపఁజేయనే లేదు. శక 1258అగు ధాతృనామసం. వైశాఖశుద్ధసప్తమినాఁడు పుష్యనక్షత్రయుక్త సింహాలగ్నమున విద్యారణ్యులనిదేశమున విద్యానగరమునిర్మింపఁబడినట్టుగా *కాపలూరుశాసనము చెప్పుచున్నది. దీనినిబట్టి చూడఁగా నిప్పుడు చెప్పిన రెండుశకకాలములు సరిగావని యేర్పడుచున్నది. తారణవత్సరము సరిగా శక 1266 సంవత్సరమున వచ్చుచున్నది. అప్పటికి విద్యానగరనిర్మాణము జరిగి యెనిమిదివత్సరము లగును. కావున పయిశాసనమీ 1266 కాలమునే తెలుపునదిగా నుండవలెను.

శ్లో. "అలంకృతే శకస్యాబ్దే రసర్తునయనేందుభిః, తారణాబ్దే చైత్రమాసే నవమ్యాం శుక్లపక్షకే" అని యుండవలసిన శ్లోకము శాసనము చెక్కినవారో, చదివినవారో తప్పుటచే 'రసభూ' 'రసాభ' అనునపపాఠము లేర్పడియుండునని నేను తలఁచుచున్నాఁడను. నాగరిలిపి వ్రాఁత 'రసర్తు' అనునది 'రసభూ' గాను 'రసాభ్ర'గాను పొరపుచ్చుట సంభావ్యమే.

కాని దొరతనమువారి పరిశోధనలవలన బుక్కరాయలు శక 1274 నాఁటికి రాజ్యమునకు వచ్చినట్టును నంతకుఁబూర్వమాతనియన్నయగు హరిహరరాయలురాజ్యమేలుచున్నట్టును దెలియవచ్చును. రాజ్యమునకు రాకపూర్వము బుక్కరాయలు దానము నెట్లుచేయఁగల్గు నని యొకయాక్షేప మున్నది. దీని కిట్లు సమాధానము చెప్పవచ్చును.

ఎపిగ్రాఫికా కర్ణాటికా వాల్యూం 5. హాసన్ జిల్లా చెన్నరాయపట్నంతాలూకా శాసనము నెం 256 లో హరిహరరాయలు

* నెల్లూరి శాసనములు 1 వాల్యం 15 నెం॥ తామ్రశాసనము.

రాజుగానున్నను, వాస్తవమునకు విద్యానగరమును నిర్మింపఁ జేసినవాఁడు పేరుపెట్టినవాఁడు బుక్కరాయలే యనియున్నది. అన్న హరిహరుఁడు రాజుగా నున్నను సర్వసమర్థుఁ డయిన తమ్ముఁడు బుక్కరాయఁడు యువరాజుగా నుండుటచే నిట్లు దానశాసనము వెలయింపఁ దగినవాఁడే యగును. ఇదియొక గొప్పయాక్షేపము గాదు.

ఇట్లు చూడఁగా నాచనసోమన క్రీ. 1344 లో నున్నవాఁ డగుచున్నాఁడు. ఎఱ్ఱాప్రగ్గడకంటె నీతఁడు ప్రాచీనుఁడు గాఁడు. సమకాలమువాఁడుగాని యించుక తర్వాతివాఁడుగాని యగును.

బిరుదములు

సకలభాషాభూషణ, సాహిత్యరసపోషణ సంవిధాన చక్రవర్తి, నవీనగుణసనాథ బిరుదముల నీతఁడు హరివంశగద్య మందు చెప్పికొన్నాఁడు. చిన్నయ్యసూరిగారు 'అలికంబున యక్షినిడాఁచినట్టి సర్వజ్ఞుఁడ'ని యీతనిఁ బ్రస్తుతించిరి. అది మొదలుగాఁ గొంద ఱీతని సర్వజ్ఞబిరుదాంకుఁ డనుచున్నారు.

ఉత్తరహరివంశము.

ఇప్పు డుపలబ్ధమై ప్రకటితమైయున్న యీ యుత్తరహరి వంశమునేకాక పూర్వహరివంశమునుగూడ నీతఁడు రచించి యుండవచ్చునని కొందఱందురు. రచించెనని కాని లేదని కాని యొత్తిపలుకుటకుఁ దగిన యాధారములు గానరావు. ఇందు గ్రంథావతరణిక గానరాకుండుట, పూర్వభాగకథానుస్మరణ

ముండుట, పూర్వహరివంశమునుగూడ నీతఁడు రచించియుం డుటకు హేతువులందురు. బ్రహ్మశ్రీ నడుకుదుటి వీరరాజుపంతులుగా రిట్లు వ్రాసినారు.

"సోముఁడు పూర్వహరివంశమును రచించిన ట్లొండు రెండు నిదర్శనములు గానవచ్చుచున్నవి. శ్రీమదోగిరాల జగన్నాథకవి రాజుగారు తమసుమనోభిరంజనకావ్యము వ్యాఖ్యానమున చాచనసోమనాథుని యీక్రిందిప్రయోగము నుదాహరించినారు.

శతతాళదఘ్నహ్రదమునను జికెక్. సుమద్వి. 48 ప. వ్యాఖ్య.

ఈపాదముగలపద్యము ఉత్తరహరివంశమున లేదు. ఇది శ్రీకృష్ణుఁడు యమునానదియందలి కాళియనాగరాజు హ్రదమున నుఱికినఘట్టములోనిదని తోఁచుచున్నది. నలువదిమూఁడేండ్లక్రిందటఁ గవియే ముద్రింపించుకొన్న గ్రంథములోని దీయుదాహరణము. ప్రక్షిప్తమనుటకుఁగాని లేఖకప్రమాదమనుటకుఁ గాని వలనుపడునది గాదు. కాళియునిమడువున శ్రీకృష్ణుఁడుఱికినది పూర్వహరివంశములోని కథయైయున్నది.

నలువదియేండ్ల క్రిందటివఱకును గల యిమ్మహాగ్రంథ మిప్పు డేమయ్యెనో యని భాషాభిమానుల కెవ్వరికి విచారము గలుగకుండును? మొన్నటి జగన్నాథకవియఁట! సోముని హరివంశపు నిండుప్రతియఁట! నేఁడు గానరాదఁట! కాలమా! శ్రీజగన్నాథకవిగారి కుటుంబము గోదావరీమండలములోని ఫ్రెంచివారి యీనాముకడనున్న నీలపల్లెగ్రామమునకు వెడలి పోయినట్లు వినియుంటిని. మహనీయు లెవ్వరైన దాని యునికిని గనుగొందురుగాక యని వేఁడుచున్నాఁడను."

ఇట్లు వ్రాసిరి. కాని శతతాళదఘ్నప్రాదము పేరు పింగళి సూరనార్యుఁడు రచించిన కళాపూర్ణోదయమందు సుగాత్రీశాలీనులకథలో నున్నది. కాని పద్యపాదము భిన్నవిధము గలది.

ఓగిరాల జగన్నాథకవిగారు ప్రామాదికముగా దానిని హరివంశమందలిదానిఁగా స్మరించి యుందురేమో! (అప్పకవి- 'ఒకనాఁడిందుధరుండు' ఇత్యాదిపద్యమును తెనాలిరామలింగని యిందుధరోపాఖ్యానమందలిదానిఁగాఁ జెప్పినట్లుగానే.)

కవిలోకచింతామణిలో వెల్లంకి తాతంభట్టు నాచనసోమనాథునిదిగా నీ క్రిందిపద్యము నుదాహరించినాఁడు —

క. ఆపాదశిరోలంకా, రాపాదితచారుతాభిరామాత్మీయా
రూపాలోకనతుష్టా, కూపారకుమారికాముకురమణిబింబా!

ఇది యుత్తరహరివంశమునఁ గానరాదు. (ప్రథమాశ్వాసాంతమందలిదేమో!) పూర్వహరివంశ మాతఁడురచించియున్నచో నందలిదయి యుండునేమో! లేక వసంతవిలాస మని పేరుగల గ్రంథాంతరమందలిదేమో! సోముని వసంతవిలాసమందలివిగాఁగొన్నిపద్యములులక్షణగ్రంథములందును ప్రబంధరత్నావళిలోను గానన గును. ఈ క్రిందివితాళచౌపద వసంతవిలాసములోనిదిగా లక్షణగ్రంథములందుఁ గానవచ్చుచున్నది.

వీణాగానము వెన్నెలతేట
రాణమీఱఁగా రమణులపాట,
ప్రాణమైన పినబ్రాహ్మణువీట
జాణలు మెత్తురు జాజఱపాట.

సోమనాథుఁడు తనగద్యమున "బుధారాధనవిరాజితిక్కన సోమయాజి ప్రణీతంబైన మహాభారత కథానంతరంబున...నా

చన సోమనాథ ప్రణీతంబైన” అని తిక్కనతర్వాతఁ దనపేరే పేర్కొనఁదగిన దన్నట్టు తనయభిమతమును దెల్పుకొన్నాఁడు గాని విద్వల్లోకము, తిక్కనతర్వాత నెఱ్ఱాప్రెగ్గడనే పేర్కొన్నది. కవిత్రయమని నన్నయ తిక్కన యెఱ్ఱనలకే పేరయ్యెను. వారు ముగ్గురు సమానసమ్మానార్హు లగుటచేతనే యిట్లు పేర్వెలసెను. ఎఱ్ఱాప్రెగ్గడకవితకుఁగల ప్రసాదగుణము సోమనాథుని కవితకు లేదు.

అప్పకవి సోముని హరివంశములోనిదానిఁగా నీక్రింది పద్యము నుదాహరించినాఁడు.—

శా. నాతో మార్కొనలేరు నిర్జరపురీనాగేంద్రబృందారకా
రాతుల్ మున్నుగ దేవసంఘములు పోర స్థిరసంగ్రామకుం
డీత్రైలోక్యమునందుఁ గల్గఁడు రణం బెచ్చోటఁ లేకుండఁగాఁ
జేతుల్ వేయుఁ వృథాభరం బగుచువచ్చెన్ దేవ యీ మేనికిన్.

ఇది బాణాసురుని కథలో (౫ ఆశ్వాసము) నిది కాఁదగును. కాని యుత్తరహరివంశపు వ్రాఁతప్రతులలో నిది గానరాదు.

మననాచనసోమన తెల్గుహరివంశమునకు మూలమయిన సంస్కృతహరివంశమున్నదేమో యెఱుఁగరాదు. ఇప్పుడు ముద్రితమయియున్న హరివంశమునకు నీ తెల్గునకు మిక్కిలి భేదములున్నవి. అందలికథలు పెక్కులిందు జేరనేలేదు. ఉన్న కథలుగూడ వెనుకముందులుగా నున్నవి. సంస్కృతహరివంశమున హంసడిభకకథ గ్రంథాంతమందున్నది. ఇందు చతుర్థాశ్వాసమున నున్నది. సంస్కృతమున హంసడిభకకథకు మిక్కిలి

పూర్వమందున్న బాణాసురకథ తెల్గునఁ గట్టకడపటిదిగా నున్నది. మూలమునుండి కొన్నికథలనుమాత్రమే కయికొని సోమనాథుఁడు తర్వాతిప్రబంధరచనకు మార్గదర్శకముగా నవీనగుణసనాథుఁడై యీహరివంశము నిచ్చమెచ్చునట్లు రచించియుండునని నేను దలఁచుచున్నాఁడను.

నన్నయ్యభట్టారకుని ధారాశుద్ధియును, తిక్కన భావగాంభీర్యమును గలయికఁజెంది మన సోమనాథునికవిత నాశ్రయించిన దనవచ్చును. కొన్నిచోట్ల శయ్యాసౌభాగ్య మతిమాత్రమై యర్థంపుసొంపును గొంత కొఱఁతపఱిచినదనియు ననఁదగియున్నది.

మ. గనయంబుం గొనయంబు నెన్నడుముతోఁ గర్ణావతంసంబుతోఁ
జనుదోయిం గనుదోయి సాయకముతో సంధానహస్తంబుతోఁ
జెనకం జేయుచు నేయుచుండె సతి లక్ష్మీభూతయై తేయత
ర్జనగర్జారవజర్జరాంగరుధిరాసారంబు తోరంబుగాన్.

శా. ఈరూపంబున సంస్కృతిందొఱఁగి మీరేచింతలం జెంతలం
జేరంగోరక యూరకున్న నిట విచ్చేయంగఁ జేయం గడుం
బారం బేదని వంతయుంగలిగెనే బాలార్కబింబంబులో
నారంగూరిన యంధకారమన నాహా సాహసం బెట్టిదో!

చతుర్థాశ్వాసము.

శా. ధారాస్ఫారకృపాణబాణపటలీధారాహతిం దచ్చతు
ర్ధారిశోణితఫాణితద్రవనిపీతప్రీతులై తన్నుఁ జె
న్నారం బన్నగయక్షరాక్షసు లమర్త్యవ్రాతచేతస్స్ఫురత్
స్ఫారస్ఫోరవిహారఘోరనటనార్ఘాటస్ఫుటాటోపులై. షష్ఠాశ్వాసము.

ఈకవీశ్వరునిరచనము పెక్కుపట్టులఁ దిక్కనసోమయాజి రచనమును బుడికిపుచ్చుకొన్నట్టు గానవచ్చును. భారతమున సంజయునిరాయబారమును, ఉత్తరహరివంశమున హంసడిభక కథలో జనార్దనునిరాయబారమును బోల్చి చూచిన నీవిష యము తేటపడఁగలదు. మఱియుఁ దిక్కనవోలె నీతఁడు మాటలు తేటగానున్నను లోఁతుగా నాలోచించినఁగాని యర్థము గానియట్లుగా ననేకపద్యముల రచియించినాఁడు. హంసడిభకోపాఖ్యాన మీగ్రంథములోని కథలలోనెల్ల హృద్యతమమై విరాజిల్లుచున్నది.

తెలుఁగువాఙ్మయమున నితరకవులెవ్వరును సాధారణ ముగాఁ బ్రయోగించి యెఱుఁగని యుపమానములను, అర్థాం తరన్యాసములను దృష్టాంతములను నీతఁడు ప్రయోగించెను.

బీరపుఁబొత్తముఁ గట్టుకొనిపోయె, పువ్వులువేడుకైనఁ గడివోయిన వాళ్ళుడువంగవచ్చునే, ఎంతదఱిఁగిన మిరియాలుం జొన్నలసరిపోవే, కొత్తెవ్వఁడింటికంబము సేసెన్, *నోఁచినవారి సొమ్ములవినోమనివారికి వచ్చునే ధరన్.

---

*ఇది చరణము సమస్యగా మైలమభీమనిపేర నెవరో పూరించినారు. ఆపూర్తికూడ నీతనిదియయినను గావచ్చును. అది యిది:—

ఉ. యాచకఖేచరుండు సుగుణాంబుధి మైలమభీమఁ డీల్గినన్
జూచిపరించె రంభ యెదఁజొచ్చెఁ దిలోత్తమ; దారి నిద్దఱన్
ద్రోచె ఘృతాచి ముగ్గురకు దొడ్డడికయ్యము పుట్టె నంతలో
నాఁచుకుపోయె ముత్తిసతి సవ్వరి యద్దశఁ జూచి నిర్జరుల్
(నోఁచినవారిసొమ్ములవినోమనివారికి వచ్చునే ధరన్.)

పిడుగు చిట్లినభంగిఁ, జీలుగు వెఱగినమాలెకుఁ గంబంబు గాదు, చెఱువువిడిచి కాలువఁ బోగడంజనునే, ఎదిరికిన్మడఁచువాఁడు, తనకుఁదగరంబు సఱచు లెంతటిభరంబు- ఇత్యాదులు. ఈకవియుద్ధవర్ణనలుతత్కాలపుయుద్ధములఁజూచి చేసినట్లున్నవి.

ప్రాచీనాంధ్రకవికృతులలో దురవబోధములనఁబడువానిలో సోమనాథునికృతి ప్రధానమయినది. అప్రతీతపదప్రయోగాభిమానముచేతను, శయ్యానైగనిగ్యసంపాదనప్రీతిచేతను, అనుప్రాసవిన్యాసాభిరతిచేతను, నీతఁడు తనకృతిని బెక్కుపట్టులందు దురవబోధము గావించెను. అందును వచనరచనలో మఱియుఁ గఱకుఁదనముఁ జూపెను. ఆంధ్రకవులలోఁ జిత్రకవిత్వమును వెలయించినవారిలో నీతఁడే ప్రథముఁడుగాఁ గానవచ్చుచున్నాఁడు. అచ్చతెలుఁగుపద్యములు, నిరోష్ఠ్యపద్యములు, అనుప్రాసపద్యములు నీతనికృతిలోఁ గానవచ్చుచున్నవి. ద్విత్రిచతుష్ప్రాసపద్యములనీతఁడు చెప్పినాఁడుగాని యందు కందములందు రెండేసి చరణములకే యాప్రాసములుండుట విశేషము.

అచ్చతెలుఁగు.

సీ. తొలుకారు మెఱుఁగులతోఁటలో నాడెడు
రాయంచకొదమతో రాయఁజాలి
యిరులబండారంపుటింటికిఁ బెట్టిన
బొండుమల్లెలకోటఁ బోరగెలిచి
బలుమంచుఁగంబాల బలసిరాఁజుట్టిన
క్రొత్తమంజిడిబాగుఁ గొఱఁతచేసి
పాలపెన్నురువుగుబ్బలిమీఁద నెలకొన్న
నిండువెన్నెలమ్రుగ్గు నిగ్గుఁ జెఱిచి

గీ. జడల గ్రొన్నెల మెడఁబాఁప సరిగెదొడలఁ
బొడలతో త్మైనవెలిమిడిపూఁతమించఁ
బొడమి ప్రేఱేనిముందటఁ బొడవు సూపెఁ
బొడుపలందెల్లఁ బొడుపైనబోఁటువేల్పు.

ద్వితీయాశ్వాసము.

నిరోష్ఠ్యము.

చ. చనిచని కాంచె నంత ఋషిసంహతి ... ...
... ...

ప్రాసవిశేషములు.

క. అఱిగరమున నేఁదాల్చిన, నఱిగరము నగేంద్రధీరుఁడైనం జెడఁడే
యఱి దిరమై నన్నడుగుట, యఱిదిరమైకాభిలాషులగు నృపతులకున్.

చతుర్థాశ్వాసము.

ఈకవి ప్రయోగించినపదములు కొన్ని యితరత్ర గాన రాకున్నవి. శబ్దరత్నాకరమునఁ జేరనిపదము లీకవికృతిలోఁ బెక్కులున్నవి.

'గండారపుబొమ్మ' అనుపదము నీతఁడు ప్రయోగించి నాఁడు. శబ్దరత్నాకరమున నిది లేదు. దీనికిఁ బలువురు పలుదెఱఁగులనర్థము చెప్పుచున్నారు. దేశ్యనామార్థకోశమున, 'గండా

రపుబొమ్మనఁగా, మండలమున దృష్టిబొమ్మ' అని యున్నది. ఇట్టివి యీ కృతిలోఁ బెక్కులున్నవి.

బమ్మెరపోతరాజాదులీకవీశ్వరునిరచనల ననుకరించిరి. శ్రీ రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మగారు, వేలూరిశివరామశాస్త్రిగారు, నడుకుదుటి వీరరాజుపంతులుగారు మొదలగువా రీకవీశ్వరుని దేశకాలములనుగూర్చియుఁ గవితారీతులనుగూర్చియు నిదివఱకుఁ గొంత విపులముగా విమర్శముల వెలయించిరి. ఆయా సమయములందు నేను వానిని జూచితినిగాని యీలఘుపీఠిక వ్రాయునాఁడు నాకు శ్రీవీరరాజుపంతులుగారు సాహిత్యపరిషత్పత్త్రిక 12, 13 సంపుటములందుఁ బ్రకటించిన 'సోమునిహరివంశము' అను వ్యాసమే చూడఁగల్గెను. పయిఁ బేర్కొనఁబడిన వారు విలువగల విషయములెన్నో వారివారి విమర్శనములందుఁ జెప్పిరి.

తంజావూరిలైబ్రరిలో నుత్తరహరివంశమునకు రెండు వ్రాఁతప్రతులున్నవి. వానిఁజూచి నేను గొన్ని పాఠభేదములను గూర్చుకొంటిని. శ్రీ వేంకటగిరిసంస్థానాధీశ్వరులపుస్తకశాలలో నొక వ్రాఁతప్రతి యున్నది. అది ప్రాయికముగా బహుజనపల్లి సీతారామాచార్యులుగారికిపీ రేశలింగముపంతులుగారికిఁ జేకుఱినప్రతిని బోలినదే. దానిలోఁ బ్రథమాశ్వాసము లేదు.

ప్రాచ్యలిఖితపుస్తకశాలలో నొకతాళపత్త్రప్రతి కలదు. పయిప్రతులలోనిపాఠములుగూడఁ గొన్ని యీముద్రణమునఁ గైకొనఁబడినవి.

పాఠభేదములఁగూర్చుటలో నావలనఁగాని ముద్రణమున నచ్చుచిత్తులఁ జూచుటలో ముద్రాలయమువలనఁగాని యేవేని దోషము లిందు దొరలి యుండవచ్చును. 'నడచుచునుండువాని చరణంబులకేకద రాళ్లుతాఁకుడుల్' అనున్యాయము నెఱిఁగి యిందుఁ బొడకట్టుతప్పిదములను సహృదయులు క్షమింపఁగలరు.

వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి.

శ్రీరస్తు.

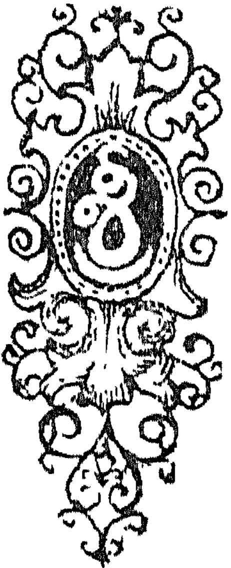

ఉత్తరహరివంశము.

నాచన సోమనాథ ప్రణీతము.

ప్రథమాశ్వాసము.

సర్వమంగళాకుచ
వాసంతీవకుళగంధవద్వనమాలా
వాసుకివిలాస వేద
వ్యాసమునిమనోనివాస హరిహరనాథా. 1

వ. దేవా వైశంపాయనుండు జనమేజయునకి ట్లనియె. 2

క. హరివంశప్రథమకథాం
తరమునఁ గలవింత లెల్లఁ దప్పక మదిలోఁ
దిరమయ్యెఁ గదా మీఁదట
నరవర! యేకథలాకో వినం బ్రియ? మనుడున్. 3

క. జనమేజయుఁ డిట్లను న
మ్మునితోఁ; బలదేవులావు మును విని మఱియుం
దనియదు మది ముద మొదవఁగ
వినఁ గోరెడుఁ జెప్పవే వివేకనిధానా. 4

క. ఘనబలుఁ డుదగ్రతేజుం
డనఘుఁ డనంతుఁ డన విందు మాదిమకథలం
దనుటయు వైశంపాయన
మునిపతి భూపాలచంద్రమున కిట్లనియెన్. 5

శా. పాతాళాధిపుఁ డైన శేషుఁడు ప్రలంబఘ్నుండు నారాయణ
ప్రీతిం బుట్టినశంకరుం డని జనుల్ పేర్కొన్నచో నంధకో
ద్భూతస్నేహముఁ గామపాలతయుఁ దప్పం దప్పఁగా కేమి ప్ర
ఖ్యాతిం బొందఁడె పాండురాంగమహిమన్ హాలాహలస్వీ
[కృతిన్.

వ. మఱియును. 7

సీ. కడిమి జరాసంధగంధసింధురముఁ ద
ద్బంధుమండలి[1]తోన పాఱఁ దోలె
బలియు నాగాయు(యు?)త[2]బాహు జగత్ప్రాణ
తనయు గదాకేలి దర్ప మడఁచె
[3]వీఁకతోడ వరాటవీఖేలనమ్మున
ధీరుఁ బ్రలంబదైతేయుఁ జంపెఁ
దెగువ రాసభరూపు ధేనుకాసురుఁ బట్టి
విన్నాణమున మేను విఱిచి వైచె

1 యునుబా. 2 ప్రాణు. 3 విస్మయవికచాటవీఖేలనంబున.

గీ. నగరపరిఖాపయఃపూరణంబు సేయ
సీరముఖమునఁ గాలించి [1]జీఱి తెచ్చె
మెఱసి మూఁడులోకంబుల మేటిమగలు
రాయనేర్తురె యా[2]దవరాముతోడ. 8

సీ. కౌరవాధీశ్వరుకన్యకారత్నంబుఁ
గామించి సాంబుండు గజపురంబు
సొచ్చి ముచ్చిమి సేయఁ జూచిన నెఱిఁగి యా
రారాజు వానిఁ గారాగృహమున
నిగ్రహీతునిం జేయ నెఱ[3]సినవార్త వే
గమ విని నగరంబు గంగలోనఁ
ద్రవ్వి వైచెద నని తనభూరిహలమున
నెత్తి [4]యెత్తేఁపె నయ్యేటినీరు
గీ. పఱపెఁ బట్టణ మిట్టట్టు వడఁ గదల్చి
కొడుకుఁ గోడలి రావించి కోటవెలికి
వియ్య మని శిష్యుఁ డని కాచి విడిచె నతని
సీరపాణితో రాజులు చెనయువారె. 9

గీ. అతఁడు నాఁగట నెత్తినయంతనుండి
యేటిదిక్కున కంతయు నెగసియుండు
హస్తినాపురి; యదియేల యమున నాఁటఁ
గోలె మధురాపురము చుట్టికొంచుఁ బాఱు. 10

క. హలపాణిమహిమ చెప్పం
గలవా రెవ్వరు పురాణకథలన్ మఱియుం

1 జీల్చి. 2 బల. 3 సె నవ్వా. 4 పఱపిన. 5 క్కంతకంతకు.

దెలిసికొనుము నేఁ జెప్పక
నిలిచినచోటులు వివేకనిర్మలబుద్ధిన్. 11

క. అనుటయు నాజనమేజయ
జనపతి యిట్లనియె రుక్మి సచ్చిన మగుడం
జని యాదవనగరంబున
జనార్దనుం డేమి సేసె సౌజన్యనిధీ. 12

వ అనుటయు వైశంపాయనుం డిట్లనియె. 13

మ. తనవీటన్ హరి యుండ రాక్షసులు రత్నస్వర్ణసందోహముల్
వినతిం గప్పము దేరఁబుచ్చికొనెదద్విఘ్నుంబుఁ గావించినన్
వసదత్తాఖ్యుల దైత్యులం దునుమ నోర్వంజాల కంభోరుహా
సను చేతన్ నరకుండు లబ్ధవరుఁడై చాలెం గ్రియాహానికిన్.

మ. అతఁడంతంతకువాలివాలుబలిమిన్ హాలాహలాహం క్రియా
ద్భుతభంగిన్ వివిధాస్త్రధారలు సమిద్భూమిన్ వెలార్పుం
బ్రభాసఃతితీవ్రద్యుతి సోదరా స్తరథినీపాదాతకుంతంబులం
బ్రతివీరప్రమదాకపోలఫలకప్రాంతాలకాంతంబులన్. 15

మ. ధనదాంతఃపురతారహారములు యాదఃపాలబాలాఘున
స్తనకాశ్మీరము ధర్మరాట్టులవధూసంవ్యానకౌశేయముల్
దనుజేంద్రారివరావరోధదయితాధమ్మిల్లమాల్యంబులున్
గినుకం దెచ్చి ఘటింపఁ జూచు జయలక్ష్మీనిత్యనైపథ్యమున్.

వ. ఇట్లు వర్తించి వర్తించి దిగ్విజయంబు సేయుతలంపున. 17

నరకాసురుఁడు స్వర్గముమీఁద దండయాత్ర వెడలుట.

సీ. ఒకనాఁడు దనుజనాయకుసేన[1]తో దివ్య
ధామంబుపై కటు దాడివెట్టి

1 గూడి దివ్యపురంబుపై దాడివచ్చి యేచి.

వజ్రిమందిరముకవాటంబుఁ దనవింటి
కొప్పునఁ బొడుచుచుఁ గ్రూరసింహ
నాదుఁడై సమరంబు నాకిమ్ము చాలవేఁ
జయ మిమ్మనుడుఁ బాకశాసనుండు
నైరావతం బెక్కి యమరసైన్యంబుతో
నగరంబువెలి కేఁగి మగతనంబు

తే. మిగులఁ దద్దైత్యవాహినిమీఁద నడచె
నప్పు డుభయబలంబులు నసికుఠార
కుంతతోమరక్షురికాదిఘోరశస్త్ర
ఘట్టనంబున నసమసంగరము సేయ. 18

గీ. అచలగతి నుండె దనుజసైన్యంబు మిగులఁ
బరగి [1]దైవసైన్యంబుచేఁ దరల దయ్యె
దనుజసింహనాదములు డెందములు సొరఁగఁ
దిరుగఁబడఁ జొచ్చె నమరకుంజరబలంబు. 19

క. అట్టియెడఁ [2]సురబల మి
ట్టట్టు పడం జేసి దనుజు లసిముసలగదా
ఘట్టనముల బలమర్దను
కట్టెదురన నెఱపి [3]రసమకౌతుకమతులై. 20

క. అరగయ్యంబున దివిజులు
దిరుగుడుపడి రింకమీఁద ధృతి చెడి తిరుగం
బురుహూతుఁ డనుచుఁ దమవా
రరసినఁ దలపువ్వు వాఁడ దని సంతసిలన్. 21

---

1 నమరుద్గణంబు. 2 సురబలముల నట్టిట్టువడంగఁ జేసి యసి. 3 పఱపి.

చ. నిలు నిలు మంచు దానవుల నిర్జరనాథుఁ డదల్చి వింట మం
టలగతిఁ దూపులుం జటులటంకృతులుం నిగుడారఁ బోరన
క్కొలఁది నుదారసారరణకోవిద బాహులు లోకపాలకుల్
గలసిరి కారుచిచ్చునకు గాడ్పులుదోడగుచంద మొందఁగన్. 23

వ. వారెవ్వ రంటేని.

గీ. వచ్చె యక్షగుహ్యకులతో వైశ్రవణుఁడు,
దోఁచె దారుణభుజగయాదోబలముల
తోడ వరుణుండు, కాలమృత్యువులతోడ
నడచె దండధరుండు, దానవులమీఁద. 24

వ. అప్పుడు. 25

గీ. ముర నిశుంభ హయగ్రీవ నరకముఖులు
బరవసంబునఁ దలపడ్డ బవర మచట
భీకరం బయ్యె నుద్భట లోకపాల
రచిత సమకాల బాహువిక్రమముచేత. 26

వ. ఇట్టు సంకులసమరంబు చెల్లుసమయంబున వరుణుతోడ హయగ్రీవుండును దండధరునితోడ నిశుంభుండునుం బురుహూతుతోడ నరకుండును గుబేరునితోడ మురుండును మఱియుం దక్కిన గీర్వాణులతో నితరపూర్వగీర్వాణులుం దలపడి పరిఘ ప్రాస ముసల పరశు తోమర శక్తి ప్రముఖంబు లగువివిధాయుధంబుల నొండొరుల గండడంగించు సమయంబున. 27

గీ. కినుకఁ బాశహస్తుఁడు హయగ్రీవు నొంచె
మర్మ భేదిబాణాసారమహిమ నతఁడు

గిరివిధంబున నచలుఁ డై వరుణుమీఁద
శితశరపరంపరా [1]సారశతము లేసె. 28

క. ఏసిన వరుణుఁడు దనుజు శ
రాసారములోన ముంచె నతఁ డాతని బా
ణాసనము క్షురప్రంబున
నేసెను ల స్తకము విఱుగ నింద్రుఁడు సూడన్. 29

వ. ఇట్లు ఖండితం బైన కోదండంబు సకాండంబుగా దిగవిడిచి.

చ. వరుణుఁడు వైచెఁ బాశమున వైచిన నబ్బలితంపుఁగై దువుం
గరమునఁ బట్టి దానవుఁడు క్రమ్మఱ వైచెఁ దదస్త్రమంబుధీ
శ్వరునకు నొవ్విసేయద నిజప్రభుఁ డంచు సురారి రేఁగి ని
ష్ఠురగద[2]నూఁచివైచినఁగదుఁకవడిమస్తముమీఁదఁదాఁకినన్.

క. నెత్తురు గ్రక్కుచు మూర్ఛా
యత్తుం డై తెలిసి వరుణుఁ డని మొన నిలువం
జి త్తంబు లేక బీరపుఁ
[3]బొ త్తము గట్టుకొని పోయెఁ బోయినపోకై. 32

వ. ఇట్లు వరుణుండు పాఱ వెండియు నొక్కదెస. 33

సీ. తఱిమి నిశుంభుఁ డంతకుమీఁద నిరువదే
నమ్ము లేసిన నతం డతనిమీఁద
నేసె సాయకశతం బింద్రుండు చూడ న
ద్దనుజుఁ డారవిసూనుధనువు నఱకె
నతఁడు దండం బె త్తి యద్దైత్యుఁ బొరివుచ్చు
[4]నాదిగొనంగ బాణాసనంబు

1 పరశ్శతము. 2 వూంచి. 3 బొ త్తనమటుఁగట్టితోలఁగెఁ. 4 నయిది.

వైచి వాఁడసితోడ వైవస్వతునిమీఁద
నడచె నద్దేవదానవులు కడఁగి
తే. జోడు గానికైదువులఁ బోరాడి రచట
ముందఱ సురాసురులబలంబులు గడంక
వాసవుఁడు [1]బలుఁడును బోరువడుపు దోఁప
నట్లు గదిసి జయోల్లాస మతిశయిల్ల.
మ గదదట్టించినిశుంభుమస్తకమునక్కాలుండుప్రేయఁగా మెయి
సదరం బైననొకింత కన్దిరిగియుఁగా శాతాసిచే వాఁడు
డు దెగఁగా వ్రేసిన మేను[2]ప్రస్పియముఁడాటోపంబుఁజైతన్యవ
బ్రిదులఁగా యామ్యబలంబులావలనికిఁగా భీతిం దొలంగించిన
క. ఇట్టిక సూఁడినవాఁ[3]డో
యొ ట్టిడుకొన్నాఁ[4]డో యనుచు నుల్లసమాడం
బట్టగుచు మగిడి చూడక
పట్టణమున కేఁగె లజ్జ బండతనమునన్.
వ. మఱియు నొక్కదిక్కున.
గీ. శ్రీదుఁ డుద్ధతి మాణిభద్రాదు లైన
యక్షులును గుహ్యకులును విద్యాధరులును
మొనసి తోతేరఁ దాఁకె నమ్మురునితోడఁ
జేరి నడవ డెబ్బదివేలు [5]పౌరవులును.
వ. ఇట్లు (నడచి) శరపరంపర లా దను జేంద్రుపయిం గురిసిన
చ. మురదనుజుండు[6]పౌరవసమూహమునుం గని రాజరాజ
శరనికరంబు వుచ్చి తనచక్కిన యెక్కినయక్షగుహ్యకు

1 బలిపోరిన. 2 డస్సి. 3 డా. 4 డ వ. 5-6 కా.

విరియఁగ ఖడ్గపాశముల వ్రేసిన వచ్చినత్రోవ వట్టి [1]కా
తరమున మాణిభద్రసహితంబుగ వచ్చినవారు పౌరులున్.

గీ. కైదు[2]వులు విడిచి యొడళ్లు గగురుపొడువ
నంత నంతఁ గకాపిక లైన వారిఁ
గని మురండు కుబేరునిఁ గదిసి యేసెఁ
బ్రతిభ [3]యాశీవిషోపమబాణతతుల. 41

చ. చను[4]మఱలందువక్షమునఁ జక్షురుపాంతములందు తెప్పలన్
మునిఁగినబాణజాలముల ముప్పిరిగొన్న భయంబు ఖేదమున్
మనముననిండఁగాఁదొడఁగి మార్కొనలేక కుబేరుఁడేఁగె న
ద్దనుజుల నింత చేసినవిధాతకు గోడనఁ బోవుచాడ్పునన్.

గీ. మఱియు దానవసైన్యంబు మాఱు లేక
యొప్పి తప్పిననిర్జరయోధవరులఁ
దోలి తొప్పఱవెట్ట నింద్రుండు నిలిచె
బవరమున నొక్కరుఁడు [5]నేఁడుపల్లువోలె. 43

ఉ. దేవతలెల్లఁ బాఱిన మదిన్ రణకౌతుక ముల్లసిల్ల నై
రావణదంతి నెక్కి నిజరాజితకార్ముకఘోరశింజినీ
రావము సూప నేపునఁ బురందరుతో నరకుం డెదిర్చె నా
నావిధసింహనాదుఁడయినాగముపైఁ జనుసింగమో యనన్.

మ. ఇటు రాచూతువుచేతిలావనుచు మ్రోయించెన్ గుణంబప్పుడు
త్కటసం[6]గ్రామము సెల్లె నిద్దఱకు దైత్యస్వామి నారాచమొ
క్క[7]టియేసెం దెగనిండఁ జాఁపి హరిమైఁ గాఁడన్ సురేంద్రుండు నె
త్తుట జొత్తిల్లుచుమూర్ఛవోయికరిపైఁ దూలెన్ విచైతన్యుఁడై.

---

1 రా. 2 వ. 3 నా. 4 మొన. 5 నేదు. 6 రంభముసూప నీడుగని.
7 టనే.

సీ. అంతలోనన[1] తేఱి యమరేంద్రుఁ డెనిమిది
బాణంబు లతనిపైఁ బఱపి మఱియు
రథము డెబ్బదిట సారథిఁ దొమ్మిదిట నేసి
పడగ శాతక్షురప్రమున నఱకి
సూతు నంతట శితాశుగపరంపర చేత
జముఁ గూడ ననిచి రథ్యముల నాల్గు
శరములఁ జంపి తచ్చాపంబు క్రూరభ
ల్లమున ఖండించిన నమరవైరి

తే. విరథుఁ డై చేతఁ గరవాలు వెలుఁగుచుండ
దాఁటి గజకుంభములఁ గాలఁ దన్ని వజ్రి
వక్షు మదరంట వ్రేసిన వ్రాలె నతఁడు
మీఁదమీఁదనె ప్రాణంబు మిడు[2]కుచుండ. 46

వ. ఇట్లు వ్రేసి. 47

గీ. కరటికుంభస్థలం బొక్కఘాతఁ గొన్న
మురిసి హరి మూర్ఛదేఱకమున్న పాఱె
నది రయంబున దనుజుఁ డల్లంత నుఱికెఁ
జూప ఱగ్గింప విక్రమాటోపలీల. 48

వ. ఇట్లు సంగరవిజయోత్సాహంబునసింహనాదంబు చేసి వరుణ
సైన్యవార్ధిబడబానలుండును దండధరసేనావనదవానలుం
డును హరసఖవీరభటహరిణశార్దూలుండునుసురరాజశూర
పరివారవారివాహపవనుండును ననుకై వారంబులు సెలంగ
నరకాసురుండు. 49

1 నఁ దెలిసి. 2 కమిడుక.

క. సమరమున గెలిచి పగతుర
సమస్తసంపదలు సేర సంతోషమునం
దమవారు మిగుల నుబ్బఁగ
నమరావతి సొచ్చె విభవ మరయుతలఁపునన్. 50

వ. ఇట్లు సొచ్చి. 51

సీ. నృత్తగీతంబులు నిస్సాణపటహసం
జాతంబులును లేనిచదుకములును
గాశ్మీరనికరంబుఁ గల్హారపుష్పప
హారంబు లేనిసౌధాంగణములు
మణితోరణంబులు మహనీయశృంగార
1వారణంబులు లేనివాకిళులును
గర్పూరధూమంబుఁ గాంతాకటాక్ష ని
రీక్షలు లేనిగవాక్షములును

తే. గదళికాదుకూలంబులుఁ గంపమాన
చమరవాలంబులును లేనిచంద్రశాల
లునుఁ గనుంగొని ప్రమదకల్లోలలోల
మానసుం డయ్యె దిక్పాలమర్దనుండు. 52

వ. మఱియును మగలు దిగవిడిచి పోవుటయును మానంబుతో
డన మ్రుంది మందిరంబుల నడంగియున్నమగువలఁ దెగువ
తోడ వెడలం దిగిచి తెచ్చి చక్కనివారి నేర్పఱిచి యొక్క
యెడఁ గూడఁ బెట్టుధూర్తదనుజులును, గడచిపోవచ్చిననొడి
చి కచభరంబులు పట్టికొన్న నన్నన్న! నీచెలియల నని విడి
పించుకొని కన్నీరు దొరుగు మొగంబులఁ బయ్యెద లొత్తు

1 వారంబులును.

కొనియేడ్చుసుదతుల నదలించునిర్దయ దై తేయులును,సవరని పాపలం దడవితడవి తమయేలికకుం గానికగా నీవలయునని కొనిపోవచ్చినఁ బై పడి విడువఁ జాలక పెనంగుతల్లులఁ బ్రల్లి దంబునం ద్రెళ్లం ద్రోచి తిట్టుచు నైకపుంబై దలిమూఁకలగ పడెనని చెలంగు ఘాతుకదై తేయులును, వెండియుం గడు సరి దానవులు మిసిమిగల పసిఁడి కాసచేసి పడఁద్రోసి గాసిం బఱచినప్రాసాదంబులునుం జతురు లగు దితిసుతులు దమత మనికేతనంబులకుం గొనిపోవుటకై విఱుగఁ గుండం బెఱి కించి సురకుమారకులతలల కెత్తి(ంచి)న ఘటితమణికోటి కోటీమండితకవాటసంఘాతంబులును, వాహనంబులు గంధే భంబులు లేనిదివిజవై రులు మగిడి పోవునప్పటికి మసలక మనోవేగంబుల నెక్కించుకొని చన వలసి(పొలసి)నం బోప నీక దామెనలం గట్టినదివ్యవిమానంబులును, విఱిగినరత్న స్తంభంబులును, విటతాటనంబు లగు హేమకుంభంబు లును, బగుల నడిచినపట్టెలుం,బైపడం దిగిచినపట్టెలు,నోడు పఱచినచిందంబులు, నొరగం ద్రోచినదారబంధంబులును, దప్పిపడిననూపురంబులుం, వల్లకెడవైన గోపురంబులును, నిలువునఁ గూలినమేడలు,నెఱిదప్పినవాడలుం, బొఱవైచిన దివ్యాస్త్రంబులునుం, బలుచోట్లం బడినశస్త్రంబులునుం, జూచి చిఱునవ్వునవ్వి నరకాసురుండు భాసురం బగుజంభారి మందిరద్వారంబుం బ్రవేశించి వాహనంబు నవతరించి కక్ష్యాంతరంబులు గడచి యంతకమున్న యంతఃపుర కాంతలు వొలంగుట యెఱింగి యచ్చట సభామండపంబున నున్నయున్నతరత్నసింహాసనంబున నాసీనుం డై. 53

నరకాసురుఁ డూర్వశిని రావించి సంభాషించుట.

ఉ. ఊర్వశిఁ దోడితెమ్మనుచు నొక్కనిఁబంపఁ బదాంద్రువాఱిసా
పర్వణసౌధవీథులయుపాంతములం దిరుగంగ నంతకుం
బూర్వసురేశ్వరుండు సురపుంగవుగద్దియమీఁద నుండి గం
ధర్వులపాటవించుఁబ్రమదంబునఁబొందుచునున్నయత్తఱిన్.

క. తడవం బోయినదైత్యులు
పొడగని యూర్వశి! తొలంగిపో నేల నినుం
దోడితెమ్మనె మారా; జదె
బడిబడి వచ్చెదరు వేగ పనివిను మనినన్. 55

వ. అజ్ఞోటి దిట్ట గావునం దలంకక వచ్చునప్పుడు మునుముట్టిన
భయకారణంబున. 56

సీ. తొడవు లూడ్చిననైనఁ దొయ్యలి[1]రూపుతోఁ
జిన్నపోయినపట్లు సెన్నుమీ[2]ఱ
విరులు పుచ్చిననైన వెలఁదిపెన్నెఱితావిఁ
బాయనిజవ్వాది బయలుమెఱ[3]య
బూఁత రాల్చిననైనఁ బోలఁతుకమైచాయ
గపురెన[4]లోనున్నక్రమము దెలు[5]ప
మడుఁగు మాసిననైన మగువపిఱుందుసో
యగము చూపఱచిత్త మాఁకగొలు[6]ప

తే. మురిపముల నుజ్జగించిన[7]ముగుదనడపుఁ
గలికిచూపుల వీడ్కొన్న కన్నుఁగవయుఁ

---

1 మేనిలో. 2 ఱు. 3 యు. 4 పుచ్చిన. 5 పు. 6. పు. 7 ముదురు.

జిఱునగవు నోసరించిన చిగురుమోవి
నింత మది భీతి వెలు[1]పలి కెఱుక సేయ. 57

క. దనుజేంద్రుఁ డాతలోదరిఁ
గనుఁగొని చొల్లెంబు నిమురుఁ గ్రమ్మనఁ బైకొం
గనువుపఱుచు గేదఁగిరే
కు నఖంబులఁ జీఱు [2]గులుకుఁ గోర్కులఁ దేలున్. 58

క. అత్తెఱఁ గంతయు నూర్వశి
చిత్తంబున నెఱిఁగి వాఁడు చేతోజాతా
యత్తుం డై తనుఁ బిలువం
బుత్తెంచుట తెలిసి లోనఁ బూనినలజ్జన్. 59

ఉ. తోరపుఁజన్నుదోయిపయిఁ దొంగలిఱెప్పలదాఁచి చూపు నీ
హారము లేనిక్రొమ్మెఱుఁగులై నిలువంగొలు వల్లఁ జొచ్చియ
చ్చేరువకంబముం గదిసి చిత్తరువో కరువో యనంగ గం
డారపుబొమ్మవోలె నచటం గదలించుక లేకయుండఁగన్.

ఉ. ఆలలితాంగిఁ జూచి నరకాసురుఁ డిట్లను బాకశాసనుం
డాలములో ననుం గదిసి యంతక పాశి కుబేరయుక్తుఁ డై
తోలుపులం బడెన్ సతులుఁ దోడనె డాఁగిరి దైత్యభీతలై
[3]ప్రోలు వొలంగి తేమిటికిఁ బొత్తులదానవు నీవు తొయ్యలీ.

ఉ. నాకపురంబులో మెఱసి నందనకేళిఁ జరించి దివ్యకాం
తాకరతాలవృంతసముదాయసమీరము సోఁక రాజ్యముం
గైకొని నేఁడు దిగ్విజయగౌరవధన్యుఁడ నైననాసభన్
నీకనుదోయివెన్నెలలు నిండక కోర్కులు నాకు నిండునే.

---

1 వీడుటె. 2 నొడలు గులుకుచు నిక్కున్ (మెచ్చున్). 3 పోలఁ దొ.

మ. అవె సుత్రామరథంబు; లల్లవె కుబేరానేకపశ్రేణు; ల
ల్లవె వార్ధీంద్రతురంగమంబు; లవె ప్రేతాధీశవీరావళుల్
దవులం బాఱీనఁ బట్టితెచ్చి రనిలో దైతేయు[1]లేపొమ్ము లిం
దువిదా నీకుఁ బ్రియంబు? గైకొనుము నీయుల్లంబు దెల్లంబుగన్.
ఉ. కౌఁగిటి కాస చేసి నొడికారితనంబున నిన్నుఁ దేల్చి ఁం
రాఁ గొఱగానివాఁడ నయి రామలలో నగుఁబాటు దేనునీ
కేఁ గలుగంగ సంపదల కేల విచారము పద్మగంధి? నీ
లోఁగిటఁ జేర్ప నేయుభయలోకసుఖంబులు నన్నుఁ బొందినన్.
వ. అనుటయు నక్కాంత చింతాక్రాంత యై యొక్కింత దెలిసి
యతనితో నిట్లనియె. 65
చ. చతురవచోవిలాస గుణసాగర! సాగరమేఖలావనీ
పతియగు నీకు నింతు లోకభ్రాంతియె? నీ విటు గోరు టెల్ల నా
యతులితభాగ్య; మింత నిజ; మైనఁ గలంగకమున్న వైభవో
న్నతి మెఱయంగ వచ్చి యొకనాఁడయినన్ ననుగారవించితే.
ఉ. నావుడు దానవేశ్వరుఁడు నవ్వుచు నూర్వశితోడ నిట్లనున్
నీవిటు దూఱ నేర్తు వని నేరమి వెట్టితి గాక యేను మీ
దేవత లున్నవీటి కరుదెంతు నె మిండఱికంబు చేఁతకై?
లావున రాక వే ఱొక తలంపున వచ్చినఁ గీడు పుట్టదే? 67
చ. అనుటయుఁ బూర్ణచంద్రముఖి యద్దనుజేంద్రునితోడ నిట్లనున్
మనమున నింతమాత్ర మనుమానము గల్గిన నిందు నిన్ను ర
మ్మనుట పొసంగ; దొక్కదినమైనను నీవిహరించు చోటికిన్
ననుఁ బిలిపింప వైతి తగునా చన వింతకు నాకుఁ జెల్లదే?
వ. అనుటయు నతండు. 69

---

1 లీసొమ్ములం.

క. పగవాఁ టడ దేవేంద్రుఁడు
మగువా నీ వతనికొలువుమానిసివట నీ
దగవు చెడి పిలువఁ బనుచుట
మగతనమే యిట్టిలంజెమాటలు గలవే. 70

వ. అనుటయు నచ్చెలువ విచారించి. 71

ఉ. లంజియ నౌదు నేను విను లావున నీ వమరేంద్రు గెల్చిన
న్నుం జెరవట్టి తెమ్మని వినోదము చేసితిగాక చిత్త మె
ల్లం జెడియుండ రిత్తయొడలం జవిచేరునెచిల్క వోయినం
బంజర మేమి సేయ? రసభంగము సంగతిలోన మెత్తురే. 72

ఉ. నవ్వులమాటలో నిజమొ నాకములోన ననేకకన్యకల్
మవ్వపుదీఁగెలం దెగడు మానిను లుండఁగ సంత నెన్నఁడో
జవ్వన మమ్ముకొన్న [1]గడసాని ననుం గవయం దలంచితే
పువ్వులు వేడుకై నఁగడివోయిన[2]వాళ్ ముడువం[3]గవచ్చునే.

వ. అనుటయు. 74

క. అంజెదవుగాక ననుఁ జెం
తం జేరఁగనీక యెంత[4]దఱిఁగిన మిరియా
లుం జొన్నల సరి వోవే
లంజెతనములందుఁ గొమిరెలకా గెలువ వశే. 75

గీ. అనుడు నవ్వామలోచన యతనిఁ జూచి
చిఱుతనగవుల తెప్పల సిగ్గు దేర్చి
నీవు రాజవు! మాటలు నిన్నుఁ గడవ
నాడ నేర్తునె, విన్నప మవధరింపు. 76

1 కడసారె. 2 వేన్ను. 3 దలంతురే. 4 దఱిసి.

చ. శతముఖుఁ డోడె నీవతనిసంపద కంతకు రాజవైతి త
చ్చతురవిలాసినీ[1]గణము సంతతసేవ యొనర్చు నీమనో
హితముగ నింక నేననఁగ నెంతటిదానమహిన్ మహామునుల్
క్రతువులు సేయుచోటికధికారివిగానికొ అంతయేటికిన్? 77

క. యాజకులు యజ్ఞభాగ
భ్రాజిష్ణునిఁ జేయ నిన్ను భావజ[2]సౌఖ్యా
వ్యాజపదరాజుఁ జేసెదఁ
దేజముసూ వలపు దెలుపుఁ దెఱవల కెందున్. 78

వ. అనుటయు నతండు. 79

చ. అవునిదివోలు వాసవుఁడు నంతకుఁడున్ వరుణుండుఁ బార్వతీ
ధవసఖుఁడుం బ్రతాపమునఁ దత్పద మేలెదరంచు నిట్టినే
నవిహితయాగభాగములహంకృతిమైఁ గొనకున్న నూర్వశీ
కవకవ నవ్వరే త్రిదశకాంతలు వింతలుసేయు నాపనిన్. 80

వ. అని యొడంబడి యావెలంది వీడ్కొలిపి యమరావతీపురంబునం దడవి తడవి చక్కనికన్యకాజనంబులం బట్టించి తెప్పించి యందంద నందనపాదపంబులు వెఱికించి తెప్పించి యెనిమిదివేల యేనుంగులం గైకొని మాహిష్మతీపురంబునకు వచ్చి మఱియును. 81

గీ. త్వష్టకు నుదాహరకుఁ జతుర్దశి యనంగ
నొక్కకూఁతురు గలిగినయిక్క వెఱఁగి
[3]గంధగజరూపమునను నక్కన్యఁ దెచ్చి
కవసి నరకాసురుండు సౌఖ్యములఁ దేలి. 82

1 మణులసంగతి సేవయొనర్తు. 2 సుఖనీరాజ. 3 కదిసి గంధర్వుఁడనుచు నక్కన్యఁ దెచ్చి (కదిసి కందర్పరూపునం గన్యఁ దెచ్చి.)

క. నాకంబునయందును భూ
లోకంబునయందు ధనములు మణులు దైత్యా
నీకంబు దేర మంచివి
గైకొని యాచంద్రముఖికిఁ గానుక యిచ్చెన్. 33

వ. వెండియు గంధర్వదేవ మానుష కన్యకలం బదాఱువేలు
న్నూఱుగురు నప్సరోగణంబు (లేడింటిం) జెఱలువట్టి తెచ్చి
మణిపర్వతంబునం బురంబు చేసి కావలివెట్టికొని యుండె
నట్టియెడ. 34

మ. మురదైత్యుండుదపోవసానమునవై ముఖ్యంబముఖ్యంబుగా
[1]వరదత్తాపరనామధేయమున దేవవ్రాతనుం గిట్టి ము
ష్కరుఁడై కుండలముల్ హరించెనదతింగారించిదైతేయు లె
వ్వరుఁబూర్వంబుననింతచేయరనుచుర్ వారింపవారింపఁగన్.

క. ఆకుండలములు నరకునిఁ
జేకొమ్మని యిచ్చి యతనిచేఁ దాఁ బడసెర్
నాకౌకసులకుఁ బదుండ్రకు
నీకావలి యొసఁగు మనుచు నిచ్చలుఁ గొలువన్. 36

మ. అతఁడుర్ వారికి నాత్మరక్షయును గన్యారక్షయుం జేయనై
హితులందోడుగఁబెట్టియిచ్చెమహిలోనింపారఁబ్రాగ్జ్యోతిషా
ర్పితుఁడై తచ్చతురంగరక్షకు హయగ్రీవుర్ నిశుంభుంబొన
ర్చుతఱిం బంచజనుర్ మురుంబని చెధీరుండై జగంబేలుచున్.

క. ఆమురుఁడు రాక్షసకుల
స్వామి [2]సుకృతి వానిఁ జంప వచ్చుటకుఁ బరం

---

1 వరదంతావళ. 2 బలుఁడు.

ధామపతి పుట్టె సుజన
క్షేమంకరుఁ డగుచు దేవకీగర్భమునన్. 88

క. మురనరకాసుర లిరువురు
సురలరిగెడుత్రోవ లుడిపి సుత్రామభయం
కరులై మునిగణమానస
సరోవరంబులు గలంచి చరియింతు రిలన్. 89

నరకాసురుఁ డధ్వరభాగంబు లిండని మునుల బాధించుట.

మ. ఒకనాఁ డూర్వశిమాటఁ బొందు నరకుం డూహించి నాకాధినా
యకునిం దాపసముఖ్యు లధ్వరము చేయంబూని రావించుచో
టికి దాఁ బోయి[1]ధరామరావతులు రెంటిం గొంటి మీకెల్ల నే
లికనై యుండెదఁ యాగభాగములు పాలింపన్ విభుండయ్యెదన్.

శా. పాశిం బాఱఁగఁ దోలి యంతకు దిశాపట్టంబు గావించి పూ
ర్వాశాధీశ్వరు వెన్నడిం జని ధనాధ్యక్షున్ విభాళించి కే
లీశస్త్రాస్త్రవిహారసార మెచటన్ లేకుండ నిర్మించితిన్
మీశాస్త్రంబుల నింక నెవ్వరికగున్ మేలైన యజ్ఞాంశముల్.

క. మ్రొక్కులకుఁ దగుదుఁ బూజల
కెక్కినమంత్రార్థవిధుల కెల్లం దగుదుం
బెక్కుల యేను నెఱిగా
స్రుక్కక యాగముల కొకట సొరఁ గలవారే. 92

చ. అనుటయు సంయముల్ బదరికాశ్రమవాసులు గూడి వానికి
ట్లనిరి సురాధినాయకుఁడ యాగము లేలెడువాఁడు గాకలా

1 ధరామరేశ్వరులదండించిబిల్చి (ధరామరామరుల వెట్టింగొంటి).

వునఁ బడునయ్యా పేర్మి? యలవుం దగవుం దలపోయ కేలకూ
డనిపని సేయఁ[1]జూత్తు? వకటా వికటాచరణంబు పాడియే.

క. మనుజాశను లట బలు లట
మును లట యాగంబు లట నమో విశ్వసృజే
[2]విన మింతకు ము న్నెన్నఁడుఁ
గని కని కొ త్తైవ్వఁ డింటికంబము సేసెన్. 94

వ. అనుటయు నద్దనుజుండు. 95

క. ఏలిక నాదు మఖాంశ
శ్రీలకు; నోరుఁ దడవ నేల? శిర సుండఁగ మోఁ
కాలను సేసలు వెట్టుట
పేలుఁదనము గాక మీఁకుఁ బెద్దతికంబే. 96

క. త్రిదివసుఖమ్ము మఖమ్మునఁ
గదియించుఫలంబుఁ దనకుఁ గాననిదయ్యం
బెదిరికి వర మిచ్చు ననుట
చదురే యతఁ డేఁగె మును దిశాపట్టముగాన్. 97

వ. అనుటయు నమ్మునీంద్రులు విడియనాడం దలంచి యతని
తోడ. 98

శా. పాపాత్ముండవు దానవుండవునినుం బాటించియాగార్హుఁగాఁ
జేపట్టం దగునే మునీంద్రులకు మాఁచేఁ జెల్లదీకల్ల దు
ర్వ్యాపారంబులు ధర్మకర్మములలో వర్తించునే? నావుడుం
గోపాటోపగజంబు మానససరఃకోలాహలోత్సాహి గాన్.

1 జాతు. 2 విన మెన్నఁడు ము న్నిట్టివి, కన మెవ్వఁడు గోర
నిట్టి కర్జము సేయన్.

చ. తనపరివారముం బిలిచి దానవుఁ డాశ్రమసంభృతార్థముల్
గొనుఁడు పరంపరాకమునకుఁ మును యజ్ఞపశువ్రజంబులం
దినుఁడు కుమారికావితతిఁ దెండు బలాత్కృతినంచునమ్మహా
మునులకు నెగ్గు చేసి మదమోహమునం దనవీటి కేఁగినన్.

వ. తదనంతరంబ. 101

సీ. జడలు [1]కంపలు వట్టి జరగనీ కున్న చో
విడిపింప శిష్యుల వెదకువారు
జన్నిదంబులు కాలిసంకెల లై పడ్డఁ
దెగఁ దన్ని మిన్నక తిరుగువారు
ముందటిది కృక్కడి మొలత్రాడుఁ దవిలిన
తోఁక[2]గోచులవెంటఁ దూలువారు
దగ యొత్తి పోలేక దండంబు లటు వైచి
"హా విధీ" యని చేతు లార్చువారుఁ

తే. గడవసంబుల మోఁదినఁ గలఁగువారు
వల్కలంబులు దోఁచిన వంగువారుఁ
జెఱలువోయినవారలఁ జీరువారు
నై మునీంద్రులు గలఁగి రయ్యాశ్రమమున. 102

చ. నరకునిచేత నిత్తెఱఁగునం బరిభూతికి భాజనంబు లై
హరి కెఱిఁగింత మీ బదరికాశ్రమదుర్భరబాధలంచు నప్ప
రమమునీంద్రులందఱు గృపాపరతంత్రునియాదవాన్వయాం
బురుహదివాకరుంగొలువఁబోయిరి వేడుకతోడుపాటుగాన్.

గీ. అరుగునెడ భరద్వాజ కాశ్యప వసిష్ఠ
వామదేవ జాబాలి కణ్వ బృహదశ్వ

1 క్రవ్వలు. 2 గోఁచు.

ధూమ్రముఖ్యులు దనుజారి తొల్లి చవులు
గన్న బదరీఫలంబులు గానుకలుగ. 104

క. తెం డనుచు దుష్టదానవ
ఖండితయాగోపకరణఘనభారంబుల్
దెం డనుచు [1]వేగమే చను
దెం డనుచున్ శిష్యులకును దెలియఁ బలుకుచున్. 105

నిరోష్ఠ్యము.

చ. చని చని కాంచె నంత ఋషిసంహతి సారసకేసరాంతరా
సనసరసాళిసంగఁ దటచందనశాఖిచలత్తరంగఁ గాం
చనసరసీజలార్ద్రియతిసంచితసైకతలింగ గంగ నం
జనగిరిగాఢగంధగజసంగతశృంగరథాంగ నత్తఱిన్. 106

క. ఆనిమ్నగలోనఁ గృత
స్నాను లయి మునీంద్రు లమలినస్వాంతశరీ
రానూనమహిము లగుచును
దానవరిపుఁ గానఁ జనిరి ద్వారావతికిన్. 107

మ. చని వా రందఱు దేవతారచిత పంచస్థాధరాంతస్థలం,బున
నొప్పారెడుపీడుచొచ్చిమనముప్పొంగం[2]గదాశార్ఙ్గినా, వి
నుతింబొందుసభన్ నిషణ్ణులగుచున్ వేవేగఁ బ్రద్యుమ్నుఁ డా
సనపాద్యాదిసపర్యలం దనుపఁగా సంప్రీతచేతస్కులై.

చ అచటికి దానవాంతకుఁడు నంతటిలోఁ జని యానుపూర్వితో
నుచితవిధోపచారములు నూఱటగాఁ గుశలానుయోగవా
క్యచతురతన్ముదం బెసఁగ నందఱ ధన్యులఁ జేసి భక్తిన,ప్ర
చలితుఁడయ్యె వారలునుపాయనముల్ మునుసూపిపిమ్మటన్.

---

1 గూడరాఁ జ. 2 సుదాశార్ఙ్గి.

మునులు నరకునియాగడములు శ్రీకృష్ణునకు విన్నవించుట.

క. నరకుఁడు యాగంబులకుఁ
జొరకుఁడు మీరనుచు ఋత్విజుల నడుచుటయుఁ
సరకులఁ జూఱాడుటయును
వరకులకన్యకలఁ బట్టి వాఁ డేఁగుటయున్. 110

వ. విన్నపంబుచేసి తమ తెచ్చిన విధ్వస్తోపకరణంబులు విచ్చి చూపి. 111

మ. అది నాయుద్ధమనీయవస్త్ర మది నాయాషాఢరాంభద్వయం
బది నాస్రుక్స్రువపాత్రవర్గ మది నాయజ్ఞోపవీతవ్రజం
బది నాదారవయంత్రపీఠ మది నాయైణోత్తరీయాజినం
బది నారాంకవకంబళంబని పదార్థాలోకనవ్యగ్రులై. 112

వ. వేఱువేఱ యెఱింగించి. 113

క. నారాయణ! నీమన్నన
కారణముగ నేము బదరికావనభూమిం
జేరితిమి నరకుఁ డిమ్మెయిఁ
గారించెం దనకుఁ జేటుఁగాలంబునకున్. 114

క. నీతోఁ జెప్పినయంతకు
మాతలఁపులు దుఃఖజలధిమగ్నంబులు గా
కాతల నాతలఁ కేలా
దైతేయాంతకుఁడ వెల్లతగవుఁ దెలియవే. 115

వ. అని మునిలోకంబు శోకంబుం గ్రోధంబును బోధంబు సడలింపం జేయ నిలింపవైరి తెఱం గెఱింగించుటయును. 116

మ. అరుణాంభోరుహపత్రనేత్రుఁడుసముద్యద్భ్రూకుటీభంగభా
సురఫాలస్థలుఁడుం జలాచలమనశ్శ్యాలాయమానవ్యథా

పరివేషానఘానుమండలుఁడు నై ప్రత్యక్షరౌద్రంబనఁగ
నరకాలంభవిజృంభణంబు నెఱపెఁ నారాయణుం డాకృతిన్.

వ. అప్పుఁ డప్పరమపురుషుం గొనియాడం దలంచి యత్తాపసో
త్తము లి ట్లనిరి. 118

సీ. పన్నగంబులరాజుఁ బగవాఁడుఁ గూడి నీ
శయనంబుఁ బయనంబు సంతరింప
దుగ్ధవారాశికూఁతురు వాలుఁ గూడి నీ
శరణంబుఁ జరణంబు పరిచరింపఁ
దామరపగవాఁడు దయితుండుఁ గూడి నీ
బడిమూపుఁ గుడిమూపుఁ [1]బరిక్షవింపఁ
జందురు చెలికాఁడు సయిదోడు గూడి నీ
యుల్లంబు మొల్లంబు నుపచరింపఁ

తే. గంపమానమనోధ్యానగతులు మాన
కేకతం బున్నమునులకు నేకతంబు
లేక పొడగాన వచ్చునిలీల గాన
నన్యు లేనాఁట ధన్యులే యంబుజాక్ష. 119

గీ. అనుచుఁ గొనియాడి వందన మాచరించి
మునులు సంతోషవార్ధిని మునిఁగి యాడఁ
గొలువునం దున్నయాదవకోటి యెల్ల
మొగుపుఁగేలు ఫాలంబున మోచియుండె. 120

గీ. ఇట్లు మ్రొక్కినమునియాదవేంద్రసమితి
సంతసము నొంద నరకునిఁ జంపువాఁడ

---

1 బరికరింప.

నందఱును జూడ నని పంత మాడుహరికి
మఱియు మ్రొక్కుచు సంయము ల్మగిడి చనిరి. 121

క. తదనంతరంబ రాముఁడు
మొదలగుయాదవుల కెల్ల మోదము నెఱఁగన్
మది మొలవఁ జక్రధరుపై
సదలక వినువీథిఁ బుష్పవర్షము గురిసెన్. 122

ఉ. తోడన దివ్యగంధములతో సుఖశీతలమారుతంబు ద
ట్టాడనియుత్తలంబుగలయంతటఁగాఱు మెఱుంగుమూఁకకున్
జోడగుకాంతి పర్వమఱి పుట్టులఁబాయుతొలంగుమంచు బె
ట్టాడెడుమాట లుప్పతిలె నంతటిలో గగనాంతరంబునన్.

ఇంద్రుఁడు నరకునిదుండగములు నివేదింపఁ గృష్ణునికడకుఁ బోవుట.

క. ఆరీతిఁ దోఁచి సంతసు
నై రావణదంతి నెక్కి యమరులతో జం
భారి చను దేర యాదవ
వీరులు నిలుచుండి రధికవిస్మయమతులై. 124

క. వాసవుఁ డేనుఁగు డిగి, సిం
హాసనమునుండి డిగి జనార్దనుఁ, డన్యో
న్యాసక్తిఁ గౌఁగిలింపఁగ
నాసభ వారలకు ముదము నచ్చెరు వయ్యెన్. 125

వ. ఇట్లు పరస్పరపరిరంభణం బాచరించిన యనంతరంబ జంభాం
తకుండు. 126

శా. రాముం గౌఁగిటఁ జేర్చి [1]సాత్యకిని నా ప్రద్యుమ్ను నక్రూరునిం
బ్రేమం బారఁగఁ గౌఁగిలించి వరుసన్ బేర్వేర భోజాంధక

---

1 యాహుకుని.

స్తోమం బెల్ల వయోవిశేషగతి రాఁ దోడ్తోఁ బరీరంభలీ
లామాధుర్యమునన్ సుఖాంబునిధిఁ దేలం జేసె నెయ్యంబునన్

మ. హరి చేయించిన యర్ఘ్యపాద్యమధుపర్కాద్యోపచారంబులన్
హరి సమ్మోదము మోమునం బొడమఁగా నర్హాసనాసీనుఁ
కరమద్దేవుకపోలఫాల[1]చిబుకగ్రైవేయసంక్రీడకుం, దిరుగం
జేయుచు నొయ్యనొయ్యఁ జెవికిం దియ్యంబుగాఁ బల్కుచున్ -

క. సరసీరుహాసంభవుచే
నరకుం డేవరము వడసి నమ్మినవాఁడో
పురములు గైకొని [2]కొఁడుల
తెరువులఁ బట్టించె నన్ను దిక్పాలకులన్. 129

వ. అంతనుండి. 130

చ. చొరనిబిలంబులున్ వెడలఁజూడనిక్రంతలుఁగాలు రాపడం
దిరుగనిత్రోవలున్ విడియఁ దీర్పనిగొందులు నాలు బిడ్డతో
కరయనిరేలుఁ జీమ చిటుకన్నను విప్పనిమూఁకలుం బయిం
జిరుఁగనిచీరలుం గలవె చేరినయీసురకోటి కచ్యుతా. 131

వ. నా తెఱంగు వినుము. 132

శా. లోకాలోకనగంబు[3]డింపలకుఁ గల్లోలాహతాంభోధివే
లాకుంజంబులకుం జనం జనఁగ నాలా[4]వెంత చింతాభరం
బాకంపంబు మనంబునం బెనుపఁగా నైరావతోచ్చైశ్శ్రవ
స్స్వీకారంబున దిక్కులం దిరుగ వచ్చెన్ దేవకీనందనా.

వ. అది యట్లుండనిమ్ము. 134

---

1 ఫలక. 2 కొండల. 3 డాపలకు (దెంపలకు); డింపులకు; చెంపలకు.
4 వేది.

క. ఇటమీఁద నాకు నరకుఁడు
కుటిలమతిం గీడు చేయఁ గోరెడు నతనిం
జటులతరచక్రధారా
త్రుటితశిరఃకమలుఁ జేయు తోయజనాభా. 135

క. ఈవైనతేయు నెక్కినఁ
గావింపఁగ రానిపనులుఁ గలవే నీకున్
గోవింద! తిరుగు నీతఁడు
దేవతలకుఁ దిరుగ రాని తెరువున నైనన్. 136

చ. అనుడు జనార్దనుండు నరకాసురుఁ జంపుట కింతయేల నీ
కనిమిషనాథ! మున్ బదరికాశ్రమతాపసపంక్తిముందటం
గినిసి ప్రతిజ్ఞ చేసి రణకేళికి నప్పుడ పోవువాఁడ నై
పనివడి నేఁ దలంచితి సుపర్ణుని నాతఁడు వచ్చె నింతలోన్.

శ్రీకృష్ణుఁడు సత్యభామతో నరకాసురుని వధింపఁ బోవుట.

ఉ. నావుడు నింద్రుఁ డుబ్బ యదునాయకుఁ డప్పుడ సత్యభామతో
నావిహగేంద్రు నెక్కి వివిధాయుధుఁ డై వియదంతరంబుపై
త్రోవఁ జనంగ నాతఁడును దోడన యభ్రగజంబు నెక్కి సం
భావనఁ గొంతదవ్వరిగి పాసి చనం దనవీటిచోటికిన్. 138

గీ. హరియు మాహిష్మతీపురి కరుగుదెంచి
రక్షగాఁ జుట్టి తిరిగెడు రాక్షసులకుఁ
దొలుత జముబానసమునింటిత్రోన చూపి
పాంచజన్యంబు చేనంది బలము మెఱసి. 139

గీ. కత్తివాతులతో నూరు గాచి తిరిగి
యాడు [1]మురుపాశములఁ గాంచె నాఱువేల
వానిలోనిపిశాచముల్ వచ్చి వచ్చి
పొదువ నన్నింటిఁ దునుకలప్రోవు చేసె. [చి [2]మీఁ

మ. కని శౌరిన్ మురుఁడంత మార్కొని గదాఘాతంబుల న్మొం
దనవార్యాద్భుతశక్తి వైచుటయుఁ గోదండంబుసారించి య
ద్దనుజారాతి శితక్షురప్రమునఁ దత్కంఠంబు ఖండించి శం
ఖనినాదంబునభూనభోంతరభయోత్కంపంబుగావించినన్.

ఉ. అంత నిశుంభుఁ[3]డెద్దుకొనియాశుగముల్ దనమీఁద నేయ దై
త్యాంతకుఁ డంతకంతకు గదాహతి నొవ్వఁగ సత్యభామ దు
ర్దాంతమదంబుతో ఘనగదం గడు బెట్టుగ వైచె దైత్యు న
త్యంతరయంబునన్ రుధిరధారలు గ్రక్క రణాంగణంబునన్.

క. ఆలోకించి మురాంతకుఁ
డాలోననె శరపరంపరాంభోనిధిక
ల్లోలములఁ దేల్చి వానిం
గాలుని కందిచ్చె రౌద్రఘనవాయుగతిన్. 143

శా. కేలీవిక్రముఁ డైనచక్రికి హయగ్రీవుండు మార్కొన్న నా
భీలాయోధన మయ్యె నయ్యెడ శరప్రేంఖద్గళోద్వేలకీ
లాలాలోలము చేసి వానితల నేలం గూల వైచెన్ జయ
శ్రీలోలుండుమురారిపంచజనుఁబంచెందత్సహాయుండుగాన్.

వ. ఇట్లు విజృంభించి దనుజాంతకుండు. 145

---

1 మురపాశములఁ. 2 యం,తన చక్రం బటుమీఁద వైచుటయు.
3 డాదిగొని.

క. ప్రాగ్జ్యోతిషంబు గదిసి స
దృగ్జ్యాటంకృతులు లేక దితిజులమీఁదన్
దృగ్జ్యోత్స్న జేవురింపఁగ
దిగ్జ్యాగగనాంతరంబు దివురఁగ నార్చెన్. 146

క. విని కడఁగి యసుర లెనుఁబది
యెనిమిదివే లొక్కమొగిన యెత్తిన హరియుం
గినిసి విశిఖంబు లేసిన
మొనపడు గగనంబు మొయిలు మూఁగినమాడ్కిన్. 147

వ. ఇట్లు మధుసూదనుం డేయుసాయకంబులు గాలువలు గట్టి గట్టి మెయిమఱువులు సించియుఁ, గాయంబులు నొంచియు, మర్మంబులు గీఱియు, మహీతలంబులు దూఱియుఁ, బ్రేవులు వెఱికియుఁ, బెనుమూఁకల కుఱికియు, సీసకంబులు వగిలించియు, శిరంబులు నొగిలించియుఁ, గ్రైదువులు గఱచియుం, గరవాలంబులు సఱచియు, నెత్తురులు సిమ్మియు, నెనళ్లు గ్రుమ్మియుఁ, జవణంబులు దొలిచియుఁ, జర్మంబులొలిచియు, బాహుదండంబులు గత్తరించియు, బయళ్లకు నొత్తరించియుఁ, బలుగండలు సెండియు, బరులురాసి మఁడియు, గుండెలు ద్రుంచియుఁ, గుత్తుకలు ద్రెంచియు, నురంబులు గాఁడియు, నరంబులు దోఁడియు, నుదరంబులు వ్రచ్చియు, నూరువులు గుదిగ్రుచ్చియు, మకుటంబులు విఱిచియు, మదంబులు చెఱిచియు, జంఘులు సెల(లి)సియు, జఘనంబుల బల(లి)సియుఁ, బాణులం బెనంగియుఁ, బ్రాణంబుల మ్రింగియుఁ, జట్టలు వాపియుఁ, జమత్కారంబులు మాపి

యుఁ, బైపయిం దోఁచిన నేచినదనుజబలంబు చలంబుకొని పోరి పోరిలోఁ దునుకలయ్యునుఁ దుమురయ్యును నింతింత లయ్యును నిసుమంత లయ్యునుఁ జిలుసుగ్గయ్యునుఁ జిదురుప లయ్యును మం చయ్యును మడిమంచయ్యును రూపుచెడి తిరుగుడుపడి వాహినులు చిక్కువడి చింపఱవందరై మతి చెడి మల్లామడియై యేపుడెగి[1]య (యె?)పురు సపురై యనుపుదప్పి యదవద యై యంతంత పిచ్చి యరవరలై పాఱలేక పలపలనై వెఱఁగుపడి వెలవెల్లనై చిదుముడిపడి చెల్లాచెదరై పొడవడంగి ప్రోవుననొక్కండై పోవిడిచినఁ బోయినపోకై పోయినంగని దనుజనాయకుండు తనమొన కభయదాయకుండై నిజకథ నిహితబహువిధసాయకుండై చాలుఁ జాలుఁ బోకుపోకు నిలునిలు మని యదలించి కోదం డంబు ధరియించి గొనయంబుసారించి సారథికి రథవేగం బుపదేశించు సమయంబున. 148

క. కమ్ములఁ బవిలెడు నేనిక
కొమ్ములు నెమ్ములును సుభటకోటులయమ్ముల్
నెమ్మనమునూఁకు సెఱుపఁగ
నుమ్మలికవుఁగింకఁ గొంక కురవడి నేసెన్. 149

మ. దనుజుం డేసినసాయకంబులు గరుత్మంతుండు పక్షావళీ
ఘనకక్షాంతరవీథులన్[2]నిలిచి వీఁకన్ మేను వొంగంగ హు
మ్మని జాడించినలాగు వేగమునుగా నాయంపచా లేసె నా
తనిపై సారథిపై హయంబులపయిం [3]దట్టాడఁ బెట్టాడుచున్.

1 యెప్పరుసపట్టయి. 2 విఱిచి. 3 దట్టాడు చిట్టాడుచున్.

సీ. క్రేఁగంటిచూపున 1గిఱిగొన్నసన్నగే
దంగిఱేకుల కన్నదమ్ము లగుచు
జడగొప్పులోను 2నచ్చుపుసజ్జకము లైన
విరవాదులకు వింతవిందు లగుచు
బిగువుఁజన్నులమీఁదఁ బెనుపడం బైనచెం
గలువక్రొవ్విరుల సంగడము లగుచు
3గెలికి హరి వైవఁ గేలఁ దాలిచిన సం
పఁగిబంతికొనల జోపాప లగుచు
తే. 4వేగ నరకాసురుం డేయు వేగిరంపు
బాణములఁ బ్రాణములు సత్యభామ మేనఁ
గుసుమశృంగారముల కెల్లఁ గ్రొత్తసేయ
నెనిమిది దెఱంగు లై సొబ గినుమడించె. 151

క. పగలిటిభానుఁడు వోలెను
ధగధగ యనుమొగము దివుర దనుజుం డేసెన్
జగదేకనాథుమీఁదను
దెగ నిండఁగఁ దిగిచి యొక్కదివ్యశరంబున్. 152

క. అరచందురుడెందములోఁ
జొరఁబాఱె వణంకుతోఁకచుక్కయపోలెన్
నరకుం డేసినబాణము
హరినిటలతటంబు నాటి యల్లలనాడెన్. 153

సత్యభామ నరకాసురునితోఁ బోరాడుట.

ఉ. కాఁడినయమ్ముచే సొలసి కంసవిరోధి శిరోధి వ్రేలఁ జే
యాడకమూర్ఛవోయె భుజగాంతకుఱెక్కలకొక్కలాగునం

1 గెఱ. 2 న్నచంపకసజ్జక. 3 గెలిచిన. 4 వెఱచి.

దోడుగఁ దాలవృంతములఁ దూఁకొని చల్లనిగాలిచల్లెఁ దో
డ్తోడనె సత్యభామ విభుఁడుం గను తెప్పలు విచ్చెఁ జెచ్చెరన్

ఆ. అట్లు సేద దేఱి యరవిందనయనుండు
సత్యభామఁ జూచి చంద్రవదన!
శార్ఙ్గ మీఁద నీవు సమరంబె కోరు[1]దు
వవసరంబు వచ్చె ననుచు నిచ్చె. 15

ఉ. ఇచ్చినఁ బొంగియచ్చెలువయింపును దెంపును లోనమాన
మచ్చరముం బెనంగ మురమర్దనుపై నరకాసురేంద్రుపై
నచ్చపుఁజాయలం గువలయచ్ఛదగుచ్ఛవిషచ్ఛటావలిన్
మెచ్చనివానిఁగీల్కొలిపె మేలపుఁజూపుల వాఁడితూపులన్

మ. గనయంబున్ గొనయంబునెన్నడుముతోఁ గర్ణావతంసంబు
తోఁ,జనుదోయిం గనుదోయిసాయకముతో సంధానహస్తం
బుతోఁ,జెనకం జేయుచు నేయుచుండె సతి లక్షీభూతదై
యత,ర్జనగర్జారవజర్జరాంగరుధిరాసారంబు దోరంబుగన్.

క. అరవిందనయన శరముల
సరవిం దనయనువు చూపఁ జాపము గుడుసై
పరివేషము గలచంద్రుని
సరివేషము దాల్చె మొగము జగము నుతింపన్. 158

చ. కమలముఖీకటాక్షకటకాముఖపాణినఖోపకారివి
భ్రమమణిపుంఖరింఖదభిరామరుచుల్ గరమొప్పెఁ జెక్కులం
జెమటలఁ బత్త్రభంగములు చిందఱవందఱలైనఁ దోన సం
భ్రమమున వీరలక్ష్మి సమరక్రమరక్షకు వ్రాసెనో యనన్.

---

1 చా.

శా. సత్రాజిత్తనయాకరాంతరధనుర్జ్యారావ మైరావతీ
సూత్రానర్గళనిర్గత స్తనిత మై సుత్రామచాపప్రభా
పాత్రభ్రూలతికావిలాసముల కొప్పం గప్పు శార్ఙ్గాంబుము
క్షత్రిక్రూరమహాశనుల్ దనుజరాడ్గాత్రంబు గోత్రంబుగన్.

సీ. తంత్రీవినోదంబు తడవు సైఁపనివ్రేళ్ల
గోనయంబు తెగలపైఁ గోరు కొనుట
యద్దంబుపిడి ముట్టనలయుపాణితలంబు
లస్తకం బిఱియించు లావుకలిమి
చెలికత్తె నొత్తిలి చీర లేనియెలుంగు
సింహనాదంబుచేఁ జెదర కునికి
ప్రమదనర్తనకేలిఁ బరిఢవింపనిపదం
బైదుతాణంబుల నలఁతఁ బడమి

తే. సోయగపుఁజిత్రరూపంబుఁ జూచుచోట
వేసరువిలోచనంబులు వికృతదైత్య
లక్ష్య మీక్షించుటయు మొక్కలం[1]పుగెలుపు
గైకొనియె సత్యభామ సంగ్రామసీమ. 161

మ. అరిఁ జూచుం హరిఁ జూచుఁ జూచుకములందందందమందారకే
సరమాలామకరంద[2]బిందుసలిలస్యందంబు లందంబు లై, తో
రుగంబయ్యెదకొంగొకింతదొలఁగం దోడ్తో శరాసారముం
దరహాసామృతపూరముం గురియుచుం దన్వంగి కేళీగతిన్.

ఉ. డాఁచినకట్టి వంపనిపయోరుహలోచన మింట మంటలం
బూఁచినబాణజాలమునఁ బూర్వసుపర్వపురాణగర్వముం

1 పుఁడెంపు (బు డెలుపఁ). 2 ఘర్మ.

వేఁచినచందమున్ విపులవీరరసంబున నాత్మచిత్తముం
దోఁచినచందముం దెలియఁ దోఁచిననచ్చర లిచ్చ మెచ్చరే.

ఉ. అక్కమలాయతాక్షి నరకాసురుపై సరి నేసె బాణముల్
పెక్కు దెఱంగులయ్యసురభీకరుఁడై నడుమాఱుతూపులన్
గ్రక్కునఁ బార్శ్వగమేఘువిశిఖంబులనొంచిన సత్యభామ గెం
పెక్కినమోము లేనగవుటీరికలం దళుకొత్త నత్తఱిన్. 164

గీ. ¹గొడుగుకామయు విల్లునుఁ బడగతోన
తుమురు సేసి రథ్యంబులఁ దునిమి వైచె
నతఁడ యతఁ డొండుకోదండ మందికొన్న
నఱకె వేఱె విల్లెత్తిన విఱుగ నేసె. 165

క. గద విసరి వైచె నరకుఁడు
వదలక సతి దునిమె శక్తి వైచెను దితిజుం
డది ముదిత దుమురు సేసెను
దుదిఁ బరిఘము వైచె నతఁడు దొయ్యలి విఱిచెన్. 166

మ. సతి దైతేయపతిన్ని శాతవిశిఖాసారంబుల న్నొంప దే
వతలున్ సంయములున్నుతించిరిమఱిన్వామాక్షితత్సూతును
ద్ధతినేసెం ²దలనేలఁగూలనొకటన్ దైత్యాంతకుండిచ్చెలా
లితకంఠాభరణంబుతో నతివకున్ లీలాపరీరంభమున్. 167

ఉ. ఏఁచు నుపేంద్రునిం బదక మిమ్మని రుక్మిణియున్ను, దేవుఁడుం
బూఁచినపూఁపుదప్పటకుఁబోకులఁబోవుచునుండునమ్మెయిన్
డాఁచినసొమ్ము చేరె నిచటన్ మదిఁ గోరనిసత్యభామకున్
నోఁచినవారిసొమ్ము లవి నోమనివారికి వచ్చునే ధరన్. 163

1 గొడగు. 2 దెగనిండ గోల.

వ. ఇవ్విధంబున సత్యభామ చేసినసంగరంబునకు సంతోషించి.

గీ. చెలువ చెక్కుల నెలకొన్న చెమట దుడిచి,
తరుణినుదుటఁ బైకొన్న కుంతలము లొత్తి,
రమణికుచమధ్యమునకు హారములు ద్రోచి,
పాలఁతిపయ్యెదకొంగు పైఁ బొందుపఱిచి. 170

మ. హరి యక్కామిని చేతివిల్లుగొని యేయం జొచ్చినన్ ధీరుఁడై
నరకుం డొండుశరాసనంబు గొని యన్యస్యందనం బెక్కి వే
తొరిగించెన్ శరముల్ మురారిపయినై దున్ రెండురెండైదులు
న్నరి నై దేడులు సత్యభామయొడలన్ సౌపర్ణగాత్రంబునన్.

క. క్రమ్మఱ నేడుశరంబుల
నమ్మురరిపు నేసె విభుఁడు నద్దనుజునిచా
పమ్ముఁ దుమురు సేసెను ర
థ్యమ్ముల సారథిని నంపధారలఁ బొదివెన్. 172

గీ. తనరథంబుననుండి యుద్దైత్యవిభుఁడు
దాఁటి దనుజాంతకుని యురస్థ్సలము వ్రేసి
తిరిగి [1]గరుడుని నడిచి యేతెంచి తోన
పరిఘముచ వైచె నది శౌరి పగుల నేసె. 173

శా. ఆలన్ వైచెసురారియొండొరులమీఁదం బాఱియయ్యిద్దఱు
న్శైలానోకహముద్గరంబులను బాశప్రాసఖడ్గంబులన్
శూలవ్రాతగదాకదంబపరశుస్తోమంబులన్ భిండివా
లాలీపట్టిసమాలికాపరిఘసాహస్రంబులం బోరుచున్. 174

1 గరుడని.

శ్రీకృష్ణుఁడు చక్రము ప్రయోగించి నరకుని సంహరించుట.

ఉ. అంతట దానవాంతకుఁ డహంకరణంబునఁ బేర్చి వేడ్కతో
వింత యొకింత సూపి పృథివీతనయుం దనయుగ్రచక్రవి
క్రాంతికి విందుచేసె సదరంబుగ డెందము దాఁకి వ్రక్కలై
క్కంతగ నేలఁ గూలె దనుజాకృతిత్రాసునఁ దూఁపభూతముల్.

వ. ఇట్లు. 176

చ. అతిశితచక్రధార నరకాసురు వ్రక్కలు చేసి డాసి దై
వతపతి కింక రక్కసులవాఁడిమిపోఁడిమిమాల్చి గెల్చి యు
ర్జిత విహగేంద్ర పక్ష పరిశీతల మారుత చారుతా నివా
రిత సమరాంత సంతత పరిశ్రముఁడై హరియున్న యత్తఱిన్.

సీ. మాఁగువాఱినచంద్రమండలంబునుఁబోలె
వదనారవిందంబు వన్నె దఱుఁగ
మకరందమున నిండుమధుకరంబులుఁ బోలె
నేత్రోత్పలంబులు నీటఁదేల
నెఱి దప్పి వ్రాలిన నీలిమేఘమువోలెఁ
గచభారబర్హ మగ్గలము వీడఁ
దొడఁగి చాలఁ జలించు తొండంపుఁగవవోలె
నూరురంభాస్తంభయుగము వడఁకఁ

తే. గడఁక లేనితనూవల్లి ఘర్మజలము
దళముగాఁ జిందఁ జెందనితాల్మి తోడ
వగపుచిత్తరువో కళవళముకరువో
యనఁగ నొకకాంత గానంగనయ్యె నంత. 178

వ. ఇవ్విధంబున నవ్వామలోచన వసుదేవనందనుముందటనిలిచి.

క. అమరారి చెవులముందఱఁ
గోమరారి వెలుంగునమృతకుండలముల న
త్తిమిరారిద్వయ మన నె
త్తి మురారికిఁ జూపి యపుడు దెలియఁగఁ బలికెన్. 180

ఉ. ఏను వసుంధరన్ యదుకులేశ దయాకర సూకరాకృతిం
బూనినవాఁడు నీవు ననుఁ బొందినఁ బుట్టినవాఁడు వీఁడు నీ
చే నపరాద్ధుఁ డైన మఱి చెప్పెడి దెవ్వరి కింకఁ గింక లో
నూనఁగ నీక కుండలము లొప్పఁగ నొప్పన గొమ్మ క్రమ్మఱన్.

గీ. అకట యిచ్చినవాఁడు దయ్యంబ కొన్న
వాఁడు దయ్యంబ దీనికి వగవ నేల?
కాలపా[1]కంబు దప్పింపఁ గమలనాభ!
నాదుదుఃఖప్రలాపంబునకుఁ దరంబె. 182

క. తనయుని[2]కి పదిలముగ నా
తనయునికిం గలుగ దితనితనయునికైనన్
వనజోదర యాదరమునఁ
గనుఁగొని ప్రాగ్జ్యోతిషంబు గరుణింపఁ దగున్. 183

మ. దివిజుల్ దల్లడిలం దదీయజనయిత్రీకుండలద్వంద్వముం
జెవులం బెట్టికొనంగ రా వగుటసూచెంగాని యాతప్పు నీ
చెవులం బెట్టి కొనంగరానిపురి గాసిం బెట్టి కట్టిండివా
సవుఁ డెట్టుం దనుఁ జంపఁ జాలుటితఁ డిచ్చుం జూడఁ డింద్రానుజా.

గీ. శత్రులకుఁ బుత్త్రులకు నొక్క సంద మగుట
పెద్దలకు మంచిగుణ మని పేరుకొనఁగ

---

1 శంబు దప్పదు...నకుఁ దలంచి. 2 కిం బదిలము.

సకలదానవసంఘుంబుఁ జంపినట్లు
కొడుకుఁ జంపితి మునికోటికోర్కి దీర్ప. 185

క. అట్టేల జగము లన్నియుఁ
బుట్టింపం బెంపఁ ద్రుంపఁ బురుషులు మువు రై
పుట్టిన వేలుపవట నా
పట్టియెడం దగునె నడిమిపని మానుటకున్. 186

గీ. కన్న మోహంబు విడువదు గాన యేను
వగపుమై నెంత దూరిన వనజనాభ
సెలవు లే దింక గతజలసేతుబంధ
నంబు చేసిన నాదట నవ్వుఁ బాటు. 187

[1]వ. అనిన విశ్వంభరుండు దేవీ నరకాసురునకు వగవం బని లేదు వాఁడు సురమునివర్గంబునకు నెగ్గు చేసెం గావున వధియింప వలసె దుష్టశిక్షణంబును శిష్టరక్షణంబునుం జేయ నవతరించిన నాకుం బుత్త్రమిత్త్రాదు లని చూచుట ధర్మంబు గా దీయర్థంబు నీయెఱింగినదియ యదియునుం గాక కాలంబు గడవ నెవ్వారికి నశక్యం బని యూఱడిలం బలికి నరకాసుర తనయుం డగు భగదత్తునకుం బ్రాగ్జ్యోతిషం బొసంగి వసుంధరాకాంత వీడ్కొని నిజపురంబున కభిముఖుం డై చనుదెంచు నప్పుడు వైనతేయుండు నభోమండలంబున మురళిభంజళి కాసుడాలవల్గితంబు లనుగతివిశేషంబుల శా నమందానందంబున రైవతకసమీపంబునకు వచ్చుటయు హరిరాక యెఱింగి బలభద్రసాత్యకిప్రముఖసోదరులు ప్రద్యుమ్నసాం

1 ఈవచనము శ్రీ వీరేశలింగముపంతులుగారి ముద్రణమున నున్నది. మాచూచినవ్రాతప్రతులలో పయి గీతపద్యమువఱకే కలదు.

బానిరుద్ధాదిపుత్త్రపౌత్త్రవర్గంబును యదువృష్ణిభోజాంధ కానీకంబునుం జతురంగబలసమేతంబుగా నెదుర్కొనుట యుం బరస్పరవాహనావతరణంబులు చేయునెడం గృష్ణుండు బలభద్రునకు నమస్కరించి గాఢాలింగనమ్ముఁ జేసి తనకు మ్రొక్కిన సాత్యకి ప్రద్యుమ్న సాం బానిరుద్ధాదుల దీవించి యదు వృష్ణి భోజాంధక వర్గంబులం దగు తెఱంగుల నా దరించి బలభద్రాదులు నిజవాహనంబు లెక్కం దానును గరుడాధిరోహణంబు చేసి వందిమాగధసందోహ స్తుతిరవం బులును వేణువీణాగానంబులును భేరీమృదంగాదినిస్వనంబు లును రోదోంతరాళంబు నిండ నిండువేడుకతోఁ బురప్రవే శంబు చేయునెడం జంద్రశాలికల బాలికలు నేసలు చల్లం జామరానిలంబులు మార్గశ్రాంతి నపనయింప రాజమార్గం బు దఱిసి నిజమందిరతోరణంబున సుపర్ణావతరణంబు చేసి సకలజనంబుల నిజవాసంబులకు ననిచి సత్యాసహితంబుగా నంతఃపురంబునకుం జని సముచితవ్యాపారంబుల సుఖంబుం డె ననుటయు విని యభిమన్యుపౌత్త్రుండు సంతోషపులకిత గాత్రుం డై మునీంద్రా తరువాతివృత్తాంతం బెఱింగింపు మనుటయు. 188

[1]శా. పారావారనగాధిరాజతనయాంపాంగేక్షణోదంచిత
శ్రీరాజత్పులకావళీ వరతనుప్రీతిప్రకాశాంతరా
కారుణ్యామృతవర్షిభాషణవిధా కళ్యాణరత్నాకరా
దూరీభూతతరాంతరాయనివహా దుష్టాత్మశిక్షాపరా. 189

1 ఈపద్యము షష్ఠాశ్వాసాంతమందునున్నది.

[1]క. చక్రపరశ్వథయుతదో
ర్విక్రమజితదానవేంద్ర వివిధవినోదా
పక్రాంతహృదయ భావ్యా
శక్రప్రముఖామరౌఘ సతతనిషేవ్యా. 190

మాలిని.—

జలధిగిరినివాసా చంచదుద్యద్వికాసా
విలసితదరహాసా వ్యాప్తసచ్చిద్విలాసా
ప్రళయబహుళరూపా పండితానందప్రదీపా
దళితవివిధపాపా దైత్యసంహారికోపా. 191

గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్త్ర కొమ్మనామాత్యపుత్త్ర బుధారాధనవిరాజి తిక్కనసోమయాజి ప్రణీతంబైన శ్రీమహాభారతకథానంతరంబున శ్రీమత్సకలభాషాభూషణసాహిత్యరసపోషణసంవిధానచక్రవర్తి సంపూర్ణకీర్తి నవీనగుణసనాథ నాచనసోమనాథ ప్రణీతంబైన యుత్తరహరివంశంబునందు ప్రథమాశ్వాసము.

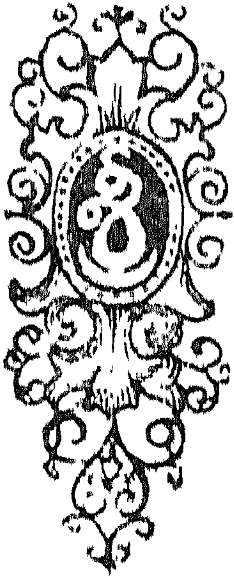
1 ఈరెండుపద్యములు పంచమాశ్వాసాంతమునందున్నవి.

వ్రాఁతప్రతులలోఁ బ్రథమాశ్వాసము సంపూర్ణము గాకుండుటచే శ్రీ కం. వీ. గారో మఱెవరో వచనమును గ్రొత్తగ రచియించిరి, ౫, ౬ ఆశ్వాసములనుండి యీయాశ్వాసాంతపద్యములఁ గయికొని సంపూర్ణపఱిచియుందురు.

శ్రీ ర స్తు.

ఉ త్త ర హ రి వం శ ము

ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీ పార్వతీకుచాగ్ర
రోపితముక్తేందుకాంతరోచిర్విచితా
సూనాగ్రశ్రీలహారణా
[1] ప్రాపితమణిసంచిసనాథ హారిపాంసాంధా. 1

వ. దేవా వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె. 2

మ. శరతల్పంబున నున్న శాంతనసుపుణ్యాశిష్టుం ద్రుతుగ్రుండు సుధీ
స్థిరుతో నట్టనుఁ బిట్టనుఁ హారిఁ బ్రశంసింపఁగా నంత ధీమతుని
శ్వాసలుకాద్యారిశేషుఁ ఋతుఁ గరం సంబంధులుం జూడనాఁ
డసుడం దేవునిఁ గుండుఁ గంటి నగక్లేశ్యం బవ్యాసుంగ జేయుగాని.

క. ఆపట్టణమున నుండిరి
వ్యాపారులు గుణులు వృత్తి యను భోజ సమా
జాపాదితోత్సవంబులు
యావృందజనులు గొలిచి యే మున్న గుడను. 4

1 వ్యాపారణాగుంచి. 2 జ్ఞాత. 3 లే.

శ్రీకృష్ణునియొద్ద కొకబ్రాహ్మణుఁడు వచ్చి తనకుమారుని రక్షింప వేఁడుట.

క. ఒకనాఁ డొకశాస్త్రములో
నొకక్రతు వొకనాఁటిదీక్ష కొనరింపఁ గని ధా
ర్మికుఁ డాహరి యది గైకొని
యొకచో నుండంగ విప్రుఁ డొకఁ డేతెంచెన్. 5

చ. అకట కుమారులార కడుపార మిముం గని పాఱ్ఱి చుత
ల్లికి నటు సూచుతండ్రికి బలే తొలుబామున లేఁపునో సుతులూ
రక ననుఁగన్నుఁ బ్రామి విధిపత్నుపుబొమ్మల నాఁచికొన్న నా
మొకమున వ్రేలుచున్న యవిముప్పురమూర్గులసంఘవాస్తుఁ [ండే.

క. వెడ వీడెదుదోవతియును
బెడతలచేతులు వడంకు పెదవులు తూఁగా
డెడువెండ్రుకలునుఁ బైపై
వెడలెడు కన్నీటఁ గలుగు వేషముతోడన్. 7

క. ముందట నిలిచి మురాంతక
మందరధర భక్తలోకమందార దయా
కందళితహృదయ సురముని
వందితపాదారవింద వసుదేవసుతా. 8

గీ. దేవదేవ రక్షింపవె దివ్యమూర్తి
యనుచుఁ బలుకునవిప్రునియార్తభంగి
చూచు[1]మురవైరి శోకంబుఁ జూడలేక
వెడలె నాకునుఁ గన్నీరు వేఁగు నేల. 9

---

1 నప్పుడు మురవైరి చూడ్కి కేల.

వ. అట్టియెడ నానదేవుం డప్పురోహితున కిట్లనియె. 10

క. ఏలయ్య భూసురోత్తమ!
దూలెదు నీయట్టివాఁడు దుఃఖాంబుధులన్
వేలుదురే మముబోంట్లున్
చాలిమి లేదన్నఁ దెలుపఁ దగునా యన్యున్. 11

క. మేలుం గీడును నెఱ్ఱుం
గాలముతో రెంటిచేతఁ గలుగను ధీరుల్
తేలుచు మునుఁగుచు నిరతము
జాలిం బడుదురు వివేకసంగతి లేమిన్. 12

వ. అనుటయు నమ్మానుదేవునకు భూసురోత్తముం డిట్లనియె.

క. ఓనృపవరోత్తమ! యుష్మత్ప్ర
లాపింపక యుండెదం జలంబున నిధనా
పాపల మున్నుగఁ దోడ్తోఁ
జూపోవక చుంచు నిత్యప్రీసంతతిసమములన్. 14

మ. అని యుష్మం గడచన్న నేఁడు దనుగా నన్యత్ర ప్రేతముగా
దనముల్ మోహముల్ భోగముల్ దేహసంగత్వంబిమ్మూలం దృప్తముల్
ననమానంబులు నిండ గుండననగ నేనాడు నాయెల్ల నాయెల్ల
నవినోదంబులు కేవలంబు సని [1] నష్టం జేసి రక్షింపవే. 15

సీ. తడి యుష్మద్భుజాగ్రాన దాని కౌఁగిటఁ జేర్చి
నాఁడుగఁ గన్నారఁ జూడఁ బ్రీతిఁ
దడవి యేడదెసలను నెట్టెడు నని నెట్టి
నడఁచెదగ నెట్టుచు ప్రాణ నీతి

1 దానం.

నల్లంతదవ్వుల నవ్వులవ్వ లనంగ
నెదురుగాఁ బఱతేర నెత్త నైతి
వియ్యాలచే నిచ్చి వేడుక నను వారు
తిట్టింప విని చప్పి దేర నైతి

తే. నకట మిథ్యామనోరథుం డైతిఁ గాని
కొడుకులం గని దమవారు గొండ సేయ
నుండ లేదయ్యె సంపద లుబ్బె నేని
లేబరమ కాదె బిడ్డలు లేని బ్రతుకు. 16

క. ఈగర్భము రక్షించిన
నాగౌరవ మేమిఁ జెడక నారాయణ! నా
నాగుణసంపన్నులలో
సాగుదు నటు గాక యున్న సమయుదు నగలన్. 17

చ. అనుడు నొకింత లేఁతనగవాననసద్మము గాంచి వింత నున్
న్ననఁ గృప సేయు నేఁ డొకదినంబునుఁ జేటుగ కుండ నావు; దా
ననువగు నెల్లి భూసురకులాగ్రణి! యున్న సుఖంబు నుండు నీ
తనయునిఁ గాతు, నన్న హరిఁ జెప్పక మాఁచియు నుండి చేసుకొ్రష.

ఉ. నేఁడు ప్రసూతికాలమున నీవు గదాధర! యుద్ధ్రహంబునన్
వాఁడిమితోడ నుండి జము వాకిట గట్టి నమేయునంతటిం
బోఁడిమితోడఁ గాచి నను బుత్త్రునిఁ జేసినఁ గాక యుంటిలో
మాఁడిన నేమి చేసెదవు మంత్రపునీళులు సల్లనప్పనే. 19

అర్జునుఁడు విప్రార్భకరక్షణార్థము తా నరుగఁ గోరుట.

క. అనవుడు నెదఁ జింతిల్లిన
వనజాక్షుని తెఱఁ గెఱింగి వసుధామరప్రా

ధన దీప్తి నన్నుఁ బనుపుము
పనివినిగుడ నంటి లాస్యుఁ బంతము మాఱఁడుసు. 20

మ. విని విశ్వంభరుఁ డెల్ల నవ్వి కడుఁ గావించి యుద్యోత చేతస్కుఁడై
ననుఁ బ్రీతిం గడఁగంటఁ జూచి విజయా! నా చేత¹ నబ్బంగినే
పని యత్నంబునఁ గడతేలుఁగాని యుచితి నీపంతంబులం బేలునే
యనినన్ నామఱ మహాంచితిన్ విను మలజ్జాయుక్తచిత్తుండనై.

మ. ధరణీదేవుని దైన్యమున్ నిజమనోధర్మక్రియానిష్ఠయున్ విర
²సోల్లాసమువానవనవతిఁగయున్ సీతంచి పద్మాంఘ్రియుఁ బుష్పసితం
దోర్దండ నిపాతమున్ రామునుఁడునుఁ బ్రద్యుమ్నుండునుఁ జక్కఁగఁ బురం
దరపుత్రా మనపీటిలోనఁ గలయూర్ధ్వప్రాణమున్ నాపుడసన్.

మ. యదు కృష్ణాత్మజ భోజ సైన్యములతో సత్రంగనామంగవ
వ్యసనగంభీరమండలుండ నయు కృష్ణశ్రీనదాంభోజములో
మహిలో నిట్టి మహీసురాంసధరమ్యగ్రామము తప్పంబునం
బలిలుంగ్రుతిఁ బ్రసూతివేళ యమ నిం బ్రత్యగ్రరాజునసుపసు.

క. ఎఱసంజ దాసనంబుల
తెఱఁగగ్యాసు, గూబ లెల్ల దెసలఁ జెలఁగఁగన్,
నఱఁడు లఱచ, నుల్కలు పడ,
నెఱి చెడి సుడిగాలి విసరె నిలువక పెలుచన్. 24

గీ. అట్టిగాఢ సైన్యముల్గఁ గట్టాంగుళంబు
చేసి ³యేసును గాండీవమెంతజూసిని

1 నీచేత. 2 లో. 3 యేసు గాండీవము తింతీనినినాడ, భగవల్లభునకభు.

నాద మేదుర భూనభోంతరుండ నగుచు
[1]నమ్మహీదేవునిగృహాంగణమ్మునందు. 2

ఉ. ఉండుమ నెడఁగా భయంబున మహాధ్వతిఁ గొందలు [illegible]
ట్టుం డిట తెండుపొం డనికడుఁ గాంభసంబున నాడుచు [illegible]
బండియుఁ బొల్ల వోయెనని బ్రాహ్మణి[illegible] నే[illegible] నే[illegible]
డొండ కడంగితచ్చిశువు నుబ్బిన [illegible] చెప్పినన్

స్రగ్ధర. గాండీవారావఘుంఘాఘుటితభ [illegible]
ధ్రీ, గండాభోగ ప్రమాణాధ [illegible]
గా, ఖండాస్త్రత్కాండపాళీ [illegible]
ద్దండాతిక్రాంతగర్భాంతక యమఘటసంఘా [illegible]

గీ. పోయె బాలుండు యదువృష్ణిభోజబలముఁ
జిన్న వోయెను జూడ వచ్చినజనంబు
డించి పోయె మదీయగాండీవము లజ్జ
వోయెఁ గొనిపోయె [2]భూసురవృత్తి జముఁడు. 28

వ. ఇవ్విధంబున గాండీవమ్ము లాపు నమ్మయినం గ్రమ్ము[illegible]
బున విన్న నైనవన్నుం జూచి యవ్విప్రుండు. 29

నిజకుమారుని యముఁ డపహరింపఁగా
బ్రాహ్మణుఁ డర్జునుని దూఱుట.

క. ఓపార్థ! నిన్ను నమ్మితిఁ
బాపని రక్షింప కిట్లుపాఱఁడ వైతే
నాపాలిపారిజాతము
గోపాలకచక్రవర్తిఁ గొని రా నైతిస్. 30

1 కణఁగి ధరణీసురునిగృహాంగణమునందు. 2 [illegible]సొంతపోయి శిశువు.

చ. పిలిచితి నన్ను నిన్ను నతిభీతుఁడ విప్రుఁడ సన్నుతాఁడ నీ
పలు కమృతంబు గాఁదగున పాతకసంబంధనఁ గాన్గసొంపుఁగా
నలవడు నన్ను పోటుమగఁ డై యిటు చేసెఁగాక యెందఱ
నిలుతు మొంగి నన్నుచట నీ కొలమునుంచినఁ బాలనుంచినన్.

క. మే లైనను గీ డైనను
నాలవనా [1]లం ఫలము ధనంజయ నతనిన్
శీలునకుఁ జేసె నీ నీ
బాలుని రక్షింప [2]పట్టిఫల మందఁ నగును. 32

క. నీ వేమి సేయు దీ గాం
డీవము నీ కిచ్చి [3]యిప్పు డెప్పర మైనన్
లాస్య గలదంచుఁ బలికిన
పాపము చేఁగాదె కోలుపడితిఁ గుమారున్. 33

గీ. అనుచు ననుచారి గ్గు విప్రుఁ డనుగు దేరఁ
జేర గాండీవ మిడి యుస్మద్భీష్మమనము
మహా మనుంగ మడుగ గగుమనను మాయ
మాయ గన్నులఁ గ్రమ్మఁ గ్రమ్మఁతిని నేను. 34

క. ఈరూపునఁ బొలిపు యున
బీరముతో సృష్టిభోజనిభు నీతేరన్
ద్వారవతి కరిగి నిలిచితి
నారాయణునెదుర ఖేదనమ్రముఖుఁడ నై. 35

1 లరయఁగా. 2 పట్టిఫల మందఁదగున్. 3 యిటఁడు...గలఁడంచు.

విప్రకుమారుల నుజ్జీవింపఁజేయుటకుఁ గృష్ణుఁడు పార్థసహితముగాఁ బోవుట.

సీ. అట్లున్న నన్ను నొయ్యనఁ గౌఁగిలించి యా
భూసురోత్తముఁ బోల బుజ్జగించి
నీకుమారకుల నేలోకంబునం దున్న
దెత్తు; నీ కింత యేల భ్రాంతి గలుగ?
ననుచుఁ బీతాంబరుఁడు దనుజహరుండు [illegible]
శార్ఙ్గ కౌమోదకీ చక్ర నందక
కాది ప్రహరణంబు లరదంబునఁ బెట్టి
దర్పకోద్దీప్త [illegible]

తే. దారుకుని డించి సారథ్యంబు దాను
నొసఁగి భూసురసహితుఁడై [illegible]
గృతవలాహకశైబ్యసుగ్రీవమేఘ
పుష్పసన్నాహ మగు రథంబున [illegible]. 36

వ. ఇవ్విధంబున నను [illegible]
తం బగుపథంబున [illegible]
మాధవ మహిళ [illegible]
హాళిత హంస సందోహ సందిష్ట [illegible]
కళిందనందనీసందర్శనంబువలనను [illegible]
నికట వికంకట తట [illegible]
టిత కమల ముకుళ పుట [illegible]
భ్రమర విభ్రమ భ్రమణ భాసుర [illegible]
నను మనంబు పంజిల్ల [illegible]

[illegible] కాశ్మీరంబు గడచి సైంధవం బనుసంధిం
చి నానానగరంబు లతిక్రమించి హిమాచలం బక్క హేమకూ
టంబు [illegible] నిషధం బతిక్రమించి నిమిషంబున. 37

చ. [illegible] దేవదారుగుల్మ
[illegible]
[illegible] స్థల దేశ [illegible]
[illegible] నాను మేరువున్.

గీ. కడచి [illegible] గడచి [illegible]
నడుమ నడుమం గలుగు [illegible] లెల్ల
[illegible]
[illegible] 39

గీ. [illegible]
[illegible]
[illegible] గల [illegible]
[illegible] 40

ఉ. [illegible] వయోధి [illegible]
[illegible] యోగ [illegible]
[illegible] సంతోషమున
[illegible] నన్యగ [illegible]

గీ. వినుము [illegible] నాను [illegible]
[illegible]

1 [illegible]

దేఱి చూడంగ రా [illegible]
రథము చనునంత శోభిం[illegible] [illegible]. 42

చ. అనుడు మురారి యిట్లను [illegible]! [illegible]
కనితరగమ్యతీర్థ [illegible]
గనుఁగొన నేల నేల [illegible]
చనియెడు [illegible].

క. ఆపారం[illegible] [illegible]
రూ[illegible] రథ [illegible]
వే [illegible]
శ్రాపాండిత్యంబు [illegible]. 44

వ. ఇత్తెఱంగున [illegible]
మాదనంబు సేరె. 45

గీ. [illegible]
మనఁగ [illegible]
నఁగ మహా[illegible]
నింద్ర[illegible]. 46

గీ. వివిధవర్ణ[illegible]
దమ్ముఁ బని[illegible]
గములఁ గృపఁ జూచి [illegible]
దెలిపి యుండ[illegible]. 47

క. అంతట [illegible]
నంతర్ధానంబు [1] [illegible]

1 చేసె నట.

[illegible]
[illegible] సాగక నిలుచు. 48

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 49

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 51

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 52

[illegible]

[illegible]
[illegible]

1 [illegible] 2 [illegible]
[illegible] 3 [illegible]

ధవులం గ్రమ్మఱఁ జూడఁగంటిమి ప్రమోదంబు [illegible]
వివిధార్థంబులతోడ నీవు [illegible] నిచ్చె [illegible].

ఆ. బంధుభోజనంబు భాస్కరపూజనము
బొందుపడఁగ నేఁడు పొత్తు గలిగె
గెలన వృష్ణిసాత్యకులుఁ బంతి గూర్చుండగ
యదుకులాబ్ధిచంద్రుఁ డారగించె. 54

వ. తదనంతరంబ సభామండపంబున సుఖాసీనుండై [illegible]
సలుపు చున్న యవసరంబున ప్రత్యక్షంబై [illegible]
యిట్లంటి. 55

తే. సాగరమునీరు పీల్చుట [illegible]
తెరువు లిచ్చుట చీఁకటి [illegible]
దివ్యతేజంబు దోఁచు [illegible]
పొచ్చుట కుమారులం గోని [illegible]? 56

క. అతిదూర [illegible]
కతిపయపదగమ్య [illegible]
నతి యీ [illegible]
న్మతిఁ [illegible]. 57

సీ. అపుడు తేజోమయ [illegible]
[illegible] యుండఁ [illegible] దోఁచు
మడుఁగు నప్పురుషుండు [illegible]
లముగ నవ్విప్రబాలకుల [illegible]
వారు [illegible] వత్తు నే [illegible]
తమసంబు నేన [illegible] నేన

గుడులందు లేని వింత్రాపాది సేన సా
గర మన సా స్థాప [illegible] సేన

తే. పంచభూతాత్మకంబు ప్రపంచ మిందుఁ
గలిగినది లేని [illegible] కల దనంగ
నుష్ణ [illegible] సర్వంబును సుచితగమ్య
మిది మహాత్మ్యము దెలిపెద నెఱుఁగు మార్య. 58

తే. అట్టి మాత్ర [illegible] యోగ
మూల మగు [illegible] మూర్తి సుమ్ము
నీవుఁ [illegible]
[illegible] నీ [illegible] తెలుప. 59

చ. అని [illegible] దేశ [illegible]
[illegible] [1] [illegible]
[illegible]
[illegible] మిన్ను [illegible].

క. అను [illegible]
[illegible] లం
[illegible]
[illegible] గను. 61

క. అని [illegible] సా
[illegible] ప్రియము [illegible]
[illegible] క్రము
[illegible] వరిపాలించు. 62

1 తేః.

వ. అనుటయును [illegible]

సీ. మడియించె [illegible]
నా[illegible] [illegible]
ఘట్టించి పారిజా[illegible] [illegible]
ప్రా[illegible] [illegible]
చెట్టులు [illegible]
[illegible]
తుని [illegible]
పాంచజన్యంబు [illegible]

తే. [illegible]
గాండివం [illegible]
దల [illegible]
నుబ్బడంచె జాంబ[illegible] [illegible] 64

శా. చేసె[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]
గాసిం బెట్టె [illegible]

వ. అనుటయును జనమే[illegible]. 66

క. ఎన్ని [illegible]
విన్నను [illegible]
[illegible]
జన్న[illegible] [illegible] 67

---

1 వా. 2 [illegible]
[illegible] గాండివంబు.

వ. [illegible] చే [illegible]
[illegible] దేఱుం
[illegible] భావించి రా
[illegible] ద్రోహంబగును.

క. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 69

తే. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 70

వ. [illegible] జనా
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 71

మ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 72

సీ. యమునాతరంగడోలాందోళికాహాసంబుల
[1]డంబుమీఱఁ జేయుసుమంగళాంగములవలె
హరినీలమణిమనోహరమంటపస్తంభ
ముల వినోదింపుకేళిస్తంభములవలె
దళితనీలోత్పలదళచ్ఛాయసంగతిఁ
గొమరొందుసంగతిగుత్తములవలెఁ
దరుణతమాలపాదపశాఖాశాఖలఁ
జెలువొందుపల్లవశ్రేణులవలె
తే. పారిజాతగోపస్థానోత్కటసముద
బలిమితోడ హస్తగతముసేయఁ బూనినట్టి
తెప్పగా మస్తకాంబుఖచేయుమేటి
రమ్యగుణమణి రుక్మిణీరమణు ప్రీతి. 73

రుక్మిణీదేవి తనకు సుపుత్త్రుని ననుగ్రహింపుమని శ్రీకృష్ణుని వేడుట.

శా. ఆరామాతిలకంబు మస్తకమున న్నొక్కింత గెంపారఁగా
గారామై యొకనాఁడు తేసగనా శృంగారమున గన్నులన్
బారం బేదనిలజ్జ దోఁప పాదము లంటి ప్రణామంబు ప్రీతిచేసి
ప్రారంభం బగుభక్తిఁ గుల్కి పలికెఁ బ్రద్యుమ్నజనకునకున్.
గీ. అఖిలలోకైకనాథ! నీయట్టిరూపు
విక్రమౌదార్యశౌర్యము లెసఁగ నిలుచు
నొకకుమారుని నాయందుఁ జేసి యిమ్ము లోకుల
గడుపుచల్లనికాంతలఁ గలుపు నన్ను. 75
వ. ఈవరంబు నాకీవలెనని. 76

1 దళుకొత్తుపసిండికెత్తమ్మి పోలె.

క. మును సుక్కటి తా న్నడిగిన
దనుజాంతకుఁ డీవరంబుఁ దప్పక యిచ్చెం
జననాథుని నడిగిన నీఁ డని
జను లాడఁగఁ జెప్పులు నేఁడు సంకటపడ వే. 77

క. కాంచికొని కొండసుగు నడిగె నఁ
[1]టీ చనప్పున నాలు గుగఁడ[2]టు నర మిచ్చెం
జూచెద మనుసనకులచే
నీ నలుకఁదనంబు చేసినను కృష్ణా. 78

చ. అనినను రాంతసుంపు వినహాసమువోముసఁ దొంగలింపనో
వనజదళాక్షు నీసుఁ నగవా యుటు లాడుట నన్ను నీవ వేఁ
డిన నటు చేయుచుండుట ఘటిల్లున చేసిన నన్వ్రత న మె
చ్చునిసనియును జేయుదును సంతసమందుదుముకోర్కి దీర్చెదన్.

క. తేనలునుకాంత యనిని
మనసునఁ దలఁచినను జేయుదుగ వానికి న
న్యనితోటిగ మాను తగిని
మనసునను మును కాము వీనుని గాదే. 80

క. వ్రతము లనేకములు శుద్ధ
శి త్రమునను లక్షణాలు లక్షణాసను త్రై
వ్రత్యము లనఁ బోనిసఁ
బాత్రముల సమయ సముల పాలించుటను. 81

క. దను వనిని మన లే ప్రణ్న
వార్న నర కా గ్రమునే యనుట వ్రతాగ్రం

1 టా. 2 టీ.

బైనది నీకోరిక నా
మానస మలరించె [illegible] ౮౨

వ. అని పలుకుచు [illegible]
వినయ [illegible]
శంబున నెడ [illegible]
సిత యగు [illegible] ౮౩

మ. మఱునాఁ డం [illegible]
దెఱ [illegible]
దఱమాత్యుల [illegible]
కఱకం [illegible] [1] [illegible] ౮౪

క. అప్పురమున [illegible]
దప్పక కనుఁగొని [illegible]
ముప్పిరి గొను [illegible]
నప్పటి [illegible] ౮౫

మ. శిశుపాలు [illegible]
శిశుపాలుఁ [illegible]
దశ [illegible]
విశ [illegible]

చ. పరగిన [illegible]
నరకుఁ [illegible]
ద్వారికిఁ [illegible]
శ్వ [illegible]

1 బూఁచు. 2 [illegible]

వ. ఇంతిసొంపు [illegible] గణించి [illegible] ఘనుసోయగంపు గలదేని(ంజెప్పెద)
వినుము. 88

శా. [illegible] గజాంగసింహకటుకార్ధూర [illegible]
[illegible] లాసు [illegible]
[illegible] శ్రీ [illegible]
[illegible] సౌభాగ్యాంతి [illegible] కైలాసమునన్. 89

ఆ. బహిర [illegible] మునను [illegible] ముని [illegible]
విశ్ర [illegible] నటుల విమలయోగ
[illegible]
భుజగపతిని [illegible] భుజగునిని. 90

క. కనుఁగొని [illegible]
మనసు [illegible] మరిచి [illegible] పెగం
[illegible]
[illegible] నగునిన్. 91

సీ. [illegible][1]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

1 [illegible]

తే. బాళెము ల్వెట్టి క్రొంగసులు బద్ద[illegible]
గత్తి గొంతంబు లాడిసెల్లఁ గ[illegible]
నారసములును విండ్లును నగలు లోనఁ
బెట్టి పెట్టుఁడు నడు[1]హాట్ట[2][illegible]. 92

క. ఈకోటకు నా[illegible]
వాకిలి సారించి [illegible]
రాకలఁ బోకలఁ జక్రముఁ
జేకొని రక్షకులతోడఁ [illegible]. 93

మ. పురిచుట్టు న్నిచయంబు [illegible]
త్త్రైరగాయంబుల గండ[illegible][3][illegible]
తరముల్ [4]సాదన[illegible]
పుర భేరీరవ[illegible]. 94

వ. అని పలికి సాత్యకిం గనుంగొని. 95

మ. శరకోదండకృపాణ[illegible]
గరసన్నాహ[illegible]
ద్వారి నిద్రం బెడఁబాసి [illegible]
ద్వారిచేత న్నగుఁబాటు [illegible].

వ. అనుటయు సాత్యకి యిట్లనియె. 97

ఉ. దేవర యానతిచ్చినగతిం గృతవర్మ[illegible]
గావల వెట్టి పౌండ్రవిభుకన్నులు గట్టి [illegible]
సేవ యొనర్చి నీ కిటుల సిద్ధఫలంబులు గో[illegible]
దేవత లైన నా [illegible]. 98

1 శెట్టి. 2 గట్టి. 3 గడల. 4 సాదన. 5 [illegible]

వ. అనినఁగు నట్టిదూడ సమ్మదాంధాంధుఁడు శుద్ధవాచాస్యున కి
ట్లనియె. 99

ఉ. తంత్రులమీఁదమీఁదనునయింత ద్వయముఁజెప్పవమన్న మమ్ము నే
నంత్రు జనంబు, లట్టి బృహస్పతిమీఁగడ, నేను లేనిచో
తంత్రకయుంతో వినాశనమును వచ్చి దినంబున శక్తి నవ్వు నా
పాంత్రుఁడు యాని చేతమునబంధుగా చిక్కఁగనుండఁగాఁబ్రుడే.

వ. అని పలికి హాలాయుధుఁ గనుంగొని. 101

మ. గన చేతం గాని గుర్ను [1]నిన్నమర దిగ్దంతావళశ్రేణియుం
[2]గటియుంజాలదు చాలిన్న స్తవము మ్మక్కాలయాత్రాంతర
వ్యవపాంద్ర క్షితిపాలసంగరము ధీమన్మంత్రిసామంతస
మ్మతి శక్తిన్విలుకుత్ర ప్రమాదమతి స్థైర్యమర్దింపుమీ శత్రులన్.

గీ. అనుటయును హాలాయుధుండు దివ్యకోని నృపాల
సంఘమునకు దానను సిడక్కని చనిగు నప్పుడు
హాలుడు గ్గలయాత్రను సనుపు చేసి
తలఁచు నొన్న్న నికేతనటత నిన్న. 103

వ. అంత. 104

శ్రీకృష్ణుండు గరుత్మంతుని నెక్కి ప్రస్థానంబునకుఁ బోవుట.

మ. హాటసంతతిన్యసనంతనంతతఖ సాహసానిర్భంతని
ర్జర రాజాజ్ఞ నన జజ్జరతవిచార్యగ్నుకట మధ్వని
స్థిరపదార్ధ్యాననాదను దయు నచ్చిక స్థైన లేఁమగాఁపుతా
స్కందరంబ ప్రతిబంబనంబనము మ్రింగంబాలుచందంబునను.

గీ. నచ్చి నిజనాదనంపకాసనతో ప్రదీన
స్థాన తోఁనము గనుంగొని నాసు చేసెఁ

1 నిటుగాగ. 2 గడలు.

డల్లఁ గరపల్లవంబున [illegible]
పయిన [illegible]. 106

వ. ఇవ్విధంబున వివిధ గతుల [illegible] హా
ణంబున [illegible]
జేసి [illegible]. 107

సీ. [illegible]
[illegible]
ప్రాగ్వం[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
తే. సంతత[illegible][1] [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]. 108

సీ. [illegible]
[illegible]
పూజార్థ[illegible]
మధుకరంబులఁ [illegible]
[illegible]
[illegible]

1 [illegible]

నిజనిజోటజభాగసంభావనీయములు
సొంపుల కాంతుల దొలంకుచుసుమకరములు

౧౪. గరిమ నింపైన యానందగరిమ నొంది
మిగుల బూర్ణ కలశవిగళ
మాయావాదులు మోక్షమనివారి[1]
శాస్త్రములు బహుశాస్త్రములు. 109

వ. మఱియును పవిత్రములు సల్లాపములును బోలెఁ గనకా
స్పదంబై సుగంధములును బోలె సుగంధంబై రంగ
స్థలంబును బోలె శైలూషసంకులంబై యింద్రపదంబు
ను బోలె స్వర్ణరత్నసంభరితంబై కేసరిముఖంబును బోలెఁ
సింహపీఠాంచితంబై సరసయోగివృందములును బోలె మో
హనిలయంబై పాంథజనంబును బోలె సమృతశాస్త్రపవన
స్థానంబై నానాభోగములును బోలె దేవవ్యసనాఢ్యంబై
గగనంబును బోలె బుధగణసంకీర్ణంబై కర్ణాటకంబును
బోలె కలహంసభూషితంబై యిట్టి యాదేవమణిగణ
మహోన్నతంబు బహుళంబగు విగ్రహసన్నిధానంబై సుస్థి
రస్వాంతంబు బహుళంబగు రాజాంగణధామంబై రమ
ణీయంబు బహుళంబగు ప్రాసాదహర్మ్యవీథులంబై పరి
పూర్ణంబు బహుళంబగు సంతోషసౌఖ్యంబున
మరంబై గంధవ్యసనంబు బహుళంబగు విస్తారాదర్శ
బంబులమై యుండు సౌధములును బుధసంఘంబు
లఁ గొప్పును బహుళంబగు జనసందోహంబై పుణ్యజనే
శ్వరసదనంబు బహుళంబగు దివ్యమందిరసౌందర్యంబుల

1. ఱఫ్ప్పు.

బై సమిద్భారధురీణసంయములం బటుస్ఫూర్తి నానావనాంతాతి
శయంబై యొప్పు నప్పుండరీకాక్షుండు తెప్పున ... సన్నుత
యంబు ప్రియంబుగం జెనంగొని సం... .

సీ. సంయమీశ్వరహస్తసంధార్యకృష్ణాజినాభినవ
  జాలంబు పవిత్రసమిత్కుశంబుల
దాపసకృత వేదపాఠసముత్క్షిప్తహస్త
  [1]ములు మునిశిష్యతతుల ఘుమఘుమలు
బారికాంక్షిత పాపహరోగ్ర ... ...
  దిక్కర్ణతిమిరంబు ధిక్కరింప
స్నాతకవల్కలతతుల శోభిత ...
  సాంధ్యరాగదీప్తి సంపాదింప
తే. ధైనుకాగమనోత్సుకాశ్రమ ...
కారవంబును సామగానారవంబు
నంతకంతకు వెలుఁగంగ హర్షలీల
నంబుజాక్షుండు చొచ్చె నయ్యాశ్రమంబు. 111

గీ. గౌతమాత్రివిశ్వామిత్రకణ్వమాండ
వల్క్యజాబాలికాశ్యపవామదేవ
రైభ్యధూమ్రవాల్మీకి ...
రఃపవిత్రాత్రశంఖలిఖితప్రభృతులు. 112

క. మునివరు లెదురుగఁ జని పా
వనలోచను లైరి గోపవల్లభసంద
ర్శనమునఁ గృష్ణుఁడు వారలఁ
గనుఁగొని సంభ్రమముతోడ గ... 113

---

1 పుటములు పంకజంబులవియుండు. 2 దని.

వ. ఇవ్విధంబున నితరేతరసందర్శన సమయసముచితకృత్యంబు
లాచరించి తత్తాపసోత్తములు పురుషోత్తముం దపోవనమ
ధ్యపర్ణశాలాంగణంబున నున్నతబ్రుసీసమాసీనుం జేసి యా
తిథేయపరిగ్రహణానంతరంబున నతనితో నిట్లని విన్న
వించిరి. 114

సీ. ఆకాశగంగ నీయడుగునఁ బొడమె నీ
కర్ఘ్యపాద్యంబు లిచ్చు టెంత
నిఖిలంబు రక్షింప నీవశోగుణమూర్తి
వని నీకుఁ గుశలసంప్రశ్న మెంత
కమలంబు నీనాభి గన్నది నీ కట్టి
పుష్పాంతరంబులపూజ యెంత
యమృతంబు నీచేత నమరులు గుడిచిరి
నీకు నన్యాహారనియతి యెంత
తే. యోగమ మాభక్తి యెంత! యాగములక యెంత!
మాతపోబల మెంత! మామనికి యెంత!
యింతసంతోష మొసఁగ నీ విచట నునికిఁ
గంటిమి, యిది మాను భాగ్యంబుకలిమి గాదె. 115

క. నీవారము నీ విచ్చితి
నీవారము మాకు భోగనియతసుఖంబుల్
గావింపుము మా ప్రియములు
గావింపుము నీకు భక్తగమ్య మురారీ. 116

వ. అని పలుకుచు నప్పుణ్యుని ననేకవిధంబులం గొనియాడి యా
మౌనులు గొలిచి వచ్చిన దివ్యమునిదేవతాసిద్ధవిద్యాధర
గణంబులను నాతిథ్యంబు లిచ్చి యామంత్రణంబు చేసి

యమ్మురారింతకు వీడుకోని నిజనివాసంబులకును బోయిరి
తదనంతరంబ. 117

శా. గంగానిమ్నగ దాటి [illegible]
మిం గంసారి పురారిఁ గోరి నియమ [illegible]
భంగాపేతపయోధివో [illegible]
గంబొప్పఁగనుండఁ [illegible].

వ. అట్టియెడ. 119

బదరికాశ్రమంబునఁ బినాకపాణియగు శ్రీకృష్ణుని
దృగ్గోచర మగుట.

ఉ. కుక్కలు వెంటఁ బడ్డ [illegible]
ల్లిక్కుచు నేలఁగూలఁ [illegible]
దిక్కు నెఱుంగనయ్యెఁ [illegible]
గ్రక్కున వచ్చి రంతట [illegible]. 120

వ. అందులోన. 121

సీ. వికృతాననంబులు విరళదంతంబులు
నిడుపైనదౌడలు నిక్కు జడలు
ముడిపడ్డబొమలును ముమ్మూలముక్కులుఁ
బల్లపెండ్రుకలును బడితెతలలు
బొక్కిబొమ్ములు లోఁతుబోఁట్లు మిడిగ్రుడ్లు
గూనివీపులు నిడుఁగ్రొంకిప్రేళ్లు
బూరకాళులు నీచఁబోయిన చేతులుఁ
గోలమూఁపులు గుదిగొన్నతొడలు
తే. నతిభయంకరగతి నూఁగు నట్టహాస
కహకహారావములతోడఁ గానఁబడియె

దానపానకఘనశిఖాసగ్ధశాల
సాలసంకాశ మగుపళ్ళెచద్వయంబు. 122

వ. అందు నొక్కఁడు. 123

ఉ. పిలగోసఁ బాల్ప్బు నిట్టముగఁ బ్రేవులు నుట్టి, కపాలపాత్రలో,
విరిఁబుఁ గలంచుఁ గ్రొమ్మెదడు, నంజ్రుక లేఁతి తోలుంగ
స్పైచు, నెత్తురు చవిగూడుఁ, గండలుతుఁబు యనిక్రాఁడుఁ,
ద్రిశూలధారలం, జరివిసప్రేతమాలికలఁ జిమ్ముఁ, బిశాచ
విభుండు వేడుకన్. 124

వ. మఱియొక్కరుండు. 125

(అచ్చతెనుఁగు.)

చ. కలిచినపేనుఁగు న్వడఁపక న్వరఁగు న్కాలఁ బచ్చితోళులుఁ
బుఱికలపేఁగులు న్దడుపుఁ బ్రాఁతఁగుఱ్ఱు నిమూఁగు నీఁగలుం
బెఱికిన వాలు ఱొమ్మునయుఁ బెరిస నెత్తురు త్రేవులుఁ గనుఁ
బిలువలమాంసలుం బెఱను బీఱనపంబులుఁ గల్పురూపున్.

క. చను వేఁగఁగ నయ్యెడనుప్పుడు
గనుఁగొని మున్నొరి యాలికలకలమున నె
మ్మనమున బడిలను వేయుక
ఘనతరవిస్మయనికారకలితముఁ జేసెన్. 127

వ. తదనంతరంబ తద్విక్షణ పేవ పేరాళులుగళంబు నిగలగళం
బులు దెగ నడిచినఁ దొరుగు రుధిరంబు చవిగొని యది
యుగుటుఁడు వారిక సమర్పితం బగుట్ట ననుచు నద్దేవుని
సహస్రనామంబులు పేరుకొని. 128

శా. ఓనారాయణ యోగనిద్రసహితా యోగాధ్యక్షిందిరానాథ
యోగనిలయంబున పక్ష యోగవిధానాసిధి యోగాలోకనాథసామాటి

హో నీరేరుహపత్త్రనేత్ర కృప నాయందుంచుమీ సుందర
హో నాపై భవబంధనముల్ దొలఁగఁ జేయుమీ యే సమయంబునన్.

శా. గోవిందాయ నమోనమో భగవతే గోపాలకృష్ణాయ తే
దేవేశాయ నమో నమో మురభిదే సర్వాత్మనే కృష్ణ తే
భావజ్ఞాయ నమో నమో మునిస్తుత్యాంఘ్రిపద్మాయ తే
జీవస్థాయ నమో యనంగ శుభముల్ చేకూర్చు నన్నెప్పుడున్.

గీ. అనుచు నిటు స్తుతి సేయుచు నాయకుని
గానవంబున వారి నాకంపితముగ
మోచుచుండగ నంత సద్గ్రహుండు గాంచి
పలికె నల్లన గంభీరభాషణముల. 131

ఉ. ఎక్కడివాఁడ నన్ను గను నీదృశుఁ గానక దేవతా ...
చక్కని మేను నీగరుసవంబును వన్నెయు గాన సత్య ...
నిక్కము మానుఁ జిత్తముల నీగుణముల్ ...
డెక్కలిగొన్నఁ బొక్కుచుఁ దేమనలేని నిను గన్నవారు ....

శా. చేతోజాతుఁడు నీవు నే మనుజుఁడన్ ...
ప్రీతుం జేయఁ దలంచు చేసినా విచారించుచుంగ ...
భ్రాతాళంబును నేలనుం ద్రిదివము ...
నాతం డీ నను నేల వచ్చినజగన్నాథుండవే చెప్పవే. 133

క. అనుటయుఁ బిశాచవల్లభుఁ
దనభక్తునిఁ గా నెఱింగి దామోదరుఁ డ
ల్లనఁ గరుణ వొడమ కన్నుల
గనుఁగొని యిట్లనియెఁ బలుకుగౌరవ మొలుగన్. 134

క. భూజనములు యదుపుంగవు
రా జనఁగాఁ బరగుదు న్నిరంతరమును న
త్పూజనీయుఁడను దుష్టశిక్షకుఁడను
నాజన్మవ్రతము లఖిలనాథుఁడ నగుటన్. 135

గీ. నాకు న[illegible] కైలాసనాథు చేతఁ
భారతీవల్లభుని చేతఁ బడయుమతలఁపు
గలదు గావున బవరి[illegible]కాననంబు
జూడ వచ్చితి మీ రింకను పోవు టేల? 136

చ. వలదు మహామునీంద్రులు [illegible] సదాశివచింత చేత ని
ర్మలగతి నున్న వారి కిది పిశాచనివాసము గాదు మీరుఁ గు
[illegible]
[illegible] నేల తగునే [illegible] జంకెఁ బొ[illegible]ములన్.

క. [illegible] చెప్పుటకుఁ గా
[illegible] నే నుండంగఁ [illegible] గలరే
[illegible]
[illegible] తగునే [illegible]. 138

వ. అనుటయును నగ్రజుం డిట్లనియె. 139

[illegible] నేను [illegible] దేవుని ము
[illegible] కైలాస[illegible]
[illegible]
[illegible]?

గీ. [illegible]
[illegible]

నచటఁ బ్రహ్మాదులు దిక్పాలు [illegible]
చేసి తనమానసాబ్జమునఁ జేర్చి గొల్తురు. 141

క. తలఁపునఁ జూచినరూపును
వెలిఁ జూచినరూపు నొక్క [illegible]
నెలకొని ఘంట [illegible]
నలినాక్షుని నామ [illegible]. 142

వ. అద్దేవుని స్తుతియించు [illegible]. 143

సీ. తొమ్మండ్రుగోపికలఁ [illegible]
బోడమింపు నే [illegible]
మూఁడు [illegible]
బరగు నే [illegible]
పం[illegible]డు రూపు [illegible]
[illegible] యే [illegible]
వేయుమానికపు [illegible]
[illegible] నే [illegible]

తే. మునుల కెల్ల నే [illegible]
హృదయగేహంబుల [illegible]
హరి మురారి సర్వేశు [illegible]
మనసులోఁ గంటి [illegible]. 144

వ. అనుచు విలోచనంబులు [illegible]. 145

సీ. పుండరీక[1]ములతోఁ [illegible]
గా [illegible] మను లేన [illegible]

---

1 మ్ములఁ.

మందహాసాంఖితో మలఁగుఁ జాఁగెను కేలఁ
బాంచజన్యం బనుపుండెను మెఱయ
నుపయామంత్రితటము[1]తో నుద్ధిం బసురమునఁ
గౌస్తుభం బనువిహాకరుండను దోఁప
నాకలోకంబు[2]తో నవ్వుపాదంబున
నాకాశనది యనునమృత మొప్ప

తే. సమృతధారాంధుగను మాటలాడినట్లు
భాగ్యదేవత రూపు చేపట్టినట్లు
లలితగతి నున్న నట్టాణాలంకరిష్ణు
విష్ణుఁ బొడగంటి ఘనముల పేరుకొంటి. 146

వ. అనుచుం బ్రణామంబు చేసి. 147

క. తనతన నన్నుచు నోకవి
పుత్రిక లోబడమాంస మెట్టఁ బుట్టి పునుకపా
త్రకలోనఁ గడిగి పెట్టుచు
నసుటిలముపైఁ 'గృష్ణ! నీవు నర్తింప' మనుచునే. 148

సీ. రక్షగింపుము దేవ! తనయుండు వీఁడు
నేఁడు కన్నఁ బాలింగనుచుఁ బ్రమాణమ
మిచట నుత్పత్తిసేస నన్నేటికోసము
ఫల్గుణాని నీ కీర్తియను బ్రీతి గాదు. 149

క. నాస్తుతి నాయందు నన్నము
నాపేరుఁ బఱిపించి యనుచితము నుపా
దేవుని బంపుట యనుచుం
గృష్ణునిపై నీవు నిరసించు నిమిరను. 150

1 వ నుద్ధింపు. 2 ను నవ్వు.

వ. నిప్పుడటయును. 151

క. తామరసరేకులుఁ గన్నులు
సామజహస్తములుఁ దొడలు [illegible]
మోమును మెఱుపును [illegible]
పోమింపఁగ దివ్యరూపము[illegible]. 152

క. అంటినమాత్రన హరి[illegible]
ఘంటాకర్ణుండను [illegible]
బంటినగతి [illegible]
బంటినగతి దివ్యతేజ [illegible]. 153

శ్రీకృష్ణుఁడు ఘంటాకర్ణున [illegible]

చ. అతనికిఁ బ్రీతి నిట్లను [illegible]
చ్చితి నతనిం దొలంగఁ [illegible]
పతినని నేఁడ [illegible]
ట్లతిశయభోగ[illegible].

క. నీతమ్ముఁడు నీరూపున
నీతోడన కూడ వచ్చి [illegible]
స్వాతంత్ర్యముఁ గని పిమ్మట
నాత్మత్వముఁ గూడ వచ్చు [illegible]. 155

చ. అని వరమిచ్చి [illegible]
గొనుము వరంబు [illegible]
వనకు మదాత్మ యింత గడు [illegible]
జననమునందు నిట్ల నిను [illegible].

శా. సంతోషించె మురారి యంతట భవిష్యన్నాకలోకాధిరా
ట్పూంగసు[illegible] శాత్రుఁడు పోషింపఁగ జనఘంటాకర్ణుఁడు శ్లోకగు వ్ర
ణ్యాంతరంబంతయుఁ గృష్ణుచేత విని సాంద్రానందపూరాన్విత
స్వాంతంబగుచు మునీంద్రలోకముపు ప్రసన్నుండవన్నాక్షసిద్ధు.

క. ఘంటాకర్ణుని నా రాత్రి సంయమీశ్వరులను గన్నులపండువు
గను[illegible] పోడు సెన్నులు[illegible] జేసి మధుసూదనుండు
మునులనాఁడు మహామునుల సీమ కేగిని వచ్చి వచ్చి. 158

ఉ. ఆనుతి సేసి సంతసము నందుచు నాసవల్లభ ప్రభా
న్వాసము నాసముద్రగనాథుని భవనము నాత్మకీర్త్యను
ప్రాసము [illegible] గనుఁగొని [illegible] గాంచె వై
[illegible] మునుల సమున్నతి మించె సమున్. 159

వ. కనుఁగొన్న నప్పుగంబు కన్నులకు నందన మిచ్చు నంది
[illegible] మహావిహారంబుల్ [illegible]
[illegible] విజృంభిత [illegible]
[illegible] ప్రమా
[illegible] మదివమంజీర జ్ఞాపిత
[illegible] రమ్యంబై [illegible]
[illegible] గిరిగుహ్ల [illegible]
[illegible]
[illegible] ప్ర [illegible] మహావిహార [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] భూమా [illegible]
ప్ర [illegible] ద్రి [illegible]

తపనీయతటద్యు[illegible] నిను
యంబై పాతాళంబును ము[illegible]
యాడుట కొని[illegible]
కాశంబునను [illegible]
జనేశ్వర[illegible]
పల్లవ[illegible]
ననభుజా[illegible]
నిర్వ్యద్ధర్వ్య[illegible]
వరణాంబై [illegible]
తీర్థ[illegible]
గటక[illegible]
కుండియు నల[illegible]
యట్టునుం గాగ [illegible]
బయ్యాను [illegible]
దు[illegible]
యట్టుంగాక [illegible]
నీయుం బయ్యాను [illegible]
లోకమనుట[illegible]
బించి యున్న నప్పు [illegible]

సీ. ఇం దుండు[illegible]
నెత్తంబు [illegible]
నీగిరి[illegible]
నఖిల[illegible]

నిచ్చట విహరింప నిచ్చట సంయమీం
ద్రోత్తములను మహాత్ముంబు సంతసించె
యనఁగ నగ్రంబున నీన గాఁడినయంత
శిల స్థైన మిన్నేలు సెలస నున్న
తే. యనపనము శ్రీ కలంపులు నీనగంబు
శ్రీనగాలంపులుఁ గలుగ సింహాభ శాంభ
హారితాశాద్ధాంగంధ ద్వయుతసిద్ధ
గణగణాంగనాగణములు గానంబొసె. 161

—శ్రీకృష్ణుండు ద్యానవనసర్ణంబులు శోధస్సు చేయుట.—

మ. అనువుగా బద్ధనిశీథ దాఘనవరకూటాయూథస్యుద్ధ మానసం
బను నానాంవములు శ్రేంగమున విహంగాళిశ్రేయుగా డిగ్గి గ్ర
స్యుపస సల్కంబుజటాభ గంబునవరంగురాత్ప్రుండిచర్చించబా
నవనీరంబున శోభ నాన్యవశసహాయార్థస్థిర వహ ప్రాప్తిగాఁ.
వ. అట్టు విహరించి 163
క. ఫాల్గునమాసము పొలుపుగ
ఫల్గునసఖుఁ డతులతోయశోభాయమునన్
వల్గువరవస్త్రహారములు
ఫల్గువు గాఁ నీక నునసు వలయము దాని. 164
సీ. పుష్పములు గోరఁ జక్రంబు భుజగవైరి
సఖుసు నిత్యము భూమిములు సంపదంబు
లేన్పుఁ బొంగజన్యము గాను దేసలు శాగ్ర
మనుగ నిలుపుండు గద సేయు నిప్పటులు. 165

క. దిన మొక్కొక్కటి యుగ్మంగ
వనజాక్షుం డుపవసించి వచ్చిన [illegible]
జనఁగా నొక్కొకయేఁ డే
క్క సుపానం బుడిగి [illegible]. 166

శా. సంద్రం దేఁడునులు [illegible] జనఁగ [illegible]
మంత్రాటం బిడి [illegible]
గుండ్రా స్గ్యునఁ [illegible]
గండ్రో [illegible].

గీ. అనుచు గంధర్వసిద్ధ [illegible]
గమ్యమాను [illegible]
వలనిమునులుఁ [illegible]
నిశ్చలధ్యాన [illegible]. 168

క. కని యీ [illegible]
బున నమగులు [illegible]
ర్ధనుఁ దిరిగి [illegible]
గనువిచ్చు [illegible]. 169

వ. అట్టియెడ. 170

(అచ్చ తెలుఁగు.)

సీ. తొలుకాఱు మెఱుఁగు [illegible]
రాయుంచక్రోవమతో [illegible]
యిఱులబంగారుంప్రతిమ [illegible]
బొండుమల్లెలకోటఁ బోన [illegible]
బలుమంచుఁగంబాల బలసి [illegible]
క్రొత్తమంజిడిబాగుఁ గొఱఁత [illegible]

పాలవెన్నెలసొబగుబ్బిమించు నెలకొన్న
నిండుచన్నులముద్దుగ్గు నిగ్గు చెలిచి
తే. జడలఁ గ్రొన్నెల మెడఁ బాఁపసరిగఁ దొడలఁ
బొడలతోఁ గ్రేన పెలిమిడివ్రాఁత మించఁ
బొడమి ప్రేతనిముంపటఁ బొడవు సూపెఁ
[1]బొసఁగుపులం దెల్లఁ బొడుపైనబోఁటు వేల్పు. 171

(అచ్చతెలుఁగు.)

ఉ. ఏనికతోలుసచ్చడము, సెమ్ములగుబ్బసరంబు, సంపపూఁ
దేనియమొత్తంపువిల్లుఁ గొని ద్రెంచినబొట్టుఁ బలుంగునెట్టము
స్వానుల[2]చూపు పెంపసముఁ, బవిట్టినమంచముకోటికైదువుం,
బూనినవ్రాఁత వేల్పుఁ గని, పొసులఁబోయిన వెన్నుఁడిట్లనున్.

సీ. కల్లోలముకనంపకలితమందాకినీ
లహరీపరీతకోలాహలంబు
బాలేందుచంద్రికాభోగభాగశోభాప
రాగసంభావితాగగ్వథంబు
సేవాసమానసన్నిహితసుమంతసీ
తాలమన్నంతోత్తాలతాండవంబు
కాలకూటమునీలకంఠకల్పితాంసక
రుద్రాక్షాండామోదపూరితంబు
తే. మానసంబున నామీఁదెంచుట పులసియాఁడు
గలుగుటకుఁ గాదు సకనాఁడు కన్నులారఁ
శివుని జూచుపుణ్యంబుఁ బసుచింగ నెఱయు
మొదటివేలుపుఁ బొడఁగంటి ముక్కుఁగంటి. 173

1 బొడపులందెల్లఁ బొడవైన బోఁటు. 2 చూపుఁ జెం.

సీ. తరుణపల్లవరాగతామ్రవిస్ఫుల్లింగ
భాసురం బగుజటాభార మొకవంక
నిబిడసంతమసనీలశిలబాలసూనుల
పరిపంథి యగుకంఠభాగ మొకవంక
తారముక్తాహారధవళభాసితసిత
దాకారి మగునిర్మలాంగ మొకవంక
ద్రవశాతకుంభగౌరసుకుంభిసుమనోజ్ఞ
దనశీల మగుఫాలసుమనస మొకవంక

తే. యొకటిగాన సద్ద్రు సటమిగాన పార్వతీ సతీపతుల
కర్ణికాభద్రపీఠంబుఁ గదియఁ జేర్చి
పరసుధాభిషేకంబునఁ బరఁగఁజేయఁగ
సాన్వభాముండ వగునిను సంత్రసూత్రి. 174

సీ. లలితవిద్రుమలతాలంకార్య మగుజటా
జూటంబుఁ బగుఁ గోసుజాతమ్ము గ్రసన
సాంద్రతారకవిలాసం బగుపుష్పహారంబు
పురపురంధ్రులసేస పుష్పము గ్రసన
విశదకాదంబినీవిభ్రమం బగువిబుధ
త్సింధుతోయము పూనిచేన గ్రసన
దరుణభానుసమంచితం బగుసుస్పష్ట
ఫణిఫణామణికోటి ఫలము గ్రసన

తే. నైనపారిజాతంబు మాలాలవాల
జాత మగు నైన నఖిలామజాతే ఎన్న

జలధిలోనఁ గనుపు నిచ్చిత్ర మిచట
నాస్త్రులోఁ గంటిఁ గన్నార[1]నంటికొంటి. 175

సీ. భుజము భుజంగముచేఁ గాలునో కాలదో
భుజగభుజంగము నీభుజము గాల్చు
మ్రాను పేరేటిచే మునుఁగునో మునుఁగదో
మునుఁగు పేరేటి నీమ్రాను ముంచుఁ
గాలునో యోగినిచేఁ గాలదో సాలంబు
గాలు నీసాలంబు గాల్చు యోగిని
దునియునో పరశుచేఁ దునియదో వృక్షంబు
దునియు నీవృక్షంబు తునిమెఁ బరశు
తే. సరసమున సమలోనఁ జల్పంగ సమరవరుల
నిఘనులోష్ఠస్థలోష్ఠ స్థమై యుండ వచ్చు
సాలకాతతులు నా మ్రాలఁ బండియుండ
నందఁ గంటి నాకోరిక్కల నందఁ గంటి. 176
మ. ఘనుఁ డిట్లోచనప్పుడనేకములలోనానంద బాష్పాంబువుల్
దొనుసనుంబులకాంసనంబులుఁ బ్రమోదంబుం బ్రకాశింపఁ న
వ్యసనాగోపుంబు చలంగుచుండఁగనిసర్వజ్ఞుండు యోగీంద్రవా
క్యసనాగమ్యుఁడు కేలు గేలఁగదియన్మన్నించెఁ గృష్ణుంగృపన్.
క. ఘృష్టిఁగున సయ్యెదుప్పర
చిత్తముగతి సాడలుఁ గలసి సిద్ధాంతపరా
యత్తు లగుమనుమలుగుటుకను
విత్త చెలువార జమిచివేల్పని తెలుపన్. 178
వ. అట్టియెడ. 179

---

1 నందు.

సీ. అభ్రంకషం బైన యమళార్జునము లిట్టి
త్రుంచినాఁ డీతండు తుంచినాఁడు
సాధుసమ్మతముగాఁ సామజేంద్రు నిట్టి
గాచినాఁ డీతండు ద్రోచినాఁడు
బర్హిర్ముఖాగ్రణుల్ పర్వతేశు నిట్టి
చెల్చినాఁ డీతండు త్రొళ్ళినాఁడు
ఫణపరంపరతోడి పన్నగేంద్రు నిట్టి
మెట్టినాఁ డీతండు సుట్టినాఁడు
తే. నేఁడు నాఁడును నాఁడును నేఁడు నాఁడు
జూడఁ జెప్పంగఁ జెప్పంగఁ జూడఁ గలుగ
ననుచుఁ గొనియాడుచుండి రమరులు ప్రీతి
రజతగిరిమీఁద హరిహరాంగములఁ గాంచి. 180

సీ. సాహసంబున లేచి సింహనాదము సేయు
బద్ధాసనుఁడు సిరిపాలఁ గనుఁడు
రూపు గంటుఁ జెలంగఁ జూపు మదనుఁ గాల్చు
బంచబాణుఁడు సిరిపాలఁ గనుఁడు
వరములు పడయంగ ఘనములు గడయంగ
బంక్తికంఠుఁడు సిరిపాలఁ గనుఁడు
గేహరక్ష నటింప దేహళిఁ ఘనుఁడైన
బాణాసురుఁడు సిరిపాలఁ గనుఁడు
తే. గనియెఁ జిత్రంబులను నీవు గలసి యుండి
మనుపఁ జెలువంగఁ జెలువంగ మనుపఁ జేయ
రెల్లలోకంబులను బ్రోవ మీర నగుట
హరిహరాత్మక మొక్కటి యనిరి సురలు. 181

శివుఁడు సాక్షాత్కరించి కృష్ణునకుఁ బుత్త్రు నొసంగుట.

చ. ప్రమథులు సప్తమాతృకలుఁ బార్వతియున్మునివైరి తాపసో
త్తములు నుతింప నయ్యెడ సుధాకరఖండవతంసుఁ డిట్లనున్
వినుతములోనిమాడ్కిఁ దపము దరికనుంగొనుమాడ్కి నింత
గ్రాలెదు నిను నీవనాచి[1] తలంపున నీవును నేన కావునన్.

మ. యదువంశాంబుధిచంద్ర! నీమదిఁ గుమారాపేక్ష నాలోనె యుం
గుదు నాకీవను నీవలంచియు తపోఘోరక్రియ స్వేచ్ఛగాఁ
బిదపం జెప్పెదినాఁడె స్తోత్రగుఁబగుణ బృందావని శ్రేణికిన్
ప్రాపయోగ్యంబుగ నదియుమమునటం బేక్కణభవానీప్రద
[ముల్.

క. నీకోసము నీను నిచ్చితిఁ
స్థైకోసము విరించిచిట్టికాలను లో స్థై
నాసుఁ బగ యనుగుడు సంగము
లీ నునాప్తుఁ దనేఁడు కోఅలు లీ నితనిహయుస్. 184

వ. అని గిరి శ్రీనిధి వినుము. 185

మ. హరిముఖస్తోత్రముననారసపోషణముననేనున్నవాఁడష్టవిం
త్రాము నానుగ వినకనన్నఁ జూపి నరిచంత్య కాఱిలిని జేసినన్
గనుమతిగొన్నము నన్ను సంతోషము నాఁగాంచిచె సన్నుతిసం
భ్రమభూపాలుల విభ్రమభ్రమణావిభ్రాంతిని తోలంగింగఁగన్.

ఉ. అట్టితే గాసిసున డనుదాసనుసుఁ డీసునసనుఘుము స్వదో
న్వత్తిసిపసిఁ దన గాచి నాకము మాఁటిగొనంగ వానప్రం
దత్తసక్షితి బ్రహ్మాండ కేఁగి ప్రణామము జేసి శోదముగ
నత్తఱినాఁటుఁ జెప్పన విధాత్యంపు నాటనితోడ నిట్టునన్.

---

1 తో తలంచిన.

మ. దనుజేంద్రుండు తపఃప్రభావమున [illegible]
నను మెప్పించి వరంబు వేఁడె [illegible]
క నిశాముఖ్యవిహారి [illegible] సేసు [illegible]
చనసూనుం [illegible]
[illegible].

క. అని వానివరములు [illegible]
మునుముట్టఁగ [illegible]
విని దనుజుఁడు [illegible]
చనియె జితేంద్రి [illegible]. 189

చ. అమరపతి [illegible]
బ్రమథవిభుండు [illegible]
సమయమునందు [illegible]
హిమగిరిరాజకన్యకయు [illegible]. 190

క. ఆరమణికి [illegible]
మారుఁడు సేనాని [illegible]
దానవుని [illegible]
నీరాజ్యము నిలుపు [illegible]. 191

శా. జంభారాతి విజృంభ [illegible]
యుక్తా, [illegible]
చెన్నటా, [1]రంభ స్తంభ [illegible]
స్తంభాసంభ [illegible]. 192

వ. ఆలోన. 193

1 రంభా స్తంభనదంభ [illegible] ద్రం. 2 [illegible].

సీ. మురరిపు మాని స్తుమయించిన గోనయుంబు
.. డ ప్రమో కుం గడిప నినింటితోడ
జలజ కేసర [illegible] జల్లడమూరకి
[illegible] దారిసిత్యములతోడ
గట్టు కొమ్మ మొగ్గ కునకంపుగుబ్బగాం
గోయులు నగరయానుగాడగుతోడ
[illegible] గని మదప్రమము సోము కైలాసము
నడచె సిరింపుసేనలతోడ

తే. నలప్రదాంపులు కరసాన వాడి చేసి
మంచు నలతోడ నిన మీనమాయ స్త్రీన
నింపునలతోడ నల రాజు నిర్జరేంద్రు
సభను నేలించు భుజబలోత్సాహ మునంగ. 194

క. ప్రసిద్ధమువం బోడనుపిన
పుష్పలము కొనిం జూచి పుసహాయాతురమ లే
నవ్వడ హేమగనుల
సుదృష్టనంగ సున్న సమోన్మలమున స్త్రీ. 195

గీ. సమయిచితోచిత వాహనములతో సరసమాగు
మునమునను జేసి నచ్చుట మస్తకము
[1]నిర్జరాధిప నమద బంధు సీమల జేసి
నలమయుని [illegible] నడ [illegible] సమ్మ నమదము. 196

చ. త్రిభువనమాన [illegible] ధర్మ [illegible] దిగ్గజ
[illegible] గలపనం [illegible]

1 నవాం.కి నిర్జరాధిప నాతిశన జేయు.

గృహఁ దిలకింపఁ జెంపఁ బరికింపఁగలాఁ [illegible]
దపుగనివేల్పు సెప్పినఁ బదంపడి [illegible].

క. అత్త్రాపసో త్తమునిపుఁడిఁ
దత్తఋషా టొంవసఁ జేయుఁ [illegible]
దిత్తెఱఁగు నీక [illegible]
దాత్తగుణా [illegible] 198

వ. తదనంతరంబ [illegible]
మకేసరవిసరద్వి [illegible]
నలనను జంభాసురవిస్ఫు [illegible]
ప్రప్ర [illegible]
వలనను నతివిరచిత మంగళ [illegible]
భుజాని [illegible]
గనసము యాంచిత [illegible]
[illegible] సుతా [illegible]
వ్యాజనిచిత [illegible]
నను పరిత [illegible]
[illegible] పూరిత [illegible]
ద్ధద [illegible] ప్రతి [illegible]
[illegible] మకీయలో చనానలంబు [illegible]
పుచు నమరావతీపురంబు [illegible]
ల్లుండు నన్నుం గలంచుటను [illegible]
నీ రిందఱు నెఱుంగుదు రిది [illegible] నేఁ [illegible]
బు గా [illegible] నాముందుబున [illegible].

మ. నగ, బాణంబుగ విరించి వేల్పునఁ గృపానందుండవై మన్మథు
న్నగుడవ న్నేసితి నీవు బద్ధరోషుఁడ వై మన్మథుఁడవై చిన్మయా
స్వగుణ ప్రద్యుమ్నుఁ డనంగ నీకు సరోజాక్షా తపస్విత్వకం
బగు మోహంబట గాన పుణ్యవిహారార్థం బింత కింతేటికిన్.

శ్రీకృష్ణుని విహారము కొనియాడుట.

క. అనుచు ఘనంగ నమములు మొగులుకొనఁగ
మునుమున్నుగ మొగినీ సుమరమునిహరిహరం
బనిధానోగ మూలరసములు
విని కోని నూండఁ దోడఁగఁ బరమంబుననిన్. 201

సీ. ప్రత్యాహారసంజ్ఞ లగు నారణములు ప్రత్యాహారము
మఱి ప్రత్యాహారమునను సాత్త్విక యోగ్య
సత్వాంగ స్థానాద స్థలు జగమందు
నంగాంగ నారణం బనఘ నీవు
ప్రత్యాహరించు మనమాత్మ ప్రభవించు నం వహాం
ఇంద్రియము లాడుచోఁ జిత్తవృత్తులు
సంపద్భోగములు శబ్దస్పర్శగంధరూ
పరసంబులును బహువిధానము

తే. యోగులు సర్వములుఁ బదియైన స్థానములు
మనసు నిలుపంగ నిది ప్రాణాయామమనఁగఁ
దత్త్వములు నీవు నిలిపి[1]నఁ దాఁచు నీవు
వసుధ నీవు గుణింగఁ బనుచు నేర్చు. 202

గీ. బ్రహ్మాండము రాజసమును సుమేరు గిరులు
నిద్దుఁ డై సాత్త్వికత్వము స్వర్గములు

1 న దాన.

రుద్రుఁ డై తామసంబున యుగాంత సమయ
మాపుదు చరాచరంబుల నో స్వభావా. ౨౦౩

క. ఇంద్రియముల గోచరములు
కుంద్రోపలు చేసి భక్తకోటుల లోఁ జె
ల్లం త్రిమ్మరినాస్తికుల రసా
చంద్రవిలోచన విశేషమునఁ జూచుదువే. ౨౦౪

గీ. బ్రాహ్మణులు మోము భుజములు బాహుజులును
వైశ్యు లూరువులు పాదములను శూద్రు
లు యుగాంతములు నీకు నొడుపులు నెన్న
నీవు విశ్వేశ్వరుండవు నిజముగాను. ౨౦౫

క. రవిచంద్రశిఖులనఁగ ని
నవనిగ్వాయువులు సర్వసహాలును
భువనములకు హృదయంబు మ్రో
తావనసత్కర్మమార్గసాధన దోఁటల్. ౨౦౬

సీ. విశ్వలోకవ్యాప్త విస్తారమునఁ జేసి
మధు విం త్రివిక్రముండవు నిజముగాను
మధుసూదనుండవు మాయ యొనర విష్ణు
దేవుండవు మాధవుండవు దేవ నీవ
నగుదు సర్వస్వామి హరిగ మురారి జేసి
హరి విష్ణు నాంగములు దయ దానంబు
లం దయనంబు నీ నగుడు నారాయణు
త్వము వహించితి బ్రహ్మత్వంబు బ్రహ్మ

తే. కామునకు జొప్పుటు బ్రహ్మ దైనాఁడ వింద్రి
యములు గాను హృషీకములు పతిఖ్యాతిఁ గలిగి
నది హృషీకేశనామము శ్రీ ప్పుగను సుఖం బ
ఖిలమునకుఁ జేసి శంకరాఖ్యతి భజింతు. 207

గీ. వసనము వసనంబునను కాన వాసుదేవుఁ
[1]డన సనసనమున మౌని యౌను యుతేనమునను
యుతి యనఁగ భువనేశ్వరి నీయందు నెన్ను
మునిఁ గనిలి విశ్వాంభ రాఖ్యను ముంకొ. 208

క. కమలంబున బ్రహ్మయు నీ
తను పంబున నేను బరగి జన్మింపఁగ ని
నునగణము కేశవత్వము
ప్రసన్నముఖ జగదీశ్వరత నీ కమరున్. 209

గీ. వామనుఁడ బుద్ధి శ్రీఖ్య యామనుఁడన్
బేధములు త్రివామనులు దివ్యక్రమమున
నీ త్రివిక్రమనామంబు నగ నయాతి
లంచము గోవిజ్ఞ నటిఁగి గోవిందుఁ డయితి. 210

సీ. అగుచు గుణములు గొన్నిట్టి సర్గంబుల
యము న కర్మము సుప్రయోగము నేను
వసంగుడి పనుల్లు [illegible] వి
స్తృతి జగద్విస్తృతి సూక్ష్మమంది

[1] జనఁగ సాగరంబునను మూని యనఁగ యను
మున యుతి యనఁగ నీయందు భూమి
మునికి నెఱఁగ భూతమ్ముగఁ జేస మురారి.

గజములలో నైంద్రగజము నశ్వములోన
    గరుడుఁడను పక్షులలో నగుదును
నిర్జరనదులలో నే జాహ్నవిని నృ
    పతుల సార్వభౌముఁడ నగుదును

తే. మేరుగిరి నేను శైలములలో నగుదును
దైత్యులందుఁ బ్రహ్లాదుఁడ ధరణిధరుఁడ
కద్రుపుత్రులయందు వాసుకి నన్ను గనుము
లోన మృగములలో సింహము నేనగుదు. 211

సీ. నీయందు జనియించె నీసృష్టి నిఖిలంబు
    నడఁగెడి నీయందె [illegible]
నేన నీవన నీవ నేనన నిక్కంబు
    మిగులు రహస్యార్థ మిదియె
నీనామములు నావి నానామములు నీవి
    నీవు చేసినపూజ నాకుఁ బూజ
నిన్ను నొల్లనివాఁడు నన్ను నొల్లనివాఁడు
    తలఁచుట నిన్నునిక నా దలఁచుట సుమీ

తే. చెల్లినది చెల్లు నిన్నుండి చెల్లు నన్ను
యది సమస్తంబు నీవ నీ కన్యమగుట
మేదియును లేదు వేదంబు లెలుఁగెత్తి చాటు
నీవ నా నమస్కారంబు నిన్నుఁ జేరు. 212

వ. అని పలికి సకలదేవతామునిసంఘంబులం గనుంగొని వా
తోనిట్లనియె. 213

క. ఏ మనుజుఁడు నేకం బిది
సామర్థ్యముగాఁ జదివి తత్త్వసారము వారిచేఁ
గామార్థధర్మమోక్ష
శ్రమపడములు మించపంబు సేప్ప ఫలంబుల్. 214

క. ప్రణవాత్మకు నవ్యయము వాఁ
డతని సవిభూతి కాదికాంతకరుణం
బ్రకటించుచున్నవాఁడు చేసిన
ప్రణవమునులు నన్నుఁ జేయు బ్రహ్మార్థముగాన్. 215

గీ. ఇదియు పరమోపదేశంబు పాఠము సకల
మంగళము సిద్ధి సాంగ కామమంత్రమయము
శ్రీకరంబు నిత్యమయసిద్ధ నిగమ
సారము తపఃఫలంబు నిశ్చలపదంబు. 216

వ. అని యుద్దేశించి నుద్దేశించి. 217

సీ. ప్రణుతించెద నో నమ్య యమా భగవతే వాసుదే
వాయ నమో భక్తవత్సలాయ
సాంఖ్యాత్మనే నమః పరమాత్మనే నమః
ప్రణవాత్మనే నమో బ్రహ్మణే న
మో రుద్రరూపాయ నమో విష్ణవే నమో
మూర్తిత్రయాయ నమో మనుంధ
రంభభూమిగతానుమతకర్షణే నమో
మహానుభావాయ నమో స్వహాత్ర
తే. బంధనిర్మోచనాయ నిస్పృహాయ న
మో నమస్త్వత్ప్రధానాత్మనే మూర్త్యయే న

మః స్వభావశుద్ధాయ నమః ప్ర[illegible]
ధారిణే నమో యనుచు [illegible]. 218

గీ. ఆద్యబీజాయ విశ్వ[illegible]
నిర్గుణాయ గుణాత్మనే నిష్కలాయ
హరిహరాత్మనే ప్ర[illegible]
సూకరాయ నమో [illegible]. 219

క. అని వినుతించి మహేశుడు
మునులు వినగ [illegible]
బన[illegible]
సిన విష్ణుని సకల[illegible]. 220

మ. అనుమానంబారి[illegible]
చనుదెంచెన్ [illegible]
దనపూర్వంబుగ[illegible]
జని[illegible].

ఉ. చక్రపినా[illegible]
విక్రమ[illegible]
శక్రమణిప్రభాసిత[illegible]
నక్రపమ త్త[illegible]. 222

క. చిదురాభరణకిరీటు
ప్రకటజటాజూటు[illegible]
మకరాకర[illegible]గిరితనయా
ముకురీభ[illegible]. 223

మాలిని.—

నిగమశిఖరవేద్యా నిత్యదానందవిద్యా
నిగమతురగవంద్యా నిష్కళధ్యానవేద్యా
జగదధిపతిరూపా సాధుసంతాపహారీ
నగధరణకృపాంకా సద్గుణాలంకృతాత్మా. 224

గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్ర కొమ్మనామాత్యపుత్ర బుధారాధనవిరాజి తిక్కనసోమయాజి ప్రణీతంబైన శ్రీమహాభారతకథానంతరంబున శ్రీమత్సకలభాషాభూషణసాహిత్యరసపోషణసంవిధానచక్రవర్తి సంపూర్ణకీర్తి నవీనగుణసనాథ నాచనసోమనాథ ప్రణీతంబైన యుత్తరహరివంశంబునందు తృతీయాశ్వాసము.

తృతీయాశ్వాసము.

క. శ్రీరుద్రాదిసురేంద్ర
నీరేజభవార్చితాంఘ్రి నిర్మలకీర్తీ
శ్రీరమణీహృదయేశా
క్షీరాబ్ధిభుజగశయన వారిజనాభా. 1

వ. దేవా వైశంపాయనమునీంద్రుండు జనమేజయున కిట్లనియె. 2

గీ. ఆసురేశ్వరుండు బాణుఁ డానాఁడు పొంది
యనఘచరితుండు శివుని నారాధనము గాంచి
సకలదానవపతు లెన్న నడచు నగరి
సరసగతిఁ గాంచు మనుపు సంపదలతోన. 3

ఉ. ఇక్కడఁ [illegible]
నెక్కడివాఁడు? [illegible]
దక్కినవాఁడు [illegible]
[1]స్రుక్కి [illegible] 4

చ. అని తనసంగడీం [illegible]
బనిపడి [illegible]
నను [illegible]
యనినగ [illegible]

క. నా చేతిచక్రమునకు
జూచి [illegible]
మేచక [illegible]
బో చక్రముఁ దోలఁ [illegible] 6

తే. నందకము [illegible]
బాంచజన్యంబు [illegible]
మడఁగు శార్ఙ్గంబు [illegible]
మినుము [illegible] 7

ఉ. నావుడు నేను [illegible]
త్రి [illegible]
యావను [illegible]
లావున నీతఁ [illegible]

శా. ప్రాలేయాంశుమరీచినిర్మల [illegible]
వ్యాలోలాంచల [illegible]

1 స్రుక్కి పట్టుచే జనులు చుట్టుచు [illegible]

లాంఛితస్వాంతుఁడు లంకాపతిశాసనులుఁ గ్రాలన్నారదుం డిచ్చలం
గైలాసంబుననుండి వచ్చెఁ గలహాకాంక్షాస్వాంతుఁడా చోటికిన్.

క. వచ్చిన మునిపతి గన్గొని
మెచ్చినపిదపం దపోధను వెల్లను వినఁగా
మచ్చరపు వాసుదేవుఁడు
¹ పచ్చావిలసనంబు ప్రాసుపిల నిట్లనియెన్. 10

పౌండ్రకవాసుదేవుఁడు వాసుదేవుని నారదమునివలన వినుట.

మ. వసుధానాథా! నిఖిలంబు నీకు హ్యాగయాంభోజాతగంధంబుతోఁ
వసి శంఖంబులు చేసి నాకు సరి చూపం జాలుదే యాదవుం
డసమానాంచిత వాసుదేవుఁ డని మిథ్యాగర్వవిభ్రాంతిచేఁ
బసుఁ బ్రస్ఫూర్తి ²విలసిల్లుచుఁగా నతని కీర్తంబుఁ జెప్పఁగానే.

మ. కలఁగెన్ నిజాలయుల్ నయిడయుణకరచక్రక్రీడ స్ఫురణంబు వ
ద్దల శ్రీవత్సాంకము ధరించి వగ దివ్యాస్త్రంబు జాల క్రీడనుపో
నలు పో నాడెను గోపకుఁడు నాఁడు పరం జేయుమా విక్రమా
ప్యుల్లల్ నేమను వాసుదేవుఁడ నటించినఁ బాసుదేవుండటే. 13

వ. అనంతరంబు.

చ. వనజముఖి నాఁటినుండి మఱుమాటుగఁ గింకరిపాటుతోఁ దనంగా
మునిపతి యెల్ల నవ్వి వినఁ మూర్ఖనమంత్రసదుపలుండవరీశులన్
వసుఁ ద్రిజగన్ముఖుఁ సుగుణసాగరుఁ జేరవు గాకతాళ్లతో
బెనఁగుట నుంటలున్ మినుకు పీఠము సూపుట గాదె దుస్స్మృతి.

1 పచ్చావిలసనంబు మునిని బెనఁగొన నవియుఁ, లెచ్చావిలసనంబు నుండవలె నిట్లనియెన్. 2 వదనం.

క. నీశంఖము నీచక్రము
నీశార్ఙ్గము వెలుఁగ మీ [illegible]
గోప [illegible] గళ
పాశంబులు [illegible] 15

క. ఏనుంగులు [illegible]
మానిసి [illegible]
గాని గుణంబులు గలుగన్
పూనిక చక్రము చక్రి [illegible] 16

ఆ. త్రుళ్లఁ [1]బో [illegible] నన్ను [2][illegible]
పాప మేమి తలఁగుఁ జక్రమునను
నినుము గూడఁ [3]బో [illegible]
న [illegible] గాక [4][illegible] 17

మ. అనినం [illegible]
డేమిఁ [illegible], స్వ [illegible]
మాట [illegible], నను [illegible] చేసి
[5]జేయఁగ [illegible]
ద్రుంచి పుచ్చెం [illegible]. 18

వ. అనుటయు నప్పుడు ప్రద్యుమ్నుండు [illegible]
బున భాగంబునం బొడమిన [illegible]
పుచు పలుకులు [illegible] ని [illegible]
రికాశ్రమంబునను వచ్చి [illegible] ని
ట్లనిరి. 19

---

1 గొంత ; గోల. 2 [illegible]. 3 [illegible]. 4 [illegible]. 5 [illegible].

శా. దేవా! నేను నిను నమ్ముకొని ధాత్రిన్ వాసుదేవుం డనన్
లాస్యుం జేసి సుమిత్రకిప్పొందుర్గడు నుడిం దాలపహంబులన్ గ్రొవ్వివి
గ్రహా చేయుచును లేక నీవమండవ నగ ఏమిని వాక్రువ్వ మ
దప్పులం బుద్ధతను సుహస్యు నగుచున్ భట్టించితింబల్కులన్.

తే. ప్రల్లదంబున నంపకపాంచజన్య
శార్ఙ్గకౌమోదకీసుదర్శనము లనఁగ
నలనలోచన సింహాసనములపాటి
చేసె నతఁడు విశ్వామిత్రసృష్టి వోలె. 21

క. అనుటయు నా గాధేయుఁడు దను
మునినాయకు డెగ్గడును మ్రాహ్మణుని దేవేంద్రా
ననివిభుని నీవు నగాడఁగఁ
దనుమనుచు [1]నేఁ బల్కులోనఁ దపత్తునియులు గాను. 22

ఇంద్రుఁడు నృత్రిచేతి సచ్చి ద్వారగను పుట్టించుట.

మ. అనిసగ్గింగదుఁ దెల్పి నిద్రించుడుఁ దేవేంద్రాధిపుఁడు దేశల
సర్వస్వహావిసాహా ప్రసన్నప్రసన్నటాత్మస్థితి కాశ్వయుక్త, సర్వ
నివహాఘన జనురంగస్థిత్యముల సాపాశమ్యంబుతో నాశ్యహా
పిలను పేలతో కుమారగిసిట్టకాయుడ్డు నేఁగ న్నిట్లిథంబునను.

సీ. గర్జింగ నేశబెకొట్టుఁబటవు హయపాలు
జలరాశి దంటివనసములు గెలువ
నల్లదనాజానే సుపదవ ఘనము లార్చి
నేల దుమ్మలనాపెనింగిఁ దగడ

1 నిల్చిం టిలోనఁ దు.

సన్నద్ధపాదాతశస్త్రప్రభా [illegible]
కరదీపరాజిప్రస్ఫురద్గా [illegible] ప్ర [illegible]
రథ్యా[1] ప్రతికోత్థ [illegible] గ [illegible]
పిడుగుల నడివిడి బిట్టు [illegible]

తే. నంధతమసంబు [illegible] ప్ర [illegible]
దీధితులు ప్రోగి [illegible]
మెడములను నెడమీ [illegible]
బరగి నడ [illegible] ప్ర [illegible] 24

చ. పరిగొనివచ్చి [illegible]
హరిపొడగాన [illegible]
బొరిగొనుచు [illegible] ప్ర
భూ, నరభటకో [illegible] ప్ర [illegible]

మ. కరదీపంబులతో [illegible]
నరసింహ [illegible] ప్ర [illegible]
స్థిరతేజ [illegible]
సంగర [illegible]

వ. ఇవ్విధంబున సుభ [illegible]
బద్ధ్య నద్యుడ [illegible]
గంబులు తురంగంబులును [illegible]
కత్తివాతియమ్ముల గత్తిరించిన [illegible]
శంబులును, ఘనగదాఘాతంబుల [illegible] ప్ర [illegible]
లును, ముసలప్రహారంబుల [illegible]
లును, నిశితహేతివిదారణంబుల [illegible]

1 ప్రణీతో; ప్రణీత.

డాలశుండాదండంబులును, మొక్కలంబులం బరశుధారలం జెక్కిన నిక్కడక్కడం బడిన పక్కెరలును, ప్రచండభిండిపాలసంక్రీడనంబులం గలఁచుం గ్రుమ్ముడువడ్డ రథాంగంబులును దుర్ధాంతతోమరసంతాడనంబుల నింతింతలు తునియల్పైనకరిసంతానంబులును సరిబాయిగొనక సురియలం జెరివినం దోసగురక్తంబులును నెట్టుకొని సెలకట్టియల వ్రైచిన నిట్టట్టు గనలక లెక్కలు గొనం గూలిన కాలుబలంబులును గాలుబలంబుల వ్రేఁ దప్పక యొక్క పటున[1]టింపలేక తిరుగ వచ్చినం జొచ్చి చక్కడంచుటం గనుం జాఁపకట్టువడినఘోటకంబుల క్రిందనిలనిల నలంగెడు రాహుతులును రాహుతుల మోహానంబునను నొప్పాటించినం బోనీక కరిఘటలం బురికొల్పిన [2]రాగవాగల స్నానంబునం దురగఘట్టంబు నిల్పి తెప్పరిల్లి మగుడంబడి యుడిదంబులు దూస్సి వ్రేసినం బూసినచందంబున నేలం గూలిన యోసుంగులుపేసుంగులును, నేసుంగులుపేసుంగుల నిగ సుజీత్తి పాలు మాంసంబులును, మాంసలసులవిన్యాసంబులం బొంగి ప్రత్యగ్రగజంబులగములస్త్ర యుగ్మంబులగ్రంబుల వదలించి పోయుపడియు సిద్ధగాఁ జేతీయ సుతీక్ష్ణయుద్ధంబులను గ్రొవ్వనంబు లెదురొగ్గించి కడసోగలు నట్టి కరంబులం ద్రిప్పి త్రోయుంచిన సాంగ్రామ్యసపాతంబు గాఁ జనిసినసాక్షులును సైన్యలకరలాఘవంబునం బలుపునఁగమాంసుల చేతం దోసగుసుధనంబులు కాలుసలు గట్టం గట్టలు గట్ట మాపుస్త నిసులును స్థ్రనినులం జేసికొని యాస నెక్కించి సురితెగ్యున్గలలమాంతును

1 తిపిప్స. 2 రాగవాగ; రాగవాగంబు స్రాంగంబున.

లుంగులును [illegible] మహా [illegible]
భాంకారంబులును [illegible]
దకాహాళకోలాహలంబులును [illegible]
ప నినుపపొం [illegible] బడ
ప్రేసియు [illegible]
యుఁ బంతంబులు [illegible]
బొత్తిల్లిన నేలం [illegible]
మునింగి తేలేసియుఁ [illegible]
వచ్చిన పట్టించి [illegible]
నొత్తియు సుభటసందో [illegible]
[1] మలఁగాడు తేలి [illegible]
పోలిక సంజీవన [illegible]
పోడు ననసరంబున. 27

వీరలక్ష్ముఁడు [illegible]

శా. వీరాగ్రేసరుఁ డేకలవ్యుఁ [illegible]
స్ఫారఖ్యాతి [illegible]
బారావార [illegible]
దేరొప్పారఁగఁ జేసువాడి [illegible].

సీ. అయిదుబాణంబులు పార్థుస్యం [illegible]
ర్గణదశకంబు సారథిని మీఁద
సాయకపంచవింశతి శుకప్రభు నిశి
తప్రదరంబులదశకె ముద్ధ

1 మెఱుఁగారు. 2 [illegible] [illegible].

పాంచాల్యగాత్రంబునందు సప్తశరంబు
లానాటెనొండుభీమునంగకమున
నాశుగపంచకం బక్రూరుకాయంబు
నం దేనుబదితో త్తుపస్తు లుగ్ర
తే. నీసు దేహంబునను గ్రుచ్చి చెలఁగి హస్త
లాఘవము వింతగా నేకలవ్యుఁ డిచట
నెచట నున్నాఁడొ పాత్యక గుణమహా యో
మాలధరుం డని యునిపించి యుంతఁ బోక. 29
మ. సముదానేకపచక్రసక్త నపకాసారంబులో నాడుచుం
దము చూడం గరదీపికానికరముం బట్టించి రాజన్యసై
న్యము చెల్లాచెదరై యుజ్యగుంపులగుచో నస్వేచ్ఛాస్త్రంబులం
జమునం బోచ్చిన నొచ్చి విచ్చి నటచేజాత్రాత్రిపుపోక గ్రై.
క. నటచవ్వాడు లేక క్తాయిఁ
బోలఁగినస్త్రసంఘము ల్లెల్లఁ బోటఁ బోడి నుంగం
గలఁముఁబడి కోటిగిన్క్యలఁ
బలుకక గుజగుజలు పోయుఁ గోగులు బెగడన్. 31
శా. సౌచందనంబున నేకలవ్యనిజయుం బింతింత గా నున్న సే
నాచానంబు నుతించి పాంచప్రకవిభుం డాత్మీయులం జూచి
చీ, సాచం ²ద్రస్యాఁడు కోట మీఁదలు వడ నేఁ ³డూనంపు దా
నూగుణ తం, జేమా లాస్యఁడు గొన్నసిగ్గు నని లోకల్పం
చె సంరంభ గ్గుఁ. 32
వ. అనుటయు నబ్బలంబునం గలసిరథటసంఘుంబు లయ్యసుర
రంబున. 33

1 యుస్య యూఁగలగు. 2 ద్రోణుఁడు. 3 పట్టుండు తెం.

సీ. వంకదారనుఁ జేరి వాకిట [1]పిట్టదో
   బులు సెర్చి కోష్ఠముల త్రోవలు [illegible]
ప్రాఁకిలోపలఁ జొచ్చి పలుగాఁడి [illegible]
   [2]పంతగాఁడ్రను మున్న ప్రద్దనాల
తోన నిచ్చిన లెక్క [3]లోనికో స్థాపనంబుల
   బురణించి చొచ్చినపోటుమగలు
వాఁడి మెచ్చక యింతగువారిమీఁదఁ [4]జోరుల
   వారిఁ దాఁకించిన [illegible]

తే. లచ్చినమును సొంపు మెడలు విచ్చి [illegible]
[5]దొడ్డకాళ్ళచేఁ బలిపడ [illegible]
కాలువాటుల నేటుల [illegible]
తఱిమి రచ్చటి బలముఁ గోటలు గదంగి. 34

ఉ. సామజవాజిముఖ్యబలసంపదఁ జెంగట [illegible]
ఏమనఁ జేవ లేక [illegible]
స్త్రీనముగో [illegible]
దామరపాసి [illegible]. 35

వ. ఇట్లు చటులతరసంగ్రామంబునఁ బ్రతిఘటించి [illegible]
కం బౌండ్రభూపాలుండు [illegible]
టంబు గా వలుదటంకంబుల [illegible]
ఙ్గం బడ్డ చియుఁ [6]గొండ్ర ప్రద్యుమ్నుండు [illegible]
గాఁ గలసాధనంబులచేఁ [illegible]
భద్రనందాగ్ర [illegible]

1 బద్దరం. 2 పంతగాండ్రులుమున్ను. 3 టోసి. 4 [illegible]; [illegible].
5 దొడ్డకాళ్ళచేఁబలిపోఁడు. 6 గొండఁగోష్ఠములగడి; గొంటిమున్న [illegible].

రూపుమాపించిరను పెన్ను దన్ను చూపు మనసనసరంబున. 36

మ. హరివాక్యంబుఁ దలంచి సాత్యకి పురం బాత్మీయ యనుప్రస్థితిం
[1]జరసంధాస్త్రజులు వొద్దగొన్న పిదపన్ జక్రాయుధుం డున్న నే
నవసి రాసలలోనఁ దమ్ముఁ డనునే వాక్రుచ్చి నన్నుంచు సం
గరసన్నాహము మీఱ నుద్ధతశతాంగస్ఫారనానాస్త్రుఁ డై.

క. బాణసురునిసుతుండు దనసున్
సారథిగా నరద మెక్కి సైన్యుఁడు దు
ర్వారుఁడు దీపసంపద
బోరనఁ జను వీర యుద్ధమున కేతెంచెన్. 38

గీ. రాపింపఁగలుఁడు భుజబలోత్సాహ మునఁగఁ
జటులపథమున శస్త్రాస్త్రసమితి నించి
మించి నడతెంచె నేనుఁగుమీఁద మెఱసి
యుద్ధప్రౌఢి వచ్చె సిత్రకి నుచిత మెఱిఁగి. 39

వ. ఇవ్విధంబున నడచునారలం గని యదువృష్ణిభోజాంధకను
నిస్తన్యంబులు గూడుకొని కృతసర్వప్రభృతులను బలం
బలనడచి నిజతూర్యంబులు సెలంగ సింహనాదంబులు నింగి
ముట్ట నడచి ముసుముట్ట సప్తట్టణంబు చొచ్చి కదంగు
రిపుసేనలం దలపడియె నట్టియెడ. 40

శా. మాయుంబాయఁగఁ బట్టుయోగిక్రమునామంత్రాని చేతనం
డుస్థ, నేనుండ దత్తశత్రు రిపుబలముల్ నిశ్శేషఘాతంబుగా
బాణసు లాస్త్రసము నంబుదంబుగ బెంబేలు న్యస్త ... కా
సుతో, రాయుః రేఖుకణంబుతోఁ బనఁయుఁగా ప్రాసంబుతో
సాటిగాన్. 41

1 జరగన్...దొట్టిరొన్న.

క. పరబలముఁ దోలి పెనుకొని
పురివెడలెను సకలసైన్యములు [illegible]
శరము కరంబునఁ ద్రిప్పుచు
బిరుదుమగలు వినఁగఁ బలికె [illegible]. 42

—— పౌండ్రకవాసుదేవులు [illegible] ——

ఉ. ఎవ్వఁడు [illegible]
జివ్వకు వచ్చి త్రుళ్ళిమిగఁ [illegible]
గ్రొవ్వినమచ్చరంబునన [illegible]
గ్రవ్వికొనంగ [illegible].
ఉ. నావుడుఁ [illegible]
గావికసుంగసం [illegible]
టావిలఘుప్రహారికలు [illegible]
రావము చేసి [illegible]. 44
వ. ఏయ [illegible] పౌండ్రుఁడు [illegible]. 45
క. [1]అయ్యాదవగోపాలుం
డెయ్యెడ [illegible]
యయ్యన్నతమ్ముఁడవు నీ
వియ్యా[illegible]. 46
చ. మిడికెడు వాసుదేవుఁడనమి [illegible]
[2]డుడుగఁడు వానిఁ ద్రుంతు [illegible]
పడుచులతోడఁ బొందుఁ [illegible]
తొడిగిన బాణము న్వెసకతు [illegible].

---

1 ఆయు... జేయుడ... యయ్య... [illegible]. 2 [illegible]
వానిముంతు లపలోపములో నని.

గీ. చక్రి పోఁడుమనఁగఁ బార్థునస్థానమున్గొ
నేరి మించినవాఁడవందుఁ దాఁకోర్వఁజాలు
వారిఁ జూపుము నిప్పుడానమునఁ దాఁగి
యుండి లేఁపంగఁ గలవె నీ కింత యేల. 48

వ. అనుటయు సాత్యకి కోపించి. 49

క. స్త్రీలను జీలుగు [illegible]లఁగిన
మాటెనుఁ గంబంబు గాదు మాటలు మిగులన్
[1]నాలుక గలిచినయంతనె
చాలునొ మగతనము జూప సాత్యకియనుచున్. 50

క. గిరితోడ [2]సూ[illegible]క్ష్మకమును
మారితో [3]భ[illegible]ంబుఁ జేయనున్నట్టివ [illegible]
మారితోడ నీవు [illegible]
[illegible] పోంద్ర నీవు బో[illegible]. 51

ఉ. [illegible] వింటి జేసి పాటించుమీ యని మానపించి చే
[illegible] బాణము [illegible] నరిఁబోని యేసినన్
[illegible] బ్రాల నా
[illegible] బన్వ[illegible] నాఁడు. 52

సీ. [illegible] బాణము
[illegible] నేసి
సాత్య[illegible] బోకటు [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

1 నాలుగు. 2 [illegible]. 3 [illegible].

నిగుడ నేసమ్ములఁ [illegible]
మిడుగు [illegible]

తే. నార్చినఁ [illegible]
దెలిసి [illegible]
వానివటింబు [illegible]
కల [illegible] 53

క. భల్లములఁ [illegible]
త్రెళ్లను [illegible]
పెల్లు గురిసి [illegible]
బిల్లులు [illegible] 54

వ. వెండియు. 55

గీ. సింహనాదంబు [illegible]
కనలు [illegible]
గొన్ని [illegible]
సెగలు [illegible] 56

సీ. కొలది [illegible]
[illegible]
బలిసి [illegible]
[illegible]
నెఱయఁ [illegible]
[illegible]
దునిమి [illegible]
గొని శరంబులు [illegible]

ఆ. అతఁడును నైదు నైదు ¹నాలు నెన్మిదియును
నారసము లేసి యేసి కోలి పదరి
పలుక నంతలోనఁ బౌండ్రుండు సాత్యకి
విల్లు ముష్టికోలఁది విఱుగ నేసె. 57

ఉ. వేఱొకచాపము న్బ్రియముమీఱఁగఁ దాల్చి డెబ్బదిరెండుబాణముల్
మీటినఁ బౌండ్రభూవిభుని మేనికలంతట నాఁటు నట్లుగాం
బాఱఁగ నేసి యేసె శితభల్లప్రకరంబు సహింపుమాంబునం
దారుణలీలఁగుఁ జేసి యుదగ్రధైర్యము సూప నతండు సైరణన్.

గీ. అర్ధచంద్రబాణంబున నా నరేంద్రు
నేసి తోడన బలుదూపు లేసి మఱియు
నతని వేగంబు మాన్చెఁ బంచాశుగముల
సాత్త్వికోత్తముండు పౌండ్రునివిల్లు దునిమె. 59

మ. తనబాణంబులు నిండి బౌండ్రుండును గదాదండంబు సారించి వ్రే
సిన స్థైర్యోన్నతుఁడు నవ్యప్రౌఢిమ దాఁటఁ బట్టినాఁ డంచ మే
యునతం డంతన నొవ్వి తొట్రుపడగం బన్వాదు నాఁడు నా
ధనువల్లంతట వైచి సాత్యకి గదాదండంబుచే నొప్పఁగన్.

క. దగ్గఱి యేసినఁ బౌండ్రుఁడు
ప్రగ్గఁగ గడఁ గొనుచు ప్రేటు నగుచుఁ గొప్పన్
బెగ్గిలములోన నిదురర
యగ్గలికలు మెఱయ గదలు నాసన మంటన్. 61

క. ఎత్తినగద లంకించియు
హస్తించియు బ్రమసి తిరిగి యడిచియుఁ బట్టున్

1 నాలును నాలుగును, ఎనిమిదియును శరంబు లేసి యేసి, పదరి పలుక నంతఁ బౌండ్రుండు సాత్యకి.

నో త్తియుఁ [illegible]యుఁ బట్టి [illegible]
మత్తగజద్వయముఁ బోలె మలసి [illegible]. 62

క. ఈచందంబునఁ దెఱపులు
వేచియుఁ బయిఁ బూఁచి లాఁచి [illegible]
ద్రోచు రుధిరమునఁ బడిసిరి
పూచిన మోదుగులతోఁ బెంపొల్లు [illegible]. 63

వ. ఇట్లు సరిసరిం బోరుచున [illegible] చారంబునఁ బోలసిన [illegible] [1]పక్కళంబు గా [illegible] సినట్టి నేఁడు [illegible] సి త్రుళ్లగించిన [illegible] యనుటయుం [illegible] లించి [illegible] మొయి [illegible] న శైనేయుండు [illegible] బొంచి [illegible] ణం[5]బు చాళంబున [illegible] స్వస్తికంబుగా [illegible] గదనుట్టి [illegible] నిటువురగపలుసు [illegible] దాళించు పాసికలప[illegible][7] [illegible] యు [illegible]

1 పగళంబు. 2 [illegible]. 3 [illegible]. 4 [illegible].
5 బనుచాళించన. 6 [illegible]. 7 [illegible].

బట్టియును మాట్టియును నొట్టియును పులంగియుఁ దొలంగియు జడిసియు నొడిసియును వ్రేటయుందూటయు విసరియుం గొసరియు[1]నొంపి ముసుగు(వ)వొంచియులాసియుఁ ద్రోసియుఁ బెకలియు మొత్తియు నొండొరుల దేహంబులు రుధిరాసారంబు నడచి సమరోత్సాహంబులం బురుడింప లత్తుక జొత్తిల్లిన వృష్టి విచిత్రచ్ఛవిం గైరికజలంబుల మునింగిన సింగంబులఁ బోలుచుండె నప్పుడు వారలకును. 64

గీ. అట్టి సమయమున శాల్యుఁ డయుష్ఠిరుని
వాఁడు దేవ్యుల నొక్కరు నొవ్వ నేయ
ద్రోణు సైన్యంబుఁ దురుమొట్టి ద్రుంచె నత్త
టిని భీమ శ్రుతయు రగ త్రాణఁ బ[2]డిచెను. 65

క. అట్లొండొరు నెదిరి సంగ్రామ
మోలుములు దేవనివటుల నుద్ధతి ద్రోణు
డట్టి రూప దేహ గణ
ఘోరమ్ముగాఁ గనిరి విలుమన ద్రోసెన్. 66

సీ. అంత ద్రోణు గని యుద్ధమున నూర్జితుండు బాణ
పటు యంత్రి గని ద్రుప్ప విడిచిపోటు
ప్రతివీర బడి యెరదాని త్రోసుకొని దొరదెక
నొచ్చినయట్లు ఘోరమౌ నెదిరి
గ్రస్తుండై నేలఁ దుర్గా గణమున నిలు
చిని నగరుపైఁ బడి మోహాన
నానను ధృష్ట ద్యుమ్ను నల్లయముదేవ్యుని నొంచి
యోధుల వి యోధుల నిలిచి నిబట్టి

1 నవాచ్చియును నవాచ్చియును. 2 డగ.

తే. కుడికరంబునఁ బిడికిటఁ బొడిచె నురము
వృష్ణివీరుండు నేలతో వీపు మోవ
నతని వైచిన నవ్వీరుఁ డతనిఁ గ్రింద
వైచె రెండుసైన్యంబులుఁ జూచుచుండ. 67

వ. ఇవ్విధంబున మల్లయుద్ధంబునకుఁ దొడంగి. 68

గీ. కడవరానకుఁ [1]జోదొక్కకరము హత్తి
జడికిమై బిడ గొని పట్టెసనునఁ దొడరి
తోరహత్తంబునకుఁ బోఁతమారిబొబ్బ
ణంబునను రింజ పట్టి విన్నాణ మెసఁగ. 69

వ. మఱియు వివిధంబు లగువిన్నాణంబుల నొడిచియు నెమ్ములు నలియఁ బొడిచియు మండి దాఁకించియుఁ గసలు సోఁకించియుఁ దల దల[2]నాగించియు భుజంబులు భుజంబులతోఁ బ్రగ్గించియుఁ గక్షంబు కక్షంబుతో ఘట్టించియు వక్షంబు వక్షంబుతో ఘట్టించియుఁ గరంబులు కరంబులతో నప్పళించియుఁ బిక్కలు పిక్కలతో నుప్పళించియుఁ జరణంబులు చరణంబులతోఁ దాఁచియు నడుము లాగించి పెట్టియు లులాయంబులు మలయుమాడ్కిఁ బులులు పెలుచ్చ పోలెఁ గసలు పోరాడుకయినడి సింగంబులు పెనంగుభంగి నుపాయ[3]ంబుల నళువాయి నిరువురుం జడిసియుం గుడిసియు నచ్చలంబునం జముడు చల్లినమంటలకయినడి బ్రత్తితాల్చినపసుపు నిమ్మపండు నలంచినపగిదిఁ బాదపసంబు మర్దింపఁబడంతంబునఁ [4]జాళంబు విఱుచు తెఱంగున మనసునం బలిమి లేక

1 జొచ్చిడొక్కరముహత్తి, చడికిమైబిడఁ(బెడఁ)గొని...బొత్తమూరి జృంభ...వింజపట్టి. 2 భంగిం. 3 లోనమువాయ. 4 బాళయుంబుగా.

వినుమీ సహస్రభుజయుక్తాంత్యులం బరాక్రమించునవసరంబున.

ఉ. రెండుబలంబులందు సవారే యురరే యరరే యనంగ నా
ఖండెడఁ బెలంగుసన్నుగములనుబృందరీయడువీరుఁ జంపుఁబో
ద్రుంగడెనువారు సాత్యకికరోగ్రభుజాపరిఘుండుపొంద్రభూ
మండలనాథుఁ జంపు ననుమానము లేదను వారుఁబోరిలోన్.

క. అక్షౌహిణుడుఁ బుండ్రసంపను
ధట్టించి యుదగ్రప్రతాపమున దశముష్టిహతిన్
బట్టించుచు సముదగ్రుల
నెట్టు పోడిచె నతఁడు సోదలు నళినళి యనఁగన్. 72

బలరాముఁ డేకలవ్యునితోఁ దలపడి పోరుట.

గీ. అంతలో నేకలవ్యుఁడు హాలధరుండు
నామమున రౌహిణేయాసనమ్ము మదినెయిల్ల
సెక్కలుకంబుఁ బాఱఁ దఱుముష్టి నేకలవ్యుఁ
డేసె బలభద్రు వక్షము నిండనంటు. 73

క. ప్రసరంబులు నిండుగాను
బహుయుగముల బహుడు రొంటఁ బడుపడి నేసెన్
ఉసురులు నదినంబు నుగాసం
బసి నేసి ద్వారకనిముఁ ప్రబ్జీ వెలఁగుచునున్. 74

ఉ. ఆంతటఁ రౌహిణేయుఁడు రణమున గాఢముబాణవేగముల్ నిషాదనా
మంగుని నిలోఁ బడి యసుర్బ్ళ తపీయుధను ప్రకాండ విం
తింతలు గా విశాలగతిని వేసి పటింటను ముష్టిఘాతముల ద
ర్ధంతిబలంబు నేసు నను బాణ ధరం బడ భల్ల మేసినన్.

సీ. అనిమిషసేవ్యాసనం డహరాణిదండంబు
సుధ్యమాంగుష్ఠప్రమాణదశక

ముగ మహోమహార్వీకముగ ధరించి నిశాత
ముఖసాయకమున రాముని యురంబు
నెఱ నాట నేసిన నిట్టూర్పు నిగిడించి
యతఁ డేకలవ్యు బాణాసనంబు
దశవిశిఖముల ల_స్తకము[1]చక్కు_టిఁ ద్రుంచు
నవ్వీరుఁ డొకనిశాతాసి వైవ

తే. నడుమ నయిదు బాణంబుల నఱకె సీరి
వాఁడు సూతుపై నొకహేతి వైవ నదియుఁ
బదిశరంబులఁ దునిమె నబ్బలుఁ డతండు
ఘంటలు చెలంగ నొకశక్తిఁ గనలి వైచె. 76

గీ. ఒడలు నొలియించి యదుపతుఁ డొడిసిపట్టి
యమ్మహాశక్తిఁ గ్రమ్మఱ నతని వైచె
నురము గాడఁగ భూపతుల్ తిరిగి చూడ
వేగ నది చేసె నింపుక వెలితిచాన్న. 77

వ. అట్టియెడ నదీయసైన్యంబు గజిబిజించిన. 78

శా. దృష్టారాతినృపప్రతాపకలుషోద్రేకోగ్రమై తాఁకె నం
దష్టాశీతిసహస్రనిష్ఠురనిషాదాధీశసైన్యంబు సం
ఘృష్టాన్యోన్యభుజావిజృంభణరణత్కేయూరధారాగ్రస్తత
స్పృష్టాసిక్షురికాకుఠారపరిఘప్రాసక్షురప్రోద్ధతిన్. 79

వ. ఇట్లు దాఁకి బలభద్రుం బొదివి వివిధాయుధంబులం గప్పిం
చిన నవ్వీరుండును లయకాలశూలాయుధుండునుం బోలె
హాలవిహారం బమర సమరంబు సలుప బలుపు మిగిలి మగత
నంబునం దలపడి మడిసినముంగలి వీరులం గనుంగొనియునుం

---

1 చక్కు_టిఁ.

గడివోవనికడిమి నిగుడం దెగి నడచి పగుడం దెసవు లేక
నెగ డడిచినచందంబునం బొలియుబలుమూఁకలును నాఁకొ
నిన బెబ్బులికి నబ్బినగిబ్బలవిధంబున బహువిధవధంబులం
బడిన బలుమానుసులును నుసులు లేక మానంబు మనంబు
నను ధనంబుగా ననంబునం గాఱ్ఱిచ్చునం గమిరినయట్లు
రూపు సెడి పీనుంగుపెంటలగుచోట్ల శిరంబులు దొలిసను
శిరంబులు వంపక కుంతంబులు వడినను బంతంబులు వదలక
ప్రాసంబులు వెడలినను రోసంబులు సడలక గదలు వ్రాలం
గినను నెదలు నలంపక శూలంబులు వ్రాయినను వ్రాలం
బులు దలంపక చాపంబులు విఱిగినను దాపంబులం బొరలక
లావున నిక్కియుఁ బ్రేవులం జిక్కియు మెడలు ద్రుగ్గి
యుఁ దొడలు ద్రగ్గియుఁ బ్రక్కలు నఱిసియు డొక్కలు ను
లిసియు వీపులు నగిలియు మూఁపులు నొగిలియు ముక్కు
లు చదిసియుఁ జెక్కులు చిదిసియు నెత్తురుల నొత్తిళ్లు లత్తు
కపుత్తళులపోలికం గాలు గాలునం బెనంగ నిసువోవుచున్నవం
గూలినయట్టుల లొట్టలు గట్టులుగొన్న నెదురువట్టినపుధినత
రంగితతటాకంబులనోలలాడుభూతబేతాళంబుల హృత్తాళం
బునను నంతరంగంబు రంజిల్ల సమ్యాపవసింహంబు సింహ
నాదంబు చేసిన. ౮౦

మ. హృదిఁ జైతన్యము వొందఁ జెప్పిలికి నిషాదేశుండు సంరంభితం
గద చేతం గొని కామపాలహాలసంఘట్టక్షతాత్మీయసై
న్యదశాదర్శనజాతరోషతఁ బ్రలంబారాతిజత్రుస్థలం
బదరన్వ్రేసియుఁ గసిరియుం గదఁ దదీయాంగంబు నొప్పించినన్.

క. అయ్యిరువురు గద లడరఁగ
వ్రయ్యం గ్రుయ్యంగ వ్రేయురవమున జలధుల్
వియ్యాలందఁగ మదమున
డయ్యక పోరిరి విశంకటబలోద్భటు లై. 82

క. ఆసమయంబునఁ బౌండ్రుఁడు
వ్రేసెన్ గద వ్రేసినట్లు వృష్ణివిభుఁ డిరం
బై సాత్యకియును వానిం
జేసేతన వ్రేసెఁ బిడుగు చిట్లినభంగిన్. 83

క. వేవినయంతకు నలువురఁ
జావంకంబులును బోలె సైన్యము హాహా
రావములతోడఁ జూడఁగ
దీవన వడయంగఁ దూర్పు తెలతెల [1]వాఱెన్. 84

వ. తదనంతరంబ. 85

సీ. కుంకు[2]ము హత్తించి కొనగోరఁ దీర్చిన
పురుహూతునిల్లాలిబొట్టనంగఁ
జక్రవాకములకుఁ జల్లఁగా మందు ప్రా
గించినచెంద్రపుగిన్నె యనఁగఁ
బార్వతీపతికిఁ బ్రఖ్యాతభూపతి గొన్న
యలరుగెందమ్మికోహళి యనంగఁ
తొలిదిక్కుతొయ్యలి చెలులపైఁ జల్లంగ
నిండ ముంచినపైఁడికుండ యనఁగ
తే. మేరుధరణీధరంబుతో మేలమాడ
నుదయగిరిరాజు దల యెత్తెనో యనంగఁ

1 వేగె. 2 మ.

క్రమముతో నించుకించుక గాన నగుచు
భానుబింబంబు గన్నులపండు వయ్యె. 86

—శ్రీకృష్ణుఁడు ద్వారకానగరమున కేతెంచుట.—

ఉ. అంత మురాంతకుండు బదరికాశ్రమవాసులు వీడుకొన్న ని
శ్చింతుఁ డతండు పత్త్రిరథసింహము నెక్కి విమానపంక్తులం
తంతఁ దొలంగ వచ్చి నగరాంతికసంగరసంభ్రమారవం
బెంతయు దవ్వులంజెవులనించుక సోఁకిన సంశయించుచున్.

తే. హలధరునియార్పసాత్యకియార్భటియును
బ్రతిభటనినాదములదాఁటి పరగుటయును
దెలిసి కంసారి సంగరోద్రేకఘూర్ణ
మానసయనుఁ డై యిట్లని మదిఁ దలంచు. 88

చ. కటకట పుండ్రనందనుఁడు కన్నులఁ గానక వచ్చి వీటిపై
నిటు విడియంగఁ జాలెనట యింకిట యాదవకోటి కేటికిం
జటులపరాక్రమంబునను జయ్యనఁ జేరి మురారియుత్తెసు
ద్భటపటలారిహృత్స్ఫుటనినాదస[1]ఘన్యముఁ బాంచజన్యమున్.

క. ఆనినదము విని యాదవ
సేనలు పొంగారె వైరిసేనలు సడ్లెన్
మానసపతితతి వందిజ
నానూనస్తుతులు చెలఁగె నచ్యుతు మ్రోలన్. 90

చ. గరుడని డిగ్గి నీటఁ గలిపి కంసవిరోధి పురంబులోపలం
దిరపడి దారుకుం బనిచి తేరలవాటుగఁ జేర నెక్కి సం
గరకుతుకంబుతో వెడలె గర్వితుఁడెల్లను నల్లడిల్ల నిస్స్వార
రవపాంచజన్యుఁడగు[2]డఁగ నిగిడఁగ నిప్పుడు పుండ్రుఁడుత్తలతన్.

1 బ. 2 చుఁడ నిగుడఁగ.

8

క. శినిమనుమఁడు నిలు నిలు మని
వెనువెంటం దవిలి రాజవే నీవు ననుం
జెనకి యపకారితనమునఁ
జన వచ్చునె యనుడు శౌరి సాత్యకి కనియెన్. 92

మ. రణసంరంభము మాన్ప నేమిటికి నా రానిమ్ము రానిమ్ము వా
రణగర్వంబు మృగేంద్రసంచరణపర్యంతంబ నీ గాలికిం
దృణ మీతం డనుచున్న జానుజునిఁ బ్రీతిం దేల్చునంబౌండ్రుఁడు
ల్బణరోషంబున వాసుదేవునకు సల్లాపంబుతో నిట్లనున్.

ఉ. నీవును వాసుదేవుఁడవు నిక్కము నేనును వాసుదేవుఁడం
బో వినువారి కైన నిది పోలునె యింతటనుండి ధాత్రిలో
గోవులఁ గాచి గాడిదల గొడ్డులఁ బోతులఁ జంపినేని నే
జీవుల వాసుదేవుఁ డనఁ జెల్లునె లావునఁ బేరు సెల్లునే. 94

క. నాకును గద నీకును గద
నాకును నందకము నీకు నందక మహహా
నాకును జక్రము చక్రము
నీకును విలు నాకు విల్లు నీకుం దగునే. 95

మ. నిను నీవారలఁ బోరిలోఁ గెలిచెదఁ నేఁ డెందుఁ[1] బోవచ్చునీ
కనుమానింపక వాసుదేవుఁ డన నొయ్యారంబునం జెల్ల దె
వ్వనిఁ గాఁ జూచితి నన్ను నొక్కగుహలో వర్తింప సింహాద్వ
యం, బునకుం గూడునె యోడునే యొరునికిం బుండ్రక్షో
మాధీశుఁడున్. 96

ఉ. నావుడు నవ్వు నెమ్మొగమున న్నిగయంగ జనార్దనుం డసూ
రా వెడమాటలాడక దురాగ్రహ చెల్లదు వాసుదేవసం

---

1 బో.

భావన నీకు నేఁ గలుగఁ బార్థివులన్నను గాక [1]యెన్నఁడింకఁ
లావు గొంత గాక నిఖిలక్రియచక్రము నీవు చక్రమునఁ
గీ. వెండియును గైదువులు నీకు వేయి కలుగుఁ
చేయు కలసొమ్ము లగుఁ బోర చెండుకంటె
లావు గల దని వింటిమి లజ్జకండ
యుడులఁ గలదేని బలుమాట లుడిగి నడవు. 98
సీ. అనుచు మురాంతకుం డాపెంప్రు నొకనిఁ
తాశుగంబున నేసె నతఁడు బాణ
దశకంబుఁ గంసారి దాఁకించి దానను
నిరువదేనమ్ముల నేసి తురగ
ములమీఁదఁ బదిశరంబులు గ్రుచ్చి వెండియు
హరిమీఁద డెబ్బది యమ్ము లేయ
[2]మురవైరి మానసంబున నగి యానిద
ర్పము గండ దొడ్డనారసము దొడిగి
తే. జలజనాభుండు కోదండచతురుఁ డగుచు
గుత్తములతోడ నాటఁగఁ గూలనేసి
వారనయుఁ జక్రపుష్కరద్వయముఁ ద్రుంచి
కల్లు బిల్లులు చేసి పెగ్గలము నవ్వ. 99
గీ. తేరుపని మానిపిన వాసుదేవుఁ డలుక
దంటి భాతాసి స్థైచ మాధవునిమీఁదఁ
బదిశరంబులఁ ద్రుంచి గోపాలవిభుఁడు
ముద్దుఁడునుబహు కన్నులు మానిపోనిగ. 100

---

1 యొక్కండెట. 2 నగవుతోఁ బెదవులనదిమి యానిదర్పమును మెచ్చి దొడ్డనారసముదొడిగి, స్థిరముతోడన సారథిశిరముఁ దునిమి, గుఱ్ఱములనుగదు గమ్ములఁ గూలనేసి.

చ. అతఁ డొకశక్తి వైచిన మురాంతకుఁ డంతన రెండుసేసె న
క్షతమదలీల వాఁడు పరిఘంబున వైచినఁ ద్రుంచెఁ బౌండ్రభూ
పతి బహులోహభారదృఢభారదృఢారకఠోరచక్రము
ద్ధతిఁ గొని నీతలం బె యిది దాఁకిన నోర్వఁగ నంచు నేసినన్.

క. గగనమున వచ్చుచక్రముఁ
జిగురాకుం బోలెఁ జక్రి చేఁ బట్టి వడిన్
మగుడంగఁ ద్రిప్పి వైచిన
బెగడక నైముఱసి వాఁడు పెల్లుగ నార్చెన్. 102

క. కడు వెఱఁగంది మురాంతకుఁ
డొడి దప్పినపాము వోలె నుండఁగ మఱి [1]దా
నొడిసెల జొన్నల కాదెడి
నడుమునఁ బౌండ్రుండు ఱాల వైచెం బెలుచన్. 103

శ్రీకృష్ణుఁడు చక్రమునఁ బౌండ్రునితలఁ దునుముట.

మ. అవినారాయణుఁడస్త్రములందునిమెనాస్త్రంబులం గ్రమ్మఱిం
గవియం జేసి యొకింత బీరము సెడం గారించి దైతేయచ
క్రవిదారక్రకచక్రమం బయినచక్రం బెత్తి తద్దేహముం
బవుల న్వైచినఁ దుంగ వ్రచ్చినగతిం బాసెం బ్రకాశంబుగన్. 105

వ. ఆసమయంబున.

చ. హలధరుఁ డేకలవ్యహృదయంబు గొనన్ ఘనశక్తి వైచినన్
బలుగద వైచె వాఁడు బలభద్రునివతు మతండు రెండు సే
తుల గదపూన్చి వైచె నదితోరపుమంటలు మింటనంటఁ బైఁ
బొలసినఁ బేరు డిగ్గి చెడిపోయె నిషాదుఁడు గొందిశీర్ణుఁడై.

1 యుఁన్, వడిసెడి త్రొక్కుల-(కపియుం, గుడిచెడిజొన్నల.)

గీ. విఱిగి పాఱినఁ బోక నీక వెన్నడించు
హాలధరునిఁ జూచి పొగడొంది యుబ్బిలోన
సుఱికి పరి పేర రా కైదుయోజనములు
లాంగలితో నీఁది వాఁడు దోఁకటివి చేర. 107

వ. ఇట్లు నీలాంబరుండు దేకలస్వపలాయనంబునం బరిపూర్ణమనోరథుండై మరలి యంతకు మున్న సంతసంబున సామంతసహితుండై సభామండపంబునం బేరోలగంబున నున్న నీలవర్ణుం గలసె, సాత్యకియును సకలయదువీరసమేతంబుగా నయ్యెడకు వచ్చె నవ్విధంబున విజయవిభవభాసురుండై వాసుదేవుండు కైలాసయాత్రాప్రసంగంబు చేసి ఘంటాకర్ణకాలాంతకులవృత్తాంతంబును గొనియాడి పార్వతీపతి ప్రసన్నుం డగుటయు వరలాభంబును సుతులు సంయమనులు హరిహరాభేదభావంబుఁ దెలియుటయును సెలఁగించి యెల్లవారల నిజనివాసంబులకు వీడుకొలిపి యనంతరంబ యంతఃపురప్రవేశంబు చేసి సత్యభామారుక్మిణులసన్నిధిని దానకలవృత్తాంతంబును చెప్పె నని చెప్పి వైశంపాయనుండు జనమేజయునితో నట్టియెడ నాశ్చర్యమగుటయు వినఁ గలదనవధరింపు మని యిట్లనియె. 108

కృష్ణుఁడు రుక్మిణీసత్యభామలతో జూదమాడుట.

గీ. చక్రధరుఁ డట్లు రుక్మిణీసత్యభామ
లిరువురెలంతులఁ గొలువ ననేకగణిక
లంత నంత భజింప సత్యాముఖంబు
చూచి నెత్తమాడుద మనుచును గడంగి. 109

క. ఓితరుణి నేను నెత్తము
నీతో నాడునెడ రుక్మిణి గనుంగొను, ని
న్నాతిమఱియాడ నీవుం
జూ తింతియ పంత మడుగుచోఁ దెల్పుటకున్. 110

వ. అనుటయు నద్దేవి యి ట్లనియె. 111

గీ. పాదులానితోడ వాట్టీనితోడను
బూతుతోడఁ దిండిపోతుతోడ
నటమటీనితోడ నడియరితోడను
వెలకు నెత్త మాడ వెరపు గాడు. 112

క. జూదరివి సుమా[1]ళివి నెఱ
వాదివి [2]తసుకరివి గెలువ నవ్వునటే దా
మోదర నిను మా కనుటయు
నా దెసఁ గనుఁగొనక పిలువు మనె జాంబవతిన్. 113

వ. అనుటయు సత్యభామ సాసూయంబు గా వాసుదేవున కి
ట్లనియె. 114

క. కలిగె నొకజాంబవతి పె
న్నెలవడఁ [3]బడె చేల నలవు నీతల వేగఁ
బులియ[4]క పే సవతులు గల
పొలఁతుల కేపాటు నడక పో రా దనియెన్. 115

క. చిత్తం బూరక కలఁచెదు
నెత్తము నాతోడ నాడ నేరుపు గలదే?
పొత్తు గలసి నీవును నీ
తత్తబళిలు రండు గెలిచెదం బరువడితోన్. 116

---

1 నిసి. 2 తనకలివి (తనుకరివి). 3 బడ చేల. 4 న.

ఉ. ఇంతయు నేల మీఁదు నెపు రెక్కటి[1]లోఁ మునికింబదంబులు నె
ల్లింతులుఁ [2]గడిళ్లఁగాంచున ఫలిం బడ సారె గలస్పు ఓత్తు గ
ల్పాంతసనంగ్రహాంబునసహాయుస్రు[3]తోఁ గను మాడిపోయినం
బంతముతో వాహాసముసఁ బట్టుచుఁ బానికబొమ్మగట్టుచుస.

చ. తొలితొలి రుక్మిణీసమణితో నెలివాదిని నెత్త మాడుచుం
గెలిచెద వేని మేలు సరికిం పగ నాడెద మాడు నట్లు నీ
కోలఁదిగులుంగ మేయనుచుఁ గోపముగన్నులఁ గ్రోలినవ్వియు
చ్ఛ్వాలునలతోడ శౌరి పాలిచెం జతుపంతసమానసనంబునస.

వ. ఇట్లు చతురంతయానంబున నుండి సకలలోకనాథుండు సత్య
భామను సంతోషపెట్టం బోసంగి రుక్మిణీసమ్ముఖంబుగా సమాసీ
నుండైన నద్దేవియు. 119

సీ. [4]బాగిజె గొసరి [5]బైసుక పెట్టి సలకప్ప
సారెలు వోయించి సరము మాటి
తనను లాఁ గయినస్త్రంబు గ్గకోని పన్ని
పాసికలో దాళించి పా టెఱింగి
లోహాటంబులు సుని [6]లుటిఁ గన్నుఁ బడెనన్నుఁ
బనదంళ ముని పోవ్రుఁ బలక విచ్చి
తప్పాష్టుఁ జూరంపుడాయంబులును గని
వారించినను పోటుప్రాలు గలస్రు

తే. పంత మడిగిన సిసల భంగి మింటఁ
బోరఁ బెద్దదాసుం బాడి పసిగ నవ్వి
హైచు నది ఘన మునికి పో సనిప్పు సనుచుఁ
బేరకోని పాయుసోటి సరిచెసి యుచిగి. 120

1 నొక్కటి. 2 నగ. 3 లోగము. 4 జేగ. 5 వ్రసి. 6 లుసింబుడి.

క. అత్తీవం[1]చ తిగ దుగ యు
సత్తా దచ్చొక వంచి చౌవం చీరై
దిత్తిగ యిద్దుగ బద్రలు
చిత్తంబునఁ దలఁచినట్లు చేతికిఁ దెచ్చున్. 121

సీ. దుగుణంబు సేసినతోడనే మూఁడని
వారించి లేదని వలుము సేసి
యూర కెత్తకు దాయ ముగ్గడించినఁ గాని
పట్టి వేయకు మని పటితళించి
వెడలినసారెలు వెనుకముందఱ చేసి
యెత్తినసారె పో నీక యార్చి
సమ మాయె రమ్మని సరస[2]వాచలఁ బిల్చి
గెలుపుసుమాళంబు గెరలఁ జేయ

తే. బడిసి యీరైదు పూజించి పలకమీఁప
బలుపమున వ్రాసి పెలివ్రాయిఁ దోలఁగ వైచి
పన్ని పంచి యొక్కటి నాడఁ బంచి వ్రాలుఁ
దప్ప నో పత్రనయమునఁ దాన గెలిచె. 122

వ. ఇత్తెఱంగున నుత్తరుణి కరకౌశలంబును పట్టునయుం బుచ్చి
పెట్టువెరవును గెలుపులెక్కయు లోఁపలఁగలంగుటయుమో
స పోక పంతం బడిగిన నిమ్మపండు వైచి యుఱికితి నని సరి
సరి యన్న జొన్నల కని తాఁకె నన్నుఁ గొన్నవారికి నని
గెలిచితి నన్నమగనికి మున్నని పుడికిపుచ్చికొన్నట్టు గత్త
రించినచందంబునఁ బందెంబు సఱచినవిధంబున మ్రొక్కిన
దీవించినవిధంబున వెరవున నాడుటయు నాకపటనాటకసూ

1 చిత్తిగ దుగ; చవుక దుగ. 2 వారికినిచ్చి.

త్రఘాయం [1]డంకించుకొని యుల్లసంబున సారెయొడ్డి తొమ్మి
దిదాయంబుల కిచ్చిన నచ్చులును యుక్కపలక తప్పదా
యంబునకు నొకవ్రాయి విడిచిన ననుటయు నద్దీవుండను నా
దాయ మీాఁదైదు సెనుక యోటంబు వెలుగు ననుటయు
నుదరిపడి యమ్ముదిత నవిలాసంబుగాఁ బైచిననాళ్లగి గోరిన
దాయంబ పడినం బొంగి సెనుక సరి సరి యని యంతనుండి
విన్ననై యాడి యన్నాతి మిగులఁ నోడియుం బలంకెక. 123

సీ. చేయడు దుగుణంబు సెలవు లే కుండిన
నెక్కసపలకఁ బో నిచ్చుఁ గాని
పలుకడు రోషించి పడనిపాసికలతో
ననదాయ మైనను నాడుఁ గాని
యొల్లడు గోపించి యొండునెత్తము వన్న
[2]నచనంబు నేర్పని యున్నుఁ గాని
నడుఁకడు సంచించి నయ నెక్క డడిగిన
నిలుత మింటిట నన్ను నిలుచుఁ గాని
తే. పలక దలుమక [3]బయసుక పల్లటిలక
బోఁటి దూఱక యాతొవు పుచ్చు మనక
[4]క్రిందగెలిచినవ్రాలు లెక్కింపు మనక
తప్పు నాడక తొల్గింటిదారి చెడక. 124
క. ఇవ్విధమున గుక్కటిమదిఁ
బువ్వుంబరిమళముఁబోఁటిఁ బొలుపుగ నెత్తం

---

1 డెక్కించుకొని. 2 నచరంబు...యరయు. 3 బైసిక. 4 యొంక లెక్కింపుమనక వ్రాయుమక్కడనక.

బువ్వాయి గలిగె శౌరికి
మవ్వము దిగఁ దోడఁగె గెలుపు మట్టం బయ్యెన్. 125

గీ. చాలు నని పాసె రుక్మిణి సత్యభామ
కరము గరమునఁ గీలించి కమలనాభుఁ
డిందు రమ్మని పిలువ నయ్యింతి నగుచు
నభిముఖంబునఁ బాసిక లందుకొనియె. 126

వ. పందెంబు చెప్ప రుక్మిణిం జాలించి. 127

సీ. ఒకదాయ మాడిన నున్నదాయం బోపు
మనక వాటులు రెంటను గొని చెలంగి
కానియాటఁ దాఁ గడచి పోయినఁ జెప్పు
నెత్తంబు పడ దని నేర్పు దెగడి
యొకదాయమునకును నొంటి దాఁకినఁ బోయి
యింక పైఁ జెడ నని యిసుమడించి
పోయెడి నని త్రేయఁ బూఁచిన వారించి
చూచి[1]పో నిమ్మని సూటి చెఱిచి

తే. సారె మోపును బోరలును సదర నిదర
మెఱఁగి లాగైనఁ గైకొని యించుకంత
పోనఁగ కుండిన రుక్మిణి బోంగు బోంక
శౌరిఁ బలుమఱు గెలిచె నాసత్యభామ. 128

క. నిష్కము మొదలెక్కఁ ద్విచ
తుష్కాష్టకషోడశాదిదుర్వ్యాహారులా
నిష్కములు పెరుగఁగా శౌ
చిష్కేశద్యోత మగుద్యూతకేళి మదిసే 129

---

1 పొమ్మని ప్రేటు సూటి.

వ. ఇట్లు విశ్వలోకైకవ్యాపకుండు వినోదింపుచున్నసమయంబున. 130

[illegible] వర్ణనము.

ఉ. తాపముఁ గోపముం[1] దలముదాఁకినఁ [illegible] సహ [illegible]
శీతల [illegible] లేక హాటపుఁ బడసెఱ్ఱుల [illegible]
దీపనిఁ గృత్య నాఁగ [illegible] బ [illegible] గుండమధ్యకీ
లాహరిశోభితంగ గోలుపులాస్యలు వేలుపు [illegible] మెచ్చఁగ. 131

క. మంటల మలఁచినయ [illegible]
మింటనపరి చూపు చూపు మిగిలెఁ గను నాఁ
కొంటెం గలదే యాహా [illegible]
యంటఁను వాఁ డంటఁ బనిచె యాపుపుఁమునే. 132

గీ. ఒడల నేటిస్కు సూచిన యోజనంబు
మంచునుండఁగఁ [illegible] సుసు మగువ [illegible]
[illegible] సెర [illegible] పట్టపట్టి
పట్టణం బెల్ల నిట్టట్టు నడఁ గలంగె. 133

గీ. సాత్యకియు సీరపాణియు సంభ్రమించి
తమకుఁ జెప్పినవాఁ [illegible] గాంచి
పెద్ద [illegible] బిరిచి పంచి
రంతిపురవాసులో [illegible] 134

వ. [illegible] 135

క. [illegible]
గుడిగొనఁ [illegible] గుత్తుక [illegible]
ముదమున [illegible]
వదలినయంగనలు [illegible] గడంగెను. 136

1 తలఁపు.

క. సకలజగన్నాయక నేఁ
డాకలలన వపుఃకృపీటయోనిజ్వాలా
వికటచ్ఛటచ్ఛటారవ
నికారఘోరముగఁ జేరె నీపురమునకున్. 137

క. ఆఁకొన్న మృత్యువో వెలిఁ
బ్రాఁకినలయకాలరుద్రఫాలానలమో
యూఁకొనఁ దడ వయ్యెడు నది
సోఁకినచోఁ జెల్లఁ గాలుఁ జూర నిచ్చదవే. 138

క. నావుడు దుగుణము సూ యిది
తీపంచన [1]యోడెఁ దప్పితే సరి యే మే
మీవెఱపకు మన[2]రో ప్రజం
బోవుఁ జుమీ పలకవ్రాయి పోదపోదఁ దనినన్. 139

వ. వార లన్నారాయణదేవుండు నత్తంబు తమకంబునం జత్త
అంపునోడువులఁ గలయందమను సుత్తరంబిచ్చినవలుసలం
బురుషోత్తముని చిత్తంబు దమమీఁద లేదని విచారించి
విన్నపం బవధారు దేవా యనుటయు నయ్యదునులాంబుధి
సుధాకరుండును సకలకళాకుశలుండును గావున నత్తఱి సత్య
భామ పాసికలు దాలించి వైచిన. 140

గీ. దాయ మెత్తనో యీసారె దాఁక నీక
కట్టి గెలిచెద నిదె పాసి కల[3]నిదయ్య
ముల బటాబూర మిందేమి ముట్టఁ గలదో
పొంది వచ్చినవ్రాలకుఁ బోవుఁ గాఁక. 141

1 యొడ్డి త. 2 రోహో. 3 నువచ్చి పట్టెనో భూత మిందేమిపుట్టఁగలదో.

క. నాఁడపుడు సంతోషించిరి
సాహసులు వీరవచనచతురత సత్యా
దేవియు నెత్తపుమాటలు
గా విని తెలిసికొని మెచ్చెఁ గంసారాతిన్. 142

శ్రీకృష్ణుఁడు కృత్యపైఁ జక్రముఁ బంపుట.

మ. మతి నొక్కింతయు సంచలింపక నిలింపత్రాణపారీణుఁ డ
చ్యుతుఁ డాకృత్య కకృత్యకారిణికి మృత్యుప్రాప్తిగాఁ బంచె ని
ర్గతబాష్పోదకదానధారగిరిపురాట్కాసార[1]విస్ఫారసం
తతపూర్వస్థిరమానమీనమకరాంతర్నక్రముం జక్రమున్.

వ. అదియును శతకోటిశతకోటిసన్నిభం బై చిత్రభానుచిత్ర
భానుభాసం బై సహస్రకిరణసహస్రకిరణనిపుణం బై సహ
స్రారుణమండలమధ్యదేశతానివిధాయుధవిహారణవిద్యుల్లతి
కావిలాసం బై జపాకుసుమనిష్ఠురతరఫాలతపుణం బై మంటలు
మింట నంట వెడలి కడలి వెడలినబడబానలకీలాకలాపంబు
చందంబునఁ గాలకూటవిషనవీనజ్వాలామాలికాకీలం బై
నీలకంఠనిటలతటనయనశిఖిశిఖాసహాయం బైన లెలుంగున
మెఱచి చెఱివిసం బునంబు నీర నేరక కృత్య కృత్యంబు
లేక మగిడి పఱవం జొచ్చిన విచ్చలవిడిఁ దనమయుంబుగా
గగనంబున నిగుడునచ్చక్రంబుం గనుంగొని. 144

క. సురగరుడయక్షవిద్యా
ధరకిన్నరదివ్యమునులు తద్దర్శనసం
స్మరణత్రాణాపుంజా
పరతంత్రతఁ దెసలు వోలఁగి బలసిరి చదలన్. 145

1 ధీసార.

క. పురుహూతముఖ్యదిక్పా
లురు సేవింపంగ సకలలోకేశ్వరుఁ డం
బురుహాసనుఁడు గని నమ
స్కరించి వినుతించె నిజముఁ గైవారముగాన్. 146

సీ. దైతేయమదవతీధమ్మిల్లములతోడ
విటులనెత్తావికి వీడుకోలు
దనుజశుద్ధాంతకాంతాకటాక్షములతోఁ
గలికికాటుకలకుఁ గానివాని
దానవమానినీస్తనకుంభములతోడఁ
బసపుఁబయ్యెదలకుఁ బాయుటేటపు
దైత్యావరోధసదయితాభరములతో
సొబగుపీడెములకుఁ జుక్కయెదుట
తే. చేసి సురసుందరీకరశీకరాల
వృంతచలితాంతకుంతలవిలసదింద్ర
కులవధూటీలలాటికాకుంకుమంబుఁ
బదిలపఱుపఁ జక్రంబ నీభరము కాదె. 147

వ. అనుచుం జక్రంబు నీడపోని కడచి పోవుటయు నానువర్ణ
నంబు సుద్దేశించి. 148

మ. సతతంబు స్మృతియింతు జంతుమయసంసారక్రియాపక్షపా
క్షతశౌర్యక్షపితారిపక్ష మకుటీ సంగ్రామభీమభ్రమా
గతగేహాంతికదీర్ఘికాతటలుఠత్కంఠ[1]చ్ఛిదాచ్ఛాదన
క్షతజక్షాళితకేలితామసరక్షశ్చక్రముం జక్రమున్. 149

1 చ్ఛిదాచ్ఛేదన.

క. అని పలుకఁ గొనియాడి వనజా
సనుఁ డేఁగ సుదర్శనంబు సనుచో నెదుటం
గని దనుజ రాక్షసులు క్రో
ధను లైరి తన్నిశిత ధారఁ బగిలి తునియఁగన్. 150

ఉ. ఆపరమేశ్వరుండు జగదంబికతోఁ బ్రమథప్రజంబుతో
గోపతితోడఁ జక్రమునకుం జనుదెమ్మను మోదమంచుఁగా
శీపురి నుండ నొల్ల కతిశీఘ్రగతిన్ బది యోజనంబులం
దాపసయోగ్యమై పరగు తాలవనంబున కేఁగ నెమ్మతిన్.

క. కాశీపతినగరము పై
నాశాకాశావకాశమహాళిమాళితమహాదా
క్రోశజ్ఞజనజాలం బై
కాశీనగరంబు కృత్యకృత్యం బయ్యెన్. 152

ఉ. ఆపురమెల్ల ధూమధుమసంహతము ప్రసురోష్ణభీతిఁ గా
పాపతిఁ జేరి దానవులఁ జేసిన సిద్ధుఁడ వంచుఁ గొంగిటం
జేపడఁ బట్టి ముంబరము జేసి దిగంబరవేషఁ గృత్యఁ ద
త్త్రాపనరాయణాహ్వయము బ్రహ్మచక్రముసీలు వేసినను.

చ. తనియక కాంక్ష పెంపియను వంతిగనంగని తాంగన్ని కా
వనిసురమండలాధిపతిస్థితి గ్రహజనుస్వజమండలాను లే
ననదుసుమాంగణ స్తబకబంధనచాలదుర్గరాగ్ర కాం
చనతృణదానగేహాంపృథివిసంపదలసూత్రమువ కానదృష్టలన్.

గీ. ఆయి యోజనములలోను నందులో న
గంబు నలుసదరముఁ గాలికాశి గాని

యయ్యె ముప్పదియేండ్లు నిచ్చోటి దింద్రు
చేత నవిముక్త [1]మయి చెల్లెఁ జితి యనంగ. 155

వ. ఇట్లు కాశీపురంబు దరికొలిపి కృత్యాసంహరణంబునం గృత
కృత్యం బై సుదర్శనంబు దామోదరదేవునకుం బొడసూపి
సుఖం బుండె దురోదరపరాయణుం డైనయన్నారాయణుం
డు గెలుపు నోటంబును సరిఁగా నద్దేవీద్వయంబుతో వినో
దించుచు మఱియు వివిధాంతఃపురవనితావిహారంబులం
బ్రొద్దు పుచ్చుచు నుండె నచ్చక్రంబు వెండియు. 156

క. దైతేయకామినీసం
ఘాతము మగమొలక లైనకడుపులు డిగ సం
కేతించినట్లు చక్రము
పాతాళంబునకు నరుగుఁ బ్రతిమాట్యాసిన్. 157

క. నీయెడ నాయెడ నేయెడఁ
బాయఁడు కృష్ణుండు విష్ణుపరిచర్యాసం
ధాయకము చక్ర మాత్మం
జేయుము సత్పూజ లిష్టసిద్ధికి ననఘా. 158

వ. ఈచక్రప్రభావంబు భావంబునం దలంచినయతనికిం గార్యసి
ద్ధియు శరీరరక్షయుం జేయుఁ నిది నీకుఁ జెప్పితి సావధానుండ
వై యెప్పుడుం దలంచునది యనుచు నమ్మునీంద్రుండు. 159

ఉ. భావనభానుమండలవిభాసివిభాకరదివ్యభవ్యసం
ధానవిధానదక్షిణసుధాకరుణారసపూరహారిచే
తోనయనా తపోనిధి విధూతతమస్స్ఫురణాంతరంగని
ధ్యానపరాయణా పరమతత్త్వమయ స్తవ వైభవోన్నతా.

---

1 మహిసు తేజితయనంగ.

క. కరుణాస్వైరవిహార
స్ఫురణావిద్యోతదోషపుంజతమఃప్రా
వరణావిలీనస్వజనో
ద్ధరణసహస్రాంశుతేజ ధైర్యసమాజా. 161

మాలిని. సురుచిరజనమాన్యా దుర్గసంచారమాన్యా
పరిమితగుణధన్యా భక్తరేఖావదాన్యా
పరమహసగ దివ్యస్పందితస్వాంతభవ్యా
నిరుపమతనువన్యానింద్యతాక్రాంతభావ్యా. 162

గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్త్ర కొమ్మనామాత్యపుత్త్ర బుధారాధనవిరాజి తిక్కనసోమయాజి ప్రణీతంబైన శ్రీమహాభారత కథానంతరంబున శ్రీమత్సకలభాషాభూషణ సాహిత్యరసపోషణసంవిధానచక్రవర్తి సంపూర్ణకీర్తి నవీన గుణసనాథ నాచనసోమనాథ ప్రణీతంబైన యుత్తరహరి వంశంబునందుఁ దృతీయాశ్వాసము.

చతుర్థాశ్వాసము.

క. శ్రీహైమవతీకలహా
స్నేహావిరమప్రణామసీమంతోదా
గ్రాహసురసింధుశిష్టో
రాహితసిందురాలంకు హరిహరనాథా. 1

గీ. హంసడింభములు లోనుగా నఖిలధరణిఁ
బెరుగుఁ గంటకకోటి చేఁ బెద్దదైన
సరసిజములకర్తగాటములు సెసగనుండ
నెపస్పృతో సుద్ధరించిన వేల్పు శౌరి. 2

క. నావుడు జనమేజయవిభుఁ
డావైశంపాయనుని మహాదేవు మదిన్
నీవు గొనియాడుపలుకుల
భావము దనివోదు చెవులపండువులయ్యెన్. 3

క. హంసడిభకు లెవ్వారొకో
కంసారికి వారిఁ జంపఁ గారణ మేమో
సంసారసారవచనరి
రంసామతిఁ దత్కథాంతరము విన వలతున్. 4

క. అనుటయు వైశంపాయన
ముని జనమేజయనృపాలముఖ్యునితో ని
ట్లనుఁ దత్కథాప్రపంచము
వినిపించెద మొదలుకొని వివేకనిధానా. 5

క. ఎనుఁబదియొనిమిది వేవురు
దనుజుల కాధ్యక్షుండు వక్రదనుజుఁడు దోడై
చనుదేర హంసడిభకులు
[1]చెనకిన వేసఁ దునిమె శౌరి చెప్పెద నదియున్. 6

సీ. సాల్వదేశంబున జనియించె బ్రహ్మద
త్తాభిధానుండను మూర్ధాభిషిక్తుఁ
డఖిలధర్మవిధిజ్ఞుఁ డాత్మభార్యాద్వయం
బునకు బిడ్డలు లేమిఁ బొల్ల వోయి
సంసార మనుచు నీశాను నారాధించెఁ
బదియేఁడు లొండుసంభ్రమము లేక

1 తనుఁ జెనకినఁ దునిమె శౌరి తగ నది వినుమా.

పరమేశుఁ డతనిసద్భక్తికి మది మెచ్చి
 కలలోన నొకనాఁడు గదిసి వరము
తే. వేఁడికొను మన్న నియ్యర వేఁడ సుతుల
 శివుఁడు నిచ్చితి నంచు విచ్చేసె నంత
 సతని వేస్రు బిడ్డలును గర్భధారము
 మూర్తు లయి రన్నరేంద్రుఁడు ముద్దఁ జేసె. 7
ఉ. ఆసమయంబు నందు మహిమాత్ముఁడు సుమిత్రసహాయుఁడు నాఁగ ధా
 త్రీసుతుఁ డొక్కరుండు జగదీపతికిన్ సభక్తి సుతోపవాసయా
 ల్లాసము లేక శ్రీపతిఁ దలంచుచుఁ దప్పక పంచవర్షముల్
 చేసినపూజనుఁ హరియుఁ జిత్తములోఁ బొడసూపి పుత్రతోన్.
ఉ. మెచ్చితి వేఁడికొమ్మనుడుసుమిత్రసహాయుఁడు సుమూర్తిఁ గోరెనీ
 కిచ్చితినంచు నచ్యుతుఁడు నేఁగ ధరామరుఁ డాత్మ కాంతయుం
 జెచ్చెరఁ దోఁచు నవీశలు చప్పఁగఁ బల్కులు నచ్చుబొమ్మలో
 ముచ్చటనుంచె సల్లచనుమున్కలపీటలఁ బొలుచున్నలన్.
క. ఈవిధమున గర్భిణు లగు
 మూవురలో రాజసతులు ముగుముగురు సుతులన్
 శైవాత్ములఁ గని రద్దరి
 నావిప్రసతి యంట వైష్ణవాత్మునిఁ గనియెన్. 10
ఆ. హంస డిభకు లనఁగ నన్నరేశుఁ దమ్ముఁడు
 నధిపనందనులు జనార్దనుండు
 విప్రతనయుఁ డిట్లు వీ రొక్కప్రాయంబు
 వారు గూడి యాడ నిచ్చవారు. 11
ఉ. వేదపురాణశాస్త్రపఠనం బొనరింప బలంబు గల్గి ధ
 న్వాదిసమస్తశాస్త్రవిదితాభ్యసనంబున ధీరు లై నవా

సాదినిషాదిస్వరవ్యుచితసత్కళలందు విదగ్ధులై మనో
మోదము సేయువిద్యలకు ముప్పదిరెండుజాణలనంగనున్న చోన్.

హంసడిభకులు శివునిఁగూర్చి తపస్సుచేసి వరములు పడయుట.

గీ. హంసడిభకులు హిమవన్నగాగ్రమునకుఁ
బార్వతీపతిఁ గోరి తపంబు సేయ
నరిగిరి జనార్దనుండు విద్యావివేక
నిధి మురారి నారాధించె నిజగృహమున. 13

క. వారిరువురు నైచేఁపులు
నీరును గాలియును ద్రావి నిర్మలతరచే
తోరాజీవభ్రమరము
గౌరీపతిఁ దలఁచి నిష్ఠగైకొని యుండన్. 14

క. సన్నిధిఁ బన్నగహారుఁడు
వెన్నిధిఁ గని పొంగుచున్న పేదలక్రియ న
య్యన్నాదమ్ములఁ గని మీ
కెన్నఁగ నేవరము లిచ్చు యిచ్చెద వానిన్. 15

సీ. అనుడు వారిరువురు నైకమత్యముతోడ
నమరాసురాదిసైన్యాధిపతుల
కోడకుండంగ మాకొకవర మీశాన
రౌద్ర మాహేశ్వర బ్రహ్మశిరము
లనునస్త్రములు నభేద్యకవచములు దివ్య
చాపములును బరశ్వథవిశేష
ములుఁ గయ్యముల కేము పోవుచోఁ గాపుగాఁ
బ్రమథద్వయంబు మత్పార్శ్వములను

తే. నచ్చుటయు నీగి రెండవసారము నాఁగ
హాసుఁడను వారికి నడిగిన ట్టు లిచ్చి
భృంగిరిటని గుండోపడఁ బిలిచి సిరి
సమరములఁ గాఫ్రుఁడని పంచి చనిగె నంత. 16

చ. వరములు గన్న మోదమున వచ్చి కుమారయుగంబు మున్ను
మా, తనపితృపాదపద్మంబును బదంపడి మిత్రసహోదరులా
దరము జనార్దనప్రభాయుతా పరిరంభము నాచరించి సం
గరమున లేటి హంసడిభకప్రతాపము లనంగఁ బొంగుచుండ.

క. కవచధనుస్త్రనికరము
నవివిశేషప్రశస్త్రమాలికాభరణములున్
ఘనశౌవిభూతులును హారహార
శివశివ శబ్దములుఁ గలిగి చెలువయి యున్నన్. 18

క. పాలఁతుల రూపవతులఁ బెం
డిలి చేసిరి వారలు హంసడిభకులు క్రమముం
గులపతి జనార్దనునను
బలియించిరి ముగురు నేకపత్నీవ్రతముల్. 19

వ. ఇట్లు పరప్రసాదసమ్మదభరితహృదయులు నై నిజజనక రాజ్య
విభవంబు విలసిల్లం జేయుచు సింహబలాభివిజృంభణులై
యొక్కనాఁడు వినోదార్థం బయ్యిరువురు కుమారులుఁ
గూడుకొని. 20

హంసడిభకులు వేటకుఁ బోవుట.

క. కరితురగరథపదాతులు
పరివేష్టింపంగఁ గొలువు ప్రజ ముందఱ గా

సరస జనార్దనుఁడుం జన
నరిగిరి వేఁటాడ ధరణి యెల్లల నాడన్. 21

క. వెలివాఱును గాలురులును
వలలుఁ జెరలు దీమములును నడిఁ దీరినకు
క్కలు నారెగోలలును మం
డలక్రోవులు వేఁట కాపడంబుఁ బెనుపఁగన్. 22

వ. ఇట్లు వచ్చునెడ ముందట. 23

సీ. ప్రబలదంష్ట్రాగ్రపర్యస్తముస్తాస్తంబ
జంబాలశైబలవేశాంతపంక్తి
ఘనఘనాఘననీలఘనసనప్రతిఘాత
ఘనఘర్ఘరారావభగ్నద్రుమంబు
ఘుర్ఘురారవఘోరఘోణాప్రఘాణావి
ప్రాణాచ్ఛదాచ్ఛన్నకాంతలతము
ఖననఘుళీకాకారిఖరఖురీకాహతిప్ర
హాల్యధాత్రీధ్వస్తమనసరాజి
తే. ఖేటభటభాషణోద్భటాఖేటచటుల
కుటిలకటుకటాకేతుకాక్షోభబధిర
మతిరభసభాసమానయానాభిమాన
రామవిక్రియాకులము వరాహకులము. 24

వ. అప్పుడు పందికదుపుల వెనువెంటం దవిలి కొందఱంగొం
చిందఱవందఱగాఁ జేసి యేసి యట చనఁ జన. 25

గీ. నల్ల[1]సేనపుగుండులు నడచినట్లు
[2]మంపు గాని మే యెఱుంగక మలసి మలసి
[3]నెనరు వారిక నుఱుకంగ నొక్క మన్నుఁ
బోతు లెడ చొచ్చి దంటెడు పొదలువోలె. 26

వ. ఇట్లున్నం గన్ను గానక తిరుగు మన్నుఁబోతుల నున్న యునికిన గన్నంతటం బడ నేసి పోవం బోవ. 27

గీ. సీర ముంచిన సొరకాయ నెగసినట్లు
నేదకొని స్రైచు[4]తెల్లంటుచీర వోలె
[5]నుంచు చెండువిధంబున నుత్తరించు
తమ్ములపాను నిక్కెడు క్రియ దాఁటు నిఱ్ఱి. 28

వ. ఇవ్విధంబున నెగసినయిఱ్ఱి నాలుగు కాళ్లును ప్రెన్వ నో
క్కట్టున నేసి చను నెడ మఱియును నప్పటప్పటికిం బొగ్గపుల
వలన నుప్పతిల్లిన చప్పుళ్లకుఁ దెప్పరం బైనతొప్పలం దూ
ఱుదుప్పులును (నిడు వేటకాళ్ళు) (వేటకుం) గడంగిన నడిక
నడికి నడవారికి నడగాకల [7]డగినయమ్మునవసడపోగయిపినుల
విడునక చిడిముడి పడునడంతులును సీఁటులును బో టుబ్బిన
నూటితీములు దాఁటేను నేట్లపి విటతాటంబై న కేటి
కదుపులును బెఱుంద [6]రొప్పవొఱిగాఱినఁ గాక ఱొప్పబ
చి పఱచునెడఁ దెఱపి నుఱికినతో [7]ఱుద్రొక్కినం గుక్కల
చేఁ బఱిపఱి గ్రుసగ్రుసలుపుయాసు గొందిఱుగొందలు
ముంచటం గొందలం బడి యుండగడ నంగడిం గ్రిందు
మీఁదగాఁ ర్ల్తెచినం జందఱ నంబెఱుగా ప్రుంకినఁనుండే

1 సీసపు. 2 ప్రుంపుగాని మెయ్యి. 3 నవడుపారిక. 4 తెల్లంటి.
5 నుఱ్ఱుచెదక వేగంబున నుత్తరించు. 6 చోఱకాఱినఁ గాక.

ళ్లను నేసెసఁ దొలంగినను నూఁదిపిఱిందిక్రొత్తదై [1]యూఁడి
గొని పాదులవారిచే[2]యూఁదుల కాఁడులచే మూఁసలించినసీద
రంబులతోఁ బాఁదుకొనినయేదులుసునిస్వలస్వలనుండి గొడ
త్రెవ్వకుండఁ ద్రవ్వినయాఁదంబులం బడి క్రొవ్వఱిన యస్వాం
బు నిష్వాటిల్లం బట్టువడినచిహ్వంగులునుం గలిగినం గనుంగొ
నుచు వెండియుఁ [3]గ్రీఁగాలి నోటం జాలుకొలిపిన కాలువల
లనుం బొలువడి లేలేపలం గళవళించినను దోఁట్రుఁపడ
జొఁదెంపువలలను లేటిపేఁడంబు చేసినం గుఱుచబడినయును
మున్ను పన్నినకన్నెవలల సన్నసన్నం బోసిన యున్ను
నం గన్ను దిరిగిపడి సన్నసున్నంబు గాఁ సన్నికొనినయును
నడ్డగించి నించినయొడ్డువలలను నడ్డించి యొడ్డునం బడక
గడ్డుటికియుమృగంబు లనేకంబులు వొలిగినులు నును వేఁట
చాలించి హంసడిభకులు సడస్సులం దిరిగి పరిశ్రాంతస్వాంత సేనా
సమేతంబుగా మగుడం దలంచి మధ్యాహ్నసమయంబున.

చ. కనిరి కుమారు లంత శశికాంతశిలాతలశీతలస్ఫుర
వనఘనపాదపాదపనివారితవారితరంగరంగస
ర్తనపరివర్తనద్విరదదానసదానమదాళిమాలికా
తనువనజాతమాతనబరాకముఁ బుష్కరమున్ తటాకమున్.

క. కని యాపద్మాకరమునఁ
దను పారెడునీరు ద్రావి తమసేనలుఁ దా
రును విశ్రమించి రాసే
చనకము లగుతటులనీడ సైకతములన్. 31

వ. అట్లున్నయెడ. 32

1 యెయిదికొను. 2 యూఁదలకాఁడలచే. 3 క్రగ్గా.

క. మాధ్యందినసవనధ్వని
విధ్యుక్తస్వరముతోడ విని సచ్చటయుక్
స్వాధ్యాయమునులు గాంచిన
సాధ్యాపారంబు సృష్టి సంయుక్తసురనున్. 33
క. ఊహించి యాశ్రమం బగు
నోహో యింత యొప్పునే నను చూచ్చారణ మం
చాంపాంసడిఘను లేనం
దేహము లే కండు ననుమతి నప్పుడ్రేగు రైరి. 34
ఉ. అచ్చట సేనలన్నిలిపి యాశ్రమమంసులఁ జూచు వేడుకన్
వచ్చిరి పాదచారు లయి వారు జనార్దనుఁ డేగుదేరఁగా
లచ్చి తనూవిలాసమున లంపు ధనుర్ధరాగ్రణంబు లే
నచ్చుపడంగఁ గాత్యసమయ ఠమునినుజ్ఞనమీంగభూమినిన్. 35
క. అరిగి [1]సభాచార్యులకున్
బరిపాటి నమస్కరించి పదపడి వారిం
వరమునఁ జేయునపర్యలఁ
బరితోషము నొంది ఋత్విక్ప్రభృతులతోన్. 36
వ. వారును నిట్టనిరి. 37
క. మాతండ్రి రాజసూయము
ప్రీతిం జేయఁగఁ దలంచి పిలువం బనిచెన్
భూతలమునఁ గలన్నపతి
వ్రాతంబుల మీరు నడుగ నలయను నచటికిన్. 38
మ. తులనాత్ముండను నేను దిగ్విజయముం జేయంగ దాయంగదున్
బ్రతిపిర ప్రకటంబు డంబు మయిఁ గప్పం బొప్పనం బీక యే

1 యచటిమునివరులకు.

కత మాడం గలరే నరేశ్వరశిరోగర్వంబు సర్వంబుఁ బా
పితి మీశాసనవరప్రసాదమున మాపెం పెల్లెడం జెల్లఁగన్.

క. అనుటయు వారందఱు హం
సునితో నిట్లనిరి రాజసూయమునకు మీ
జనకుఁడు చోడఁగినఁ జాలును
మునుముట్టిన వత్తు మిందు మోసము గలదే. 40

మ. అనినం బ్రద్యుమ్నునితో జనార్దనునితో హంసుండు సంతోషమొం
ది నిజేచ్ఛం జనుచోటం బుష్కరసరస్తీరోత్తరారణ్యపా
వనభూమిం బరమోపవేశమున దూర్వాసోమునీంద్రుండు శి
ష్యనికాయంబుఁ బ్రబోధింపఁజనఁ జేయఁగా సాయమ్మతోఁ జూచినన్.

హంసడిభకులు దుర్వాసుని నవమానించుట.

ఆ. కావిచీరముసుఁగు కచ్ఛడంబును జూచి
బోడతలయు నిడుదబొట్టుఁ జూచి
గోచితోడి పెదుపుఁగోలయుఁ జిక్కంబుఁ
గట్టియున్న బుజ్జి కాయఁ జూచి. 42

వ. డాయం బోయి హంసడిభకు లతనితో నిట్లనిరి. 43

క. మిడికెడు పెదవులు ప్రేళులు
మడిచెడు కనుదోయి మొగిడి మాగుచునుఁ గనుగా
పెడవీఁక యొడలు చేసెదు
కడపల జపమునకు నేఁడు గలదో లేదో. 44

వ. అని పలికి యతఁడు పలుకకుండం బవులోన. 45

చ. తిరిసినకూడు దెచ్చి నలుదిక్కులబోడలు దిండి పట్టఁగా
బెరిగినపొట్టతోడ నొకపేఁటపయిం దొర వోల నిప్పరిగా

సరకు గొనంపుపట్టుకొని చాఁగఱ గొన్న బలేగొఱుగూడ
క్కుఱిబలుమోపుమోచునయగారితనం[1]బది గూట్టిగట్టినన్.

తే. బాంధవులఁ బాసి తమయిల్లుపట్టు విడిచి
తల్లిదండ్రులు నగవఁ గైతనముతోడ
బోడతలలు గాఁ బడసిరిపొసఁగ నెల్ల
నీనిమాటలచేఁ గదా పెట్టులెరి. 47

చ. ఎఱుఁగరు గాక లోకమున నెవ్వరి కైనను మేలు సేయఁగా
నొఱపగునాశ్రమంబున సమస్తకృతంబైనగృహస్థధర్మముం
బఱగఁగ వైచి గోచిగొని పాఱెడువాల్లకు ముక్తి గల్గునే
పఱిగల నేఱిరినం గొలుచు పాఁపతికిం గలదే ఫలంబుఁగన్.

వ. అని పలుకుచు నయ్యగస్త్యుడు నమ్మహామునికిట్లనిరి. 49

సీ. [2]అఱుపనగుఱుకతో నాశ్రమం బిది మెచ్చి
[3]తడిగాక గృహమేధ మేల యుల్ల
పేపదంబునఁ బొందె దిందు మూఢుండవై
కాక సంసారసౌఖ్యంబు మాని
కఱపె దిట్టున్న కొండఱను నారకపాత
కిలంబుఁ బగునె తాఁ జెడ్డ యాఁడు
నయ్య చేతికి సెన లిచ్చు ననుమాట
నిజముగా నిచ్చోట నిన్ను గంటి

తే. నోరులు లే నని తలఁచేని నున్న వారె
మేము గృహిలి గాఁ బంచయజ్ఞేచ్ఛఁ గలిగి
నాకసుఖ మొందు మిప్పుడు ప్రాణాన సుండఁ
దలఁచు టేని నాపుడు జగ్గాసుఁడవు గలఁగి. 50

1 బిగుపుట్టి. 2 అలసుడ. 3 లేక గా.

క. భాస్కరనిభుఁ డగుమునికి స
మస్కారము చేసి నృపసుమాదులతోఁ జే
జస్కారము లగునె మాన్యా
వస్కందశ్రుతికఠోరవచనము లనుచున్. 51

క. న్యాయము దప్పకుండ పురు
షాయుషజీవికయు లౌకికాచారము ని
శ్శ్రేయససిద్ధియుఁ జెడు యతి
నాయకదూషణము చేసినన్ మనుజులకున్. 52

శా. నాల్గుం జెల్లెడి బ్రహ్మచారిగృహివానప్రస్థయత్యాశ్రమం
బు ల్గైవల్యవివేకు లంతిమపదంబుం జేసి యా రిట్టి
ర ల్గోపించినసంతసంబుఁ జెసుమీ యాయోగిష్పుణ్యంబిష్టముల్
మే ల్గ్రీడాదక వీరిఁ జేరి మనుఁడే మీమాంసకభ్రష్టకున్.

గీ. చెలిమి మీతోడఁ జేయుట చిట్టతనము
దానఁ గీ డెంతపుట్టినఁ దగిలె నాగు
ననుభవింపక పోవునే యక్కటకట!
వరుగుతో బంగరము నెండవలసినట్లు. 54

చ. గురువులు సెప్పరే చదువుఁ గొంతవివేకము మిమ్ముఁ జేరవే
తెరువునఁ బోక నేఁ డిది మదీయమనోవ్యథఁ జేసెఁ బిమ్మటన్
హరుఁ డుపదేశ మిచ్చినదియంతయుఁ గాలబలంబునన్ మహా
పురుషుల కెగ్గుసేయఁదలపోయఁగ వారలు మముఁ బాపుట్టున్.

గీ. పాయఁ దగు మిమ్ముఁ గనుమారిఁ బడఁ బోసంగు
విషము ద్రావుట యోగ్యంబు పెల్లి లోన

మునుఁగు టుచితంబు మీ రెల్లఁ గనుఁగొనంగ
నాత్మ విడుచుట చను నాకు ననుచు నడలి. 56

క. అలసడునే రాజాలకుం
దలుసతనము వినుము యతులతో సతులమతుల్
గలుషించుట చిత్తము నోఁ
బలుకుట బాంధవులుఁ దాను బ్రదుకుతలంపే. 57

వ. అనుచుండ నమ్మునీంద్రుండు. 58

క. కరుణయుఁ గోపముఁ గనుఁగవ
నొరయుఁగ నొక[1]చంటఁ బాలు నొక[2]చంటను నె
త్తురుఁ గురియుగతి జనార్దను
ధరణీశసుతద్వయంబుఁ దప్పక చూచెన్. 59

గీ. చూచి యిట్లను భూపాలసుతులతోడ
నన్నుఁ గనలించి బ్రదుకఁ గన్నారు లేరు
పాలిసితిరి పాలిసిరి పే పాంపు తొలఁగి
బమ్మ పరికొనుకోసంబు ద్రుంగికొంట. 60

వ. అది యెట్లనిన. 61

ఆ. చక్రధరుఁడు బారిసమర నున్నాఁడు మి
మ్మింక వేటకోప మేల నాకు
తెలుఁగు మాట తప్పడు దిని చచ్చువానికి
విషము పెట్టువాఁడు పెట్టినాఁడు. 62

క. అనుచుఁ గదలి పో నచ్చిన
ననుమానము మాని హంసుఁ డమ్మునిఁ జేప

1, 2 కంట.

ట్టినచంద మేమి చెప్పుదుఁ
బనికినకాలోరగంబుఁ బట్టుట దోఁచెన్. 63

వ. ఇట్లు పట్టికొని. 64

శా. తాను న్నిక్కము పెద్దవాఁడు బలె సీతం డిట్లఁణి న్నక్కఁబ
గ్గ్రాసం బట్టినయట్లు బిట్టు బిగియంగా నెంతసే పైన ని
చ్చోఁచుండక సమరూఁడు నే మనసు సంరంభించు సమ్మానికా
పీనంబుల్ నృపుఁడాజనార్దనుఁడు సప్పింపంగఁ గ్రౌర్యంబునన్.

ఆ. కలఁగి కన్నవాఁడు కన్నదిక్కునఁ బాఱి
పోయి రెల్లయతులు భోగుమిగులఁ
గినుక యడర సన్నగిల్లి నగియెలుఁగుతో
నమ్మునీంద్రుఁ డిట్టు లనియె మఱియు. 66

గీ. చేయఁ దగనికి దెల్లఁ జేసితిరి మీరు
చెఱుప నోపుదు శాపంబు చేత మిమ్ము
నయిన యతి నైననాకేల యాగ్రహంబు
దానవాంతకుఁ డిటమీఁదఁ దాన చెఱుచు. 67

మ. సకలోద్యోగకృతానుబద్ధుఁడు జగత్సంగ్రాసంగసుబంగ్రసంగసుమీ
కకలంకుం డతఁ డాత్రమస్థులను నాదంసీన్యగుణం జేయుఁ డూ
రకపాయంగలవాఁడు నేఁడుమిముదంవ్యాపాదులం జూచికొం
కక మీకింకిరికిం జెలంగినఁ బోలంగం బోటుఁ దద్ధర్మముల్.

క. పో పొమ్మని పలుమాఱుం
గోపమ్మున హాంసుఁ బలికి కొనియాడుటయుం
జేపట్టుట మెఱయఁ గృపా
నూపాపాంగుఁడు జనార్దనుని దీవించెన్. 69

క. శ్రీవల్లభుతో సంగతి
గావుత నే వల్లి నీకుఁ గలుగు సుజనసం
భావితలోకప్రియసుఖ
మీవృత్తాంతంబుఁ జెప్పు మీజనకునకున్. 70

చ. అనునెడఁ గ్రమ్మఱంగినిసి హంసుఁడుసేనా డిభకుండుఁ ద్రోచెదు
ర్జనుజులఁగూర్చి దండముఁ గమండలమున్ బిసలంబుఁ జక్క-
ముఁ,గొనుకొని మండియున్ యతులమును బగుసొమ్ములు
[1]గాల్చి కాల్చి క్రొవ్వునఁ గలసట్టులయ్యెడఁ జప్పట్లొనిపోఁచి
వేడ్కనూరికిన్. 71

క. వారిం గనుక సంతసంబుం
జేరి జనార్దనుఁడు పోయెఁ జెడి పకటకటా!
పీనుఁగు విధివినోదము
వారింపఁగ మనుజకోటి వశమే యనుచున్. 72

వ. ఇట్లు పోయిన యనంతరంబ. 73

శా. దుర్వారోద్ధతవిప్రపోషణము త్రైధా పత్రాలసంబు లం
తర్విద్వేష్యమతిం గలంప యతులంతం జేర నేతెంచి నీ
నిర్వేదం బుడిగింప నచ్యుతుఁడు పో నిర్వాహకుం డెంచు నా
దుర్వాసోమునిపుంగవుండు గనలెన్ దుఃఖాంబువాహంబునన్.

క. మండఁగ మండఁగ నార్చిన
ఖండితబిసములుఁ బ్రపటితకపాసములున్
దండములతుండములును గ
మండలుశకలములుఁ జూచి మఱియును దోఁచున్. 75

1 గాల్చి క్రొవ్వునన్, గనుచటు లయ్యెడం బవులు గాఁగ గొని.

గీ. మురవిరోధిముందట నిట మోపు గట్టి
తెరఁ బంచి సహస్రయతిప్రవరులు
తోడ రా[1]నెండ దాఁకిన నీడచోట
నిలిచి నిలిచి యహోరాత్రనిగ్రహమున. 76

వ. రేపకడ. 77

గీ. ద్వారకోపశల్యం బటు చేరి యొక్క-
కొలన వార్చి దుర్వాసుఁడు గూడ నప్పు
యతులముందట నరుదెంచి యూపవేంద్రుఁ
డాడు సన్న సుధర్మాసభాంతికమున. 78

క. అఱుపులసంగావిముసుంగుసు
విఱిగినపండంబుఁ దునిసి ప్రేలెడుగోవిం
బఱి[2]యలయినకరకమునయి
చుఱచుఱఁ జూఁడెడి లెఱింగుమాప్రులతోడను. 79

ఉ. వాకిట నిల్చి లోన యదువల్లభుఁ డాడుచునుండె గోష్ఠముం
గైకొని సాత్యకిం గడువఁ గాలును గేల నమర్చి చిమ్ముచున్
లోకులుసుం గుమారులును లోనుగ నుద్ధుల నుద్ధుల వినో
దైకపరాయణుండును ననేకవిధంబులఁ జొచ్చి యాడఁగన్.

చ. అవసరమైన వచ్చిపడిపాటులు దోఁచి నిరోధనంబొచ్చి యూ
దవకులపారిజాతము సుసంచితగోష్ఠివినోదమానితున్
నవవికచారవిందనయనద్యుతిశీతలుఁ గాంచి రాయతి
ప్రవరులు పూర్వజన్మకృతభాగ్యఫలంబు సుచేతనుండఁగన్.

మ. వసుదేవాత్మజుఁడుం గనుంగొనియెడుర్వాసఃపరివ్రాఙ్విభున్
రసనారూపకలాపశాపవచనప్రారంభసంభావితున్

---

1 నేర కంతంత. 2 యయినకమండలమును.

వ్యసనవ్యాప్తరిరంసహంసడిభకవ్యాళివ్యథావ్యాకులో
ల్లసనుల్ వేషవిశేషగోపవిషయోల్లాసాద్భుతభ్రాంతటెన్.

ఉ. అంతకుమున్న యాదవు లపాయభయంబున నాసనాదిపూ
జాంతర మాచరింపు మని యంతట నంతట రా మురారి య
త్యంతవినీతుఁ డై యతికి సయ్యుపచారము లెల్లఁ జేసి వి
శ్రాంతి యొసర్చె నర్హ పరిచర్యలఁ దక్కటభిక్షుకోటికిన్. 83

వ. అట్లు సకలయతిప్రతతికిని యథోచితోపచారంబు లాచరించి
వాసుదేవుండు దుర్వాసునితో ని ట్లనియె. 84

శా. ఈరూపంబున సంస్మృతిం దొఱఁగి మీ రేచింతలం జెందలం
జేరం గోరక యూర కున్న నిటువిచ్చేయంగఁ జేయం గడుం
బారం బేదిననంతయుం గలిగనే బాలార్కబింబంబులో
నారం గూరినయంధకార మున నాహా సాహసం బెట్టిదో

ఉ. ఆసలఁ ద్రుంపి పెట్టి హృదయంబు బసు కొఁగున యోగవాసనా
భ్యాసపునీటు గాఁచుటను నాగమపాకముం బగిల్చి యా
యాసవిహీనమత్కుణాగ్రకటీకశయ్యనుఁ బజ్జలంబు ప్రస్తుఁ
బోసిన నీరు రీర ముది పొందియుఁ బొందనియట్లు యూఱడించెన్.

చ. మఱియుఁ గస్తరించి మదమానములం[1] జాఱిపుచ్చి మెచ్చుఁ జాఁ
గఱ గొని క్రోధకాములు గండడఁగించి పరోపకారముల్
జఱఁ బడఁ ద్రోచి వాచపుఁ జట్టలు వాపి ఫలంగి చిత్తముం
జఱపడి యున్న నీకు సొకచక్కట నెక్కటి పేడఁ గల్గెనే.

గీ. కలుగుటకు మీకు విచ్చేయు కారణమున
సంచితము నేడు మీ యోట్టిసంయములను

1 జాఱుపుచ్చి.

నేమి కార్యంబు గలిగనో యిట్టులుగ రాఁడు
తెలుపవే నాకు నిర్మలధీనిధాన. 88

క. అనుటయు భగభగ మండుచు
కనుఁగవతో నొడల నడుకంపముతో న
ట్టినని ట్టూర్పులతో మొగ
మునఁ దనికిన కెంపుతోడ మునిపతి యనుచున్. 89

వ. తదనంతరంబ యంతరంగంబు కొంత సంతరించికొని యిట్లనుచు
నారాయణున కిట్లనియె. 90

దుర్వాసుఁడు హంసడిభకులదుర్నయంబు కృష్ణున కెఱింగించుట.

మ. తగునే యింత మదాంధతం దలఁపఁ బాత్రాపాత్రలోకజ్ఞులుం గాని నీ
వు గదా దానవవైరివి ప్రోడవు లోకంబుం జేసుఁగొనుఁ జూపు రూ
పగుదైవంబు గదా ధరుండ్రు సకలవ్యాపారసాంగత్యమా
ర్గాగమావృత్తి మెఱుంగనే నసురదుర్వృత్తంబు దెలియంబడదే.

శా. ఏఁ గాదే నడ[1]తుం జతుర్ముఖునితో నింద్రాదిదిక్పాలురతో
మూఁగం బాటిభవత్పదాబ్జములకుం బ్రొక్కంగఁ దేనున్న ట్టా
నాఁగ న్వచ్చియు నాఁగఁ జాలని ప్రతిపాదంబు న్వాదించుచుం దండ్రి
వాఁగం బోయి తలారివారిని యుదుకుం దాఁగంగ నిక్కంబుగన్.

ఉ. ప్రాఁతలమేము నీకుఁ బలుమాములఁ బొందకయున్న నాఁట[2]సి
చేఁతలు గంటి[3]మింద అకుఁ జిత్తముల న్వెఱఁదోఁచుచున్న[4]లం
బూఁతల నీవ యొండుపదలఁబోఁతలు లేఁతలు మమ్ము నెమ్ముఖుల్
లాఁతులఁ గాఁ దలంపను దలంపను చాల నలంగియుండఁగన్.

వ. అని మఱియును. 94

1 వం. 2 విచ్చేఁతలు. 3 మింతటికి. 4, 5 లు.

సీ. ఏ నెఱుంగుదు నిన్ను నేల నాతోడ నే
వేదమూర్తులు బ్రహ్మవేత్త లెఱుఁగు
రూపు రూపులలోనిరూపుఁ దోఁపురూపు
చిదాకాశరూపు నీరూపు చూపి
వేదాంతముల నైన వెదక నందనిరూపు
విజ్ఞానరూపు నై వెలయురూపు
తేజ మైశ్వర్యంబుఁ దెలుపఁ జాలినరూపు
ప్రణవరూపంబు గాఁ బరగురూపు
తే. పంచభూతసుధాకరభాస్కరాత్మ
రూప మగురూపు నీరూపు రుచిరరూప
మొఱఁగఁదవె మాకు బ్రేక్షతో మొదలు చూచి
యిట్లెఱుఁగువారి గాకులు సిదుమ నేల. 95
క. మానుం బుణ్యము చాలమిఁ
గానేము జగత్త్రయంబు గావం బ్రోవం
గైకొన్నసిరు సకలవి
వేదవి మూఢుఁడు తెలియఁగ ఏ మధుమథనా. 96
క. అంభోజనాభ నరపతి
డింభులు భువనమున హంసడిభకు లనంగా
జృంభితు లయి యున్నారహా
లంభించిరి కాసలోఁ జలంబున మున్నున్. 97
ఆ. హంసపరమహంసు లనునీయుభీంద్రుల
వేరు సైఁప లేక పెచ్చు పెరిగి
హంసుఁ డాత్మనామహాని యని కానోపుఁ
బట్టె మమ్ముఁ జాల భంగపఱచ. 98

క. సరకుగొనరు సురవరులను
గురుశక్తిని భీష్మబాహ్లికులఁ గైకొనరు
ద్ధురత జరాసంధుని పెర
వరిగా మెచ్చరు మహాశరగర్వమునన్. 99

తే. హంసడిభకులచేత నీయతులు నేముఁ
బడినపాటులు వేఱ చెప్పంగ నేల
కమలలోచన ముంజేలికంకణమున
కద్ద మేటికి నీసొమ్ము లరయుఁ డందె. 100

వ. అనుచుఁ బుండరీకాక్షుముందటం దమతెచ్చినభగ్నవస్తు
సముదయభారంబు విచ్చి చూపి యిట్లనిరి. 101

సీ. ఈకమండలుపఙ్క్తి నేటు చూతు నిట్లత
త్పాపమస్తంబులు పగుల కున్న
నీదండనివహంబు నేటు చూతు నిట్లత
ద్ధూర్తహస్తంబులు దునియ కున్న
నీవల్కలవ్రాత మెటు చూతు నిట్లత
త్కపటచర్మంబులు గాల కున్న
నీశిక్యసముదాయ మెటు చూతు నిట్లత
ద్ద్వేషణాంత్రంబులు ద్రెవ్వ కున్న
తే. నకట మోమోట లేక తా రంత చేసి
బ్రదికి పోయిరె పులి పేదపడినఁ బసుల
[1]వాండ్రె యెక్కాడి రసుకత వచ్చు నాకు
మునులలోపల నాలుక ముట్లు విఱిగె. 102

1 వాండ్రె వెక్కాడి రను.

తే. వలదు బ్రాహ్మణ క్షత్త్రియ వైశ్య శూద్ర
జాతు లాత్మకులోచితాచారపథము
నడప నాహంసడిభకు లేనాఁటు నేఁడి
నడపి రది చెల్లుఁ గాక వర్ణముల కెల్ల. 103

క. మా కేది దిక్కుఁ దెలుపవో
లోకంబులు మూఁడు నింతలో నే మగునో
నీకడు పట సర్వంబును
జేకొనవే దుష్టశిక్ష చేసి మురారీ. 104

చ. అనిన యతిం గనుంగొని మురాంతకుఁ డిట్లను నెవ్వ డేని తం
గినియనుమయ్యమిమ్మొకఁడుకిసునఁ బెట్టెడువాఁడు లేఁ డయెం
దని పరికింప నైతి విను మాగధరాజశరకుమారధూర్తులం
దుని మెప నింతలో నగలఁ దూలనుసాత్యకితో ననంయమీ.

క. ఎఱిఁగి యెఱిఁగి నీముందర
నఱిగోష్ఠము చేసి పోయి రది న్యాకొన రి
తెఱఁ గయినహంసడిభకులు
కొఱవిం బల బఱకకొన్న [1]కొఱవిపులు గారే. 106

క. హాపఁడు నర మిచ్చె వాణీ
వరవరుణాదుబేరసురవర్గైవస్వాతు లి
త్తురు గాక నీవు గినిసిన
వరములగిరములను బ్రదుకువారే కుమతుల్. 107

క. కలఁడు జరాసంధుఁడు వా
రలకుం జెలికాఁడు సిస్తురభుజాపరిఘుం

1 కొడుకులు.

డలఘుబలుఁడు సేనలతోఁ
గలయకమును వారిఁ జంపఁ గలవాఁడఁ జుమీ. 108

చ. ఎద్రిచినకాలపాకమున నీగతి నీమదిఁ గ్రోధవహ్నికం
బద్రిచినవారు మన్నిశితబాణపరంపర పైప మిక్కుటుల్
విద్రవఁగఁ బత్త్రఫలంబులచవిం జరితార్థులుగా నొనర్పుఁ
జప్రాపలు చేయఁ బత్త్రిసులచేతులఁ గాసిలంబు బాతులన్.

చ. అనిన మునీంద్రుఁ డెంతయుఁ బ్రియంబున సత్యతపఃపుండరీకలో
చన కమలాసనాదిసురసంఘశరణ్యపదాంబుజా జనా
ర్దన దనుజాంతకా కరుణిచూచెం బ్రణామిత్రిద సంస్తుతిం జేసెఁ
నిను ననిశంబునస్మద్గృహసత్క్రియ నొకింత కాపుము చేసినావుసుమీ.

వ. అద్దేవదేవుం డిట్లనియె. 111

క. ఏమే నేమే నాడినవి
నామాటల కెగ్గుగా మనంబున యతిచూ
డామణివి నీవు దలఁపకు
స్వామీ నమ్మింప నలఁతు నైరణతోడన్. 112

క. దానము ధర్మము దత్త్వ
జ్ఞానము సత్త్వంబు యశము శౌచసుఖవ్రతశో
పానము లయినవి సయిపఁగ
దానకడా యతుల కది ప్రధానము దలఁపన్. 113

క. అని వేఁడికొని యతీంద్రులఁ
దనగృహమున నారగింప దామోదరుఁ డిం
పునఁ బ్రార్థించిన నేమియు
ననుమానము లేక వారు నొకఁగా కనినన్. 114

తే. అలవరించి చతుర్విధాహారములను
దృష్టి చేసి దుకూలముల్ ద్రుంచి త్రుంచి
కట్టి యిచ్చిన యతులును గమలనాభు
నీడుకొని మున్ను వచ్చినజాడఁ జనిరి. 115

క. విచ్చలవిడి గార్యాసుం
డచ్చోటను నిట్లు సంతతానందమునం
బిచ్చఁ దలంచుచు నారదుఁ
డచ్చెరువుఁ బలికె నా ముకుందునకుఁ దంతయున్. 116

వ. హంసడిభకుల వధంబుఁ జింతించుచుండెఁ దదనంతరంబ. 117

ఉ. ప్రాపితుఁ ద్రొవ్వి హంసడిభకుల్ సభకుం జని రాజ్యగౌరవా
టోపుని బ్రహ్మపుత్త్రుఁ బనుపంత్రిగనుంగొని రాజసూయముల్
దీపితఁ జేసి మిగుల్చెదను దిగ్విజయంబు బొనరించి యజ్ఞసం
భారము లెల్లఁ దెత్తుమని పోవ బలంబుఁ జలంబుఁ జెప్పినన్.

క. అతఁ డట్లొనఁ గాకసుటయు స
న్మతి నాయెఱుఁగు నాజనార్దనుండును ధరిత్రి
[illegible]
జతురతఁ బలికె సహజసౌజన్యమునన్. 119

గీ. రాజసూయంబు చేయ నేరాజు వలను
నాతనికి రాజులెల్లఁ బ్రియునట గాని
నిర్వహింపఁగ నన నెవ్వ రేను నేను
లారు మేఁటియని ధర యుంగెలాలపుట్టు. 120

వ. అది గుట్టునిన. 121

చ. ఇదియని యొక్కమాటఁ బలుకు ధరణీశ్వరులం బరిమార్చి పేర్చి నా
ర్థరతవసాహసఁ బ్రజనమువగ్గు తనూజాదను సంగరంబులన్

సరిసరిఁ బోరియుం బిడిసిఁ జాలక [illegible] నా
పరబలభీష్ము భీష్ముఁ బెలివ [illegible] పలుకులన్.

మ. కురుసీరాగ్ర [illegible] మె
న్వ్రయఁ జూపంగ నలంతుల [illegible] భీ
కను భీమముం గద [illegible] గల [illegible] లా
సరియార్దై యురి మించఁ బట్టుట [illegible] నే.

సీ. నరకాసుర ప్రాణనాళ [illegible]
[1]రణకేళి నలకేళి [illegible]
గంసచ [illegible] [2][illegible]
తన మేలు [illegible]
జాణూర ముష్టిక [illegible]
నాలంబులో [illegible]
మురహాయ గ్రీ [illegible] ము [illegible]
నాన[3]లి దలఁగఁ [illegible]

తే. నీరరససార [4]కా [illegible]
విష్ణునకు [illegible] వి గ్ర [illegible]
వారకోనిన [illegible]
సాజ [illegible] తము [illegible]. 124

మ. నిలువం జాలుదురే [illegible] లో
జ్వాల వేషంబు [illegible]
ప్రళయాంభో [illegible] గా
బలభ [illegible] ప్ర [illegible] లున్.

1 పలుకేళిసనమున కలఫు [illegible]. 2 [illegible]. 3 [illegible].
4 సాకార.

మ. వికలవ్యూహవిధావిహస్తభటమై విధ్వస్తమాతంగమై
శకలీభూతశతాంగమై శరఘటాశల్యాయమానాశ్వమై
సికతాసేతువు నిమ్నగారయముచేఁ జిందైనచందంబునన్ సా
త్వికచేతం బడుశత్రుసంఘము పలాదైన్యంబుసైన్యంబునన్. 127

వ. అదియునుం గాక.

ఉ. చేసినవారు మీఁరు గదుఁ జెట్టతనం బది యోర్వ లేక దు
ర్వాసుఁడు వాసుదేవుఁగని వైరము తోరము చేసినాఁడు స
న్నాహ్యసులఁ గూడికొంచుఁ జని యంతయును గ్గడిద్రెవ్వమీఁ
యెడఁ గా, గాసిలియుండు యాదవనికాయము నైఁపదు
రాజసూయమున్. 128

క. మును చేసిన వైరంబును
మును చేసిన వైరముసు మిముం బడనక పొ
ప్రనె వైదేశికుఁ డగుచి
త్రునిచే నివ్వార్త వింటి భోజనవేళన్. 129

క. ఒప్పగునో తప్పగునో
యిప్పటికిం దోఁచుకార్య మిది నృపతులకుం
జెప్పవలె నాప్తమంత్రులు
చొప్పగునే మనకు రాజసూయము చేయన్. 130

చ. అనుటయు హంసుఁడిట్లను జనార్దనుతో ముదిజాదుభీష్ముఁడుం
డనఁ బనిలేదు బాహ్లికుఁడు నాతనికంటెను బంటుఁడైన ము
ద్ఘసభుజశక్తికిం దరము గాదు దలంకక వచ్చి భీముఁడుం
గనుఁగొన లేఁడుమద్ధనురకాండరవిచ్ఛవిచండకాండముల్.

మ. కలు ద్రావం బని పూని యాదవులు ఖడ్గాఖడ్గి [1] వాదింతురే
కలఁగం బోరుట గాక బంధువులతోం గంసారి సైరించినం
గలనం బ్రాణముతోన పట్టు నతఁడు నిక్కన్ సాత్యకిం గీత్యకిన్
బలభద్రున్ గాఁగిలభద్రు నాయుడుపఁ జెప్పంగఁ జెప్పంగఁ జాలమా.

క. మనకు జరాసంధునకును
మనసులు గలసినవి ధర్మమయుఁ దాఁతం డీ
పని గాదనఁ డింక జనా
ర్దన యాదవసంఘమునను దడయక చనుమీ. 133

హంసడిభకులు జనార్దనుని యాదవసంఘమునను బాయుట.

క. చని యాజనార్దనుని చే
ఘన మగులవణాంబు వసనఁ గప్ప మడుగు మే
ధనములను నడకు గా విట
చనుదె మ్మను మనని యజ్ఞసమయంబునకున్. 134

క. ఏను తత్తరంబు సెప్పిన
నీయానయు నీకుఁ జెలిమి నీతో మిగులం
జేయుట సొండన నే నను
నూయు తలంపుచను రాదు నూ నినుఁ గనినన్. 135

మ. అనుచు న్వేడుక తోడ నిరుగురు నిశ్వాయకుల్ యాజనా
ర్దనుఁడే తేరఁ బడంతరంగము [2] మునీంద్ర ప్రాణ శ్రీ సత్త్వం
చను నేఁ డల్లి కసుంగొనం గలిగినం జాలుం గృతార్థుండఁబో
మ్మని చింతింపఁగ నాను నేఁడు పవనాప తీర్థముగా స్వార్థమున్.

సీ. యదుకులాంబుధిచంద్రు నానందమునఁ జూచు
రామాదిహితచకోరములలోన

1 బాటింతురే. 2 విచారంబార.

దనుజారిపారిజాతముఁ జేరి పొడగన్న
రాజన్యరాజకన్యములలోన
వసుదేవసుతసతీసరములలో నోలాడు
సనకాదిదివ్యహంసములలోన
గోపాలనవపుష్పగుచ్ఛంబు మూఁగిన
పరిచారికాద్విరేఫములలోనఁ
తే. గలయఁ దొలుబాము నోములు గలను గాన
సెలవు లేక జన్మంబులు చదివియు నాను
మీఁదజన్మంబు గలుగ నిర్మించె నేని
కమలజుని పేరు దాఁటితి కాలబొమ్మ. 137

సీ. వలిపమ్ములో తెఁగవెన్నెలో యమృతమో
చన్నులో చిలుకవాక్యనికరంబొ
గగనమో చుక్కలో గ్రహరాజబింబమో
నతమంబొ మౌక్తికావళియొ మణియొ
తరఁగలో ఫేనమో తళుకుమండలమొ హ
స్తములో శంఖంబొ సుదర్శనంబొ
తటిపులో కరికరంబులొ కుంకుమ [1]ప్రభయొ
వనములో యూరులో వల్లెఁబట్టొ
ఆ. యనుచుఁ గన్నులార నాజగన్నాథునిఁ
గనుగొనంగ నేఁడు గలుగుఁ గాన
తలఁపులోన మున్ను దలఁచినరూపంబు
పట్టునట్టి జన్మఫలము గాదె. 138

1 వస్త్ర ఖో.

వ. అని వర్ణించుచుం జని ద్వారకానగరప్రవేశంబు చేసి యదు
వల్లభునగరివాకిట వాహనావతరణంబు చేసి తన రాక యెఱిం
గించి పుచ్చి యద్దేవదేవుని యనుమతంబున సభామండపంబు
నకుం జని జనార్దనుండు. 139

మ. కనియెం గౌస్తుభరత్నభూషణు సలలత్సద్వారపాలావళీ
వనితాచాలితతాళవృంతపవనవ్యాధూతచేలాంచలున్
మనుజాధీశకిరీటకోటిఘటితన్యస్తాంఘ్రిసింహాసనా
సీనునిఁ దేజఃప్రసరప్రభాతతరణిం గోపాలచూడామణిన్.

సీ. బలభద్రుఁడును దాను భద్రపీఠంబునఁ
గదియ శైనేయుఁ డగ్రమున వెలయ
దుర్వాసుఁడును నారదుండును రెండు ది
క్కులఁ దన కింపుగా గోష్ఠి సేయ
నుగ్రసేనుఁడు గౌరవోన్నతిఁ దనుఁ జేర
గంధర్వగానంబు గలసి పొలయ
నప్సరోగణనర్తనాడంబరమునఁ జూచు
తనచేత సభ[1]నవభనము లడరఁ

తే. దనకునై వందిమాగధస్తవము నిగుడ
సామవేదులు దనయందు సార మెఱుఁగఁ
దనవలన లోకము లానందధారఁ దేల
లీలఁ బేరోలగం బున్న నీలవర్ణు. 141

వ. కని కదియం బోయి తన పేరు చెప్పి నమస్కారంబు చేసి
బలదేవునకు నట్ల ప్రణమిల్లి యథోచితస్థానంబునం గూర్చు
న్న యనంతరంబ మురాంతకుం డతనితో నిట్లనియె. 142

1 మత.

గీ. అనఘ మీరాజు బ్రహ్మాపత్త్యునకుఁ గుశల
మా నరేంద్రకుమారులు హంసడిభకు
లధిక భక్తులై వరములు హరుని చేతఁ
గొన్నవారట కుశలంబు గొఱఁత గలదె. 143

క. మీజనకుఁడు శుభయుతుఁడే
రాజులు మిము గారవింతురా సుఖకరులే
భూజను లిపు డిచ్చోటఁ బ్ర
యోజనమా నీవు వచ్చునుద్యోగమునన్. 144

వ. అనుటయు నాజనార్దనుం డిట్లనియె. 145

క. అందఱకుం గుశలము, మా
కుం బగుమన్ననల, ప్రజలకుం బరిణామం
బిం దే వచ్చినపని గో
విందయెఱిఁగింప కెఱుఁగవే విశ్వాత్మా. 146

క. లోపల వెలుపల వెలుపల
లోపలఁ గా నుండు సఖిలలోకంబులకున్
నీపరతత్త్వము చిత్రము
రూపము నై నీవు లేనిరూపము గలదే. 147

ఉ. ఉండుట తప్పు వారికడ నుండమి తప్పిట, రంక తప్పు, రా
కుండుట తప్పు, తప్పులకు నొప్పులకున్ గతి నీవ దేవ! యే
నొంటి నొకండనై, పలుక నోపక నేరక యుండఁ జేయుచున్
ఱిండితనంబుచేత నిసిఱింతలు వాఱెడిఁ జిత్త[1]మిప్పుడున్.

చ. అనుడు జనార్దనుం డను జనార్దనుతో విను దూతకృత్యముం
బనివడి పూని యేలికల ప్రల్లద మైనను జెప్పఁ జెల్లుఁ ద

1 మె.

ప్పనిపలుకైనఁ బోలు వినఁ బంతము చల్లనవచ్చి ముంతదాఁ
చినగతి నింత మాటునడఁ జేసినఁగార్యము గాన నవ్వునే.
క. రావలదే పంచినపని
సేవకులనుఁ బాముకాటు సీఁ జడిచినఁ
బోవునె వారే మునిరో
నీవేలాఁ దాఁచె దేమి నేరమి నీకున్. 150
చ. అనుడు నతండు హంసడిభకానుమతంబున రాజసూయముల్
జనపతి సేయఁ బూని భుజసారమునన్ సడిసన్న రాజులన్
ధనములు చాలఁ దెండని పదంపడి చేసిన యాన్న చోటికిన్
ననుఁబనిపంపె నిన్ను యుజనంబునమున్నిడి చేయుమాండుగాన్.
గీ. అప్పు డాహంసడిభకు లిట్లనిరి మనకు
లవణ మెంతేని నడుగు యాదవనృపు చేత
వేగ రమ్మను శౌరి నియ్యాగమునకు
నాన్పుడుం బని పూనితి చేసి వేసి. 152
వ. అనుటయు వాసుదేవుండు రోసంబునను మూలం బ్రతినవ
సంబు చేసి యిట్లనియె 153
ఆ. రాజసూయకర్త బ్రహ్మదత్తుం డట్టి
సభస మెసఁగ హంసడిభకు లట్టి
చేయఁ బంచువాడు చెల్లఁబో లవణంబు
మోచువాఁడ కాక మురవిరోధి. 154
ఉ. అప్పన మెంత గావలె సహంకరణంబు దొఱంగి యిచ్చినం
గప్పము పేర నేఁడు నొడికారితనంబున మోస పుచ్చఁగా
నుప్పులు దెత్తురే సమరయోగ్యతలంబున వైరికోటితో
నుప్పనఁబట్టె లాడునెడ నుప్పులు దెత్తురు గాక యాదవుల్.

వ. అని పలికి యాదవలోకంబు నాలోకించి. 156

మ. కలరా యింతటిసముసున్న యాదవులచేఁ గర్వంబు దెప్పింపఁగాఁ
గలరా రాజులు రాజులుం దోడవుగాఁ గల్పించిరా కానులం
గలకంతంబులఁ జేసెనా కటకటా గారిశ్వపుం డేమిగాఁ
గలవారోయిటమీఁద హంసడిభకుల్ గర్వాంధకారంబునన్.

వ. అనుటఁగని యాదవులు దమలోన. 158

గీ. హంసడిభకులు రాజసూయంబు సేయ
మనసు గర్వంబుఁ గొనిపోక మంచిమాట
నేఁడు [1]సారిసత్తలనెనల్ వాఁడి చేసి
నోరివారస భూతేశుండు వారిఁ జెఱిచె. 159

ఉ. యాదవు లుప్పొంగ ముందరికి నేలలు మోసకొంకఁబో
రాదను హాలహాలమును గోలుసమ్మన గెలటుగాని యాగముం
గాదట చేయ హంసడిభకక్షితిపాలురమాటలంచు నా
టిపల కేల బాగుబడి పెద్దలకింబునుఁ బెట్టబొనునన్. 160

తే. అనుచు నా యదుపుఁ జెయి త్రిప్పి యుపహసించు
హారినుఁ గలకల నవ్వి జనార్దనుండు
వినఁగ నిట్లను నాఁడె డేల వీరవరుల
నలుఁగుడెనఁ గాక కప్పంబు లడుగ నగునె. 161

క. అరిఁ గనుమున నేఁడా ల్చిన
నరిగణము నగేంద్ర ఘసుఁ డయునం జెడఁడే
యరిఁ బిరస్మిన స్నేడుగుట
యరిది రమ్మా కాఖిలాంఘ్రు లగుస్పృశనులనున్. 162

1 సారిసత్తుల.

మ. వెదకం బోయినతీవ కాలఁ దవిలెన్ వేయేల దుర్వాసుచే
మొదలన్ సంచకరంబు హంసడిభకోన్మూలక్రియాకేళికిం
గుదురై యున్నదిసాటిగాకయిటమత్కోదండకాండోదర
ప్రదరప్రాసరణాంబుదప్రకటశంపాకంపహుంకారముల్. 163

వ. వారలతో ని ట్లనుము. 164

ఆ. ఈశువరముచేత నెవ్వఁడే నిప్పాట
శూరుఁ డైన దున్వ్వఁ జూచి నక్క-
యొడలు గాల్చికొన్నవడువున మీఱింత
లావుమాట లాడ లజ్జ గాదె. 165

ఆ. హరిగదావిహార మల్లంతఁ దోఁచిన
వరము మిమ్ముఁ గావ వలఁతి యగునె
వెఱ్ఱివార పిడుగు వ్రేసినఁ దలటొప్పి
యాఁగునే వివేకశూన్యు లలదె. 166

క. అగునో కాదో వరములు
డిగ విడువఁగ రాదు హంసడిభకులు నన్నున్
మొగరించినహరినయినను
జగ మెఱుఁగఁగఁ దోలి తమ్ముఁ జంపెద ననుమీ. 167

క. పరపగుమోహార మేర్పను
వెరవగుచో నెల్లి నేఁడు విడిసెద మధురా
పురమునఁ బ్రయాగమునఁ బు
ష్కరమునఁ దా రేర్చికొన్న కల నగు మాఁడున్. 168

మ. మొగపోరాటంబున నీవు వారియెదుటన్ ముఖ్యంబు యుద్ధం
బ కాఁ, దెగనాడన్ బలితేని సాత్యకి సమిద్ధీరుండు నీతోన

యేఁ, గి గుణగ్రాహులు గానితద్ధరణిభృత్కటాంతరంగంబు
లం, బగులన్నెవ్వచుఁ గఠోరపరుషవచనప్రాసప్రసారోద్ధతిన్.

వ. అని పలికి సాత్యకిం గనుంగొని నీవితనితోడ సాల్వనగరంబు
నకు హయారోహణుండ వై సన్నాహంబు మెఱసి యొక్క
రుండవ చని మదీయవచనంబు లన్నియుఁ దద్రాజడింభ
కుల యెదురఁ బలికి కలను చెప్పి రమ్మని వీడుకొల్పిన. 170

సాత్యకి సాల్వనగరమునకుఁ బోవుట.

ఉ. పేర్కొఁ బ్రణామపూర్వముగ విశ్వజగజ్జనకుం జనార్దనుం
బేర్కొని యాంజనార్దనుఁడు వేగమ కూడఁగ రా సరాతు లీ
మార్కొనుమహోద్ధతిం జనయమానశమాయనజోడు న్గైదువుం
జూడ్కికిఁ దోఁప శౌరియనుజుం డరిగెం బురగాధిరూఢుఁడై.

సీ. చని సాల్వనృపము చొచ్చి నరేంద్రసంవస
మందిరద్వారంబునందు హయము
నవతరించి జనార్దనాంతఃప్రవేశంబు
మున్నుగా వారికిఁ దన్ను శౌరి
పుత్త్రుండ నటంచుఁ జెప్ప బుచ్చి నాతం డట్ల
చేసి యర్హాసనాసీనుఁ డైన
పిదప రప్పించినఁ బెంపుతో సాత్యకి
యాంజనార్దనుఁ డున్న యాసనంబు

తే. నందుఁ గూర్చున్న దప్పక హంసుఁ డతని
యానసంబు విలోకించి యామనోజ్ఞ
భీషణం బగు వేషంబు బింబితావ
హిత్థరోషంబుఁ గనుఁగొని యిట్టు లనియె. 172

మ. ఇతఁడే సాత్యకి యిమ్మహాభుజాబలం బెల్లప్పుడుం జెప్పఁగా
శ్రుతిపర్వం బగు నేఁడు గంటిమిగదా శూరుండుధీరుండు సు
వ్రతుఁ డౌదార్యసమన్వితుం డఖిలశాస్త్రజ్ఞుండు శస్త్రక్రమా
ర్జితసారుండనుమాటలన్నియుఁదగుంజిత్తంబుదాత్తంబగున్.

వ. అనుటయు జనార్దనుండు. 174

క. హరిదక్షిణభుజము సమి
ద్ధురంధరుఁడు నయవిహారదోహలి హలికిం
బరమాప్తుఁడు సకలకళా
పరిణతుఁ [1]డీతం డలంతిపని వచ్చునటే. 175

వ. అనుటయు హంసుండు సాత్యకితో నిట్లనియె. 176

గీ. కంసవైరికిఁ గుశలమే కామపాలు
నకుఁ బ్రమోదంబె యాదవులకు సుఖంబె
యుగ్రసేనుండు మొదలుగా నున్న సాత్వ
తులకు నెల్లను సేమమే దురితదూర. 177

క. అనవుడు సాత్యకి మోమునఁ
గొనసాగని తెలివి దోఁపఁ గుశలము నీచె
ప్పినవారి కెల్ల ననుటయు
ననియె జనార్దనునితోడ హంసుఁడు పదపన్. 178

శా. కంటే శౌరి నతండు నీపలుకు లాకర్ణించనే క్రమ్మఱన్
వింటే తద్వచనంబు చెప్పుమనుడు న్విప్రోత్తముం డిట్లనున్
గంటిన్ గంటి దయానిధిన్ గుణనిధిన్ గారుణ్యపాథోనిధిం
గంటిన్నమ్మికఁ దమ్మికంటిఁ గొలుపంగంటం గృతార్థుండనై.

---

1 దకలంకి రాచపని నచ్చునటే.

చ. అవిరళరత్నసూత్రకనకాసనపూర్వమహీధరంబుపై
సువికచారవిందరుచి నప్పొడుకన్నులచాయ చుక్కలన్
దివియలమాయఁ జేయసలుదిక్కులమ్రొక్కుల పేరమోపు
యూ,దనకర్కైపసంబులకతంబునఁగంటిమి రారిభాస్కరున్.

సీ. ఉరముకౌస్తుభరత్న ముదయాద్రితటమునఁ
బొడతెంచుకలువల[1]బోటిబోటి
శిరముకిరీటంబు సురగిరిశృంగాన
రాజిల్లుసగలింటి రాజురాజు
కటిపచ్చఁబట్టు దిగ్దంతికుంభస్థలిఁ
జూపట్టురేయెండజోడుజోడు
చేతిశంఖంబు గర్జితగజేంద్రముకేలఁ
బరగువెన్నలపూవుబంతిబంతి
తే. స్థై కొలువులోనఁ దేజోమయంబు సేయ
మౌక్తికవితానమునుసభామండపమున
సత్యభామాసఖీకటాక్షములగములఁ
జూఱగొనుచున్న దేవకీసుతునిఁ గంటి. 181

మ. కని యుద్ధవునితోడ వేడబముసం గప్పంబు గార్యంబుగా
ననుఁ బుత్తెంచుటఁ జెప్ప నోడితి జగన్నాథుండు నీ వింటివ
చ్చిన కార్యం బెఱిఁగింపు మన్న విదపం జెప్పంగ నోరాడ ద
వ్వనివారెవ్వరు లేరు నాయకులకున్ వాక్రువ్వ నింకేటికిన్.

వ. ఏ నప్పురుషోత్తము నప్పు డప్పుడు బడిగిన నప్పు డతం డిప్పు
డెప్పు డప్పార్థివసంఘవ్యయంబుం జూతునో యనుచుం దెగు

---

1. బోఁటిబోఁటి.

జూతునో యనుచుండి వెండియుం గొండొక సవ్వి
యవ్విభుండు నారదుతోడ నూట లాడుచు నామాటల
యెడ ననాదరంబు చేసె నవ్వ్యాసుఁడేవుండు దుర్వాసుతో
వినోదంబుగాఁ గొందఱు యతీశ్వరులకు వాదు పేయించి
బ్రహ్మతత్త్వనిర్ణయంబునకు వెలుపక వారిచేత సుత్తరంబు
లిప్పించుచు నుండె నట్టియెడ నాతలంపున. 183

గీ. అకట నేరనివారైరి హంసడిభకు
లేమిగా నిందుఁ బుత్తెంచి రేనివేల
వచ్చి పీఱేఁడినైతి నివ్వ్యాసుచేతఁ
బేటి చూడ రాదని చాల డిగులు గుడిచి. 184

క. మానితిఁ బని యామాటలు
మాని తిరుగుఁ డింక మీరు మనమాటలకుం
బూని పఱుమాట లాడఁగ
శైనేయుఁడు వచ్చెఁ దాన చాలుం బనికిన్. 185

క. అనుటయు హంసుఁడు గమగమఁ
గనలి మదిం జెలువు విడిచి కాలువఁ బొగడం
జను నే పీనికి నని యి
ట్లను ననుమానింప కాజనార్దనుతోడన్. 186

శా. ఓరి బ్రాహ్మణధూర్త నాయెదుర నోహోసాహసం బెట్టిదో
వైరింగోరి నుతించుమాట లెటుగా వచ్చెంగృతఘ్నా యిదిగ
నో రే యెవ్వరి కెవ్వరయ్యెదరు నిన్నుం బెంచి మన్నించినన్
గారా మైయిటు చేసితే తొలఁగు మింకం జాలు నీ కార్యముల్.

మ. నిను రప్పింపక మున్న వేగపడి పూనెన్ శార్ఙ్గకౌమోదకీ
వనమాలాంబుజచక్రభూమికలు నైగె వారంబు పెయించె నే
లిననాగాటులచేత యావపుల నోలిం గొల్చు కూంట్పింపఁడఁగాఁ
బనిచెం గేశవుఁ డైంద్రజాలికగతిం బ్రాంతానువ్యాపకంతటన్.

చ. పితికిని గాక నీవు నొక ప్రగ్గడవై సభ లుంపుభంగి ము
న్నెఱుఁగనివాఁడవై బ్రమసియున్ హరిమ్రుంగర నేమిమాటలో
యిఱవితి వారిజంకెనల నచ్చటఁ ద్రోసడి వచ్చి యచ్చటం
[1]గఱవఁగ వచ్చునే బలిమి గాడిదకుం బులితోలు గప్పినన్.

శా. నా కీత్రమ్ముఁడు ఖడ్గముం గలుగఁగా నాకేశవుండెన్ నాటియే
లోకంబు ల్పదునాలుగున్ గెలుతుఁ గల్లోలానిలాలోలవే
లాకూపారముపారముం గనియెఁ జేయుం జాలినన్ దార్వారకం
గైకొందున్ యదువృష్ణిభోజన్యాసంఘధ్వంసనాపాటవ న్నై.

క. మాపట్టణమున నుండక
పో పో నినుఁ జంప రాదు పోత్తువవాఁ డై
భూపాలుసిరి మ్రింగితి
పాపాత్మా చుట్ట మైతి పగవారలకున్. 191

వ. అని పలికి సాత్యకిం గనుంగొని. 192

గీ. ఓరి యాదవ కష్టాత్మ యొక్కరుండ
వచ్చుటకె నీవు వచ్చుట యేమిచెంప
మేమునిను నంపసుతుఁడు నన్నెఱిఁగి యుఱికి
కప్ప మిప్పుడు నా కిని కారణంబు. 193

వ. అనుటయు సాత్యకి యిట్లనియు. 194

---

1 గరిమము.

శా. ఆలోకించెదు శార్ఙ్గముక్తపటుబాణౌఘంబుచే నీమొనల్
నేలం గూలఁ గపాలపాలికలలో నిండాసురక్తంబులం
గ్రోలం గేలఁ బిశాచబాలికలు గ్రైకొన్న స్మశస్త్రజితోఁ
గ్రాలం బట్టినపెండికోరలగతిం గప్పంబు [1]లొప్పంబుగాన్.
ఉ. తెచ్చెద రెల్ల నేఁడు మముఁ దెందనిసించినయట్టి డాకినుల్
మచ్చరికంబునం జన్ను లమర్చుటకై డిభకుండు నీవునుం
జొచ్చినచోటు సొచ్చి రణశూరుఁడు శౌరి కరాసిధారచేఁ
బచ్చడి చేయఁగా జముని బోసనముం బుటుడింపుచోటికిన్.
శా. ఆకంసాసురభంజనుం గినియఁ జేయం జాలునీజిహ్వా హం
సా! కోయంగలవాఁడ నిత్తు నది హాస్యస్ఫూర్తిగా భూవరా
నీకం బెల్లఁ గనుంగొనంగ నిచటన్ నీసొమ్ము నీకిచ్చెదం
గాకేసంతటివాఁడనే తలఁచినం గప్పంబుఁ దెప్పింపఁగాన్.
ఉ. మేద్పడి రాజ్యగర్వమున మీఁదు తలంపక యగ్రజ విష్ణునుం
గాష్పును గూడినట్టు మునుఘస్సనచేతుల శంఖశార్ఙ్గముల్
వీడ్వడి మ్రొయి డాయఁబడి పేర్చుబొడసులసింహనాదముల్
దోడ్పడ వెరసాటులము [2]దూలటసమిస్సు లమిరివఁ బొలిసినన్.
వ. వా రెవ్వ రంటేని వినుము. 199
సీ. హాలపాణి ప్రథముఁ డాహవశాలి సాత్యకి
నేను రెండవవాఁడ నిట్టివాఁడ
మొగజోడు కృతవర్మ మూఁడవవాఁడు నా
లవవాఁడు నిశరుఁ డుల్లుఅపుబిరుదు
కంహారుఁ దేసినవాఁడు ఘనవిక్రమాత్ముఁడు
వివిధుఁ డాఱవవాఁడు విజయధనుఁడు

---

1 దె; లె, ర. 2 దూఱియు...బాఱియున్.

వివిధాస్త్రనిపుణుఁ డేడవవాఁడు ప్రఘనుఁ డ
ష్టముఁడు సారంగుఁ డుత్సాహశీలి
తే. నవముఁడు విదూరదుండు సన్నాహమహితుఁ
డుద్ధవుండు దశముఁ డింక నున్నవారి
నెన్నఁ గోలఁదిగా దిట్లొట యెఱిఁగి కృష్ణు
వెదకి తి[1]ప్పుడు పులిఁ గోల వ్రేసినట్లు. 200

క. హరితనయు లిరువురును మీ
యిరువురకును ముందుకప్ప మెవ్వని కెవ్వం
డరుదఁ గలవాఁడు వెట్టీ
సురపతిపతిఁ బాసి రాజసూయము గలదే. 201

వ. ఇంకం గార్యంబు పరుసంబు దప్పె సంగరంబ పరిపక్వం
బైనయది వినుము. 202

క. దురమునకు న్మధురయుఁ బు
ష్కరముఁ బ్రయాగంబుఁ దగినకలఁకులు మీ కే
[2]దుర వగు నది గొను మనె హరి
యిర పగుగోపర్థసంబు నేన యొసఁగితిన్. 203

వ. అనుటయుం గనుంగవం గినుక నిక్కనక్కమారయుగ
ళంబు గిటగిటాయమానదంతంబును జటులభ్రుకుటివికటనిట
లంబును నిబిడదీర్ఘతరనిశ్వాసంబును నిష్పేషణాభీషణకర
తలంబును నిర్గళితఘర్మజలకణకలుషితకపోలంబును నగుచు
నపుడుగఱచి యిట్టున్నభంగిన పగఱం బరిమార్తు నను
చుండె నప్పుడు హంసుండు సాత్యకితో నిట్లనిగు. 204

1 పరున్నపులిఁ. 2 దొర పగు.

ఉ. ఓరిదురాత్మ నీకుఁ దెగ నోర్లక యుండుట నీపరాక్రమం
బారసి కాదురా వెఱవ కామియు దూతుఁడ నచ్యుతుండు నీ
వీరుల నిన్నుఁ జమ్మెటనె ప్రేయుదు డాగుడుఁ బోరశౌరికిన్
సీరికి బాహుసార మెడ సేయుదుఁ జేయుదు రాజసూయమున్.

మ. వినురా సాత్యకి మాట లేమిటికి రా పసగండుకోపండుకే
తనసంకేతనరేంద్రసుతాసబలోదగ్రంబుగా మహారిం
ప నవశ్యంబును బత్తుఁ బుష్కరసగాపాస్స్యంబుసం వెల్లగా
ల్లైనలెత్తింతు విరోధు లంబునిధి గ్లిం [1]డొల్లఁ జొప్పింపఁగన్.

వ. అనుటయు డిభకుండు. 207

చ. విడు విడుమంటు నా ముసలసీరులు పోరులఁ గోపుచున్న వా
రెడపడకుండ మిమ్ముచట నిన్నితి [2]రిన్నఁగ నీనను గాచి చే
గొడగులు దప్పఁ బట్టినను గోటఁగ నేనిక [3]జట్టుఁ బట్టనే
బడుగులు మీకు చూడ హరిపాల్పుప నడపించు బొగ్గుదున్.

వ. అనుటయు సాత్యకి కోపించి. 209

చ. కడఁగితి [4]దౌత్యమున్నె యపుడ గాన సహింపక పోయెదఁ గానా
కడిదము చేత నుండఁగ మురారిని రోషముఁ బట్టి పూపుసుం
[5]దొడిమయుఁ జూపుచున్న నటిద్రోహము నేనిటు చేసితుండమ
ద్దడఁబడకుండ మిమ్ముఁ బెడ ధారస ప్రేయుదు నేను జేయుదున్.

వ. అనుటయుం గోపంబులు రూపంబులు గైకొన్న యట్లంగున
నాహంసడిభకులు సాత్యకితో నీ వింక సంగరసన్నాహం
బున సకలసైన్యంబుల సమకూర్చుకొని పుష్కరపుర పరం
బునకు రమ్ము చావునకుం దప్పితివి పొమ్మనుటయుం గనలి

1 డొల్లి. 2 రిన్నఁగ; నీనను. 3 జట్టు. 4 ధార్త్య. 5 దొడమయుఁ.

కలకల నవ్వి కలనికి నడచి కడు మాటలు సకలలోకైకనా
థుండు సమయింపకున్న నిమ్ముం జంపక విడ వనుటయును
వారు మీరాయనన్నం గయ్యంబునకుం దోడ్కొని వచ్చిన
నీపంతం బెఱుంగ వచ్చుం బొమ్మనుచు నాశ్వైనేయుండు
నడిపంబు జళిపించుచు నీయకొని వెడలి హాయుంటి ప్రాణం
బు చేసి నిజపురంబునకు నయుంబునం జనుదెంచి జనార్దను
దర్శించి తనపోయివచ్చిన తెఱం గెఱింగించిన నారాయ
ణుండు మఱునాడు. 211

{ శ్రీకృష్ణుఁడు దండయాత్ర వెడలి పుష్కర సరస్తీరమున విడియుట. }

మ. కడఁకం బన్నఁగ నానతిచ్చెఁ బటహసంఘంబుల్ రణక్రీడకు
న్వెడలెన్ డిండిమదుందుభిధ్వనులతోఁ ద్రైయించి సైన్యంబు సం
దడిఁ బైకొన్న నడియాలపురంబడగ దిక్తటంబంచు నుపేంద్రుఁడుం
బడవాళ్ళం బిలిపించి చిత్తమున పర్వం బెప్పుడం జేయుమనన్.

వ. తదనంతరంబ సంరంభ సంభావితసన్నాహులగు సామంతులు
రథులతురగారోహులంబునకు యోగ్యంబు లగు యుగ్యంబు
లమర సమరసమయంబున కనుగుణం బగు కలయికంపణా ము
సలముద్గరపరిఘపరశ్వథకరవాల భిండివాల ప్రాసముఖ ప్రహార
ణంబులు నిండ నొండొండ నచ్చికోస నిడి సిడంబులు ముడి
వడ వెడలించి జలనిధులోన నడయాడు పుడుగసముద్రాలతో
నీడుజోడానురథంబులును [1]గుఘంబులలోఁ బెటికన మఱుఁ
గుటమ్ముల నిమ్ముల నిడి లెఱపుల నొఱపుగా నున్న

1 వగంబుతోఁ జేరన.

జోదులచేతిటంకారముఖరంబు లగుచాపంబులరూపంబులం
జూపట్టుపసిండికట్లు చుట్టంబులై భుజంబులం బొలుచుకటక
కేయూరంబులం గలసి కలసి బలసినప్రభలు మించికొని
ఖచించినపలువొడవులతోడఁ గూడం జూడ నలవడి వికచ
వివిధకర్ణికారపరికీర్ణవర్ణంబు లగునంగంబులం దెగడునాగం
బులును బేరు వేరు భైరవమతంబు భారంగి లంగిణి కలి
య విలోలనంబు మొదలగుఖలీనంబుల విలీనంబులైన
ఫేనంబులు దొరుగ నిరుగడలఁ గడలుకొనుకర్ణచామరంబు
లినుమడింపఁ గంఠాళింపక లొంగి చేయక పయివోవక కొ
క్కరింపక తొడుకక ట్రొట్టింపక చెల్లక నడచి కింకిణీగణ
ఘుణఘుణఘుంకారాలంకారహేషారవకోలాహలంబులు
నెలంగ బంగరువు పల్లనంబులప్పఁ బెల్లుఖచించిననానావిధ
నూత్నరత్నప్రభాపటలంబులతోడం జౌకళింపుచు నింద్రా
యుధంబులతోడం దోడు చూపుచు గంగాతరంగంబుల
తెఱంగు దాల్చువాహనంబులును విశంకటసంకటవివిధవర్ణం
బు లుదీర్ణంబులుగా నీరసనసముచితసంభాషణంబులు చలం
గఁ గలంగక తొలంగక తెరలక మరలక నసంతము మనుపం
తంబులు మున్నుగా నేసలుఁ గానెలుం బిండెలు నండెలుఁ
బూఁతలుఁ జేఁతలుం జెలువుగ నురియు మిప్పిడిపిడియమ్ము
గఠారమ్ము దరువలి కొంగవా లడిదమ్ము గండగొడ్డలి కత్తి
గొంతంబు సబళం బీటె యినుపకోల సెలకట్టె పట్టంబు సిరా
ణంబు చక్రంబు మొదలగువైదువులు మెఱుంగులుగుఱుం
గలించిన రవిమండలంబు తెఱంగునవజ్రవైడూర్యమణిమరీచి

మధ్యంబునం బోలుచుసింగంబులసంగడివా రగువీరభటులు
నుం గలిగి బహువిధచాతుర్యంబులు శౌర్యంబులకుఁ జేవ
యొసంగ బిరుదులతోడియాతపత్త్రంబులు చిత్రపాత్త్రంబు
లుగా నడియాలప్రుంబడగలు మొగుళ్లతోడం దడంబడ
వెల్లివిరిసిన జలరాశిపోలువునం బవ్వలంబు నడిచె నప్పుడు.

సీ. శార్ఙ్గనందకసుదర్శనపాంచజన్యకౌ
మోదకీకౌస్తుభములు వెలుంగఁ
పీతాంబరము గట్టి పెండెంబు డాకాలఁ
బెట్టి సన్నద్ధుఁడై పేరురమునఁ
బద్మమాలిక గ్రాల బద్ధగోధాంగుళీ
త్రాణుఁడై వందిబృందస్తవములు
భూసురాశీర్వాదములు మింట నంటంగ
బలభద్రసాత్యకిప్రభృతు లెల్లఁ

తే. జేరి నడతేర నరదంబు దారుకుండు
గడప యాదవసైన్యసాగరము వొంగఁ
[1]వాలుతో నడతెంచు [2]నిండుచందమామయుఁ బోలె
రుచిరమూర్తియై నీలవర్ణుండు వెడలె. 214

క. ఈవిధమున సేనలతో
నావిశ్వంభరుఁడు వెడలునప్పుడు దృఢసం
నాదంబుచేత సకల
స్థావరములుఁ గదలఁ బాంచజన్యం బొత్తెన్. 215

సీ. వడఁకుచున్న గరుడపడగలమీఁద స
ర్వాంగసహితకాంతి పేరణము సూప

1 గర్వము. 2 నల్లఁ జందురుఁడు.

నుత్తాలత లూఁగెడునుదయాస్తగిరులతో
నాకాశలక్ష్మి కోలాట మాడఁ
దెర లెత్తి సప్తసాగరములుఁ బొరలంగ
వసుమతియు గొండిలి పరిఢవింప
మొకములచాయ పెటోకచందనంబుగ నిఖి
లమలసంభవుఁడు ¹ప్రేంఖణ మొనర్ప
తే. మంగళములతోని ప్రేంఖోలమాడిక్కడ నొక్క
లిక్కడిక్కడ నడచ నుక్కఁ దనిమిగనుడు
బగులఁ బాతాళతలము ²గుబ్బటిలఁ జెలఁగె
శౌరి పూరింప పాంచజన్యరవము. 216

మ. రథవేదండతురంగసైనికగణారావంబు నుద్యత్ప్రుటి
వ్యథనిస్సాణధణంధణంధణధణధ్వానంబుతోఁ గిక్రియ
త్పృథివీమండల మెల్ల నిండుకొనఁ బర్వెన్ దిగ్దిగంతంబులం
బ్రథనారంభవిజృంభమాణహరివార్ష్ణేయసైన్యంబులన్.

వ. ఇట్లు చతురంగసైన్యసమేతంబుగా సమరోత్సాహంబు మెఱసి హృషీకేశుండు పుష్కరనస్థిరంబునుఁ విడిచి తదీయ జలంబుల నుపస్పర్శంబు చేసి మొనఁ దీర్చి యున్నయవసరంబున. 218

హంసడిభకులు యుద్ధసన్నద్ధులయి వచ్చుట.

మ. భసితాలిప్తవపుస్త్రిపుండ్రనిటలప్రత్యగ్రరుద్రాక్షదా
మసముజ్జృంభితవేషులై నవధనుర్ముఖ్యాంచదస్త్రాళి

1 పెక్కణ. 2 గుబ్బతిలు పాఠ.

స్త్రసమృద్ధిఁ రథములఁ దెలుంగ మనుభూతప్వాంప్వ మేతేర రా
జసహస్రంబులతోడ హంసడిభకులఁ సంగ్రామసన్నద్ధులై.

సీ. [1]ఉద్ధతి నిజదశాక్షౌహిణీబలముతోఁ
 బడగలు గ్రాలంగ బెడలుసప్పు
డనసరం బెకిఁగి దానవు లనేకసహస్ర
 సంఖ్య లేతేర విచిత్రుఁ డనఁగ
దైత్యేంద్రుఁ డట ముస్న సత్కుమారద్వయి
 సఖుఁ డైనవాఁడు హాసప్రునితోడఁ
బో టొడ్డి గెలిపించెఁ బూర్వగీర్వాణుల
 నారాయణునితోడఁ బోరి పోరి
తే. ద్వారవతియందు నొంచె యాదవులనెల్ల
నట్టి వీరుండు దోడు రా యాతుధాన
ముఖ్యుఁ డగునాహిడింబుండు మొనకు నడిచె
దైత్యులెల్లను జెదర యాదవులు సెలఁగ. 220

వ. ఇవ్విధంబున. 221

క. ఎనుఁబదియొనిమిది [2]లక్షల
సనుజులు రాక్షసులు నడవఁ దమసైన్యంబుల్
మొన లై పదియక్షౌహిణు
లనూనగతి నడవ నడచి రానృపతనయుల్. 222

సీ. కరటిఘటాకోటికటనిర్గళన్మదా
 సారంబు దోలుకాడఁ జేరఁ బిలుప

1 సన్నద్ధ. 2 వేవుర.

రథనేమినిర్భిన్నపృథివీపరాగంబు
నీహారసమయంబు నేర్పఁ బెగడ
సుభటభుజోద్భటస్ఫురితకాంప్రభాభంగి
మండువేసవితోడ మాటలాడఁ
దురగఘట్టఖలీనధుత ఫేనతారకా
వళి శరత్కాలంబునపసఁ జూపఁ
తే. బనసచంచలధ్వజపటపల్లవములు
వనవసంతంబుఁ దెలుప సన్నాహతరళ
ఖడ్గలతికలు శిశిరంపుఁగడఁక నెఱప
హంసడిభకులసేన యేఁ డనఁగ నడిచె. 223

వ. ఆసమయంబున. 224

క. బాంధవము చూడక జరా
సంధుఁడు దిగ విడిచె వారి సైరణ చెడి క్రో
ధాంధుఁడు దుర్వాసుం డను
సంధించుం దనవుఁ దగని శాపం బనుపన్. 225

క. ఇటు నడచి రెండుబలములుఁ
బటుగతిఁ బుష్కరతటాంతపార్శ్వంబునఁ జే
రుట పూర్వ[1]జన్మసుకృతము
ఘటియించుట గాక యిట్టికలనుం గలదే. 226

తే. పొసఁగఁ బుండరీకాక్షునిఁ బుష్కరంబుఁ
దలఁచినంతన పాపంబు దొలఁగుఁ జెంత

1 జన్మకృతసం, ఘటనమహిమ గాక యిట్టి.

నుభయమును గూడె నచ్చోట నున్నవారుఁ
జన్నవారును గైవల్యసాధనులు. 227

క. ఆకలన నుభయబలములుఁ
గైకొన కొం డొంటిఁ దాఁకి ఘటితపటహభే
రీకాహళకోలాహల
సాకారస్వైరవిహారణాహంకృతులై. 228

వ. ఇట్లు తలపడి సాయకనికరంబులఁ గవచంబుల మనికట్టుపట్టునఁ
దునిమిన మునుకొని కరవాలంబులు వదనంబులం గఱచి
కొని కదనంబునకుం బఱచువారలనుం గణంగి గడ వ్రేసినం
గినిసినట్లు దునిసినచరణంబులతో మరగాళ్లం దిరుగువారవ
యలకై వడిం దిరిగి యడిదంబులం బొడిపొడిగా నడుచునడఁ బో
దుభటులును దండతండంబు లగు వేదండంబులతొండంబు
లు దండెలం దగిలిసంగడల నేరని తురంగంబులపై మలంగి
దంతంబులకొలందికిం దరుసలికత్తులం దుత్తుమురుగా మొత్తి
విడిపించురవుతులు వేరులగములవేరువల సామునలు గట్టు
వారువంబులపక్కెరలపై నెక్కుడఁ జూచినం ద్రిక్కుటియు
నాటిన నెఱనారసంబులు వెఱికి పిఱుందు మునుపఱగా నేసిన
విలుకాఱచేతం జీకాకుపడినరథికులును గవుఁపులు గాఁడం
బొడిచి గుత్తునగడలకడలం బ్రేవులు చుట్టిపట్టి దిగం బడక
వెఱబొమ్మలం గట్టినట్లు ప్రేలగును ప్రేల్చుడి ములలకడాం
రమ్ములు వెఱికి గడలు తెగ నఱికి తెగ సుఱికి పగలిం
జిత్తుముత్తుపసమాజసాహసులును కెసలం బొడిచినఁ
[1]గళ్యాలు గడచి తాళ్లు విఱిచి సంఘులు గొండి ప్రక్కలు

1 గెళాలు గఱచి త్రాళాలు విఱిచి.

వ్రక్కలు చేసినం జలింపక బంకింపక జంకించి లన్నుడి నడచిన బొమిడికంబులతోడన గొమ్ములు పెరిగుఱి గ్రుడ్లుసఁ దలలు నుసిందెలం బొడివి కట్టి పెట్టికొని నిల్చిన యసిధారులును గసిమసంగినమారి పిసికి పిండలిసంపు చేసిన చందంబున గొండ లైనకండలలోఁ గలసి పేరిసనుగిరంబునఁ దిరంబు సవి మెట్టి యిట్టటు గదల నేరక యూరక యున్న గజంబులపై గజిబిజింపక భుజబలంబు సూపుజోదులును సురసరించిన యరదంబులకడనొగలు వాఁగి తలలు పగిలి హయంబులు గూలకమున్న లవణిగలిగి లంఘించి కరవాలంబులు విసరిన మ్రొగ్గతిలినయుగ్యంబులును వలలు దునిసిన సారథులును గడిఖండంబు లైనకోదండంబులును గలిగి రథులతోఁ బలుగాఁడిపై జిరాణంబుల బారి సమరి సరిం బడినయాశ్వికలును బలకలవారిపై బయిలోడక వ్రుటకోల్పిన కరిఘటల కడ్డంబు చొచ్చి పచ్చరికంబున బచ్చడికి సలసినట్లు కొమ్ములు విఱిచియు నెమ్ములు త్రుమ్ములు చేసియు తుండాదండంబులు చిదిమియుం గుంభంబులు వగుల నేసియుం బ్రక్కలు సెక్కలు వాపియుం బక్కవిధంబులం జిక్కుసలపు వంతగాఱును మఱియును గిరిగొన రాలినమణిభూషణంబులుంజిద్రుప లైనమకుటంబులునుం జిందఱసందఱ లైనజోళ్లును జిక్కువడినచామరంబులును నొఱిగినపడగలును దఱిగినమస్తకంబులునుం బొరలెడియట్టలును దొరలెడితిట్టలును గట్టిలుకొన్నకైదువులును బొడి గ్గొనరథాంగంబులును నలిసిన యంగంబులునుం దెలిసినమొగంబులునుం గ్రాలం గీలాలజ

లప్రవాహంబులం దేలియాడు పెలిగొడుగులును బుట్టుల మీఁదం గా లూఁది యున్న బేతాళబాలికలు పుండరీకంబుల మూఁగినయళికులంబు విడంబింప నిశితభల్లంబులం బెల్లగిల్లి డొల్లినసముత్క్షిప్తకగజకుంభపాలికలు గగంబులం బూనిన డాకినులు సురనారీస్వయంవరసమయంబున సకుంకుమాక్షతవ్రాతపాత్రహస్తలై [1]సుప్రతంబు చెప్ప నచ్చిన సతులం దలఁపింపఁ బ్రహారగమూర్ఛాపరవశు లగుపీనుల బొందులు గలుగ్రచ్చి పెటికి తిగిచినం బ్రేగులు రాకున్న ముక్కుల నూఁది పట్టి పెనుకకు నిక్కు టెక్కులు విద్రుచు కంకగృధ్రంబులచేతం జలిగాలి వోడమినం దెలిసి సచేతనంబు లగుకళేబరంబులు నుం గలిగి మఱియు నొండొరుల మెచ్చక నీసున వ్రేసిన యసిధారలు మండ గండుమిగిలి మెదడునం బ్రుంగి మజ్జంబులు దలమునుకలుగ సందడిం దడఁబడ కుండ ముందల పట్టు పట్టికొని పోట్లాడువారును మొనకయిదువుల వయిఁ దఱియ సుఱికి నడుగు సేయక పీఁపునం జెంగలువరేకులు వెడలినయట్లు వెడలఁ గడయువారును పీరు వారనక పీరావేశంబునం జేతులకసివోసం జలరేఁగిసింహనాదంబులు సేయుచు మోఁదువారునుం దిరుగుడు వడక తివియక భీరంబు సెడక బీలువోక యొడ్డగిల యొదుఁగక వేసటక విలుగక విబుధలోకంబునకు పెక్కసంబును వేడుకయునుం గదుర నసమ సమరంబు సేయ మధ్యాహ్నసమయం బయ్యె నయ్యవసరంబున. 229

1 చవుతంబు.

తే. దనుజవైరి విచక్రుఁ డౌటఁ దలఁపడుటఁగని
హలధరుఁడు హంసుఁ దాఁక సాత్యకి యెదిర్చ
డిభకు మార్కొని వల్లహింపించు నుగ్ర
సేనను దేనన్నృపతు లుత్సేక మెసఁగ. 230

మ. మఱియుం బక్కన హంసుఁ డక్కసరివ్రుల హాత్కొన్న ట్లశౌరిఁ డ
గ్గఱి బాణంబులు మూఁగు డబ్బమున నొప్పఁ గప్పిన్ స్వచక్రుండున
త్తఱి నేసెం దెగనిండ నాటుసముసల్ దైతేయనిష్టుంబునం
గఱి దోఁపన్ హరియుక్ భుగుల్భుగులుగాఁ గ్రక్కెన్ సర
నెత్తురుల్. 231

క. పదునాలుగుజగములుఁ దన
యుదరంబునఁ దాల్చు విష్ణుఁ [1]డుత్సాహుఁడై
తుది సుమియునాఁటిచందము
మదిఁ దలఁచె మహేంద్రుఁ డప్పుడు మాధవుని దెసన్. 232

చ. హరి నిశితక్షురప్రమున నాతని కేకముగూల్చి సారథిం
బొరిగొని మూఁడుతూపుల నపూర్వగతిన్ హయముల న్వధించి భీ
కరతరపాంచజన్యరవగర్వము చూపినఁ దేరు డిగ్గి యాఁ
దరిదిగదం గదఁ దాల్చె దనుజారికిరీటముఁ బెల్లలాటముం. 233

తే. చేరి యటు వ్రేసి దనుజుండు సింహనాద
చటులవదనుఁ డై దొడ్డపాషాణ ఘటిత
శతగుణము ద్రిప్పి శౌరివక్షంబు చూచి
వైచె నది పట్టుకొని వాని వైచె విభుఁడు. 234

క. వాటునన మూర్ఛ వోయి యం
బోటరి దైత్యుండు దెలిసి బోమముడి గినుకం

1 డుత్సాహకుఁడై.

జాటఁ గరఘటితపటుపరి
ఘాటోపము చూపి శౌరి కతఁ డిట్లనియెన్. 235

ఉ. ఈపరిఘంబుతాఁకునను నెంతటివాఁడవు నీవు పోరిలోఁ
బ్రాపయి వచ్చి చేసితలపాల మదీయభుజాబలంబు నే
మీ పొడగాన వే కొలుక మెత్తనొకో చెడిపోయె చేల నీ
పాపము నాఁటిసీస కిది బాపలఁజేసియు నాఁటిదే కదా.

క. అను మం బరిఘము వైచిన
దనుజాంతకుఁ డోడిసి పట్టి తనఘన హేతిం
దునుకలుగ నతికి నీపాం
గినపుడి సేఁడును బోయి ననుచు గెలి యొనర్చెన్. 237

వ. ఆదనుజుండును మండియును. 238

శ్రీకృష్ణుఁ డాగ్నేయాస్త్రమున విచిత్రుని సంహరించుట.

మ. ఘనశాఖం బగువృక్షముం జేతికి యాకంపార్చి వైచినన్
వనజాక్షుండును గంసిధార నది త్రెవ్వన్ వైచి చేపట్టి త
త్కనశస్త్రంబులను ంచి కొంపనడి యాగ్నేయాస్త్రముం బూన్చి
త్వద్దనుజుం గాల్చె మరల్చె నంతఁ గదిసెం దద్బాణముం
దుతాణమున్. 239

తే. ఉన్నదై తేయు లందఱుఁ గన్నవారు
గన్నవిన్నాలఁ బోయి సాగరములోన
నడఁగి రటు నీళ్లలోనిను గ్రక్కరి గాని
నేఁడు మడిగా ధరిత్రికి నగయ లేదు. 240

వ. అంత నిక్కడ. 241

చ. హలధరుఁ డేసె హంసుఁ బటియమ్ములనైదిట నేసిహంసుఁ డా
హల్లధరు నాతఁ డాశరము లైదిటనైదిట నాఁగి రేఁగి మొ

క్కలమున నారసంబొకటి గాఁడఁగ వానిలలాటమేయుచుఁ
సొలసి యతండు తేరిపయిఁ జొమ్మలు వోయి నచేతనస్థితిన్.

చ. తడవుగ నుండి తేఱి బలితంపుశరం బరిఁబోసి యేసి బె
ట్టిడ రెడుసింహనాదమున హంసుఁడు గ్రాలఁగ నేఁటుగంటి[1]ను
గ్గడు వగు నెత్తుటం దుడిసి క్రక్కడు నెత్తుటఁగుంకుమచ్ఛవిం
బడిసి హలాయుధుండు కనుపట్టెడు కింక నహంకరించుచున్.

ఉ. పూచినకింశుకం బనఁగ బుత్తడిలత్తుకబొమ్మ వోలె నా
రాచము లేడు వే లొకపరంపరగాఁ బరఁగించి స్టైపయిం
ద్రోచినఁ జేసఁ గార్ముకముఁ దూణముఁ గేతనముం దమునింగి
దుః, ఖాచితదేహుఁడై కడఁగి హంసుఁడు గన్నుల నిప్పు
లొల్కఁగన్. 244

తే. ఒకశరంబున బలభద్రు నుచ్చి పోవ
నొకటఁ బడగ ద్రెళ్లంగ వే ఱొకట సూతు
నాస డిగఁగా రయంబున నేసి యేసె
నోలి నాలుగుగుఱ్ఱాలు నేలఁ గూల. 245

క. ఒదవినకినుకం గొదగొని
గద గొని హలధరుఁడు రథముకండ్లును నొగలుం
జదిపి పతాకయు సారథి
విదారణము చేసి మిన్ను ద్రీలఁగ నార్చెన్. 246

ఉ. అంతటఁ బోక సూతు నదరంటఁగ ద్రోయ రథంబు డిగ్గి వాఁ
డంతకదండసన్నిభగదాతిభయంకరబాహుఁడై పరి
భ్రాంతి యొనర్చె నిద్దఱు నపారపరాక్రమకేళిఁ దేలి రం
తంతకు నంతరంగము లహంకరణంబునఁ గొంత వింతగన్.

1 యుం, గడువఁగ.

వ. ఇట్లు గదావిహారంబున హంసహలధరులు రుధిరధారాసా
రంబునం దడిసి నడినెడక వారింపక యోసరిలక యోలంబు
గొనక వంచింపక పాదుకొనక సడలక శంకింపక సందీక
సరకుగొనక పసుకమెట్టక పెగిరపడక చఱచిపోక చాలిం
పక చలింపక చాయ దఱుగక గదలు సారించియు నైరిం
చియుం జొట్టియుం దట్టియుఁ గదల్చియు నదల్చియుఁ
దాఁకించియుఁ బోఁకించియుం బూఁచియుం జాఁచియు
జోఁపియుం బాపియు జడిసియు నొడిసియు నెత్తియు
నొత్తియుఁ బెంచియుం ద్రోచియు వివిధ విచిత్రవిహా
రంబులం దిరుగ హలాయుధుండు పటుతరమండలప్రచారం
బునం బరఁగిన హంసుండు సవ్యభ్రమణంబునం గదిసె నప్పు
డయ్యుభయప్రవట్టనయు ధాకయు లసణియు లావునుం దె
గువయుఁ దెలివియు మత్సరంబును మదంబును బెట్టును
వేగంబును స్థైర్యము సాహసంబునుం గనుంగొని సురముని
గణంబులు పక్కసంబున నిత్తెఱంగునమరం బింతకు ము
న్నెన్నండునుం గాన మనిరి తద్దబాంధరయుగంబు వృత్ర
హాసనుల విడంబించు నట్టియెడ హంసుండు వలపలివెసఁ
జొట్టిగొని వచ్చుటయు నాబలభద్రుండు డాపలివంకం దిరిగి
కడియుటయుం బిసుగుం బిడు గడిచినచందం బయ్యె నయ్య
వసరంబున. 248

క. డిభకుండు సాత్యకియుఁ బర
ప్రభావపరిభవవిహారపారీణులు సా
రభుజాబలవిభవులు లో
కభయంకరమూర్తు లగుచుఁ గలసఁ గదిసినన్. 249

సీ. సాత్యకి డిభకుపైఁ సాయకదశకంబు
నిగిడింప నవి వాని మొగమునందుఁ
[1]జనుమొనమీఁద వక్షంబుపైఁ నాటిన
నతఁడు సాత్యకి నేసె నయిదువేలు
నారసంబుల వాని నడుమన తునుమాడి
శైనేయుఁ డార్చినఁ జాల నలిగి
విశిఖసప్తక మేసి పెండియు లక్షబా
ణంబులు వఱపిన నఱకి శైనె
తే. వృష్ణివీరుఁడు డిభకునివిల్లు దునిమె
నర్ధచంద్రబాణంబున నతఁడు వేఱ
వింట నిశితక్షురప్రంబు పెలయఁ దొడిగి
శినివరునినొగ నెత్తురుచింద నేసె. 250

క. ఆమని ములు[2]మోదుగుతో
సోమించి మురాంతకాసుజుఁడు నెత్తురున
త్తై మఱియు నఱకె డిభకుని
చేముందఱ మెఱయువిల్లు శితభల్లమునన్. 251

చ. డిభకుఁడు వేఱ వింటఁ బ్రకటించిన బాణసంఘముల్ ధరా
విభులు గనుంగొనంగ యదువీరుఁడు గాసిసేసి వానిచాపముల్
రభసమెలర్పఁగాఁబటుశరంబునఁ ద్రుంచి క్రమంబుతోడఁద
త్ప్రభ చెడఁద్రుంచెఁజాపములుపంచశతంబుశరంబు నేకముల్.

క. ఎత్తైడు వేగము వింటులు
దత్తఱమున విఱుగ నేయుతమకము నైనన్

1 జనుమఱ. 2 మోఁదుగుతో.

చిత్తములు గృపాణరణా
యత్తములుగ నిలకు నుఱికి రాపీరవరుల్. 253

వ. ఇట్లు ఖడ్గహస్తులై కదిసినప్పుడు. 254

ఆ. సోమదత్తినకులసౌభద్రదాశ్వాస
నిప్రసిద్ధఖడ్గనిపుణవిద్య
డిభకసాత్యకులకడిందిశౌర్యమునందుఁ
గానవచ్చె నట్లు గడిసి వారు. 255

వ. భ్రాంతంబు [1]విభ్రాంతంబు విద్ధం బావిద్ధంబు విప్లుతంబు విస్సృతం బాకరంబు వికరంబు భిన్నంబు నిర్మర్యాదం బమానుషంబు సంకుచితంబు వికుచితంబు సవ్యజానువు వామజానువు చిత్రకం బాహితకంబు క్షిప్తంబు గుడుంబంబు లంబనంబు ధృతంబు సవ్యబాహువు వినిర్బాహువు సవ్యేతరంబు నృత్తంబు త్రిబాహువు తుంగబాహువు సవ్యోన్నతంబు చాసి పృష్ఠతఃప్రసారణంబు యోధికంబు పృథితంబు నన ముప్పదిరెండు ప్రచారంబులం బరిభ్రమించి నన సేవకులునుం బోలెఁ జోరుప లేచికొని ప్రతిగ్రహీతలుం బోలె ధార యేమఱక జూదరులునుంబోలె దండ మఱవక చ్ఛ్యుతిషికులుం బోలె ముష్టి వదలక గొండ్లి పరిభవించు నట్టువులునుం బోలెఁ [2]జాళలు చూపి [3]గొబ్బు లాడెడువారునుంబోలె నాసపా[4]టున నిక్కి తూర్పెత్తువారునుం బోలె విసరి త్రాసునం దూఁచువారునుం బోలెఁ దట్టిదారకులునుం బోలె సట్టించి పనిఁ దిరుగువెరవరులునుంబోలె మసలక వడివసంతమాడెడువారునుం బోలెఁ జిమ్మికొకటస్యవహారు

1 బుద్భ్రాంతంబు. 2 జాళ్యాలు. 3 సోగు. 4 టుం దక్కి.

లుంబోలె మెట్టుకొని విరక్తవిటులుసుంబోలెఁ జేయూఁక
తనిసిన [1]గవరలునుంబోలె సరకుగొనక నటమటపుఁగోమ
టులునుంబోలె లెక్క సేయక పాపరసమర్థకులును
బోలెఁ జంపం దలంచి యడిదంబులు జళిపించిన ఝుణఝుణ
ఝుంకారంబులుం దదీయపరస్పరఘర్షణ క్రేంకారంబులుం
దమహుంకారంబులును ముప్పిరిగొనం గొప్పరించియుం గొ
సరియు విచ్చియుం జొచ్చియు నదలించియుం గదలించియు
బోరు నవసరంబున సురవిద్యాధరగంధర్వదివ్యమునులు దివ
మ్మున నిలిచి యవ్విగ్రహవ్యయంబుం గనుంగొని పక్క
సంబున. 256

చ. ఇతని కితండె సాటి యగు నీతని కీతఁడె సాటి నొప్పు సు
ద్ధతిఁ జనువెంట వింట నడిదంబున నింతటివారు లేరుమా
పతికొకరుండు శిష్యుఁడును బాహుఁడు ద్రోణున కొక్కరుండు
ధీరతముండు శిష్యుఁ డిట్లిరువురం రణాధిపతిఁ జెప్పనేటికిన్.

గీ. అర్జునుండును మురారి సాత్యకియు వీరు
ముగురు జయకాంతు లనిమొన మోసపోరు
శక్తిధరచైద్యడిభకులు సములు వీరు
ముగ్గురు మహారథులు శౌర్యమూలధనులు. 258

వ. అనుచుం గొనియాడుచుండె నాసమయంబున. 259

మ. వసుదేవుండట యుగ్రసేనుఁడట సన్వారింపుఁ డాహవం బుగ్రో
ధసముల్లాసముతో హిడింబుఁడు మహాదంష్ట్రాగ్రసంఘృష్ణసై
న్యసమూహుం డయి తాఁ గెనా నృపులు బాహాసారముం జూ
పినన్, వెస మ్రింగెం గడుపారవీరవరులన్ విస్ఫారజిహ్వాగ్రుఁడై.

---

1 తలుపరులునుం.

వ. ఇట్లు మున్పటం దలపడినయదువృష్ణిబలంబులకు భయంకరుండై దౌడలు గొఱుకుచుఁ దల విదుర్చుచు మిడిగ్రుడ్లు ద్రిప్పుచు మీఁసలు దూఁచుచు బొమలు సాఁచుచు బారి నమలుచుం గడు పక్కళించుచుఁ గాలం జరుముచు మేను పెంచుచు మెడ నిక్కించుచు సరభంబుల సరభంబులతో నంటసిల నడుచుచుఁ దురగంబులఁ దురగంబులతోఁ దుత్తుమురుగా దూఁటుచు దంతావళంబుల దంతావళంబులతోఁ దలలు పగులం దాఁటించుచు వీరుల వీరులతో విటతాటంబుగా విఱుగ వ్రేయుచుం బ్రళయకాలరుద్రుండు ప్రజలపైఁ బరగుచందంబునఁ జటులగతిం జాలు మగలఁ జట్టలు వాపి చవిగొను రుధిరపయఃపానంబునను మేదఃఖాదనంబునను మజ్జామజ్జనంబునను జీవమిగిలి చేరినవీరు లాహారంబుగాఁ గుంభకర్ణుండు వానరబలంబుల మ్రింగుభంగి దాఁప యదువృష్ణిసైన్యంబు నిరవశేషంబు చేయుచుం గడిసిన నావృద్ధనృపతు లిద్దఱు సాహసంబునం గంఠీరవంబుతోడం దలపడునతరక్షుకైవడి నారాక్షసుతోడం దలపడి.

మ. ఖరనారాచపరంపరం బఱపి వీఁకం దాఁకి పాతాళగ
హ్వరముం బోని నిజాస్యముం దెఱచి రక్షోధీశుఁ డన్నింటి ని
ష్ఠురుఁడై మ్రింగి తదీయచాపములు రెండుం బట్టి ఖండించినం
దెరలం బాఱక యున్నవారిఁ గని యాదేవవ్యూహుం డిట్లనున్.

ఉగ్రసేన వసుదేవులు హిడింబున కోడి పాఱుట.

చ. ముదుకలమాంసము న్నెదడు మోదముతోఁ గడుపార మ్రింగ నే
డౌదపె మదీయభాగ్యమున నూరక నోరుసొరుండు రండుమీ

రదవద గాక నావుడుఁ దదాననదర్శనమాత్రశస్త్రులై
మదమఱి పాఱి రానృపులు మానిసిదిండికిఁగాక భీతితోన్.
వ. అట్టియెడ హలధరుండు. 264
మ. కని కంసాంతకుతోడ హంసునికి సంగ్రామంబు హత్తించి త
ద్దనుజుం జేరఁగ నిక్కడిక్కడ భవద్దర్పంబు గ్రక్కింతున
మ్మనుజాధీశులఁ దోలనే లనుచుఁ బల్కాలుక్ భుజాస్ఫాలనం
బనిరుద్ధక్రియఁ జెల్ప నీతశరచాపాక్షేపుఁడై తాఁకినన్.
చ. కనుఁగొని వీనిమేనుబలుగండల నాఁకలి పుత్తుఁ గాక నే
డని దనుజాధముండు వికృతాననుఁడై బలభద్రుఁ దాఁకినె
ట్టన నెఱిలావునం బిడికిటం బొడిచెన్ హలపాణి యొక్కము
ష్టిన తనముష్టిఘాతముపిండింబునఁగుంజవిచూపి పండియున్.
క. వారింప రానిమదమున
వారిధిపురుఁ జటచటారవంబులు నెగయం
బోరాడిరి వీరలు చే
యారఁగఁ బిడిగ్రుద్దులాట నాసమయమునన్. 267
క. పిడికిటఁ బొడిచె హింబుఁడు
వడితో హలధరునియురము హానిగయుగంబుం
బిడికిటఁ బొడిచెను రాముఁడు
విడువక యఱచేత నోరు ప్రేసెం బెలుచన్. 268
ఉ. పోటున ప్రేటునం దిరిగి బోరగిలం బడియున్న దానవుం
గాటుకకొండ నెత్తుకలిగాగ లేఱంగున నత్తఱి ప్రొప్పి చె
ర్లాటముచూపి సీఁడు [1]మొదలామనకంఠుబలుండసంగఁ దాఁ
ఘాటముదాఁటనై చిందిగంబకెంగ్రోధయుగంబుచక్కఁటిన్.

1 ముదలా.

క. వికలగతి నున్నరాక్షసు
లోకనొకని మొగంబు గాన కూరక చని రం
తను నరుణకిరణకిరణము
లకుఁ బడుమటికొండపంచలం బడ వలసెన్. 270

సీ. కడపంగ రాకున్న కాలఖడ్గము చేతఁ
బగలింటితల నేలఁ బడినయట్లు
సాయంతనం బనుజాలరి జలధిలోఁ
బచరింప వల డిగ్గఁ బాఱినట్లు
పొడ వైనయాకాశభూరుహంబున సంధ్య
కోయంగ నోల [1]ద్రెవ్వి కూలినట్లు
చరమదిగ్భ్రాంతశకరమున వరుణుండు
గడితట్టుఁ బోల వొట్టి నడఁగినట్లు
తే. త్రుంగుగుబ్బలిపాదక కొప్పరించి
పట్టఁ జాలక వైచినబ్రద్దపరికెఁ
బొటయుగుచు ముగుసుపొత్తుపళ్లెరంబు
భానుమండల మంతఁ జూపట్ట దయ్యె. 271

క. కలువలుచీఁకటితో సం
దలురాజులు సమర ముడిగి తగ నెల్లిటికిం
గొలు గలకలనగు నపుడు
నెఱి నగుఁగోష్ఠనాత్రి నేలను నసుచున్. 272

క. రెండుబలంబుల వారలు
నొండొరులుఁ జెప్పు నప్పు డుద్ధతమతు లై

1 వ్రేలఁగూలి.

రండనఁగ హంసడిభకుల
దండాగోవర్ధనాద్రితటమున విడిసెన్. 273

మ. హరియారాత్రిబలంబుఁబుష్కరతటాకారణ్యమధ్యంబునన్
వెరవారన్ విడియించి తేపకడఁ బృథ్వీనాథు లెల్లం దనున్
గురుసన్నాహబలంబుతోఁ గొలువఁ బద్ధోద్ధతోద్యన్నగాం
తరభూమిన్ యమునాతటంబున సమూథానంబుగాఁ బన్నినన్.

గీ. హంసడిభకులబల మెల్ల నాయితముగ
మోహరము చేసి నడచిన మొనలు రెండుఁ
దలపడి భయంకరంబుగ దారుణాస్త్ర
శస్త్రపాతంబుచేత సన్నాహ మణఁగ. 275

గీ. చెలఁగుబలములతో సుగ్రసేనుఁ డీఁకి
బాణముల హంసుఁ డిస్సాటపడిట నేసె
డిభకుఁడును వసుదేవు నేడింట నేసె
నిరువురఁ బొడివి యాదవు లేసి రంత. 276

క. అప్పుడు పదిపదియమ్ములఁ
దప్పక యాదవుల బ్రహ్మదత్తకుమారుల్
నొప్పింప రుధిరధారలు
చిప్పిల్లనివారు లేరు సేనలలోనన్. 277

చ. తమబల మింక నీఁగు నని తత్సమయంబునఁ గృష్ణసేనతో
రమణులు దాఁకిరయ్యెడన్ సుప్రసిద్ధమునీంద్రబృందముల్
సమరముఁ జూచి మెచ్చుహరిశాసనతత్పరభూతసుగ్రముం
గ్రమమునఁ దోఁచె దోర్మదపడ రాజకుమారుల రెండువిక్కులన్.

మ. హరితో హంసుఁడు సీరితో డిభకుఁడున్ హంకారహుంకారభీ
కరశంఖధ్వని విక్రమం బెసఁగ సీఁకం డాఁకినం బెంచజ

న్వరవాడంబరముల్ సహింపకడరెన్ మాహేశభూతద్వయం
బరవా యింపక లేక హస్తధృతశూలాకారఘోరంబుగన్.
గీ. అడఁగి హరిమేన శూలంబు నడుముటయును
జెలునగవుతోడ దివిజు లచ్చెరువు నొంద
వారితేరిపై కుఱికి చేయారఁ బట్టి
విసరి యుత్తర [1]దిక్కున వీచి వైచె. 280

కృష్ణుఁడు భూతద్వయమును కైలాసాద్రిపైఁ బడవైచుట.

క. వైచిన నిటువుఁ గైలా
సాచలశిఖరమునఁ బడి మహోద్భుతమతులై
రాచంద మెల్ల హరుఁడును
చూచి హరిం గ్రోధపరవశుండై పలికెన్. 281
ఉ. విఘ్నము చేసె దీల పృథివీపతిలోకము గప్ప మిచ్చె శ
త్రుఘ్నుత రాజసూయమఖదోహలి మాజనకుండు సత్కృపా
నిఘ్నుఁడు గాకుంత దోడ్పడిననిన్ను ముదంబునఁ జూచునీశిరో
దఘ్నము లింకఁ దెమ్ము కపటంసముగాఁ గనకంపుఁగాలువల్.
ఉ. రాజుల కేను రాజ మఱి రాజశిరోమణి రాజు దేవతా
రాజికి నెల్ల నీవనమె రానెదు నాసరివాఁడుగా [2]వినీ
తేజము మాలి తంచు నతితీక్ష్ణశరం బరిఁ బోసి యేసినన్
భ్రాజిత మయ్యె నప్డు హరిఫాలమునం దిలకంబుపోలికన్. 284
వ. ఇట్లేటు నడి విచారించి.
మ. ప్రకటస్యందనకేళికిం బగినసారథ్యంబు చేయంగ సా
త్యకిఁ జాలించి తదాత్తచిత్రగతిరథ్యాడంబరం బొప్ప దా

1 దిక్కువై. 2 నిసీ.

రుకుఁ డేగంగడకాఁడిపై హలుతపహొక్రూరాస్త్రసంధానకా
ర్మకహస్తుండపు మురాంతకుండు పలుసం గ్రోధాంధుఁ డై
హంసుతోన్. 285

ఉ. ఏమిర హంస కంసనరకేంధసబంధుపమచ్ఛ రాసలం
బామిషముం గొనం గలదు రా విడిపింపఁగ నిచ్చు నేఁడు సం
గ్రామము చేసి నన్నుఁ డింగ కప్పను దప్పను నీకు నేల నా
నాముని బాధలం గమరినాఁడవు కాలిస ౹ోటచంపె నైను.

క. నినుఁ బోరిగొనియెద నిదెపో
జనులు మునులు విని ప్రమోదసంపదఁ దేలన్
మనుజాధమ యని తొడిగిన
యనలాస్త్రం బేసె నదియు లంటఁగ వాఁడున్. 287

క. వారుణబాణంబున నది
వారించె మురారి యేసె వాయవ్యాస్త్రం
బారాజకుమారుం డది
బోరన మాహేంద్రబాణమున నడఁగించెన్. 288

తే. హరి ప్రయోగించె మాహేశ్వరాస్త్ర మున్న
డతఁడు రౌద్రాస్త్రమునఁ దోన యడ్డగించె
నిట్లు ప్రతిబాణముల హంసుఁ డెప్పుఁ గుందు
లేక పోరాడె శౌరి సుద్రేక మెసఁగ. 289

మ. సరి గాంధర్వము రాక్షసంబు మఱి పైశాచంబు బ్రహ్మాంబనన్
హరియేసెన్ వసుసస్మహాస్త్రములనా హంసుండుఁ గౌబేరమా
సురముల్ యామ్యము వారుణంబునను దేవోరూపశాస్త్రంబు
లస్మ లించె స్వదలింటినాట్లిటి రణోన్మాదోద్భటాకారుఁడై.

గీ. అచ్యుతుఁడు బ్రహ్మశిర మనునస్త్రమేయ
హంసుఁ డాయస్త్రమున నది యడఁగఁజేసె
నచ్చెరువు నొంది మురవైరి యమునలోన
వార్చి నచ్చి మహోగ్రభావంబు దాల్చి. 291

చ. తొడిగినవైష్ణవాస్త్రమునఁ ద్రుంగితి పొమ్మని హంసు నేసినం
బిడుగులపిండు వోలె నతిభీకరతం జనుదేర మాఱుగాఁ
వాఁడుగు శరంబు లేకతఁడుఁ దోఁపు బెగ్గిల మెత్తిప్రేయఁగాఁ
గడుపడిఁ దేరు డిగ్గి పడెఁ గాళియనాగమహాహ్రదంబునన్.

కృష్ణుఁడు హంసుని యమునలో నడుగంటఁ ద్రొక్కుట.

మ. కడువేగంబున హంసుపై నుఱికి యాకంసారి కాళిందిలో
నడఁగాలం దలపన్నె లోకు లెఱుఁగన్వాఁడంతలోఁజచ్చెనో
చెడెనో యొక్కడ వోయెనో యొకఁడునుం జెప్పంగ లేఁడప్పుడే
పడెఁ బాతాళభుజంగవక్త్రములనప్పాపాత్ముఁ డంద్రెప్పుడున్.

ఉ. ఈతెఱఁ గాచరించి పథ మెక్కె మురారి ధరాధినాథ నీ
తాతపితామహాంశ జయిన ధర్మతనూజుఁడు రాజసూయవి
ఖ్యాతిని పొందు నయ్యెడల హంసుఁడు ప్రాణముతోడ నున్న నే
లా తుదచేరు నధ్వరము లావున వాఁ డొరుగు నేలకై కొనున్.

క. వరములు శరములు హరిచేఁ
దిరముగ హంసుండు నడయుదినమునఁ గాదే
ధర నవతరించె లక్ష్మీ
శ్వరుఁడు జగన్నాథుఁ డపుడు వార్ష్ణేయుండై. 295

వ. అద్దేవుండు గలుగుటం జేసి కౌంతేయుఁ రాజసూయంబు నిర్వ
హించె నట్లు యమునమడుగునం బడినహంసుండు పోడను

డంగుట సకలగంధర్వులు హరినామకీర్తనంబున గీతంబు
లొనర్చిరి తత్సమయంబున. 296

క. హలధరునితోడ డిభకుఁడు
దలపడి పెనఁగునెడ సూర్యతనయాసలిలం
బుల మునిఁగి హంసుఁ డిలఁ గెం
దలఁకున ననిపలుకు వినియెఁ దత్రత్యుల చేఁ. 297

మ. విని వేగంబునఁ బొలు లెంచి యమునా వేగంబునం బాకశా
సనశస్త్రప్రహతిం బయోధిఁ బడునాశైలంబుచందంబునన్
మునిఁగెన్ వెంట హలాయుధుండు దఱిమన్ మోహాంధ
కారంబులో, మునిఁగెం దజ్జల మెల్లఁ దల్లడపడ స్ఫుప్పట్టు
వెట్టన్ వడిసి. 298

వ. ఇట్లు డిభకుండు యమునాజలంబుల మునింగిసహంసుం
గానక యిట్లని విలాపించు. 299

సీ. నాయెల్లిసీడన నరలోక మేలుదు
నసులాపు నతితిపాలయ్యె నన్ను
దేవేంద్రునకు నైనఁ జేతికి చూడఁగ రాని
గౌరవోన్నతి సీటఁ గలసె నన్ను
పార్వతీపతి చేతఁ బడసినదివ్యాస్త్ర
భూరిసంపద వెళ్లిఁ బోయె నన్ను
వలరాజునకు నైన వర్ణింపఁగాఁ దగు
తనువిలాసం బెలు గొనియె నన్ను
తే. యన్న నీయట్టియన్న నన్నునుదినంబు
గారవింపఁగ నుండ నేఁకరుదు నింక

నింకఁ జాల నెవ్వగలచే నిచట నిలువ
నాకు నేల నీ[1]తోడిదే లోక మన్న. 300

చ. అనుచు విలాపనాలసత నాయమునానదితీరభూమికిం
జని హరిఁ గాంచి యోరి పురశాసనశిష్యుని హంసుఁ గానవే
యనుటయు వాఁడెపో యమునయందు మునింగెననంగ
వెండియుఁ, మునుఁగుచుఁ దేలుచుఁ డిభకమూఢుఁడు
హంసునిఁ గానఁ డెయ్యెడన్. 301

క. ప్రేలెడుపెండ్రుక లిసుగడఁ
దూలఁగఁ దలయూఁచుఁ దొప్పదొప్పన నోరుం
గేల నడిచికొను సెలవుల
లాలలు దొటుఁగంగ నన్నలా యని యొఱలున్. 302

క. తాలం దల యడిచికొనుఁ
నేలం బడి పొరలు లేచు నెత్తురు లుమియుం
గేలిఁ బడి రిపులు చూడఁగ
నాలుక వెలికికొనుఁ జావునకుఁ దన్నికొనున్. 303

వ. ఇట్లు దుర్మరణంబున హంసడిభకులు వాలిసిరి తదనంత
రంబ గోవిందుండు గోవర్ధనాచలంబున బలభద్రసాత్యకి
ప్రభృతి యాదవలోకంబుతోఁ గొంతవడి వినోదించు నవ
సరంబున. 304

యశోదయు నందుఁడునుఁ గృష్ణునిఁ జూడ వచ్చుట.

శా. గోపాలాగ్రణి రేవతీరమణుతో గోవర్ధనాధిత్యకా
వ్యాపారుం డయినాఁ డనంగ విని భావం బెతదాలోకచిం
తాపూర్ణంబుగ నందగోపుఁడు యశోదాదేవియున్వచ్చిభ్రా

---

1 లోకమగుదు నన్న.

తోష్యపానీతము లైనకానుకలు వారొప్పించి రేంప్పటుతోన.

క. ఇతరేతరసందర్శన
కృతాభివాదనుల రామకృష్ణులఁ బ్రీతిన్
సతియును బతియుం జూచిరి
సుతులుం బితృభక్తి నెఱయఁ జూచిరి వారిన్. 306

వ. అప్పుడు దామోదరుండు నందగోపునితో నిట్లనియె. 307

సీ. పసి గ్రేపుఁ బెనుచునే? పాఁడిమొల్లం బెట్టు?
మేకము దాఁటదు గదా? మేపు గలదె?
త్రోడకాలితఊపుల విడుతురా తోడితోడి?
జన్నెలఁ బరివట్టుజాడ గలదె?
పలికల్ల వైతురా పేల్పులకుడుపుచోఁ
గడుపులో నే[1]పోతు గడవఁ బోలు
[2]సలగ[3]పన్నులు గొన్ని జట్టి చూపదు గదా
బెదరిన నిలు గూఁతఁ బెట్టఁ గలదె

తే. వల్లె వైచువా రెవ్వరు మల్లరాల
లంపు గలత్రొట్టులను గూయ లావు గలదె
యెప్పుడాఁటులలోఁ బోఱఁ గెలుఁగఁబడిన
[4]పరికరము కోడె లమ్మెడుపాటి గలదె. 308

వ. అనుటయు నతండు. 309

క. నినుఁ గన్నులార నెప్పుడుఁ
గనుఁగొనఁగా లేనివగపు గల దొక్కటియున్
వనజోదర నీయాదర
మునఁ దక్కినపనుల మాను మోదము గొఱఁతే. 310

1 తోట్టు. 2 సలిగ; సలిగె. 3 పన్నులఁ. 4 పదుదరము.

వ. అనుటయు నచ్యుతుండు యశోదం జూచి యిట్లనియె.

శా. తల్లీ నిన్నుఁ గనుంగొనంబడయుటన్ ధన్యుండనైతిన్ జగం
బెల్లన్నిన్ను నుతించి మ్రొక్కిన ధనాధీశోన్నతిన్ నిత్యమై
చెల్లున్నాకుఁబ్రియంబు చేయునదిగాఁ జెన్నొందునావాఁడని
న్నుల్లంబారఁదలంచువారుపరమాయుఃప్రాపితారోగ్యులున్.

వ. అనుచు నయ్యిరువురకు యథోచితోపచారంబు లాచరించి
నిజనివాసంబులకు నీడ్కొల్పి యనంతరంబ మురాంతకుం
డు పుష్కరసరోవరంబునకు వచ్చి యందలి మునీంద్రులం
గాంచి వారిచేత నర్ఘ్యపాద్యంబులు మొదలగునుపచారం
బులం బరితోషంబు నొందినపిదప వా రిట్లనిరి. 313

క. ఓహో! విచక్రుఁ జంపుట
సాహస; మెటులైన వానిఁ జంపం గలరే?
యూహాంసడిభకు లెవ్వరి
చే హతు లయ్యెదరు నీవు చెలువక యున్నన్. 314

వ. అని కొనియాడి యద్దేవునితో వెండియు. 135

సీ. చక్రంబు మేదినీచక్రంబు నేదేవు
దక్షిణబాహుసౌందర్య మొసఁగు
జలజంబు నొకపాణిజలజంబు నేదేవు
సవ్యభుజంబుతో సరస మాడు
రత్నంబుఁ గామినీరత్నంబు నేదేవు
వక్షస్థలంబున వన్నె మిగులు
నోఘంబు దాసవారోఘంబు నేదేవు
చరణపల్లవసమాశ్రయము నొందు

తే. భానుమండలమును సుధాభానుమండ
లంబు నేదేవుకన్నులు లాను పడయు
దేవదేవు నద్దేవునిఁ దెలియువాఁడు
దేవదేవునిరూపంబుఁ దెలియువాఁడు. 316

మ. అనితన్నుం గొనియాడుసంయములనత్యానందదృష్టింగనుం
గొనితీపారెడుమాటలం జవులు పెన్కాలం జూపి వాంఛాపరం
బునవీడ్కొన్న యనంతరంబ మిగులంబొంగారుసైన్యంబుతోఁ
జనియెం ద్వారవతీపురంబునకుఁ గంసధ్వంసి నిశ్చింతుఁడై.

వ. ఇట్లు విచక్రవిదారణంబు చేసి హంసడిభకవధం బాపాదించి మునియతీంద్రనివహంబునకు మోదం బొనరించి నిజనగరంబున నీలవర్ణుండు నిత్యోత్సవపరిపూర్ణుండై యుండె నద్దేవునిగుణంబులు గొనియాడుటకు సహస్రచతురాననులకుం గొలంది గాదని వైశంపాయనుండు జనమేజయునితో నింక నేమి విన వలతు ననుటయు. 318

ఉ. సారసనీలతామరససన్మృదుకారణనేత్ర నిర్మలా
దారవిహారమానసవిధాయితతాపసముఖ్యసంతత
స్ఫారతరార్చనాకరణపాత్ర రమాగిరిజానితంబినీ
చారుమనస్సరోజచరషట్పదరాజమరాళనాయకా. 319

క. చక్రపరశ్వథగదాయుతదో
ర్విక్రమజితదానవేంద్ర వివిధవినోదా
పక్రాంతహృదయభవ్యా
శక్రప్రముఖామరౌఘసతతనిషేవ్యా. 320

మాలిని. జలధిగిరినివాసా చంచదుద్యద్వికాసా
విలసితదరహాసా వృత్తసచ్చిద్విలాసా

ప్రళయబహుళయామా పండితాంతఃప్రదీపా
దళితవిబుధతాపా దైత్యసంహారికోపా. 321

గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్త్ర కొమ్మనామాత్యపుత్త్ర బుధారాధనవిరాజి తిక్కనసోమయాజి ప్రణీతం బైన శ్రీ మహాభారత కథాసంతతంబున శ్రీమత్సకలభాషాభూషణ సాహిత్యరసపోషణసంవిధానచక్రవర్తి సంపూర్ణకీర్తి నవీన గుణసనాథ నాచనసోమనాథ ప్రణీతం బైన యుత్తరహరివంశంబునందుఁ జతుర్థాశ్వాసము.

పంచమాశ్వాసము.

క. శ్రీనిశ్శ్రేయసకాంతా
నూనవ్రతభాసి దక్షిణోదార సుప
ర్వానందిత చిత్తా[1]ని
ధ్యానతతసుద్యుతిసవీన హరిహరనాథా. 1

క. జనమేజయుఁ డిట్లను న
మ్మునితో హరివర్ణనంబు మును పలుమాఱుం
విని తనియఁడు మది గ్రమ్మఱ
వినఁ గోరెద ననుడు నతఁడు వేడుకతోడన్. 2

వ. మున్ను మురాంతకుండు చేసినలావు లెన్నియెన్ని. 3

క. ఏణాంకధరుఁడు దోడుగ
బాణుఁడు మొగరింప బాహుపంక్తి [2]శతంబుం
క్షీణముగ నఱకి వానిం
బ్రాణముతోఁ బట్టివిడిచె బలిమథనుఁ డనిన్. 4

1 విద్యానంతఘ్నరూప. 2. శతం బ, క్షీణగతి.

వ. అని మఱియుం గుమారుండు సహాయుం డగుటయుం బర
మేశ్వరుండు నిత్యసాన్నిధ్యంబు సేయుటయుం గాత్యా
యని జననీత్వంబు నొందుటయును నతనికి గాణాపత్యంబు
గలుగుటయు నెఱింగించి యింతపట్టునుం గలుగునతండు
హరిచేత హతుం డయ్యె ననుటయు జనమేజయుండు తత్క
థాశ్రవణకుతూహలి యైన వైశంపాయనుం డిట్లనియె.

సీ. బలితనూజుం డైన బాణాసురుఁడు వొల్లి
కార్తికేయుని మేలి గారవించి
ముద్దాడు నెడ సూచి మోదంబు ఖేదంబుఁ
బొడమ నెమ్మనములోఁ గొడుకు నిట్లు
పాటింపఁడే తండ్రి పని యేమి కటకటా
నాతండ్రి యుండియు నన్ను నిట్లు
పాటించు నిటమీఁదఁ బరమేశ్వరుఁడు తండ్రి
గాకున్న జన్మంబు కసటు వోదు
తే.[1]తపము మెచ్చు నద్దేవుండు తండ్రి గాఁడు
గాన మెచ్చింతుఁ దపముచేఁ గానలోన
నతనిఁ బంచేంద్రియంబుల కప్పగింతు
మానసంబున [2]కట సేర్తు మదనహరుని. 6

మ. అని బాణాసురుఁ డీసు రోసము మహాగర్వాహంకృతుల్ మానసం
బునకున్ దవ్వులవైచి నిశ్చలగతిన్ ముగ్ధేందుచూడామణిన్
మునిసంఘాతశిరోభిసిక్తచరణాంభోజాతసంభూతమున్
తనరాగద్యుతిభాసురుం బురహరుం దత్త్వస్థితిం జూచుచున్,

1 తగవు. 2 కడఁజేర్తు.

వ. ఇట్లని స్తుతియించు. 8

బాణాసురుఁడు శివుని సేవించి వరములఁ బడయుట.

ఉ. కొలువఁగ నేర నిన్ను శతకోటివిభాకరతేజు డగ్గఱం
బిలువఁగ నేర నిన్ను మునిబృందవివేకవిమర్శదూరునిన్
విలువఁగ నేర నిన్నుఁ బృథివీవియదంతరభిన్ను నేమిటన్
నిలువఁ గదయ్య నాహృదయనీరజకర్ణికపై మహేశ్వరా.

[1]చ. కలఁగనివారునిన్ను మదిఁగౌఁగిటనొత్తెడువారు ముక్తికిం
దొలఁగనివారుగాఁ దెలియుదుం దలపోయుదులోననాసలన్
సలఁగవుహృత్పయోజసదనంబునకున్ నినుఁ దెచ్చునంతకున్
మలఁగఁగ దే త్రికోణమణిమంటపదీపికపై మహేశ్వరా. 10

చ. ఒరసిరి నిన్నుఁ దర్కనికషోపలధా[2]రల వన్నెఁ గాన రె
త్తరసిరి విశ్వముం గపిల ద్వైనను నీదెస ముల్లు సూపఁగా
బెరసిరి బ్రహ్మముఖ్యులగు పెద్దలు [3]బచ్చులు పోలెనెల్లచో
నెరసిరిగాని నిన్నెఱుఁగ నేరరు నావశమే మహేశ్వరా. 11

గీ. అనుచు వినుతించుచున్న బాణాసురునకు
నంత కంతకు సంతోష మావహిల్ల
నంధకారాతి పొడసూపి యతనితోడ
నడుగు మిచ్చెద వర మన్న నతఁడు పొంగి. 12

క. కడువేడ్కతోడ నీకుం
గొడుకనయ్యెదనంతకంటెఁ గోర్కెయుఁ గలదే
జడుఁ డనక నన్నుఁ గయికొని
కొడుకుఁ గార్తికేయునితోడను. 13

1 ఇది కం. వి. ప్రతిలోలేదు. 2 నలు. 3 పిచ్చులు.

ఉ. నావుడుఁ జంద్రశేఖరుఁడు నవ్వుచుఁ బార్వతిఁ జూచి పిండుగీ
కోవనితా కుమారుఁడు గుహ బండితనిం బనతమ్ముఁడంచు నఁ
భావన చేయుఁగాక యొకపట్టణ మిమ్ము వినాశముఁ గన్నయ
ప్పావకుఁ డేలుత ద్రుధిరపట్టణపార్శ్వయమునం బిలోపటి. 14

చ. పడగయువాహసంబు నయి బర్హిణనల్లభుఁ డిస్కుమారుఁ డై
ర్పడఁగ దియుంగుమారుఁడును బాయుని నచ్చలిత్రుబదరంబునా
వుడు నచలేంద్రకన్య యభవుం గొనియాడ నరంబు చేత న
క్కొనకుమదాంధుఁడై విబిజకోటికి గీడొనరించె హింసనుఁ

మ. గెలిచెం బూర్వనరేంద్రులంబలుపెనాగ్నేయా మునీనాథులక్
నలఁచెకాసతిఁణా రాజపంక్తిఁ బెట్టిచెన్నైఋత్యంటుఁ గూటినా
నల నై చెక్ జరమాధిపాళినడఁచె న్వాయవ్యభూపాలురక్
వోలఁగంబెట్టినుదీచ్యపార్థివులఁబోఁ ద్రోలెకాహం పోశీసులన్

క. గాణాపత్యము నడనెను
బాణుం డిలఁ గార్తికేయపర్వతకన్యా
స్థాణులు పొత్తున మనఁగా
శోణితనగరమున దనుజశోభనకరుఁ డై. 17

వ. ఇట్లు త్రిభువనభవనభారభరణ పారీణభుజాస్తంభవిజృంభ
ణంబున సరిలేక కనిమిరిగొనుకరతలంబులతో నక్కనాఁడు
కాలకంధరుం జేరి యద్దేవునకుం బ్రణామంబు బొచరించి యి
ట్లనియె. 18

సీ. ఖురఖలీనాఘాతకోలాహలంబుతో
నేమినిర్ఘోషంబు నెఱప లేదు
నఖపుంఖరోచులు నారితో సంధించి
కర్ణావతంసంబు గడప లేదు

మణికిరీటకరోటిమంజీరములు రాయ
వీరమధ్యంబులు వ్రేయ లేదు
దంతిదంతావళిదంతంబు లొరయ డా
కనుల వాచవులఁ జొక్కింప లేదు
తే. లేదు ప్రతిభటబాహాసలేపమహిమ
లేదు సంగ్రామభీమకేళీరసంబు
లేదు విక్రమక్రీడయు లేశ మైన
లేదు రాజ్యంబు గలిగియు లేదు ఫలము. 19
[1]సీ. నిండారు తెగఁగొని నిగిడించుతూపుల
వైరిమర్మంబులు వ్రచ్చి వ్రచ్చి
బిగితంపుముష్టికంపిత మైనయసిధార
విమతకంఠాస్థులు విఱిచి విఱిచి
అనువొంద నల్గార్చి యుందంద పెనుగద
శత్రుదేహంబులు చదిపి చదిపి
చపల నమ్ముగఁ బట్విశక్తిహలాదులఁ
బగఱ పీనుఁగు లుర్విఁ బఱపి పఱపి
తే. ఏదినంబును వృథపోవనీనికడిమి
యొదవఁ బోరాడునాట చెన్నొందె నేని
కూడు చవి యగుఁగాక నిష్క్రియ మైన
దర్ప మూడక యూరింపఁ దర మె దేవ. 20

1 ఇది యెఱ్ఱాప్రెగ్గడ హరివంశములోనిది. ఎఱ్ఱనహరివంశము వ్రాఁత ప్రతులన్నింటఁ గానవచ్చుచున్నది. ప్రాచ్యలిఖితపుస్తకశాలలోని సోముని హరివంశప్రతిలోమాత్ర మిది గానవచ్చుచున్నది. తక్కిన సోమునిహరివంశ ప్రతులలో లేదు.

శా. దేవా కయ్యముతోడి వేడుక మదిం [1]ఛిం ద్రింపమత్స్యాండజ స్
త్రోవం జేతులతీంట వృత్తు నని కోరుచు దానవుం డైన నా
కీవే చేతులు చేసి తీకసిమి రిం కట్టోద్దు నోర్చుచు రిపు
గ్రీవాఖండనమండనస్ఫురదసిక్రీంకారముల్ గల్గినన్. 2

[2]క. చేతులకసి వోఁ గయ్యము
చేతవిలినయట్టివిధము చింతించి నసుఁ
బ్రీతుంగాఁ గరుణింపుమ
యాతఁడె నేన వోల్ప రాని యోగి మహేశా. 2

ఉ. నావుడు దేవదేవుఁడు మనంబున నింపెసఁగ నవ్వి బాణితో
నీవు మయూరకేతనము నేలఁ బడం బొడగన్న యప్పు డా
శీవిషరాజసారభుజ సిద్ధము యుద్ధమునకిట్లు దానికేఁ
గావలియున్న చోటనయ కారణభంగమనంగఁ బొంగు మన

వ. నిజగృహంబునకు వచ్చి. 2

ఉ. పండినసంతసంబు ముఖపద్మవికాసవిలాస మొందఁ బా
ణుండు సభాస్థలంబున మనోరథసిద్ధి గలుగఁగఁ జేయఁ గు
భాండుఁడు మంత్రి నప్పుడును రాఘవుని త్రిలోకజుఁ జూచి నేఁడు
వాండు కచంప మ్మ మిగులను బ్బదు వచ్చిన మేలు చెప్పుమా

సీ. సహజవిగ్రహుఁ డైన సఖాగ్నిచే నలఁగెనే
చక్రంబు మద్దగాఁ జఱచి త్రొక్కె
పాతాళగత మైనబంధుదానవకోటిఁ
బాటించి తలచూపఁ బంచి త్రొక్కె

1 చట్టాడు. 2 ఈపద్యము ఎల్లనహరివంశములోనిదే. ప్రాచ్యలిఖిత
పుస్తకశాలలోని సోమనహరివంశప్రతిలో మాత్ర మిదియున్నది.

నీయింటివాకిట నీలలోహితుకంటె
  గుహునికంటె[1] ఘనుండు గొలిచె నొక్కొ
మీఁతండ్రి చే గుజ్జుమెఱకరి గొన్నభూ
  గగనంబు లేలంగఁ గలిగె నొక్కొ
తే. లవణసాగరమధ్యంబు లావుతోడ
నేలునప్పుడు మన కెల్ల నింతబంటి
నన్నెఱుఁగ నీక నీకు నేఁ డున్నయునికి
నబ్బె నెబ్బంగి నిబ్బర మయినయుబ్బు. 26
వ. అనుటయు సద్గుణజాం డమాత్యున కిట్లనియె. 27
[2]చ. ఇనసమతేజ వింటివె యతీశభుజక్రమవిక్రమక్రియా
ఘను లగుపోటుబంటులను గాఢతరప్రతిపక్షపక్ష భం
జనహృదయైకరంజన విశాల మహాహవమూల మైనయ
య్యనిమొనఁ గాక కల్గునె సమంచితకీర్తియు ధైర్యమూర్తియున్.
ఉ. లావున వైరిసర్పము వెలార్పక [3]యొకరి యున్న చేతులన్
భావభవారిపాదములు పట్టె పరాక్రమకేళిఁ గోరితిన్
[4]తావునసుండి యున్న మిటేట క్కఱము గూలినయట్టి సంగరం
బేసల నైనఁ గల్గునని యెన్నహాయుఁడు డెంక మోద మేటికిన్.
వ. అని మఱియును. 30
ఉ. నెయ్యము లేనిసంగతియు నిక్కము లేనివచోవిలాసముల్
వియ్యము లేనివైభవము విందులసందడి లేనిముంగిలిం
డియ్యము లేనిచాగమును ధీరత లేనియమాత్యకృత్యమున్
గయ్యము లేనిశూరతయుఁ గైకొనియుండక మెచ్చవచ్చునే.

---

1 సుఘనుఁగొలిచినొక్కొ. 2 ఈపద్యము ప్రాచ్యలిఖితపుస్తకశాల లోని ప్రతిలో మాత్రమున్నది. 3 యొకరిగొన్న. 4 దేవునపుండి... టెక్కము.

క. అని మాటలాడుచుండఁగ
దనుజకులాధీశు రాజ్యదర్పము వ్రేఁగై
తునిసినగతి హాయి చెప్పిన
పని తప్పక నమిలిపడగ బల్లున విఱిగెన్. 32

చ. విఱిగినఁ బొంగె నద్దనుజవీరవరుండును మనంబులోఁ బలెన్
వెఱపును ఖేదము న్వొడఁగు విస్మయముం బొడమంగ మంత్రియు
ల్లెఱఁగి యెఱింగి మారిదనయింటికిఁ బొమ్మను వాని కేమియుం
గఱపిన నొప్పునే విధివికారము దప్పునె యెట్టు ద్రిప్పినన్.

వ. అనియె నట్టియెడ. 34

శోణితపురమున దుర్నిమిత్తములు పొడచూపుట.

క. బాణుండు సెలఁగ దనుజ
ప్రాణంబులు తల్లడిల్లఁ బ్రతిభయతర స్థూ
శోణితపురమున నెల్లను
శోణితవర్షంబు గురిసె సురపతి యలుకన్. 35

క. మార్జాలంబులు చెలఁగుచు
గర్జించును గోబల నుండి కంపించ బసున్
స్ఫూర్జితనినదముతో ధర
వర్జితపత్వాఁ డయి రంపాలు నాడఁ బట్టె నవిసె. 36

గీ. విసువ కెప్పుడు పెనుగాలి వీచఁ దొడఁగెఁ
దోఁచె దక్షిణదిక్కున ధూమకేతు
వసురకన్యలు పూజింప నడఁగుతోడ
నున్నతంబైన రచ్చమ్రా నొఱిగి కెడసె. 37

గీ. కృత్తికలయందు వక్రించి కీడు [1]సూపె
మంగళుండు దివాకరమండలంబు
వ్రచ్చికొని చుక్క నడె నెల్లవారిఁ గలఁచెఁ
గ్రాసనిర్ఘాతపాతంబు గుండె వగుల. 38

గీ. రచ్చమ్రాఁకుల నెల్లను రక్తధార
లుద్భవించెఁ బ్రభాకరుం డుక్కు మడుపఁ
గడఁగి భానునిజన్మనక్షత్ర మైన
భరణి పీడించె నది దనపక్షమైన. 39

గీ. తెలుపుఁ గెంపును బ్రక్కల వెలయ నలుపు
మెడ బెడంగుగఁ గొంతంపుమెఱుఁగువోలె
మూఁడువన్నెలతో నొకమొండె మెగసి
సాంధ్యసమయంబునందు భాస్కరునిఁ గప్పె. 40

వ. అయ్యవసరంబునం గుంభాండుం డిట్లని విచారించు. 41

ఆ. వేయిచేతు లిచ్చి వెట్టిఁ జేసినశూలి
బాణుఁ జెఱుపఁ దలఁచి భండనంబు
గలుగఁ జేసె నింక గెలుగు చేస్నేసినఁ
గాచువార లెందుఁ గలరె జగతి. 42

చ. త్రిదశపతిన్ జయించి జగతీతల మంతయు నేలు బాణుఁడే
మదిమది నుండి దానవసమాజము చేటునకై త్రిలోచనుం
గదనము వేఁడె మున్ను బలి గట్టువడెన్ దనకంటెఁ దక్కవే
యిది విధిపో నిమిత్తములు నేమియు నొప్పవు గీడుదప్పునే.

వ. అట్లుం గాక యద్దనుజేంద్రుం బొడగన్న యప్పుడు. 44

[1] సెవర.

చ. హరుఁడు కుమారుకంటెఁ గొనియాడుఁ గుమారుఁడు చా
లఁ గూర్చునా, హరుఁడుఁ గుమారుఁడుఁ బ్రాణసహాయులుగా
నడతేర వీనిపై, నొరులు పరాక్రమించుటను నోర్వదు శౌరి
చెడుకాలమైన నె, వ్వరిదెస నేవికారములు వచ్చునో
యింత విచార మేటికిన్. 45

క. తమచేసినదుష్కృతములు
తముఁ జెఱుచుం గాక వేఱ తడవంగలదే
తమచేసినసుకృతంబులు
తముఁ గాచును రెండు నేల దైవంబునకున్. 46

గీ. అనుచుఁ గుంభాండుఁ డరిగె బాణాసురుండు
దనుజసుందరీసహితుఁడై మనసులోనఁ
గొరలియాడించు మధుపానకేళిఁ జేల
యాహవముఁ గోరుచుండె నయ్యవసరమున. 47

—ఇందుధరోపాఖ్యానము.—

మ. ఒకనాఁ డిందుధరుండుఁ బార్వతియును శైలోపకంఠాంతకేళీసరి
న్నికటానేకవిహారదేశముల దైతేయేంద్రకన్యాప్సరో
నికురుంబంబులు పారిజాతకుసుమానీకంబు లొప్పఁ జల్లఁ గ
ల్పకబాణంబుల కెల్ల నెల్లయగుసౌభాగ్యంబుతో నాడఁగన్.
వ. అట్టియెడ. 49

సీ. కిసలయంబులతోడఁ గెంగేలు దడఁ బెట్టి
విరులపై నఖకాంతి [1]విజ్జగిల్చి
లేఁదీగలకుఁ దనూలీలఁ గానుక యిచ్చి
గుత్తులుఁ బాలిండ్లు గొలిచి చూచి

1 విజ్జు.

చలిగాలి నిశ్వాససౌరభంబుల నాఁగి
యళిపఙ్క్తిఁ గురులతో నలుక దీర్చి
పుష్పాళిఁ [1]నెలగండములు వియ్య మందించి
పూఁదేనెఁ జెమటల బుజ్జగించి
తే. తొడలు ననఁటికంబంబులు మెడలుఁ బోఁక
బోదెలు నెలుంగులును బరపుష్టరుతులు
మాటలును గీరభాషలు మక్కళించి
చిగురుఁబోఁడులు వనకేళి చేయఁ జేయ. 50

వ. వారిలో నొక్కర్తు. 51

మ. సహకారాధిపుఁ గౌఁగిలించుకొని వాసంతీలతాకాంత సా
రహరిద్రారసగౌరకేసరములన్ రంజిల్లు మాధ్వీకవా, ర్లహ
రీస్వేదము చూపఁ బట్టపగ లేలా [2]యింతటన్ సిగ్గులే, ద
హాహా యంచుఁ దొలంగి నవ్వఁ జెలిమాటై ముద్దరాలయ్యెడన్.
మ. ఒకరామాతిలకంబు రత్నరుచితో నొప్పారుమందారకో
రకముం గర్ణవతంసత న్నిలుపుచున్ రాఁగాలతాసక్తచూ
చుకచేలాంచలయైమలంగివిడుమంచుం గేలు[3]సాఁచెన్ సహా
యకమౌర్వీదైగగొన్నమన్మథుని ప్రత్యాలీఢపాదంబు[4]నాన్.
చ. ఒకచపలాక్షి లేఁజిగురుటూయెలఁ గోయిలరాచవారి ని
క్కను నెలయింప నచ్చుకలకంఠికటాక్షము [5]లెక్కతారుస్రు
క్కకపలుమాఱుఁజూపఁ జెలికత్తెలు [6]ముద్దనబావపొమ్మనన్
మొకమునగంబువాంచెమణిముద్రికలంజిఱునవ్వుగప్పుచున్.

1 నొసలికంబురు. 2 యింతలో. 3 సారించెనా. 4 లన్; గాన్.
5 లెక్కదాఁగి. 6 ముద్దులపాప.

చ. లలన లతావితానముల లత్తుకరేనుల చాయ చల్లుచే
తుల [1]సెలగొమ్ములందికొనఁ దోరపునవ్వులు పిక్కటిల్ల నె
చ్చెలులు చెలంగి మావిపలు చెందొవలగుత్తు నసంపదంబడం
వలిరులుగోయు రాచిలుక దాఁటులఁ బేఁటులు నాసచేయఁగన్.

సీ. సుడిగొన్న చిగురాకుజొంపంబు గంపాగు
తలమీఁద మల్లికాదామ ముడఁచి
నిడుదతామరతూఁడు నెట్టెంబు సుట్టి పైఁ
బటికకంపుఁగడియంపుభాగ మరిమి
తోన యాఁక్రేసఁ జెందొవతేను హత్తించి
మెడచక్కఁ గస్తూరి [2]మదిచి పూసి
పాయ గొమ్ముల నల్లఁబట్టు దగిల్చి యను
క్కొనయాకుప్తైఁ బండికోర పెట్టి
తే. ధవళకేతకిధూళిగాత్రమునఁ [3]జరిపి
మోకమామిడి కొనకొంత మ్రుక్కి నిలిచి
యొడలిలోఁ జక్కసగము నా కొసఁగు మనుచు
నద్రికన్యక తలవాంచె వాఁడుఁడు నవ్వ. 56

వ. తదనంతరంబ. 57

చ. నడపు తెఱుంగు మాటజతసంబునవాంగవిలాసముల్ ముసుం
గిడిన బెడంగు ముద్దుమొగ మింపుక వంచిన సిగ్గుఁ బార్వతిం
దడఁబఱుపంగ నొప్పెసఁగె పర్వకవైరికి నాసపాటుగా
నడరుచుఁ జిత్రరేఖ యనునచ్చర నెచ్చెలులిచ్చ మెచ్చఁగన్.

క. అద్దేవుండును బైపడ
గద్దింపుగ శైలకన్య కను గీఁటంగా

1 సెలగొమ్ము. 2 మెది. 3 జఱచి.

బెద్దవడి నటించుచు న
మ్మద్దియ చిఱునగవుతోడ మ్రొక్కుచు నిలిచెన్. 59

చ. నిలిచినచిత్రరేఖఁ గని నీలగళుండు మొగంబు వాంచినం
గలకల నవ్వె నంబిక వికాసముతోఁ జెలికత్తె లింక సి
గ్గులుపగ మానుమంచుఁబయికొంగెడలింపనపాంగరోచులం
గలఁచెఁబు రారి శైలసుతకన్నులవెన్నెలగాయుమించులన్.

వ. ఇవ్విధంబున. 61

క. సర్వర్తుక మగువనమున
సర్వజ్ఞుఁడు కేళి సలిపె సలిలక్రీడా
గర్వము మనమునఁ బొడమ న
పూర్వగతిం దఱిసె నేఱు వొలఁతులుఁ దానున్. 62

వ. అప్పుడు. 63

చ. తరుణులనీరమద్దియలతాఁకునఁ జిందఱవంద లైనక్రొ
న్నురుగులతోడ శైవలము నూలుకొనంగ నితంబపంక్తిపై
బొరలుఁ దరంగరాజి విరిపూవులనీడినకుంతలంబులం
బరగుపదంబులం దెఱఁగి పైపడ నేర్చువిటాళికై వడిన్. 64

చ. తలిరులఁబోఁకెనో దొనలఁదాఁకెనొ తొండపుఁబిండుఁబ్రాఁ
కెనో, పులినము లెక్కెనో కనకపుంగలశంబులు ద్రొక్కెనో
మెఱుం, గులగమిఁ జిక్కెనో యనఁదగుం దలఁపంగఁ దరం
గమాలికల్, మెలఁతలయంగసంగతులమీఁదికి మీఁదికి నా
స చేయుచున్. 65

సీ. అరుణారవిందంబు లని మ్రొక్కెనో కాని
చిగురుటాకుల నింత సేర రావు

పులినంబు లని చాల బుజ్జగించెనో కాని
మఱుచక్రముల నింత మరిగి రావు
చక్రవాకము లని సవరించెనో కాని
కరికుంభముల నింత గదియ రావు
గండుమీ లని చాల గారవించెనో కాని
పూవుఁదూఁపుల నింత వొంది రావు

తే. తరఁగ లాత్మీయఘనములదాయ లైన
చరణములు నితంబములును జన్నుఁగవలుఁ
గన్నుఁగవలుఁ దోతేర శృంగారజలధి
తరఁగ లింతులు పైకొన్నఁ బలఁకినట్లు. 66

చ. అలఁతితరంగలుం వళులు నంబురుహంబు మొగంబు షట్పదం
బులు నలకంబులుం సుడియుఁ బొక్కిలి నెక్కుడు పెక్కునే
యఁగా, నెలఁతుకసంగడిం [1]గమలి నింగిని జుట్టెడుమిన్ను నీ
రిపైఁ, గొలిచి భవాని చేర్చెఁ జనుగుబ్బలజోడుగ జోడు
జక్కవల్. 67

చ. కరఁగినపూఁతచేఁ గనకకందుకకాంతి వెలుంగుచన్నులం
బిగిగొను వొడ్డముత్తియపుఁబేరులు వాయఁగ మన్మథాంక
ముల్, దరుణుల నంబికావిభుఁడు దార్కొనుచోఁగనుచా
టు మాటుగాఁ, దరఁగలు చల్లుశీకరవితానము మానము
గావ కుండునే. 68

చ. తరళతరంగమాలికలతాఁకున కొగ్గికొనంగఁ గామినీ
కరములు దాఁకి శీకరనికాయము దత్కుచకుంభరాజిపైఁ

1 కమలినిం గని చుట్టెడు నీరుమిన్నుపైఁ.

బరగిసఁ దోఁచె భావభవుఁ బట్టముగట్టునెడం బ్రవాళభా
సురముఖపూర్ణకుంభశుభసూచకనిర్మలమౌక్తికాక్షతల్.

క. కరసరసిరుహంబున నొక
సరసిరుహంబమర వదనసరసీరుహముల్
బరిమళవశమున మోపుచు
ధరణీధరతనయ దొంతితామరఁ జూపెన్. 70

ఉ. చెందొవరేకు ఫాలమునఁ జేర్చి ప్రఫుల్లపయోరుహంబుచే
నందముగా బిసావళి భుజాంతరముం గదియించి యుత్పలా
మందమరీచిమేచకచమత్కృతిచారుగళోపచార యై, సుం
దరి యొప్పె నచ్చిహరుచూపులకుల్ హరుఁ డయ్యె నయ్యెడన్.

వ. మఱియును గొందఱు దెఱవలు పలుదెఱంగులం గఱకం
ఠునకై నడి విడంబించునెడ మృడాని ముఖవికాసంబు విలాసం
బునకు విలాసం బొసంగ నెసంగినయాసపాటుచే నాసన్నస
మాసీన యగు బాణాసురకన్య యగునుషాకాంత యిట్లని
వితర్కించు. 72

సీ. సల్లాపనవసుధాసారంబు చెవిఁ గ్రోల్వఁ
జెలికత్తెఁ బుచ్చి మెచ్చించువాఁడు
నానందమకరంద [1]మందంద పైఁ జిందఁ
గడకంటిచూపులఁ గప్పువాఁడు
ఘర్మాంబుబిందుమౌక్తిక[2]విభూషణము లు
ప్పతిలంగఁ జేసేతఁ బట్టువాఁడు

1 మదని పైఁ జిమ్మంగ. 2 భూషణము లుప్పతిల్లంగఁ జేసేతఁజల్లువాఁరు.

మఱపుమున్నీటిలో [1]మానంబు లూటాడ
బిగియారుకౌఁగిట బెరయువారుఁ
తే. బాలయలుకఁ బాసి తెలచినఁ బొందువారుఁ
జతురతరవిహారంబులు సలుపువారుఁ
బ్రథమజన్మంబునం దెంతభాగ్యవతులొ
మగలు మన్నింపఁ బెంపారుమానవతులు. 73

వ. అని విచారించి చెలికత్తెలతోఁ దనతలంపు పెద్దల నాడుచుం
డును. 74

చ. విని చలిగొండకూతు గడు వేడుకచూపుల గారవించి య
ద్దనుజతనూజతో నభిమతం బొడగూడెడు నింత సంతసం
బని గలదే మనోభవునిపట్టము గట్టికొనంగఁ జాలుజా
ణని మగనిం గవుంగిట ననారతముం గొనియాడెదో చెలీ.

ఉ. నావుడు నాసరోజముఖి సమ్మికతోడ భవాని కిట్లనుం
దేవి మదీయవాంఛితము తెల్లముగా నొడఁగూడుసంటి నా
కావిధ మెన్నఁ డబ్బునొ దయామతి నానతి యిమ్ము సంగనా
రా! వలరాచ వేగిరము రామకునంచుఁ జెలంగి నవ్వుచున్. 77

వ. అద్దేవి యిట్లనియె.

గీ. కడఁగి వైశాఖశుక్లపక్షంబునందు
ద్వాదశి దినాంత వేళ సౌధంబుమీఁద
మదనకేళికిఁ గలలోనఁ గదియు నిన్ను
నెవ్వఁ డాతండ మగఁడు నీ కిందువదన. 78

క. అన విని మనమునఁ బెనఁగొను
మనోరథము చేరినట్ల మానిని దొలఁగం

---

1 మానసంబులు దేల.

జని సంతసిల్లె దేవియుఁ
పినాకియును జెలులు నిష్టభృత్యులుఁ గొలువన్. 79
క. వనకేళిని జలకేళిని
వినోదములఁ దేలి తనిసి వీణావేణు
ధ్వనులును గాయకపాఠక
నినాదములు వినుచుఁ దూర్యనిస్వనములతోన్. 80
వ. పురంబునకు మరల నానతి యిచ్చె నిత్తెఱంగున. 81
క. దినసావసానమున భవ
భవానులుం జెలులుఁ దురగభద్రేభరథా
దివివిధయానము లమరం
దివిఁ గొండలు నడుగ నడుగుదెంచిరి పురికిన్. 82
వ. వచ్చిన కతిపయదినాంతరంబున. 83

ఉషాకన్య స్వప్నముం గని పరితపించుట.

శా. ఆదైతేయతనూజ నింగి న[1]డునాహర్మ్యంబుపై నొక్కనాఁ
డేటిక్కం జెలిపిండు మెండుకొనఁగా నేకాంతనిద్రారతిన్
మోదింపంగలలోఁగుమారుఁడొకఁడేమో చేసినం దాల్మి పెం
పేదన్ దిగ్గన మేలుకాంచి నయనోదీర్ణాశ్రుసిక్తాస్య యై. 84
క. ఎలుఁగెత్తి యేడ్చుఁ దనపుం
దొలుసమ[2]ఱత నిక్కమైన [3]దురపిల్లుఁ గటా
తల మిటు దూపితి మగునే
చెలులు నగం దనగుణంబుచే నని వగచున్. 85
వ. అట్టియెడం జిత్రరేఖ యను చెలికత్తె పొడచూపి యుషా

1 డఁగా. 2 రతి. 3 దురుపిల్లు.

కన్యకచేతం దద్భుతికారణం బెఱింగి యుల్లస బుజ్జగించి
యక్కాంతతో నిట్లనియె. 86

చ. నలినదళాక్షి నీవు బలినందనుఁగూఁతుగఁ బుట్టితివి నె
క్కులమున నొక్కఁడుండు దనకౌఁగిటఁ జేర్చునె? యుత్సుకన్ను నీ
రొలుకఁగఁ బట్టితివే? యిఁక [1]కోడక నొంపఁగ వానికేదలల్
గలవు విచారహీనవయి కంపము నొందెదవే తలోదరీ. 87

వ. అట్లుం గాక. 88

చ. గెలిచినవాఁడు నేఁడు రణకేళిఁ బురందరుఁ బెద్దచేఁ గ్రమున్
వెలిచినవాఁడు దేవతల పెట్టికిఁ బట్టినవాఁడు ఘూర్జటిన్
విలిచినవాఁడు భక్తిమయచిత్తమునన్ ఘన నేకపీఠుఁడౌ
నిలిచినవాఁడు శౌర్యమున నీజనకుండు భయంబు దేనికిన్.

క. ఏయెడ భయ మెఱుఁగరు దై
తేయాధిపరక్షితులు సతీ జగతిజనుల్
మీయింట నీకు నమ్మతి
చేయుదురే యొరులు నిప్పుఁ జెదలంటు నటే. 90

వ. అనుటయు నమ్ముగ్ధకాంత యిట్లనియె. 91

సీ. మాతండ్రికొలువులో మానినీతిలకంబ
రమ్మనునాపేరు నమ్ము పోను
నాతోడినీడ నై నను బిన్న పెద్దగా
ననరించుమీనాఁడు జాలువారెఁ
[2]ప్రతిదేవతలు నన్ను బయల నెత్తినదెప్వ
యెఱిచేలిమానినీ మనుట దప్పి

---

1 కోడకు నెప్పఁగ దేల యొవ్వఁడం, గలవు; ...నొంపఁగ నేరికే
తలల్, గలవె. 2 పతిదేవతలు; పరిజనంబులు.

నల్లపా ల్లెఱుఁగనినాకులం బనుమంచి
మఱుఁగుజీరకుఁ జాల మైల సోఁకె
తే. నింక మెచ్చనివారు మో మెత్తి చూడఁ
గూడు చవిగాఁగఁ గుడుచుట గూడు నమ్మ
నమ్మ కిటమీఁద నేను బ్రాణానఁ గలిమి
చెలిమి మఱపక తలఁపుమీ చిగురుఁబోఁడి. 92
క. అని వెక్కి వెక్కి యేడ్వఁగ
వనజాననఁ జేరి సఖులు వల దుడుగవ కా
నిను నెవ్వతెఁగాఁ దలఁచితి
వనదయునుంబోలె నేల యలమట గుడువన్. 93
ఉ. ఇంతకు మున్ను యిచ్చెలువ లెవ్వరుఁజూడరు నిన్ను నేఁడ కా
వింతగ వచ్చితే కతలు వేయును నేటికి నన్యసక్త మై
చింతయు భాషణంబులును చేఁతలు నీత్రివిధంబు నీడు గా
కింత దలంక నేల కల నెవ్వఁడు దగ్గఱ నేని సెగ్గమే. 94
క. మనమున నొరుఁ దలఁపవు మా
నిని నియతమ బ్రహ్మచారిణివి నీచరితం
బునఁ గీడు గలుగఁ జేసెదు
కనుఁగొన నెవ్వరికి వశము కాలము గడవన్. 95
క. అని చెలులు పలుక నేమియు
నన నేరక యూర కున్నయసురేశ్వరనం
దనఁ గనుఁగొని కుంభాండుని
తనూజ యగుచిత్రరేఖ తా నిట్లనియెన్. 96
చ. ఎఱిఁగితి నీతెఱంగువిను మిందుముఖి యొకనాఁడు ముగ్ధలం
దఱమును గూడియాడఁగ సుధాకరశేఖరు కాంత నీమదిఁ

నెఱసినకోర్కి దీర్ప నొకనేర్పరి నీకల వచ్చు సంతసం
దఱియిదివోదినంబుసుధాభవనంబునుఁబ్రొద్దుఁజూడఁగన్.

క. మఱచితిగాక లతాంగీ
కఱకంఠునితోడ నాఁడు కాత్యాయని నీ
[1]నెఱ నెఱిఁగి నాఁడు సెప్పిన
తెఱఁగిది సమకూడె నింక దిగు లేమిటికిన్. 98

వ. అనుటయు నబ్బోటి చిత్తంబున వాటంబయిన పరిభవాభి
మానంబు విరిసినఁ గన్నీరు దుడిచికొని కోసలు సొగుకో
ర్కులు గులుకుతలంపులఁ దమకంపు మొలకలు పొడమం
గడమ వదసలజ్జ కడకన్నులం బెరయ నుండె నప్పుడు 99

మ. పరపయ్యెం బరిభోగవాంఛ పదవం బాలయ్యె నిద్రాగతుల్
పొరపయ్యెంబలుదాల్మి వింతపగపుంబ్రోవయ్యె నాలాపముల్
నెరపయ్యె న్మదనానలంబు వరుస న్నీరయ్యె నాలేపముల్
[2]సొరపయ్యె న్ననువల్లి బాలసుతనుత్వ సోలెంతలం దూలుటన్.

క. లోఁగిటికి రానిరూపముఁ
గౌఁగిటికిన్ రానిపొందుఁ గోరింపంగా
మూఁగినకుసుమశరంబుల
చేఁ గలఁకఁ గందె నతివచిత్తం బంతన్. 101

వ. ఇట్లు హృదయంబునం గదరినమదనానలంబుచే సుడిలఁగొని
యాసుదతి చిత్రరేఖ కిట్లనియె. 102

చ. ఉడిగి మడింగి మైమఱచి యున్నతఱిం గలలోనఁ జేరి నె
క్కొడిమగవాఁడొకో! యనుచుఁ గందఁగ మేల్కొనుచో న
నతండ యిప్పుడు మగఁ డంచుఁ గోరుటకుం బొందుగఁ జె

1 నెఱె యొ. 2 సొరుపయ్యెన్.

ప్పితి ముల్లు పుచ్చి కొ,ఱ్ఱిడఁచినచంద మయ్యెఁ గమలానన
యీవిరహానలంబునన్. 103

క. నీముడిచినముడి విడువఁగ
నేమెవ్వట నేర మింక నీసౌభాగ్య
శ్రీమహితుని బతిఁ గూర్పం
గామిని నీకంటెఁ జెలులు గలరే చెపుమా. 104

చ. అనుటయుఁ జిత్రరేఖ దనుజాధిపనందనతోడ నిట్లనుం
నినుఁ గలలోనఁ బైపడిననేర్పరిముచ్చు నెఱుంగుదేని న
య్యనుసరిరూపుఁగైపడియునన్వయముంజరితంబుఁజెప్పుమా
విని ప్రియుఁడింకఁ దెచ్చెదక మనము వేడుకఁదీర్చెదఁగామునోర్చె
దన్. 105

వ. అనుటయు నక్కన్యకారత్నం బిట్లనియె. 106

క. కలలోనఁ గన్నరూపముఁ
గలలోనన కౌఁగిలింపఁ గంటిఁ బిదప నో
లలనా నీపలుకుల నో
లల నాడితిఁ గాని పతిఁ దలంప నెఱుంగన్. 107

క. ఏసంపతులకుఁ బోడ మెనో
యేదేశమునందుఁ గీర్తి కెక్కినవాఁడో
యేదెసవాఁడో గొఱుంగను
మేదిని నిత్తెఱఁగు కూరిమియుఁ గలదె చెలీ. 108

వ. అనుటయుఁ జిత్రరేఖ విచారించి. 109

గీ. [1]ఆలజాలంబు సిరిలో నాడుజాడ
గాలిపడఁగ యోగసమునఁ గ్రాలుత్రోవ

1 అలలజాలంబు సిరిపై?

నిదురలోపలఁ గలఁ దోఁచునీడ[1]విధము
గాన వచ్చునె యప్పుడ కన్నుఁ గాక. 110

వ. అనుటయు. 111

చ. వెలిచినకన్నునీరుజడి వెచ్చనిచన్నులమీఁదివేఁడియుం
దొలకరిఘర్మతోయములతోఁగలసెన్మెయి మ్రానుపాటుతో
నెలుఁగున రాలుపాటొదవె నెమ్మి విసర్జితతోఁన లోపలం
గలగొనెనారటంపుఁబులకంబులతోఁ బొడ లెంచెఁగంపమున్.

వ. ఇవ్విధంబున మన్వంబు గందినపుప్పుసుం బోని సవ్వనిత నివ్వటిల్లినయాయుల్లాకంబు మల్లడిఁ గొలుప నిలుపోప కున్న విన్న నగు నచ్చెలులు మెచ్చు నచ్చిత్రరేఖ చిత్రలేఖనన్నైపుణ్యంబు మెఱయ నిదియ తఱి యని విచారించి యచ్చపు నెయ్యంబున నచ్చపలలోచన కిట్లనియె. 113

మ. వనితా యెల్లజగంబులుంబటమునన్ వ్రాయంగ నేర్తున్ సుప
ర్వనరాహిప్రముఖస్వరూపములుచిత్రప్రాప్తిన్ జూపెదం
గని నిన్నుం గలలోనఁ బైపడినయాకళ్యాణగాత్రుం గనన్
మనవాఁ డంచు నెఱింగి పట్టి మగనిన్ మన్నించినన్ మెచ్చవే.

క. ఏడుదినంబులలో నీ
రేడుజగంబులును వ్రాసి యిత్తుఁ బటముగ నీ
వేడుకకుఁ దగినవానిం
జూడు మతనిఁ దెత్తు నన్నుఁ జూడు లతాంగీ. 115

వ. అని బుజ్జగించి యజ్జోటి నొడంబఱిచి నిజమందిరంబునకుం జనియె ననంతరంబ విరహానలంబు ముప్పిరిగొన్న నప్పువ్వుఁబోఁడి తనలోన. 116

---

1 పిదప.

సీ. చెలులు బొమ్మలపెండ్లి చేయుచో లజ్జింతు
మగనికై యే నేల మరులుకొంటిఁ
గలలోన నొకనిఁ జక్కనివానిఁ బొడగని
వెలిఁ జూడ కే నేల వెఱ్ఱి నైతిఁ
దగువరుం డని తార తడవి కూర్పకమున్న
బంధుల కే నేల పలుచ నైతి
గతి మాలి బిగియారఁ గౌఁగిలి లేనియా
ఱడికూర్మి కే నేల ఱట్టు వడితిఁ
తే. గదిసి పాసినచవి చూడఁ గలిగెఁ గాని
పాసి కదిసినచవి చూడ బాగు గాదు
తలఁపునను జక్క నుండెడితలఁపు లేదు
లజ్జఁ బోఁద్రోచు లజ్జను లజ్జ లేదు. 117

వ. కలఁ గన్న తెఱంగు విచారించి. 118

చ. అకటకటా కటాక్షముల కందియు నందకపోయెఁ గాక నం
దనుఁడయి వాఁడు నేఁడు దనచక్కఁదనంబు మనంబులోననిం
కొకపరి చూపనే నచట సుప్పరవీధి రథంబుఁ దోలుచున్
మకరపతాకుఁడుగ్రకుసుమప్రదరంబులపాలు చేయఁడే. 119

వ. అనుచు నచ్చపలలోచన వెచ్చ నూర్పుటయును. 120

చ. కడలఁ దొలంగెఁ దుమ్మెదలు కట్టెదురం బొడసూపనోడి పు
ప్పొడిఁ బొగలుప్పతిల్లె మొగముం గమలంబును మోచియున్న య
య్యెడఁ బటులోర్చునో చిగురులోర్వఁ బ్రకంపెన దేల వెన్నెలన్
వడవడమంచుసోఁకుతము వామవిలోచన వేఁడియూర్పులన్.

వ. మఱియును నక్కొలంతి మేనిసంతాపం బంత కంతకు మిగుల
నప్పుడను. 122

ఉ. తూలివిలోకనానలమునోఁడు రతీశుఁ డెఱుంగఁ గాన య
బ్బాలమనంబులో విరహపావకదాహము నోర్చి యున్న న
క్కోల వసంతు దేహము దహించినయంతటితో మనోజుఁ డ
గ్గాలియుఁ జిక్కెఁ గాన నడఁగాలఁడు మాఁ గుటుమంటనంటలన్.

వ. అత్తఱిం దత్తాపంబు సయిరింపక యుత్తలోదరి యుల్లంబు
దల్లంబు గాఁ బొంగి నంగీద్భవుం దలంచి తనలోన 124

చ. కనలయపత్త్రికా మకరకేతన మాతన వార్త లన్నియుం
బొనఁగలిఖించి సుందుఁదల పూన్పులుఁ దప్పక యున్న నేఁడు నా
కొనసి తెఱంగెఱింగి కుచకుంభములం బలఁదాల్చి నన్ను సం
తసమున వ్రాసియిచ్చినఁగదా చెలి పత్త్రలకేను మ్రొక్కుడున్.

వ. అను నంత బరభాగ వాంఛానిరత యయ్యు నయ్యనసూయను.

క. సీహారము పీర నతి
వ్యాహారము విన్న నలుగువాఁడు దనుప్రగా
నేహార వఱుతఁ బెట్టిన
నాహారము దొనగుఁ దొనగు నాహారంబున్. 127

వ. ఆసమయంబునం బతిం దడవం దలంచి పడఁ డడ మనసో
న్మాదంబు వొడమిన నప్పడంతుక యిట్లనియె. 128

ఉ. నా దెసఁగాముననమ్ములను నాఁటుట దైశిమ సిగ్గుఁ జిత్తమున్
వాదులు పెట్టుకొన్న[1]యవి వాఁడిన నివ్వరికెనముందు రా
రో దయితుం గనుంగొన సరోరుహలోచన లాంతయుంధసుల్
జాదులయిట్లు చొచ్చి సెకఁ జల్లడిపన్నుల బట్టిరిండునే.

వ. అను నెడఁ బిరిగొన్న యాఁపటంబు పొరలంబొరిఁ గారింపఁ దొ
డంగిన. 130

1 నవి వాఁడిన నివ్వరికెను ?

తే. ఎసఁగుసంతాపభరమున నిట్టునట్టుఁ
బొరలు శయ్యాతలంబునఁ బువ్వుఁబోఁడి
తివ్రపువిరహానలంబున దివ్వె లెత్తఁ
జిత్తజాతుండు వత్తిఁ దాల్చినవిధమున. 131

వ. తదనంతరంబ యంతరంగంబు సంతాపంబుచేతఁ జేతనారహితం బగుచు వచ్చిన. 132

ఉ. డెందముమీఁదఁ జందొవను దెప్పర మేమియు లేదు చన్నులం
బొందదు ఘర్మవారి చెవిఁ జేర్చిన లేఁజిగురించుకంతయుం
గందదు నాసికాగ్రమునఁ గన్నుల బాష్పము లూరవింక నీ
సుందరిఁ గావ నేరఁడు ప్రసూనశరుండని యార్తమూర్తులై.

వ. చెలికత్తె లున్నంత. 134

శా. ముల్లోకంబులమూర్తులంబటమునన్ ముద్రించి నేర్పెల్ల రా
జిల్లన్ మెల్లన చిత్రరేఖ చనుదెంచె న్నిండుప్రాణంబు సం
ధిల్లన్ బాణతనూజకుం జెలులకున్ దిక్కెవ్వరున్ లేరు నా
తల్లి వచ్చితె యంచు నెచ్చెలులు మోదంబంద డెందంబునన్.

వ. ఇట్లు వచ్చి యక్కాంత యంతకు మున్న యంతంత వింతగా సంతరించిన శశికాంతజలశీకరశిశిరతరశయనాంతరంబున నప్పటికప్పటికి వెలయ పుప్పొడితిప్పలును గప్పురంపుఁగుప్పలు నుప్పతిల్లినశీతకరమణిశిలాతలంబుల నెడనెడ జాలకంబుల జడిగొన్నఁ బొడకట్టువెన్నెలచేత నట్టువడిమణికుట్టిమంబులు దుడిచి తుడిచి కడ గానక చిడిముడి పడి యొండొండ బొండుమల్లెలు నిండ నత్తెఱవుల నొఱపుగాఁ బఱపుకొందఱు దెఱవలముద్దరాలితనంబునకు మెఱుఁగిడిన తెఱంగున మెఱయుచు తురవనితాకీలితవితతధాతుపటయవనికావితానం

బులం గుఱుచకుఱుచకుడవేదనం బఱునం బగుమాపనంబు
నం గనుగండనిబిసంబుల సుప్పతిగల్లొ శారికాశుకపికంబులు
చదివినప్పుడు చెప్పరమ్ము సేయకుండం జలిచప్పరం బిడి మల
యానిలంబుమలయు పలుచనితావులను నలగొనచేయుపులు
చెరివి మివులం బొసువుస నురిలినకుసుమసలయు కేసరనిసరం
బుల సంపంద యుపవిందకస్తురికాసితంబులు గంబుపుప్పపుంజ
చేసినం జెలువొందు నిందినసంబులు జందొవలగంధవల
సంపడించు నింబిండితంబులను వింధులుగా సమంచితాసుంచి
తాలకంబు లగుసలికంబులు సంచి పంచబాణాపరంబు లని
ప్రమాణంబు విచారించు విరహాతిశారవిహారణనిపుణ
పుంస్త్రీగణంబులఁ గన్న కన్న చోటఁ జిన్న మరినకన్నియలు
విన్న నై యున్న యన్నాతికన్నియ దండించి గుడించి గన్నియనఁ
జేఁ దడపికొన నలసి రజతనీటికానాటులంబు [illegible] సిగిడి
కులికి కులికి చుట్టుం దొలంగ [illegible] బిసచిందనంబు [illegible]
డించుచందనలిఖిత చంద్రమండల [illegible] సముచిత
పరివార [illegible] మానకారికానికరంబుల మణి [illegible] గడ
ళీదళవీజనంబులఁ గస్తూరికాకర్దమంబులఁ గనకకరండభరిత
మకరందంబులమణికలశపూర్ణమలయజ [illegible] లవిన్య
వివిధకుసుమస్తబకవిశాలశాలాంగణంబుల విగతపీడావినో
దాదివిహారదేశంబులవిచ్ఛిన్నవిభ్రమోపహారవిచారవిచ్ఛే
దకాదిమందిరంబుల మూలభూతశుకశారికానికాయంబుల
గల కన్యాంతఃపురంబు గలయం గనుంగొని. 13

క. ఏ నొకటి సేయఁ దలఁచినఁ
దా నొకటి దలంచు విధి లతాతన్వికి నా

పూనినపని తుదిముట్టం
గానిక యీనైతి [1]నైతిఁ గపటంపుఁజెలిన్. 137

వ. అనుచు వచ్చి యచ్చిత్రరేఖ యమ్మచ్చెకంటి పచ్చవిలుతు
రచ్చపట్టయినపాన్పునం బవడించి యున్న నచ్చోటికిం బో
యి తప్పక కనుంగొని. 138

ఉ. నవ్వక నవ్వునెమ్మొగమునన్నిగుడారెడువింతకాంతియుఁ
మవ్వపుఁగ్రొమ్మెఱుంగులకుమాఱటలైనకటాక్షరోచులుం
జివ్వలు చేసి చేసి యిటు చిక్కెనె పెన్నెలవెల్లి వేఁడికిం
బువ్వులవాఁడికిం జిగురుఁబోఁడికి నేమనవచ్చునీయెడన్.

వ. అని పలుకుచు నప్పొలంతి కలికి కన్నులకొలుకులం గీలుకొ
న్నకజ్జలజలకణంబులు దనపై దుకూలాంచలంబున మెత్తమె
త్తన యొత్తియత్తరళలోచనకుచంబులపై ముత్తెపుసరంబు
లు నులి చక్కందీర్చి యాచంద్రముఖియళికదేశంబునం
గలయఁ బడిన యలకంబులు నూలుకొలిపి తెప్పిఱినచందం
బెఱింగి చిత్రపటంబు దెచ్చితి నిదె చూడుమని యిట్లనియె.

సీ. సుదతి నీమదిలోనిసార దోఁకి మదనుండు
తన కొండుచో టింకఁ దడవుఁ గాక
కాంత నీపలుకులు గరజాణచిలుకల
వెదకి నాలుక ముల్లు విఱుచుఁ గాక
పడఁతి నీచూపు లుప్పసఁబట్టి లాడించి
చెలులవక్త్రములఁ బూజించుఁ గాక
మెలుత నీయడుగులు మెలఁగ నేర్పుట చూచి
యంచెలతో మాట లార్తుఁ గాక

1 ఁబటముఁ గపటపుఁజెల్మిన్.

గీ. నాకతంబున వచ్చినసఖ్యఁ బాటు
మాటు పడఁ జేసి నీమూర్తి మగనిఁ దెత్తు
నిత్తు నీచిత్రపటమునం దెవ్వఁ డైన
మెత్తు గాక నీచెలికత్తె మేటినేర్పు. 141

మ. అనుచుం జిత్రపటంబు దెచ్చి హృదయాహ్లాదంబు గాఁ జూపినం
గనియెక్కాంత జగత్త్రయంబు సుమనోగంధర్వయక్షోరగా
దనుజాదిత్యుల సిద్ధసాధ్యవసురుద్రబ్రాహ్మముఖ్యా మరుదా
శనసంకీర్ణరసాతలత్రితుల నాశాశాకాన్యస్థు దాఁటు నసు.

వ. ఇత్తెఱంగున త్రిదివపాతాళంబులయందు సుమహానుభావులుం
గలరని ముసుముట్టం దడవి నిజమనోరథసిద్ధి వడయనేరక
భూమండలం బవలోకించి భరతఖండంబున. 143

సీ. పాంచాల పాండ్య బర్బర కిరాతాభీర
కురు విదేహ విదర్భ కుకుర గౌళ
గాంధార మగధ కొంకణ కళింద పుళింద
సింధు సౌవీ రాంధ్ర చేర చోళ
సాముద్ర సాల్వ కోసల కళింగ కుళింగ
వత్స సౌరాష్ట్రాంగ వంగ మత్స్య
శూరసేన సుదేష్ణ సుహ్మ కాశీ కరూశ
లాట కర్ణాట మాళవ వరాట

తే. కుంత లావంతి [1]ఘూర్జర కుహ్మక త్రి
గర్త బహుధాన యవన కొంకణ దశార్ణ
పుండ్ర బాహ్లీక ద్రవిడ కాంభోజ హూణ
కేకయ వసాతి కాశ్మీర కేరళములు. 144

1 కానూపఘూర్జరత్రి.

క. మొదలగు ననేకములు జన
పదములు గనుఁగొనెఁ దదీయపతులను మఱియుం
బ్రాదయం బేమూర్తులఁ జే
రద నమణి మనంబులో నిరమణుఁడు లేమిన్. 145

క. తదనంతరంబ చూపుల
కొసపె మహారాష్ట్రపశ్చిమోత్తరభూమిం
యదుకులనాయకునగరము
సుదతికి నచ్చిత్రరేఖ చూపెడుచోటన్. 146

వ. అందుఁ గొందఱ యాదవులం గడచి చని. 147

గీ. కనిగొ నక్కాంత యంతటఁ గమలనాభు
సీరిఁ బ్రద్యుమ్ను సాత్యకిఁ జేరి వారి
సనస ననిరుద్ధుఁ జూడ మై జాడుకొన్న
పులకములతోడ జల్లనఁ బొడమెఁ జెమట. 148

గీ. మనసు ప్రుచ్చిటి చొచ్చినమత్తికాఁడు
వీఁడు గొమ్మని వే సాఁచె వేలఁది యపుడు
కాముఁ డటమీఁద ననిరుద్ధుగాత్రమునకుఁ
జిగురుఁబల్లెంబుఁ జెర్చుట చెప్పినట్లు. 149

వ. ఇట్లు చిత్రరేఖావర్ణితం బయినచిత్రపటంబునం దనమనో
రమణుం గనుంగొని యుషారమణి రమణీయం బైనతదా
కారంబునం దవిలి తదన్వయనామధేయంబు లెఱింగింపు
మనుటయు నచ్చిత్రరేఖ యిట్లనియె. 150

మ. వనితా వాసవపైరిమర్దనుఁ డనం వర్ణింప నొప్పుం జనా
ర్దనుఁ డద్దేవునిమున్ను వింటిమిక దాతత్పుత్త్రుఁ బ్రద్యుమ్నుఁగం

తునికం బెంగొనియాడఁగాఁ బొసఁగుతత్సౌందర్యసీమంబు నీకోపవాఁ
డనిరుద్ధుం డిటు చిక్కె నే సమతసీ యన్యోన్యయోగ్యాకృతుల్.

క. ఇక్కన్యకు మగఁడే యితఁ
డక్కట యీమగని కేటి యీ లిపి యనుచుం
జిక్కొట్టు వలదు చెలులకుఁ
బెక్కేటికి నూరు మెచ్చఁ బెండిలి గలిగెన్. 152

క. వెఱవకు కలలోఁ జేసిన
కొఱగామికి వగచుచోట గుణరత్నము చే
కుఱె నీకు నలిగి తన్నినఁ
బఱపుపయిం బడినయట్లు పద్మదళాక్షీ. 153

వ. అనుటయు నవ్వనజానన యిట్లనియె. 154

శా. ఈరూపే కలలోపలం గలసె న, న్నీరూపునం జేసి నా
కీరూ, పింతటిమేటిరూపసికిఁ దా నిల్లాలుగా నోచుట
గ్గారా మేలితఱింగికిం గలుగు, నింకం జాలు సంపూర్ణకం
జేరంగా నిమహానిధానమునకుం జే సాచితిం దాన్యతిన్.

వ. అట్లుం గాక. 156

ఉ. ముద్దియ ముద్దరాల్వెనుక మునంబట నొంటి నెకిమిచు లేదనం
బెద్దలకెల్లఁ బోటి వయి పెట్టినపేఁటున గుండె స్వతి నా
బుద్ధులు దప్పె నేమిటికిఁ బోయిన నిల్లను గట్టి పెట్ట నీ
యుద్ధములో నినీడ కెటు లాస పడం బొసఁగుం జలోదరీ.

ఉ. ధీరుల నింద్రముఖ్యు లగుదిక్పతులం గుతి[1]లాలఁ బెట్టిన
వీరుఁడు బాణుఁ డేమిటికి నియ్యవు[2]టిచ్చునఁ దెప్పుమ త్త్వలక్

1 లంగలంచు. 2 టంచుట.

దూరపువారిఁ దన్విఁ గన సువ్వాలఁ గండ్లను నోరఁబోసికో
న్నారసము గాఁ దలంపు లలనా కెలనాడెడుప్రాణ మేటికిన్.

గీ. దనుజకులవైరి శౌరి నందనులు నట్ల
రక్కసులు మనవారు వారలకు మనకుఁ
బొసఁగునె నడుమఁ బెట్టినపూరి గాలు
నేల చిత్రరేఖా తుది నింతసుఖగు. 159

వ. అట్లు గాక నామీఁది నెయ్యంబున నీవు విచారించిన తెఱంగు.

మ. వనితా నీపతితోడఁ గూడ వలతేన్ వారేల వీరేల నీ, కని
సన్న్యాయునివృష్టుఁడున్న యెడ కెత్తైనన్ వెలాత్రైనిఁ బో, యిన
నాత్రండనుకులాభిమానఘనుఁడై యేయూరికేత్రోవయం, చను
మానించినఁద్రోవనన్ గొలవిఁ జేయం జూచెదే క్రమ్మఱన్.

వ. మఱియును నొక్కతెఱంగు విను మక్కుమారు నిక్కడకుం
గొని వచ్చి తన్నుం గలుపుసామర్థ్యంబు గలదేని. 162

క. కలసెదఁ బతి నతఁ డిచ్చుట
మెలఁగుట మాతండ్రి విన్న మే లగునే ప్రే
వులలోన సురియఁ ద్రిప్పిన
కలపనఁ [1]బింకైనఁ జెలిమికత్తెలు సగరే. 163

ఉ. నావుడుఁ జిత్రరేఖ వదనంబున బింకముమీఱఁ బల్కు నా
లావున నిప్పు డెత్తు సబలా విభు నిం పెసలారఁ గూడి సం
భావన చేయవే చెలులు ప్రాణమునం బరికించునట్లు ర
తావిధ మాచరింపు మనసౌధములందు నిగూఢభంగులన్.

వ. అనుచుం బద్మనుజేంద్రకన్యకం బసనచనచాతుర్యంబునం
గావ్యంబునగు నొడంబఱచి చిత్రరేఖ యుమపీనగరంబున

---

1 బింకైనఁ.

కుం బోయినయనంతరంబ యాంబింబాధరపరితాపంబు
గొంత డిందుపడినయనంతరంబు. 165

క. [1]వెల్లి యగునగలత్రొక్కన
నిల్లిగ్గులు గానవచ్చువహ్యదయములోనఁ
మ్మల్లామడి యగుమదనుఁడు
మెల్లన కూర్చుండెఁ బెల్లి మినుమిను కనఁగన్. 166

ఆ. అట్లు చిత్రరేఖ యసమసనగసంబు
చేర సరిగి యక్కుమారవరుని
బట్టి తెచ్చుతెఱఁగు భావించి మాయాబ
లంబు దప్ప నొండులాగు లేమి. 167

వ. చింతించి. 168

చ. ఒకకమలాకరంబునకు నొయ్యనఁ జేరిన నందు నారదుం
డకలుషయోగనిశ్చలత నయ్యతుఁ జిత్తమునం దలంచు బా
లిక రచితప్రణామముకుళీకృతపాణిపయోరుహాళి మా
లిక సుటిలాలకాలిక ఫలీభవదాకృతి యయ్యె నయ్యెడన్.

వ. ఇట్లు మ్రొక్కుచు వినమ్రవదన యయి యున్న యమ్మునిన
లోచనతో నారదుండు. 170

క. సురమణి నీవు వచ్చిన
కారణ మెఱిఁగింపు మనుచుఁ గడువేడుక నిం
డారినమదితో నిట్లను
నారమణీతిలక మమ్మహామునితోడన్. 171

మ. బలిదైత్యేంద్రతనూజుఁడొప్పుజగతిం బాణుండు తత్పుత్రి గ్ర
కులదీపం బనఁగాఁ సుమారమణి మాకుం బ్రాణమై యుండు నా

1 లొల్లి.

లలనారత్నముఁ బార్వతీవరవచోలబ్ధాత్మకుండై యొకం
డలయించం గలలోనమానసగృహైకాకారుఁడై వేడుకన్.

క. పూఁ జెప్పఁడో యెఱుంగదు
పోఁడిమి చెడ లజ్జ గోలు పుచ్చు ననుచుఁ బూఁ
బోఁడి నగచునెడఁ జెప్పితి
వేఁడి[1]కొనక మగఁడు నీకు వీఁడని పిదపన్. 173

క. పరునిపొడ [2]పొట్టెఱుంగక
విరహానలశిఖలచేత వేఁగెడు చెలికి
స్వైరవారఁ జిత్రపటమున
సుర నర పన్నగుల వ్రాసి చూపితి నంతన్. 174

వ. అందులోన. 175

క. అనిరుద్ధునిఁ జేపట్టను
ముసు గలలోఁ గన్నరూపమునకుం జోడై
నగునికిఁ దెలిసి యాతనిపయి
మనోజరాగంబు మిగుల మరగించుటయున్. 176

మ. పరితాపంబునఁ బొందు నప్పొలఁతికిం బంతంబు నే నిచ్చితిం
బరిణతి తెచ్చెద నీ మనోరమణుఁ జింతాభార మింతేల యం
చుర హాస్యంబుగ నిక్కమౌర పరుఁ గొంచుం బోవనాత్రోవఁగా
నను తక్కప్పగు శౌరికిం బిదపఁ గానం జేయుమీ సంయమీ.

వ. అత్తెఱంగెల యను తలంపు గలదేని ననధరింపుము. 178

ఉ. బాలుఁడితండుమారొకనినబాణుఁడు గెల్చుమురారియైననా
భీలభుజుండు దర్పసుజ భీమబలుం బరిమార్చు నంతలో, నా

1 కొనిన. 2 పట్టె.

లలితాంగినిర్భయవిహారములం జరియించువానిహృ,న్మోఘ
లముగాక యున్నె మనుజాంతకుఁదనూజయుఁ గెల్వఁగన్.

వ. కావున నవశ్యంబు యుద్ధంబు సిద్ధంబు. 180

ఉ. నావుడు వామలోచనకు నారదుఁ డిట్లనుఁ గయ్యమన్న సం
భావనగల్గు చందమునఁ బోలుదుఁ [1]బయ్యెగ దూఁదిన న్ప్రమో
దాసహాస్యమైనయీపని సమయంబునఁ జేసినఁజాలుఁ దెప్పదం
బో వసుదేవసూను ననుబోఁటికిఁ గన్నులపండువు వాప్పదే.

వ. అనిన విని చిత్రరేఖ పెండియు నక్క-లేఖింగునిష్కపటంబుచద
నాకర్ణింపు మని యిట్లనియె. 182

క. తనమనుమనిఁ గొనిపోయిన
మనమునఁ గోపించె నేని మధుసూదనుఁ డే
మని శాప మిచ్చునో నా
కనుతలఁకున నీకుఁ జెప్ప కట పోవెఱతున్. 183

గీ. కెలనివారికి నెంతటికేని పుట్టి
నేని తొలఁగింపు హరి దన కెగ్గు చేయు
వెడఁగుఁ జెలువంద యుదిర కన్నడఁచువాఁడు
దనకుఁ బగరంబు చఱచు నంతటఖరంబు. 184

క. మునినాథ నీవు మునుపు
ట్టినె చెప్పినఁ జాలు మఱి కడంగెదు నాపైఁ
గినియు విని యతఁడు దర్పిత
దనుజకృతం బని రణంబు దడవుం బిదపన్. 185

వ. అనుటయును నారదుండు గలహసంపాదనవిశారదుండు గావున

1 బయ్యెక దూల నై.

సమ్ముదితతో ని ట్లను నిది నీకుం బని గాదు నాచేసిన సంవిధానంబున నీవు నిశ్చింతంబుగా ననిరుద్ధుం గొనిపొమ్ము.

మ. అనినం బొంగి లతాంగి యాదవనగర్యంతఃప్రవేశంబు చే
సి నభోమండలహారిసౌధమయతం జెన్నారుప్రద్యుమ్నిహ
ర్మ్యనితాంతాంతికభూమి చేరి కనకప్రాసాదమధ్యంబునం
దనిరుద్ధు న్విభవప్రసిద్ధుఁ గనియెన్ హేలామహాలంకృతున్.

సీ. లలితనూతనలతాలంకారముల మెచ్చి
మొగమిచ్చు లేమావి మొక వోలెఁ
బరివారతారకాపటలంబుతో నవ్వ
చ్చారకొన్న పిన్నచందురుఁడు వోలెఁ
గమలినీకలికావికాసంబు లెఱిఁగి పై
[1]వ్రాలెడు తేఁటిరాచూలి వోలెఁ
సరళసౌదామనీస్ఫురణముల మేను
గరుపారుమిండమేఘంబు వోలెఁ

తే. నంతకంతకుఁ జిట్టంటు లంటి యంటి
చెలువలకు యౌవనము విందు చేయ నున్న
మానగుణబద్ధు మన్మథమంత్రసిద్ధు
రుచిరరసవిద్ధు నాయనిరుద్ధుఁ జూచి. 188

క. మును విద్యాధరసంతతి
యనఁగా వివిధంబు లగునుపాయంబుల మీా
ఱినతనమాయాబలమున
ననిరుద్ధుం బొందవె విస్మయాపాదిని నై. 189

1 జూటాడు; జూటాడు.

చిత్రరేఖ యుషాంతఃపురంబున కనిరుద్ధుం దెచ్చుట.

చ. పొదివి నభోవిహారమునఁ బుష్పవనంబు బహుళసాంద్రమగునుగడఁ జన
మ్మదనసమానుఁ బట్టుకొని మానసవేగమునఁ దెచ్చి రీతిఁగా
గడ లెఱుఁగంగనీక చని కాంచనసౌధతలంబుఁ జిత్రరేఖ యూ
ముదితకుఁ గన్యకాపురము [1]లోన ముందుగ నుంచె నస్థ్యము [2]న [య్యెడన్.

క. ఇది నీకోరినఫల మని
సుదతికి ననిరుద్ధుఁ జెలువ చూపి యిటు లనుఁ గా
మది నొచ్చి నీవుఁ గూరిమి
యదికినసలరాచపట్టి మన్ననఁ గాంచున్. 191

చ. అనుటయుఁ బూర్ణచంద్రముఖి యాటఁ జూడఁగఁ జెన్నేత్రముం
గనుఁగొన నెమ్మనంబు తొలి కాంతితలంపుల నైక్య సంగతిం
దనియక మున్ను కన్గొనినదానికిఁ జాల నెంతయుం గర్వమున్
చినపరితాప మగ్గలము సేసెడు వెండియు నుండె నత్తఱిన్.

గీ. చిత్తమున బాణకన్యక చిత్రరేఖ
చేత లన్నియుఁ గను సత్యంతచిత్ర మనుచు
సంతసము నొంది యనిరుద్ధు సంతసమున
నందఁ బెట్టించె నేకాంతమందిరమున. 193

వ. అక్కుమారుండును. 194

క. ఏమగునొ పట్టకొనెనో
యేమిటికిం దెచ్చెనో యిదెక్కడిపాటో
యేమీ యెఱుఁగఁడు మది మఱి
తామసి యనువిద్య తొలుతఁ దనుఁ బొందుటయున్. 195

1 యొడ. 2 జూడఁగఁ.

వ. ఇట్లు మాయామోహితుం డైన ప్రద్యుమ్నతనయుండు పా
న్పుపైఁ బవ్వళించి యున్నతఱి నత్తెఱవ చిత్రరేఖ కిట్లనియె.

క. ఇరుసెవి యెఱుఁగక యుండం
దరుణి సుఖ మనుభవింపఁ దలఁచినఁ బదివే
పురకన్ను లెదుటఁ బడితిని
సరివారి కెల్లిదము చేయ జాణత నయితిన్. 197

క. జలతైలబిందు వయినా
మెలఁతుక తెల్లివిరి గ్గున మేలగునే ని
ర్మలచరితుఁ డయిన బాలుం
డలుగఁడె ప్రాణముల కంతయపరాధమునన్. 198

వ. అనినం జిత్రరేఖ యిట్లనియె. 199

క. ఏ మనఁగ లాఁతివారమె
నీమన సెట్లట్ల కాక నీరజవదనా
యేమిటికిఁ [1]దలఁకె దల్లిం
దామరయును బోలె నుండి తగవు విడుతురే. 200

వ. అను నవ సఖీజనంబులమనంబులను రహస్యంబు తెలిపుచ్చం
జగమి దోఁపం బలికి వారిం దమతమవినోదంబుల నెప్పటి
యట్ల నిలువం బంచినయనంతరంబ. 201

చ. వడఁతి కుమారచంద్రుకరపల్లవముం దనచన్నుదోయిపై
నిడి పులకించి కన్నుఁగవ యించుకయించుక మోడ్చి పెండియుం
జడిమ బుడిపాటుతో నతని చెక్కులు గ్రుక్కుచు మోవి వ్రేళులం
బుడుకుచు నుండెఁ దాల్మిగడివోయిననించుక లజ్జలావునన్.

వ. ఇట్లున్న యక్కన్నియకన్నుఁ గెంగి చిత్రరేఖ మధురవచనమ

1 తలఁకె దల్లి, తామర.

నుమనిం బొదివినమాయామోహంబు నెడలించి పరిబోధ
పరచిత్తుం జేసి యుత్తరుణితో రాత్రి కడచన్నకొలంది చెప్పి
ప్రొద్దువోయెం బోయి వచ్చెద నని వీడుకొని వెడలె నా
సమయంబున. 203

చ. [1]ఒదికిలి పాన్పుపైఁ బతికి నయ్యన కేలు వలంపు చేసి క
ట్టెదుర నగఁ గౌఁగిలించికొని గుత్తపుఁ జన్గవ మోము మోము
తోఁ, గదియ నమర్చి పేర్చి వయిఁగా లిడి నేరిమి లేని నేర్పులం
బొదలెడియాట్పులం గపురపాసిసభంగి లతాంగి యుండఁగన్.

వ. ప్రద్యుమ్నతనయుండును. 205

క. బిగువుఁజనుంగవ తాఁకును
జిగురుం గెమ్మోవి మోవి చేరుటయును సూ
డిగములచేతలగడయును
మగువ కవుంగిట నొకట్టు మఱగుటఁ దెలుపన్. 206

వ. కనువిచ్చి నప్పుడు. 207

ఆ. మెఱుఁగుఁదీవవోలె మొలఁకయొక కౌఁగిట
మేలుకట్టుక్రింద మేడమీఁద
రత్నదీపమధ్యరాజితం బగుతల్ప
తలమునందుఁ బొందు తన్నుఁ జూచి. 208

క. కలగన్న చందమో మది
కలఁగుటయో యైంద్రజాలికవినోదంబో
తెలియఁగ నేర నటంచును
పలఁచును నిజమైన నేన ధన్యుఁడ ననుచున్. 209

1 ఒదకిలి.

క. నాకనకప్రాసాదము
నాకోలుప్రవిలాసినులును నాచుట్టములుగా
లేకున్న నేమి కౌఁగిట
నీకామిని యున్నఁ జాలు నెల్లచవులకున్. 210

వ. అనుచు నయ్యనిరుద్ధుండు నిద్దుర లేమి నక్కామినిపొందు నిక్కంబుగాఁ దెలిసి. 211

సీ. తెమలించి కుచములొయ్యఁ దివియ [1]లే కటమున్న
కదిసిన కెమ్మోవి గమిచి కమిచి
[2]పెడపెడ సోఁకి పై పడక లే కటమున్న
యలవడ్డ కౌఁగిట నదిమి యదిమి
వలు పెడలింపఁ [3]జే వాటు లే కటమున్న
పైకొన్న జఘనంబుఁ బ్రాఁకి ప్రాఁకి
తమకించి కొసరుపంతంబు లే కటమున్న
[4]కదిసినచిత్తంబు గరఁచి కరఁచి
తే. తుది మొదలికంటెఁ దుదికంటె మొదలు చాలఁ
జవులగను రైనరతులకుఁ జవు లిచ్చి
పూవిలుతుచేతిజంత్రంపుబొమ్మఁ జేసె
మానినీతిలకంబుఁ గుమారవరుఁడు. 212

వ. ఇవ్విధంబున మదనకేళిఁ దేలి యక్కులపాలికాతిలకంబు చేతం గలలోపలం గన్నది మొదలుగాఁ గౌఁగిటిలోనున్నది తుదిగాఁ దనవృత్తాంతం బంతయు విని యనిరుద్ధుం డుషాసౌభాగ్యానిరుద్ధుండయి కొన్నిదినంబులొరు లెఱుంగకుండ వర్తించునెడ నొక్కనాఁడు. 213

1 క యటమున్న. 2 పడ సోఁకినంత పైఁ. 3 జై వాటు. 4 కరఁగిన.

క. ఆవసథశోధనమునకు
సావాసులు వచ్చి కనిరి సౌధమ్ముపై సం
భావితుఁడై దనుజసుతా
సేవితుఁడై యున్న మనుజసింహుఁ గుమారున్. 214

మ. కని యక్కోమలికిం గుమారునకు సంగం బంగజాయత్తము
గునికిన్ బాణునితోడఁ జెప్పఁ జని వారొండొరుల్ శంకఁ గొంతలే
క సదుం డొక్కఁడదె వేసి నీనగరిలోఁ గన్యాజనాంతఃపురం
బుననున్నాఁ డొక భర్తృసావిభుతనిర్వ్యాజంబు లున్నాఁడు వే.

ఉ. నావుడు దిగ్గజద్విపకులంబు బోఁగ లేఁగినభంగి మోహమునం
గావిరి పర్వ నంగమునఁ గంపము నివ్వటిలంగ బాణుఁ డ
త్యావిలచిత్తుఁడై మనుజుఁ డట్టి మదీయపురంబు చొచ్చున
చ్చోనయు కాక నానగరు చొచ్చె నిసీ మగమాట లేటికిన్.

క. [1]ఏ నటు నాకూఁతురి నటు
మానవుఁ డటు నగరు చొచ్చి మానులమునటే
హాని యొనరించెఁ గన్నులఁ
గానఁడు పలుకుత్త రోఁత గంటే నాకున్. 217

క. మనుజాంగనలం బట్టుట
దనుజులకుం జెల్లుఁ గాక దనుజాంగనలన్
మనుజులు పట్టుటకును వా
కొనిరే చెంపలు మునింగి కుండలు వేయన్. 218

అనిరుద్ధుం బట్ట బాణుఁడు తనకింకరులఁ బనుచుట.

క. అని తనకింకరసైన్యము
ననిరుద్ధునిమీఁదఁ బనిచె నదియును భయదా

1 ఏ నీ నటె నాకూఁతును.

వసగతిఁ బట్టుఁడు కట్టుఁడు
తుసుముఁ దను నెలుంగు లడరఁ దోతెంచె వడిన్. 219

క. అప్పలుకుల కలుకలు మది
నుప్పర మెగయంగ నేసఁగె నుల్లాసము మై
నొప్పారఁగ బరిగోలల
నొప్పించిన భద్రగజము నూల్కొన్న గతిన్. 220

వ. అక్కుమారకంఠీరవుండు. 221

క. ఆతరుణి వలదు వలదని
భీతిం బనుఁ బట్టఁ బట్టి భీకరతరని
ర్ఘాతరవసింహనాదుం
డై తత్స్కంధంబు డిగ్గి నవ్వుచు గఱచుచున్. 222

వ. ఇట్లు డిగ్గి తదంతఃపురద్వారంబున నిలిచి దారుణతరం బగు పరిఘంబు పుచ్చికొని. 223

మ. తనఘోరధ్వనికిం గలంగఁబడు తత్సైన్యంబు దైన్యంబునం
దునుకొందం బరిఘంబు పై విసరుచున్ దుర్వారుఁడై పైపయి
న్ముసుఁగం బోలునొ రాసి ముద్గరగదాముఖ్యాయుధశ్రేణి చేఁ
గినియం జేసిన వేసవిన్ రవి దివిన్ గ్రీడించుచందంబునన్.

క. మండి పడుతులఁ గొందఱఁ
జెండాడిన నున్నవారు చెడి పాఱిరి బా
ఱుండున్న యెడను నొడళుల
నిండను నెత్తురులు గ్రమ్మ నిట్టూర్పులతోన్. 225

వ. అప్పు డద్దనుజేంద్రుండు. 226

క. వెఱపకుఁడు పాఱకుఁడు చిం
తఱపంపఱ గాకుఁ డేల ధైర్యముఁ దూలన్
మఱచితిరె కులముఁ గీర్తియు
వెఱుకులగతి నింత నలఁదు భీరము విడఁగన్. 227

ఉ. పాఱెదరింత్రోన మీరు నలవాటుగఁ జేసినపింపఁ దప్పఁడో
మీఱి యనేకయుద్ధముల మీరు జయంబులు గెల్చినంతతోఁ
దీఱె నమం గనుంగొనుఁడు భీతిఁ దోడ్పడ వింతనా కనుం
బోలుఁడు పాఱుఁ డంచుఁ బరిపంథుల నోర్వఁడు చాలు
మీ పనుల్. 228

వ. అని వారి నడకించియు నవలించియుఁ బోదుప్పు చేసి పోరికిఁ
బురికొల్పి మఱియును మహాసేనలం బరిపేస్తుపేం బరివేస్తుప
గాఁ బలుదెఱంగుల మూఁకలు చేసి ప్రముఖగణంబులం
గలపి పంచిన. 229

శా. నేలం గొందఱు మింటఁ గొందఱు గజానీకంబుఁ గీలాలము
జ్వాలంబుం బుటపింప నంచితమదోత్సాహంబు చేమాంబుఁ
జాలం గ్రాల నిశాతహేతిలతికాసాందామసీనామఖీ
మాలంగారము భీమముం దెలుపఁ సుప్రద్వీత్రసుక్రీడతోన్.

వ. వచ్చి నిలు నిలు మని యదల్చి తాఁకిన. 231

క. ఒక్కనికిఁ బెక్కుమొనలనుఁ
దక్కక పోరగుట యురిపి దానవబలస్థు
క్రిక్కిఱిసినతిమిరమునకు
స్రుక్కక యాదవసమానసూర్యుఁడు నిలిచెన్. 232

వ. ఇట్లు నిలిచి తనచేతిపరిఘుంబు కంధరంబునం జేర్చి. 233

తే. పరిఘతోమరాదులఁ దన్నుఁ బరులు వైవ
వారివారికె పుపులన వారి వై చె
మఱియుఁ దనతోంటిపరిఘం బమర్చి చేత
నాసురారాతిసేనపై నడరె నపుడు. 234

వ. ఇట్లు. 235

క. ఇరువదినాలుగువేవురు
నరభటులం గింకరుల నవారణఁ బోరం
బరిమార్చి విక్రమక్రమ
ధురంధరుం డయినవిజయదోహలి మఱియున్. 236

క. పలకయుఁ గరవాలముఁ గొని
పొలికలనం గెలనఁ జదలఁ బొదల మెఱుంగుల్
నల నొప్పారఁ బ్రచారం
బులు ముప్పదిరెండు నిండుమొనలకుఁ జూపెన్. 237

వ. ఇట్లు వివిధవిక్రమవిహారంబులకు సారంబు లగుకరవాలధారాప్రహారంబులఁ బరబలంబులం బోరిగడిగి యదుకుమారకుంజరంబు పంజరంబు విడివడినసింగంబునంగంబులపణి ననుకరించుచుఁ గరటిఘటాఘాటవిఘటనంబునం జటులపలాహకపటలవిపాటనంబునఁ దురగపరంపరాపరాఙ్ముఖీకరణానైపుణంబునం దరళతరంగపాళీపలాయనప్రతిపాదనంబున నిబిడస్యందనసందోహవిదారణంబున విచిత్రయానపాత్రవిధ్వంసనంబున సముద్భటభటసముదాయఖండనంబునం బటువిటపివాటివిపాటనంబునఁ బ్రచండపవమానప్రతిమానుండగుటయుఁ దత్సైన్యంబు చాఁపకట్టువడిన నందుఁగొందఱువిఱిగి పాఱుచోసంపడి ప్రుంచియుసంగడివారిం బ్రుంచియు నెత్తురులు

గ్రక్కఁయు నిగుడ లేక చిక్కఁయుఁ దాఁకఁ బడియును దల్లడ
పడియును ప్రేళులు గలచియు పేసుగ వారికి వెలచియుఁ గ్రొ
దువ్వులు పైచియుఁ గ్రంతలు చూఁచియు బడిపాఱలం ద్రె
ళ్ళియుఁ బలుకను మని గిల్లియు నింద్యు దూఁటియు నెడదవ్వ
వాఁటియుఁ బీసుఁగులలోఁ దాఁగియుఁ బెనుటొన్న తేఁగియుఁ
బోరాక మరలియుఁ బోటు లేక పొంచియు నంతంత
విచ్చియు నతిసలమఱుఁగు చొచ్చియు విపుల ప్రైకోలు
కొనలేక సలిచి రెప్పలు గొండలు నేలఁగుడ చాలక
నింగికిం బ్రాఁకెను. 238

క. చెడి విఱిగిన సైన్యంబుఁ
బొడగని బాణుండు లోన భుగభుగ మండన్
విడువక సమిదాజ్యాహుతు
లడరింపఁగఁ బెరుగునగ్ని రాసంబు గతిన్. 239

వ. అప్పుడు. 240

శా. కుంభిస్యందన వాజి సైనిక పరిస్తోభంబు వారించుచుం
గుంభాండుండును సహస్రబాహునమితిం గోదండముల్ జ్యాయుధా,
సంభోదగ్రమఖడ్గచర్మనృణముక్తారత్నశస్త్రములు గాసనం
రంభుం డై దశనధ్వజోగ్రరథముం బ్రాంతంబునకున్ నిల్పెనన్.

ఉ. దానవనాథుఁ డారథ మునగ్రత నెక్కి సహస్రబాహులం
బూనిన శస్త్రజాలము సభోజలదంబున కింద్రచాపసం
ధానము చేయ భీరపుటదల్పులతోఁ గనవాంగుళిత్రగో
ధానికరంబుతో శరవితానముతో నెదిరించి నిల్చెనన్. 242

క. కనుఁగొని చిఱునవ్వొలయఁగ
ననిరుద్ధుఁడు పూర్ణశశినిభాననుఁ డై మా
ర్కొన నరుణలోచనుం డై
దనుజుఁడు నిలు నిలువు మనుచుఁ దాఁకెం బెలుచన్. 243

వ. అప్పుడు 244

క. ప్రాణము ఝల్లన నుష క
ల్యాణనిధిం బ్రియునిఁ జూడ నతఁడు గుఱియునా
బాణకరనికరఖరతర
బాణంబులకుం గటాక్షబాణంబులకున్. 245

తే. తండ్రిఁ గనుఁగొన వెఱచి సౌధంబులోన
మఱుఁగుపడు నింతి పతిఁ జూడ మఱియు వెడలుఁ
జిన్నఁ బోయినమోముతోఁ జిత్రరేఖ
తనకు వచ్చినచేటని తల్లడిల్లు. 246

వ. అట్టియెడ బాణాసురుండు. 247

క. దనుజసుతాసురతోత్థిత
మనోజచిహ్నాభిరామమండన మగునా
యనిరుద్ధు మేను గనుఁగొని
తనుత్రరహితంబు సుకరదారణ మనుచున్. 248

క. అడిదము గొని నాతోఁ దల
పడియెడు నీపడుచుఁ జంప భరమే యని పై
నడరించె వేయిచేతుల
జడిగొనఁ గైదువులు మఱియు శరనికరములున్. 249

వ. తదవసరంబున. 250

మ. పలకల్ బాణపరంపరల్ జడిగొనం బ్రద్యుమ్నసూనుండు
మొక్కలుఁడై యేసెఁగుఁ జంప నాడి గొనుసింగంబు న్వి
డంబించి మం, డలవిభ్రాంతి సహాప్రతిం జనఁజుపెన్ డా
సెం దదంగంబు న, మ్ములచే పక్షమయంబు చేసి చిరిలన్
మూసెన్ సురారాతియున్. 251

క. శరములు దాఁకిన నెత్తురు
వొరిగిన సంగరవిహారదోహలి యగు ని
ర్భరరోష మడరె బాణుని
యరదమునకుఁ జిత్రగతుల నతఁడు గనిసినన్. 252

వ. అక్కుమారసింహంబుమీఁద నసురేశ్వరుండు పరిఘపట్టిస
ముసలముద్గరప్రాస ప్రముఖంబు లగువివిధాయుధంబు లొ
క్కుమ్మడి నడరించిన నతండు చలింపక సందీప్తక్రోధుండై.

క. గగనమున కెగసి యరదము
నొగ దెగి పడ వ్రేసి ఖడ్గమునఁ దెసగతు లా
ప్పుగఁ దిరిగి తురగములఁ దస
మగతన మమరంగ యదుకుమారుఁడు వ్రేసెన్. 254

ఉ. వ్రేసిన నింద్రవైరి యదుసింహునిపై ముసలాసిముద్గర
ప్రాసగదాదిహేతినికరంబు ముసుంగుగఁ బైచె నప్పుడా
యాసురసైన్య మార్చె నతఁ డంతటఁ బోక విచిత్రఖడ్గవి
న్యాసముతో రథంబు కెలనన్ మెఱుఁగై మెఱచెంద నెక్కెనన్.

వ. అట్టియెడ నద్దనుజేంద్రుండు సముద్ధతక్రోధుండై శక్తి వైచిన.

శా. ఘంటాటంకృతితోఁ గృతాంతలగుడాకారంబుతో దిక్కు
లన్, మింట న్మంటలు గ్రమ్ముకొమ్మెఱుఁగుతో నక్కొన్న

యాశక్తిపై, కొంత సేను మలంచి పట్టికొని కోకొమ్మం
చు ప్రేసెఁ బెసఁ, వెంటఁ గీఱి ధరిత్రి దూఱి నతఁ డ
ప్పొరుండు మూర్ఛిల్లఁగన్. 257

తే. అంతలోనన తేఱినయసురనాథుఁ
జూచి కుంభాండుఁ డిట్లను శూరుఁ డైన
యతనితో నింక నీవు గట్టెదుర నిలిచి
పోడిమై నని చేసిన బ్రదుకు కలదె. 258

క. ఆయుధము దాఁకు టెఱుఁగఁడు
పాయము బలియించి తింతవడి మనల నితం
డాయతభుజుండు మ్రింగును
మాయాబలమునన కాని మడియఁడు నీచేన్. 259

వ. అనుటయు నతండు రోషదహనదందహ్యమానమానసుం
డై యొండుపాయంబు చేయ నేరక మాయ గైకొనం
దలంచి. 260

క. ఉరగము నెఱ గొను గరుడని
పెరపున [1]నరు నణఁతు నని దివికి నెసదాఁటెఁ
సరథంబుగ సధ్వజముగ
సరథ్యసాహస్రముగ ససారథికముగన్. 261

వ. ఇవ్విధంబున. 262

క. ధీరుఁడు బాణుఁ డదృశ్యా
కారుం డయి పోయి కలను గయికొని ఖడ్గ

---

1 నపు డతఁడు గగనవీథికి దాఁటెఁ.

స్ఫారప్రచారపరుఁ డగు
నారాయణపౌత్రు నేసె నాగాస్త్రములన్. 263

వ. అయ్యస్త్రంబులచేత. 264

క. సందానదందశూకా
స్పందితసర్వాంగుఁ డయిన ప్రద్యుమ్నసుతుం
జందనగంధులు చూచిరి
చందనశాఖిఫణిపరిహాంబుచందం బన ననిసన్. 265

వ. ఇట్లు పాములచేతం గట్టువడి నేల కొఱగినసుమారుం జేరి
యపదంబుమీఁదన సొక్కెంబు కొమ్మలు సొఱగి బాణుండును
గుంభాండున కట్లనియెను. 266

క. కులకన్యాదూషకులం
బల గోయక యున్న నేల తెగ నగు వీనిం
బొలికలనికి బలి యిమ్మని
పలికినఁ గుంభాండుఁ డసురపతిఁ గట్లనియెన్. 267

ఆ. కలనఁ బడినవారిఁ గయికొని [1]కొని పోవు
పుండ్లఁ నోమి మగుడఁ బుచ్చు టొప్పుఁ
బంత మడిగి మగుడ బవర మిచ్చుట యొప్పు
నింత నేని దాన యేలు టొప్పు. 268

వ. వినుము చెప్పెద. 269

క. భుజగర్వ మడఁగఁ జుట్టిన
భుజగాస్త్రము లిట్లు నట్టుఁ బొరలంబడిన

---

1 పోట్లపుం, ట్లి మిమగుడఁ బుచ్చుటొప్పఁ బంత, మడుగ మరల బవరమిచ్చుట యొప్పఁ గా, వించు.

గజిబిజి లేదు మొగంబున
మఱ బాపురె వీనిఁ బోల మగలుం గలరే. 270

గీ. వేయిచేతులవాఁడవు వివిధసమర
విజయశాలివి దైతేయవీరవరుఁడ
విట్టివీతోడఁ బోరాడ నెవ్వఁడోపు
విక్రమక్రీడ సరిలేనివీఁడ కాక. 271

చ. ఇతనికులంబుఁ బేరు విని యేలఁ దలంచిన నేలు మేలు నీ
కతిబలుఁ డైనబంటు హృదయంబున రోషము పట్టితేని స
ఖ్యతను విధింప నేల యితఁ డాఁకకుఁ బాత్రముసీపెఱుంగ వే
ప్రతిసఁగునాజ్ఞఁ గుంచగవుఁబంతము రాజులుదప్పరెన్నఁడున్.

మ. అనిసం బంధులు గీటకొంచు హృదయం బల్లాడ బాణాసురుం
డసఘూ సీపలు కేసు దాఁటుదునె పీఁడన్యాయకార్యంబు చే
సిన సైరింపక యుంటి వంశమునకుం జేటైనయీకాలచే
రునిఁ గన్యాగులటాసమేతముగఁ జేర్తుం గాక కారాస్థితిన్.

—బాణాసురుఁ డనిరుద్ధునిఁ జెఱసాలం బెట్టించుట.—

గీ. అనుచుఁ జెఱసాలవారికి నప్పగించి
యావనకుమారుఁ గూఁతును నసురవిభుఁడు
మనసులోపల సెగ్గించి మరలి పోయె
నాత్మమందిరమునకుఁ గుంభాండుఁ గూడి. 274

క. అంత నిట హరిసగరిలో
నంతఃపురకాంత లెల్ల ననిరుద్ధుని సా
ధాంతరమునందుఁ దడవుచుఁ
జింతించుచు నింక నేమి చేయుద మనుచున్. 275

సీ. చెందమ్మివిరులలోఁ జెందుతేనెలు వోలెఁ
గన్నుల బాష్పాంబుకణము లడర
నలుదచీఁకట్లలోఁ బ్రాలుచుక్కలు వోలె
వేణీభరమ్ములో విరులు ప్రేలఁ
దూలుతీఁగెలవెంటఁ దూఁగుతేఁటులు వోలె
నసదునెన్నడుముల నారు లోలయ
[1]రాపుజక్కవలఁ జేరినిచంద్రికలువోలెఁ
జన్నుల ముత్యాలసరులు పెనఁగ
తే. ముద్దుమోము లల్లాడించుచో మూఁపులందుఁ
గర్ణభూషణజాలంబు గళవళింప
మార్చిమార్చి చేతుల ప్రక్క మడఁచికొనుచు
నింక నెట్లమ్మ యందు నయ్యింతు లేడ్వ. 276

వ. అందుఁ గొందఱు. 277

సీ. చక్కనివారిలోఁ జక్కనివాఁడు దాఁ
[2]గడుఁ బిన్నగాని పేగంబు నీడు
బంటు నొచ్చినవారఁ బలుకండు నెఱవాది
సుఖభోగి చుట్టాలసురభి యంచ
బిడ్డ గ్రామునుండి గట్టిదనం బెఱుంగఁడు
గరగర నై యుండుఁ గలుము నేర్పు
నూఁపరలాఁడు గాఁ డుపకారి సత్యశీ
లము గాని తనవారిఁ గాంచినార

1 రేయిజక్కవలఁ జేరిన. 2 గడుఁ బిన్నగాని పెగంబు వీఁడె.

తే. నందు గడానిబంగారురత్నంపుబొమ్మ
ముంగిటినిధాన మమ్మలముద్దు దమ్ము
లన్న యీతనిఁ గనదేని కన్నతల్లి
కడుపు మసిగాదె దయ్యమ! కరుణ లేదె. 278

వ. అని మఱియుం గొందఱు. 279

సీ. అఖిలలోకాధీశుఁ డగుచక్రధరునింట
నొకకీడుమాట నేఁ డోదవె నమ్మ
బాల్యంబునంద శంబరుఁ జంపెఁ బ్రద్యుమ్నుఁ
డతనిలా వెల్లిద మయ్యె నమ్మ
[1]కీడు లే దన దేవకీదేవిబలఁగ మొ
ప్పినఁ బాలలోఁ బండ్లు పిసికి రమ్మ
యదువీరులు ప్రమత్తు లని మున్ను మెచ్చని
చుట్టాలు నగ సేగి చూపె నమ్మ
తే. చెడఁ దలంచిరి గా కేమి సిలుగు చింత
లేని యిన్నాటి కొరు లింత పూని రేని
గడచె నింక మారతిదేవికడుపు చల్ల
నగుట [2]విధి యిన్ని గలిగించె నక్కటకట. 280

క. మధుమథనక్రోధానల
మధికముగా మండ నూఁదునవ్వెంగలికిఁ
విధి యలుగక [3]మును మృత్యు
క్షుధార్తివివృతాస్యపదవికోఁ బలుగదే. 281

---

1 గడలేదనఁగ. 2 విధి గన్నికలు చేసె నక్కటకట. 3 మృత్యువునకు.

సీ. అనిరుద్ధసింహంబు నంటి చొప్పునఁ ద
ప్పిన కరి హాలితోడఁ బెనఁగ నున్న
యదుపుంగవుల కంటె యనఁగ కాని సమసరించి
వేదశాస్త్రవిభుఁ డైన దిగులు చోఁడ
మురవైరిసుతున మూఁడులోకంబులు
బ్రదుకంగ మనకేల పలుపరింప
నద్దేవుమనుమని నట్టిరా గొటు నూతు
నసుర [1]కేవడ మెప్పుఁ దలవరించు
తే. కాలని కోడక యొకనిం ప్రేలఁ జూప
నెంతవాఁ డస్కుమారుఁ డోరంతప్రొద్దు
గలసి పోసి పోఁ జాలనికతన మనసు
నేలతలఁ గాఁగ్గ నిలుపుము నిజము గాక. 282

ఆ. అనుచు నుండ లేక యాగ్రస్వరంబున
నేడ్చి రంతిపురమునిందు లెల్లఁ
బురజనంబు లెల్లఁ గుబ్రీసినాడ రమా
యంగనాజనంబు లొనిరి తలఁప. 283

వ. అట్టిగుడ నీరభటులు గప్పియుండునం బనుచెంచి గుమ్కఁ
దెక్కడ యనువారును నేమి యనువారును నెవ్వ
రెవ్వ రనువారును నిలు నిలు మనువారును బోకు పోక
నువారును నగుచుఁ గళవళించి యక్కుమారుం డనిరు
ద్ధుం డూరక యదృశ్యుం డయ్యె నని మొఱంగి విస్మయం
బున. 284

1 కోఱడ మె.

గీ. హలధరుండును హరియు సాత్యకియు మఱియుఁ
చేవ గలవారలందఱు బెరసి సభకు
నరిగిరి పురంబులో వీధు లంతవట్టు
నెఱుఁగ సన్నాహభేరి వ్రేయించి పిదప. 285

క. ఇత్తెఱఁగున సభలోపల
చిత్తఱమునఁ గూడఁబడినచర్వితసామం
త్రోత్తములలోన విపదుఁడు
మత్తక్రియాశీల మనసు మండ నిటు లనున్. 286

చ. ఒకఁ డనిరుద్ధుఁ బోపుటకు నుల్లములో వగ లేదు నాదునై
నికులఁ దలంప కిందు రజనీసమయంబునఁ జొచ్చి యెవ్వఁడో
మసటముపన్ని నాశిరముమానికముం గొనిపోయె నంచు ని
ష్ఫకలఁ బోరల్చినట్లుమదిపొక్కెడు నెక్కుడుభంగపాటునన్.

క. నన్నుండఁ గంటిపాపం
గొన్నట్లు మొఱంగి బాలుఁ గొనిపోవుట కై
యన్నిటు బంధుయుతముగ
మన్నిగొనక యున్న నేటిమాటలు మనకున్. 288

క. నాస్పదు సాత్యకి యిట్లను
దేవా కుఱంగటనె పదకి తెలియఁగ వచ్చుం
జూపి చోరులఁ జాడల
చే సీటికి వప్పు వారు చిక్కుదు రింతన్. 289

ఆ. అనుడు దనుజవైరి యాహాళకుఁ బంచిన
సతఁడు చరులఁ బంచె నాక్షణంబ
గజతురంగరథనికాయము లెక్కవే
యరుగు దెంచి నాప లరసి యరసి. 290

గీ. కలయఁ బిరిగిరి రైవతకం బనంగ
మఱి లతావేష్ట మన వేణుమంత మనఁగ
ఋక్షవంత మనంగ మహీంధరముల
సంతఁ బోక యుద్యానంబులందుఁ బొల్చి. 291

వ. అరయుచుండి రాసమయంబున సేనాపతి యగునాదృష్టి
వెఱచి వెఱచి నారాయణున కిట్లనియె. 292

క. ఏ నొకటి విన్నవించెద
దానవకులమథన పెద్దవడవున నూడిం
బూని వినిపింపఁ గలపని
యౌనో కాదో విచార మని తెలియఁ దగున్. 293

క. [1]వెస చెడి మైందద్వివిదులు
నసిలోమపులోములును హయగ్రీవుండున్
[2]వసి మాలి సాంభసాల్వులు
నిసుంభనరకులును జెడిరి నీఖడ్గమునన్. 294

గీ. మఱిగనుఁ గొండలు నీచేత మడిసి రంగు
మిడి యడఁగఁ బొల్చి తనసూను నడవ నేసు
పారిజాతంబుఁ దెచ్చుచో బ్రదికి పోను
నిర్జరాధీశుఁ డొకయండు నిన్నుఁ గాంచి. 295

శా. నాకుం జూడ మనంబునం గుటిలుఁడై నాకేశుఁ డిబ్భంగి వా
నేకొంపోయినవాఁడు వాఁడు దగువాఁడే గౌతమస్త్రీరహః
స్వీకారాదులు తచ్చరిత్రములు నాచేఁ గ్రొత్తగా నేల క
ర్ణాకర్ణిం గథలందు మునున్ వినమె నానాప్రకారంబులన్.

1 కస. 2 వసి మాలి.

వ. అనుటయు దనుజవైరి విచారించి నిట్టూర్పు నిగిడించి. 297

క. నాతండ్రి సురపతిపై
నేతప్పును లేదు మన మనేకవిధములన్
దైతేయవధము చేయుట
యాతనికార్యంబ మనల నతఁడు విడుచునే. 298

వ. అట్లుం గాక. 299

గీ. ఉత్తముండు హితము చేసి యూరకుండు
మధ్యముండు హితముచేసి మారు వెదకు
నధముఁ డూరక చేయుహిత మైన నణఁచి పుచ్చు
హితమునకు నెగ్గు చేయువాఁ డెవ్వఁ డగును. 300

క. చేసినమే లెఱుఁగుదు రొరు
గాసింపరు కుచ్చితంపుఁగఱప లెఱుఁగ ర
త్యాసక్తసౌహృదులు [1]స
న్న్యాసీనులు సురలు వార లపకారకులే. 301

క. ఇప్పుడు నీపలికినపలు
కొప్పదు ప్రద్యుమ్నతనయు నొక్కటె వలపుం
ద్రిప్పులఁ బడి కొని పోయెను
దప్పం బుంశ్చలికి నేటితగవుం గిగవున్. 302

వ. అని చింతించుచున్న మురాంతకునకు నక్రూరుం డిట్లనియె.

క. మనపని దనపని దనపని
మనపని గా నడతు మతఁడు మనము నొకఁడు మో
చినమో పిండలు మోచిన
యనువున నీతోడుపడుట యతనికిఁ గీడే. 304

1 స, త్యాసితు లగు.

ఉ. ఎట్టికుబుద్ధి నైనఁ దనయిష్టసహాయుని గిట్టుఁ జేయునే
పట్టెడుచోటు గాల్చుకొను బాలిశుఁ డెందుఁ గలండె నన్నియం
డట్టి యతండె నిన్ను దనుజాంతకుఁ డుగ్ర విరోధ మొదవ
బుట్టిన నిద్ధయుం బ్రతిన భూతలరక్షణ మాచరింపఁగను.

క. వేనతలఁ గాన మానుష
భావంబున నవతరించి పని పూనిసయూం
దేహాదిచేష్టడవు నీ
వేవిధమున హరి సీను నిటు చేయుదువే. 306

వ. అనుటయు నచ్యుతుండిట్లనియె. 307

శా. గంధర్వామరయక్షరాక్షసుల కీశాన్యంబు సిద్ధించునే
[1]బంధ కావ్యాహృతుఁ డైన నావెనుకదలఁగాగ బ్రహ్మర్షి ముఖ్యాదులు
పుష్కరంధావాని విహారులుల్ గులట లిచంపుఁ గాసింపు
[2]బంధుభ్రాంతి ద్రపర్చినా మనుమనిం బ్రాగ్వైష్ణవంశము జే[?]

క. అనుటయు నచ్యుతుఁ డిలపు [దన.
మనంబునిలుకడను నటిమాఘగణముల్
వినుతించిరఁ గైవారము
లనర్గళంబుగఁ జెలంగె నాస్థానములన్. 309

వ. తదనంతరంబ మునుల్ను వారలుఁ జనిరి. 310

ఆ. కొండ గిరులుఁ దరులుఁ గొల్లంబుఁ బల్లంబు
సరసి మిట్టఁ బుట్ట నడవిఁ బడవి
యొంపి తోలలు సెలలు నోలంబుఁ గులంబుఁ
జూచి క్రంత గ్రుంతఁ జొచ్చి వచ్చి. 311

1 బంధవ్యాహృతుఁ. 2 బంధు.

వ. మధుసూదనసుసభామందిరద్వారంబున నిలిచి యిట్లనిరి. 312

క. తిరిగితిమి గాలి కైవడిం
బోవఁ గూడనిచోటు లెల్ల సూర్యమరీచుల్
పరగనిసెలవులు చూచుట
యరుదే యనిరుద్ధుఁ జూడ నలవడ దయ్యెన్. 313

తే. ఇంక నేనిక్కఁ దడవుదు మెఱుఁగఁ జెప్పుఁ
డనుచుఁ గన్నీరు దొరుఁగంగ నవుడు గఱచి
కొనుచు బొమగంటు పెట్టుచుఁ గొంద ఱచట
నొండుపాయంబు నేరక యున్నయంత. 314

మ. చెలఁగెం దూర్యరవంబు శంఖములు మ్రోసెన్ శౌరిచిత్తం
బునం, దళుకొత్తెంగఁ బ్రమోద మట్టియెడ నాదైత్యారి
యేకార్యమున్, నిలుప న్నేరనివాఁడ గాయె మనుమనిం దేఁ
బోఁగొండెన్ వార్ధిలోఁ, బల సున్నన్ మును గొంత జాడ
గొఱఁగింపం జాలునాఁ డెవ్వఁడో. 315

వ. అనుచుండె నాసమయంబున. 316

శా. సారావారసగాధిరాజతనయాపాంగేక్షణోదంచిత
శ్రీరాజత్పులకావళీవరతనుప్రీతిప్రకాశాంతరా
నానూనాస్యమృతవర్షిభాషణవిధాకళ్యాణరత్నాకరా
దూరీభూతతరాంతరాయనివహా దుష్టాత్మశిక్షాపరా. 317

క. దోషాకరజయభూషా
దూషితనిశ్శేషితారి దురితపరాళీ
భీషణఘోషాఢ్య యశః
పోషణనిత్యాభివృద్ధ పుణ్యసమృద్ధా. 318

మాలిని.—

నిగమనివహరంగా నిత్యమానాంతరంగా
విగతజననసంగా వీతభేదప్రసంగా
ఖగహిమకరనేత్రా గౌరనీలాభ్రగాత్రా
జగదధికృతపాత్రా సమ్మదోద్యచ్చరిత్రా. 319

గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్ర కొమ్మనామాత్యపుత్ర బుధారాధనవిరాజి తిక్కనసోమయాజి ప్రణీతంబైన శ్రీమహాభారత కథానంతరంబున శ్రీమత్సకలభాషాభూషణ సాహిత్యరసపోషణసంవిధానచక్రవర్తి సంపూర్ణకీర్తి నవీనగుణసనాథ నాచనసోమనాథ ప్రణీతంబైన యుత్తరహరివంశంబునందుఁ బంచమాశ్వాసము.

షష్ఠాశ్వాసము.

క. శ్రీకలితయోగిహృన్నా
ళీకాంతర్నిజనివాస లేఖాధిపసం
ధ్యాకాలమూలజనన
స్వాకారోంకారరూప హరిహరనాథా. 1

వ. దేవా వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె. 2

చ. తెలతెల వేగునంత నడు వెంచు నభోమణివోలె నారదుం
డలరు మొగంబుతో సభ రయంబునఁ జొచ్చినఁ గంసవైరియ
క్కొలువునమించియస్మ ననుగుంపఁగఁ బీఠముడిగ్గి యమ్మునిం
బలుకుల గోప్రదానమధుపర్కములంబరితృప్తుఁ జేసినన్. 3

చ. అతఁడు సితాంబరాభరణ మైనమహామణిపీఠ మెక్కి యు
చ్యుతు నిజసింహపీఠగతుఁ జూచి మురాంతక యెంతచిన్నవో
యితి మది నెంత వంత గల దీయదువీరులు నేల చాల ధీ
రతఁ బరలించి చిత్తముల రాఁ జెదరన్న మురారి యిట్లనున్.

క. మునినాథ చెప్పఁ జిట్టలు
మనయనిరుద్ధుండు నిన్న మఁగువలు గొలువం
దనయింట రాత్రి నెమ్మది
నునికి గలిగెఁ బిదప నున్నయునికన యడఁగెన్. 5

నారదుఁడు శ్రీకృష్ణున కనిరుద్ధునివృత్తాంతము చెప్పుట.

ఉ. నావుడు నారదుండు యదునాయకవీరులఁ జూచి యద్భుతా
కారపరణంబు చూచితిమి రాత్రి నిజం బనిరుద్ధబాణబా
లాపలిచేత నాదితిసుతాత్మజకై చెలి చిత్రరేఖ సం
ధానన నక్కుమారవరుఁ బట్టుటనయ్యుష వాని ముట్టుటన్.

క. బలివాసవులును బోలెం
దలపడి రనిరుద్ధబాణదైత్యులు వేచే
తులవాఁడు రెండుచేతుల
చెలువుని చేఁ జిక్కి మాయ చేకొని భీతిన్. 7

చ. తనచతురంగసేనలు శతంబులు వేలును గొట్టినుక్ ధరం
బెనఁగొనఁగూల్చి పీఁడుగడు బెట్టనుచుం బెనుఁబాముకట్టునన్
దనువు మునుంగఁ గట్టె వినుదానవసూదనయింతభంగమే
మనుజుఁడునొప్పఁడన్నఁ దరమాపరమాత్మజయాభిలాషికిన్.

చ. అని ముని చెప్పినన్విని మురాంతకుఁ డంతకుభంగి దైత్యుపైఁ
గినిసి ప్రయాణసన్నుపులు కింకరకోటికి నప్పగింపఁ బో

యిన నగి నారదుం డనుచు యిచ్ఛాగతిం బదునాల్గువేలయా
జనములనున్న వాఁడెపగఁజాలు నెమూనసవలోకయానముల్.

క. గరుడనిఁ దలఁపుము పగరం
బోరిగొని కీర్తియును విజయముం గొను మనుచున్
హరి సుబ్బఁ జేసె మునిభూ
సురపుణ్యాహములతోన సుదతులసేసల్. 10

సీ. తలఁచె నాగాంతకు వినతానందనుఁ డంత
నతఁడును దోఁచెఁ గెంపొంపు మీనుఁ
1గుంతంబు లన నొప్పుగోళ్లును భుజములు
రెండు రెంఠలు రెండు రెండ్లు మెఱయు
నన్ని వేదంబులు నాలుంగములతోడఁ
జదివి శ్రీవత్సాంకజలజనేత్ర
రుచి మీఱఁగా నూర్ధ్వపుండ్రములుఁ డై సమధిక
కరశాఖుఁ డై కెంపు గలుగుసాటి

తే. తలము లమరంగ గొనసిద్ధపుటలుంగు
దనర సింహాసనాసనుఁ డై తరణికోటి
దీప్తిసుముఖుఁ డై యొజాసుదీర్ఘబాహుఁ
డై తపోజనుకమారుఁ డై హర్షమునఁగ. 11

వ. తదనంతరంబ. 12

క. భూతములకాత్మ యాత్మను
భూతంబులు చూన యగువిభుం డితఁ డనఁగా
నీతం డష్టవిభూతి
ఖ్యాతి నడనెఁ బ్రీతుఁ డగు ప్రజాపతి చేతస్. 13

1 గుంతలంబులు నొప్పుగోళ్లను.

గీ. సాధ్యులకు దేవతలకుఁ బ్రజాపతులకు
శాశ్వతుఁ డితండ యని దివ్యసంయమీంద్ర
సూతమాగధవందిసంస్తుతులు చెలఁగ
శ్రీవిభుం డాసుపర్ణునిఁ జేర వచ్చె. 14

క. దేవుఁడు సాత్యకిఁ గనుఁగొని
నావచ్చినయంతదాఁక నగరమునకు నీ
కావలి సుమ్మని సుతబల
దేవసహాయుఁ డయి వైనతేయుని నెక్కెన్. 15

క. గెలువుము బాణుని వానిఁ
గలవారిని విజయలక్ష్మిఁ గయికొను టరుదే
కలనఁ బదాఱు మొగంబుల
మలఁకుడు నీవనుచుఁ జెలఁగె మాగధరవముల్. 16

గరుడని నెక్కి కృష్ణుండు బలభద్రప్రద్యుమ్నులతో దండయాత్ర వెడలుట.

గీ. ఆకసంబున వెంచేయుహరికి సిద్ధ
సాధ్య చారణ గంధర్వ సంయమీంద్ర
వివిధసంస్తుతుల్ పుష్పవర్షములు చేసె
జయజయారావములతోడ సకలదిశల. 17

శ్లోకసంస్కృతములు.—జయజయ మంగళసంగతరూపా
జయజయ పావకసంభృతరూపా,
జయజయ కల్పితసాగరరూపా
జయజయ ఖండితశంకరచాపా.
జయజయ మస్తకమస్తకలాపా
జయజయ కౌస్తుభచారుకలాపా,

జయజయ కాళియసారదర్పహరా
జయజయ కంసనృశంసహకోపా.
జయజయ ధౌతవిశంకటపాపా
జయజయ మోహనిశామణిదీపా,
జయజయ పావనసత్సరిదాపా
జయజయ విక్రమశోభితభూపా. 18

చ. జయజయ శంఖచక్రధర శార్ఙ్గగదాధర శ్రీధరాధరా
జయజయ భక్తిభావితనిశాచరఖేచరచిత్తగోచరా
జయజయ కల్మషాపనుద శాంతిహ్లాదాస్పద చిత్తసమ్మదా
జయజయ భూతభావన ప్రజాకలితావన లోకపావనా. 19

మ. జయ నారాయణ పుండరీకనయనా శార్ఙ్గీ జగన్నాయకా
జయ పీతాంబర భక్తవత్సల విరించస్తోత్రపాత్రక్రియా
జయ జంభారివిరోధివిక్రమకథాశ్లాఘాభిఘూర్ణక్రమా
జయ గోవింద ముకుంద మందరధరా శౌరీ మురారీ హరీ.

వ. అని యివ్విధంబున దవ్వుదవ్వుల నిర్జరులెల్లగుప్పు జయజయా
శీర్వచనంబులు పురందరసమరగర్వంబు నిర్వాపితంబు సేయ
నజేయవిక్రమధురంధరుం డయినవిశ్వంభరుండు. 21

క. హరితేజము హరికాంతియు
హరివిభవము హరిభయంకరాకృతి హరివే
గిరము హరివిక్రమంబును
హరి యనుపేరిటికి లక్ష్మి నాపాదింపన్. 22

చ. గరుడని కాంతికిన్ హరి పొగడ్త యొనర్చు నిజప్రభావరం
జన పరగించురూపము కృపానిధి గైకొని యొప్పె నప్పుడో
నరవరచంద్ర నాఁటిజతనంబు మనంబున నాఁటి నేఁటికిన్
బొరిఁ బొరిఁ దృప్తి లేదు ననుబోఁటికి వేఱతలంపులేటికిన్.

వ. ఇట్లు దివ్యరూపధరుం డై. 24

క. విలు నమ్ము సంకుఁ జక్రముఁ
బలకయుఁ గౌక్షేయకంబుఁ బాశము గదయుం
గల యెనిమిది చేతుల దాఁ
వల వలపలఁ దాల్చె శౌరి బాణునియనికై. 25

చ. పడగలు వేయి చేసి బలభద్రునికిన్ హరి పాఁపలాగుతో
వొడలును వేయిరూపముల నొప్పఁగ నప్పుడు వైనతేయుపై
విడిసిన వేయిశృంగముల వెండినగంబును నంజనాద్రియుం
దడఁబడఁ జేసి రిద్దఱు సుదంచితభానుయుగంబు చాడ్పునన్.

శా. ఉద్యద్విక్రమకేళికిం గలన సుద్యోగించువాఁడైన యా
ప్రద్యుమ్నుండును సత్కుమారతనుఁడై భాసిల్లె నమ్ముప్పరన్
మాద్యల్లీల ధరించి దాఁటెను గరుత్మంతుండు విద్యాధరీ
పద్యావిద్యుదనర్గళానిలదురాపస్వర్గమార్గంబునన్. 27

వ. ఇట్లు పన్నగారి నగారినగరిపొరుఁగు తెరువునం జనునప్పుడు
చప్పుడుచే ఱెక్కలమొక్కలంబుచే రేకులవీకులచే గగన
గంగాభంగంబుల భంగంబులను నెలవు లప్రసవంబుల జవం
బుల లసంబులఁ దెలుప నవ్వినతాతనయుండు తనతమ్ముఁ
డగుటం దెలుప నిలుపరాక పరాకయినయనూరుండు
రెండుకరంబుల సురంబులావునం బగ్గంబు లగ్గలంబులుగాఁ

గుదియింప నదియింపక ప్రొవ్వున నసుగొనక యేణా
కలు వైచిన పచ్చమాంసపులయొచ్చు మాంసపు సీసలఁ
గావలి నడచుమహాతరుండు ఘోరాంధకారంబు లాపరిం
బింగళుం డంగలార్చునదండుండు పండిత విసంజుష్కంబడమిం
దనరొదమిం దూసడిమిండపుమినిజంబుగా నది గొనవించి
గోచరు లగుపైచరుల నడిత్రోసం ద్రోసిన ననుప్పు పక్షింప
నిలింపదంపతులనగప్పులు చలింప నవ్వులెగులు రేసిగిలులు రేలు
లల్లోఁ జిక్కిన చుక్కలు రెక్కలు గడచు బోడప్పునసుండి
పడి పొడచడంగి నడినడి జడిపడం గడిచె యుఋషీసుల
నుపలించుసురతోసప్పులశాఖలు రేఖ లెఱకలసుం గెఱకసు(త్రోఱ
పిసప్పు దప్పుతత్రిపతిత్రణి పాచిత్రి చూచి లేనిప్పున త్రెవు
మఱపునఁ బఱకానేసక యనుసొసుప్పు యుప్పు భోగముల
విమానంబులు చిందఱపంచఱ లయు ఘంటలు సెంటలు
గొన రాలియుం బడగ లెడ గలుగఁ బడెలు నమినుసుం
దల్పంబులు శిల్పంబులు బాసినను సెలుప్పులు సెలుసలం
గడసినుం జెంచెలుచుంచులమించులు చుంచు లుదుప్పునుం
జెదర మఱసినుం గాళోపనిరిదారి యుచెసు బట్టఁ బట్టగిల
దిశలు దుర్గశంబులుగ నిర్జనలు జర్జలుగా మేఘంబులు
మోఘంబులుగాఁ గిన్నరులు గన్నరులుగా భూతంబులు
భీతంబులుగా రయంబుగండెప్పుసు జయంబుబండెసప్పుసు
నయి యరుగు నట్టియెడ దేవతీరములుండు సుప్పీసనలు
నిత్తో నిట్టనిరి. 28

సీ. బాలార్కబింబంబు పరగించి దేగుండు
మనమీఁదఁ జల్లినమాయ లేదు

కోఁతంబు మెఱుఁగులు గుప్పించి మెఱుఁగులు
మనమీఁదఁ [1]జిలికినమహిమ లేదు
హరజటామండలం బడరించి క్రొమ్మించు
మనమీఁదఁ జిమ్మినమమత లేదు
కమలభవాండంబు గదలించి సలిలంబు
మనమీఁద ముంచినమహిమ లేదు
ఆ. పసుపునిగ్గు వోలెఁ బ్రద్యుమ్నునకు నాకు
నీనుఁ జాయ మేన నివ్వటిల్లఁ
గనకభూధరంబుఁ గదిసినవారమో
కాక వేఱె లేఱుఁగొ కమలనాభ. 29

చ. అనుడుఁ బ్రలంబవైరికి మురాంతకుఁ డిట్లను నిగ్గిరిప్రజం
బసునగరంబు గాఁచికొని యాహ్వనీయము మండుచుండు న
య్యనలముచాయఁ జూపె మన మందఱము న్వరవర్ణినీఘన
స్తనవరవర్ణినీద్యుతికిఁ దానల నైతిమి ప్రీతి మీఱఁగన్. 30
క. నాప్రుడు నీలాంబరుఁ డ
ద్దేవునితో దీని కెయ్యది యుపాయంబో
నీ వెఱుఁగు దేని వేగమ
కావింపుము ప్రతివిధానకరణం బనినన్. 31
మ. వినతానందనుఁ బ్రీతిఁ జూచి పలికె న్విశ్వంభరుం డిప్డు డీ
యనలం బాప్ప మనంతరక్రియ నిరాయాసంబునం జేతనా
సని యన్నల్ గనుఁడంచు రెండెఱకలన్ భాగీరథీవారిఁ దా
కొని యయ్యాహవనీయమాఱఁగురిసెం గోలాహలోత్పాదియై.

1 బొలసిన.

క. నరనాథ యప్పుడు నీలాం
బరుఁడును బీతాంబరుండుఁ బ్రద్యుమ్నుఁడును ము
న్నుగ మూఁడుజగంబులుఁ జూ
లరె సాధింపఁ నని నాతలంపునఁ దోఁచెను. 33

వ. తదనంతరంబ. 34

మ. విహారం బొలుపుడుఁ బలినాథుండును మహాశౌర్యమహోత్సవం
హాస్తసమ్యక్పదాలఁ బ్రసాగిన నాగరప్రజనములలో నెత్తుర్మ్ఞ
పప్రజధాని హింతాపావను లైనసమ్యగ్గుణ సంపన్ను లైనపట్టు
లోఁ గుండ దృస్వహారిపాస్వరోచిత్తులై వనటోజాజ్వ
ల్యమానాంగు లై. 35

వ. తమలోన. 36

ఉ. ఎక్కడివారొకో గనుపుఁ డెక్కడనొగదఁ గలవారు నీసపో
యొక్కడనుండు లోకుల కనేకవిభూతివిశేషసంపన్నుల
మిక్కుటముగ్రపురిక్కడను మొక్క లొకరు దలంచినంతఁ బె
న్నెక్కనముండ నన్ యుగమ్మోక్షటముల్ చేయుదురు పౌరులు. 37

వ. పురారియనుచరాగ్నులు పరాక్రమించుచునున్నంతఁ. 38

క. వానప్రుఁ డుకేఁడు మనోజన్ముఁ
డానేటి విని బాణుచేత నాయిటమ్ము లేలఁగ
నేను విన నలఘుఁ గనుఁగొను
మా నా కేటేఁగిం తనుదు సమాలోకింపఁ. 39

గీ. మంటజోదులు కలసఁ గల్గుమనును
దహనస్ఫులితమహాబలతను లనఁగ
నుద్భటులు స్వధాకారాత్రయములు ఘోర
తోడఁ దలపడి యొగుడుఁ బోలఁగి చనిరి. 40

వ. మఱియును. 41

కృష్ణుఁడు గిరివ్రజపురరక్షకు లగునగ్నుల గెలుచుట.

క. పోరిరి మురారితోఁ రణ
పారంగతు లయి పతంగపటహాస్వర్ణాం
గారభ్రాములు స్వాహా
కారాశ్రయు లేపు రనలకాయు లజేయుల్. 42

క. అహూతము లయి జ్యోతిష్టో
మహావిర్భాగములు రెండు [1]మంటలు వపుష
స్మహిమ మయి నడవ నడుమను
సహాయుఁ డయి యంగిరుఁ డనుసంయమి నడచెన్. 43

చ. అరపిమ్ము న్సుపద్రుఁ డగునంగిరసుం గని నెమ్మొగంబునన్
దరహాసితంబు చెన్నెసఁగ దానవసూదనుఁ డల్లనిట్లనున్
మరలు మునీంద్ర నీకు వసమా యసమాయుధ శౌరి గెలిపిం
దర నె మదీయసాయకవితానము మానము గోలు పుచ్చదే.

మ. అనుచుం గోపము రూపముం బడసిన ట్లమ్మౌనిశూలంబు చే
కొనినారాయణుప్రాణముల్ రణములోఁ గోడాడఁజూడన్ జ
నార్దనుఁ డాశూలము నర్ధచంద్రవిశిఖవ్రాతాహతిం ద్రుంచి
యె, మ్మునివక్షంబు మహోద్ధ్మహాఃక్షురదసృఙ్మద్రాతిరౌద్రం
బుగాన్. 45

శా. స్ఫూర్జాకల్పనిశాతబాణనిహతిం దూలించి సోలించినం
బ్రాణత్రాణపరాయణుల్ హుతవహుల్ బ్రహ్మోత్మ జుల్ నల్వుర

[1] మంటల పురుషుల్.

బ్బాణుం డున్న డకుం గాళీబసనుఁడుఁ జూచి దెబ్బిరొక్కొక్కచిత
ష్టోణీభాగపరాగధూసరితపక్షాంగగోత్రంగానకుసు. 46

క. ¹అంగిరుఁడు వెల్లగిల్లిన
సంగరజము మురరిఁ బాంచజన్యముఁ బూరిం
చెం గంసారి ముందఱ
మ్రింగినకాళి సుమునుసీలమేఘము పోలెన్. 47

చ. భయరసమున్సులం బ్రథనభగ్నుల సంస్ఖలితస్వఫాసగ్నులన్
నయనవిలగ్నుల న్విపినవాయుతనిర్వ్రణసగ్నులన్ బల
జయహతిపిగ్నులం బ్రణితసారసలగ్నుల నగ్నులం బలే
శయుతయసుండు సూచి నదసాంగగిరిప్రజలన్ హలానిర్.

మ. బలివిధ్వంసనుఁడుం బ్రలంబరిపుఁడుం బ్రద్యుమ్నుఁడున్ శంఖ
ములన్, పలుచం బట్టిరి నస్సగంధికగనుత్ప్రేరేస్ఫుటారావ
ముం, గలసెం దచ్ఛతురర్ణవసనకకుఘాత్యాన మస్వాంతలో
హలగోలాహలదోహలంబుగఁ ద్రపాతుండును బాణుఁడేసను.

వ. అట్టియెడ మొట్టవడి గిరిప్రజంబు గజిబిజింబడుచుండుటయుఁ గిరి
ప్రజంబు గజిబిజి భజించు నదనంతరంబ ప్రథమాశ్వములు ఫతి
ప్రాతం బన్యోన్యసంస్పర్శనవ్యాహారంబులు దేహంబులు మూర్ఛి
సంబులు రోసంబులు మానంబుల నోసరింప నిలింపాలి పొలుపు
దవుదంపరాపపస్ఫురశంఖనాదంబుల మోదంబులు సుయము
డింపఁ జలము డింపక యంపకట్టలు దట్టలు గానం బెట్టియు
నార్చియు నట్లు పలుగోట్లం గూర్చియు నేర్చియుఁ బరసుల
పెరవరుల కిచ్చియు మెచ్చియుఁ గొంతంబును కుంతంబు
లతోఁ బట్టియుఁ దట్టియు సత్త్వశంబులు కత్తళంబులు నరిచేఁ

1 అంగిరసుఁడు వెల్లగిలిన.

బోరించియు సారించియుఁ బరశువులు పరశూరుల కొసం గియు నెసంగియుఁ జక్రంబులు వక్రంబులు వలుకక ససరిం చియు విసరించియు బల్లెమ్ములు బెల్లెమ్ముల విఱువ నమ ర్చియుఁ జెమర్చియు నెలకట్టియలు నెలకట్టియల నిలిపియుఁ వెలిపియు నడిదంబులు బెడిదంబులుగఁ గదలించియు ముద లించియు శూలంబుల మేలంబులం జూపియు మోపియు గదలు జోదలు మెచ్చం బోటించియుఁ దాటించియు పరి ఘలు పరిఘలు గొన ప్రైచియుఁ ద్రోచియు ముప్పిళ్లు నప్పిళ్లు వదలకయుఁ గదలకయుఁ గశాగువులు వశాగుల కొప్పించియుఁ దప్పించియుఁ బిడియమ్ముల గడియమ్ములం బన్నియు నన్నియు భేరీభాంకారంబుల దూరంబుల వారిం చియు వేరించియుఁ జిందంబు లంచంబులుగా మొనయిం చియు బెరయించియు గజంబులకు ధ్వజంబు లెత్తించియుఁ జొత్తించియు హయంబులకు జయంబు లాశీర్వదించియు మదించియు స్యందనంబులకు వందనంబులు జేసియు డాసి యుఁ గాలుబలంబులకు మేలుబలంబు లెక్కించియు నిక్కిం చియు సవరణల సవరణ లక్షణంబు లక్షణంబునం బొడమం గడమ వడనికింకరానీకంబునుం గింకరలోకంబును యక్ష రాక్షసదానవగణంబులు గణంబులై యొయిది కదిసి నడవ నారాయణుండు దాకె నయ్యవసరంబున. 50

క. ద్విరదంబులు సదంబులు
హరులు నరులు నిక్కి సుక్కి నలవు న్నైలవుం
బురుడున గరుడున కలుకలు
బెరయ నెరయ శౌరి సీరిఁ బిలుచుక బెలుచన్. 51

శా. ధారాస్ఫారకృపాణబాణపటలీధారాంధకారంబు వచ్చెను
[1]ధారాశోణితశోణితద్రవనిపాతప్రీతిఁ గ్రొత్తెమ్ముఁ జే
స్ఫారం బన్నగయుక్తుఁ డంతకుఁడు లమర్త్యప్రాణపేటిస్ఫురత్
స్ఫారస్ఫోరవిహారఘోరనటనారంభాటనస్ఫోటాటోపు డై. 52

క. తమనలువురరుధిరంబును
సమరంబునఁ గ్రోలుబాణసైనికుల భుజం
గమయుతదానవులఁ గని
రమారమణుఁ బిలిచి నిలిచి రాముం డనియెన్. 53

క. ఆలంబులోన చక్కన
మేలంబులు గలపి మనల మేనులరుధిరం
బేలా క్రోలఁగ నిచ్చెదు
బేలా భూతములఁ బలుచ భీతంబులు గాఁచ. 54

వ. అనుటయుఁ బాంచజన్యధరుండును పాంచజన్యంబు ఘోషంబు
నొందింపం దలంచి యోగ్యయాస్యంబు త్రొక్కించెను.

మ. అసురాంతకుఁ డంతకవాసనాగజనిజస్థైర్య యోగ్యయబాణంబు బా
ణాసురారాతిపరాకసిస్ఫురదనీకాగ్నిం [2]ప్రతాపాగ్నిచే
శ్వాసనానేకపక్షగ్రాహసపవనవ్యాధివ్యథాసంధ్యంబు
భసితాకారత నొందఁజేసె హరిమాఱ్పల్కి జగ్గెల్ల నీనెల్.

వ. ఇవ్విధంబున సన్నాహంబునం బంచజనంబులై మూసికంబు
లనేకంబులు పొడసడంగి నిక్కనభయంబునం బక్క సరయుం
బునం గలబలంబులు గళనళించి మగిడి నిగిడి నగరంబు
చొచ్చిన వెనువెంట సంటం దఱిమి స్థానకోశంబు డస్సినం
డయి తోడన చొచ్చె నట్టియెడ. 57

1 క్ష్వేళద్వ్యత్రిప్రజ్ఞశోణితప్రసవసంప్రీతిఁ గ్రొత్తెమ్ము. 2 బలాగ్నిచే.

క. నానావిధాయుధంబును
నానావిధసైన్యరవము నానావిధభ
ద్రానేకపఘోటకరథ
సైనికమును సైనప్రమథసైన్యము దోఁచెన్. 58

చ. పలకలు నొడ్డనంబులును బాసటచేయఁగఁ గత్తిగొంతముల్
బలుసబళంబులు న్వెసుకఁ బన్నిన విండులవారు పైపయిం
బలముగఁ దోఁప వాయువపుఁబండము నేనికపిండు దేరుమూఁ
కలుఁ బరివారితమై సమరకౌతుకహేతుకమై చెలంగఁగన్.

సీ. నిస్సాణముల మ్రోఁత నింగి ముట్టి మురారి
పాంచజన్యముతోడ బాదరింపఁ
గరులతొండములసంగడి నిక్కి తాలాంక
హలుఁడనాఁగటితోడ నక్కళింపఁ
దురగఖురోద్ధూతధూళి దిక్కులఁ బ్రాఁకి
భుజగారిఱెక్కలఁ బూజ సేయఁ
గవణాలరుచులు భాస్కరకరంబులఁ ద్రోఁచి
ప్రద్యుమ్నశరములఁ బంత మడుగఁ

తే. సరడిమలు గొల్బలంబుల కడ్డమైనఁ
గ్రంపమీఁదను దెయవు పైఁ గ్రిక్కిఱియఁగ
డెక్కెములుఁ గొంతములు జల్లెడలు మలంగఁ
బ్రమథదైతేయసైన్యంబు బయలు మెఱసె. 60

క. మున్నాకసమున సేనలు
పన్ని హరినొంగ్ని చేత భస్మిత మగుటం
గన్నారఁ జూచి మఱియును
సన్నాహముతోడ నడిచె సైన్యము ధరణిన్. 61

వ. అట్టున్న సేనలం గనుంగొని సింహంబునుంబోలె సింహంబున
   కిట్టునియె. 62

ఉ. ఈచతురంగసేనయు నొక్కఁడ వీఁడని నిక్క నాధవుం
   జూచద యా యుకింలకనడి కరాంలట ముసలతోఁడి ప్రసి వి
   లాచలసీమ లట్టు కిటులకా హానిల్ల నిరియుంచి నుస్లుగా
   వైచెద వైజయంతీయిలు నంచెద బాసునిజ్జ దించెదన్.

వ. అనుటయు విశ్వంభరుండు 64

శా. నాచిత్తంబున నిల్చెఱింగవాఁడ మఱి నాగాల నయ్యస్త్రవనం
   బ్రాచీనిజ్జుబుఁ ద్రుణనానాసురసం ప్రసన్నమయ్యగు సిస్తు హా
   లాబాంతుర్యము నాలకా నలమాలు లక్ష్మి సచారెన ధా
   త్రీచారంబున మోహాంధమున్న దాల జిర నాద దుష్టులన్.

వ. అనుటయుం బలంగనత నసుమతిక ననతలాచి నను దేవ
   సుతునితలంపున కనుగుణాంబుగ నడచి నడచి మునుగిరి గ్గు
   జాగిలిపలు నుగోపాలునెపాకేరకం బ్రపబలంబులు గనిపించియు
   నపలించియుఁ గడంగి యాటుడంగ శాఖిలంబులు నలను
   పెలుచనం బోనిని పల్లాదిని హాస్తిసులమస్తకంబులు ధర
   నురలించియుఁ బొదలించియు మునిచి కుయుంచి మించిన
   తురగవళంబులం బొట్టియుంచియు నాచుచియు నపడం
   బులు చెక్కలు నాయు తెక్కల విద్రిచియు నద్రిచియుఁ
   బేరెలమి వలపడినపీరుల నారెలం జిల నాగులు మసినట్టు
   చేసియు ముంచుకొని యున్నతుండాలంబులతోడంబులు
   నట్టికొని గుండలు నగులం దన్నియుఁ గడిమిఁ గడచన్న
   వన్నగ యుతరాతసులఁ బడచేత ప్రసియు డాసియుఁ
   బాసియు లాసియు వాసి చెడక కలకలంబులు సేనుపల

కలవారి నూగుటంబుల నింగికిం జిమ్మియు పఱిపఱిగా నఖం
బుల వ్రచ్చియు విచ్చియుఁ జొచ్చియుఁ బెచ్చు పెరిగి
నడప్పు బేతాళంబులం బాతాళంబు సొర నడిచియుఁ బిడిచి
వైచిసచందంబున మడఁచి త్రోచియు సరసాన బెరసినం
గరసాన నొరసిన వెరవు చేసియు గేడించినం గూడించి
యడంచియుఁ బెల్లగిల్లిన మల్లడి గొలిపియు ననేక ప్రకారం
బులం జీకాకు పఱిచె నట్టిగాడ. 66

శా. రోషాపెండము సీరతుండమునని ర్హేరాళమై మూఁకలా
ఘోషింపంగ విహంగమాధిపనఖాంకూరంబు ధీరంబుగా
శేషాహిం గొనివచ్చి చొచ్చిరిపులం జెండాట సూచింపఁగా
రోషోద్రేకముఁజూపుచుండె బలభద్రుం డుల్లసద్రౌద్రుఁడై.

ఉ. నాఁగటి సాఁచుచుం దిగుచు నాగరథాశ్వభటావళిం గదల్
జాఁగరగొన్న జక్కులఁ బిశాచిక లాచిఅనుగ్గు [1]లెక్కకై
రేఁగినచొట్టనుం దెలుపు రెండునుమూఁడునునాలుగైదుగా
గొఁగిటఁగొమ్ములునొగిగలుఁగాళులువ్రేళులుఁబట్టిచూపుచున్.

శా. దుర్యన్నంబు న్నికషంబు పోలెఁ బగలల్ దోఃఖడ్గముల్
రాయిఁ బ్రద్యుమ్నుం డాహవకేళి సేయునెడఁ దోడ్తో
భూతములల్ ప్రీతితో, నామ్నాయాగతభూతమాంసములు
[?]యాగంగ[2]ఁ గూడ్చుక్ పెసక్, నిమ్నాత్తానతలంబు లొ
క్కమొగిగా నిండారి[3] బండారమున్. 69

శా. ప్రద్యుమ్నప్రదరంబు లాంబలములం బైపైసి నివారింపఁగా
విద్యుద్ధామపునస్సరాంబుధర మై విస్ఫారమును బాంచజ

1 పేయుచో. 2 మంర్చుక్. 3 రు...ముల్.

నొప్పదప్పధ్వానముగర్జితంబులుగ దివ్యతుల్యల్ ఘీతిఁ జక్రాంగచం
చదుర్యానంబునఁ బెల్లగిల్ల నిలిచెం జక్రాయుధుం డుద్ధతిన్.

చ. నలుగురచేత నిత్తెఱఁగున న్నఖిలాంగసాంయుగీనకాంబకా
ద్యలఘుమహాయుధప్రహతి న్వితజాఘనసేన పాటినన్
జలజదళాక్షుఁ డ త్తెఱఁ జలజప్రతిమాస్త్రము బాహువేగసం
చలదుపగూహనాకలితసంగరకస్యముఁ బంచజన్యమున్. 71

శివజ్వరము వచ్చి బలరాముని దాఁకుట.

ఉ. అత్తఱిఁ గుండఁ గడంగి ప్రమథాధిపుపంపున భీకరాకృతిం
గట్టిఁడునై శివజ్వరము గాళ్లు శిరంబులు మూఁడు మూఁడుగా
ముట్టిన తేప నిక్కముగ మూఁపులు మూఁడయి వచ్చి రోఁకను
చ్చుట్టును బాణి యనాగ్రసతిరూపతఁ జూపి సీరాయుధు స్థితిన్.

చ. తఱిమి సహస్రమేఘములు దాఁకి సముత్క్రమణోగ్రకీలనం బై
నుఱిమినభంగి నార్చి విసునోరి హాలాహలముధ బుద్ధిపించనయు
క్లైలఁగిగుఱింగిన స్సుఁ గనియుంచిత ప్రాణముతోడ నింక న
త్తెఱఁగునఁ బోయి దీమదము ద్రవ్వఁగఁ జెప్పఁడు మేను
నొక్కడున్. 73

క. గదరాజ నేను నీవును
గదరాజవు నిలువు నిలువు కాని వ్యసుదుం
బాడు లైన బాణవృష్టుల
గదునిమనంబునకు జెఱుపు గలుపుదు నడచెన్. 74

మ. బలభద్రుండును వేయిమండలము లొప్పం గ్రమ్మఱ న్వేగముం
బలముం గాంచి మహాజ్వరం బెడమ చేభస్తంబు ముంత్రించి ప్రైఁ
జలికింపంగ నొకింత సోఁకెను రమాశేషంబు బంగారుగు
బ్బలియం దొక్కెడఁ జిందినందరికి నాభస్మాన శేషంబు గాన్.

వ. ఇవ్విధంబున సమ్మోహనగంబునం దొక్కమోరు నీ అగుట
గసుం బడసనంతరంబ. 76

క. బలదేవుమేను సోఁకిన
పలిమిడిచే వేఁకి సలిచి విటతాటముగా
నిలుగుటతో ములుగుటతో
నలమటతో నావులింత లంతంతకుఁ గాన్. 77

క. జడనుం దాపము నిద్రయు
నిడువెంద్రుకతోడ నెగయునిట్టూర్పులు సం
పడి గొని వడి గొని మదిలోఁ
బిడిముడి పడి కన్నుఁగనయుఁ జిడిముడి పడఁగాన్. 78

వ. తదవసరంబున గమండు నగదుండయి గదాధరున కిట్లనియె.

క. శ్రీకృష్ణ కృష్ణ చిక్కితిఁ
జేకొను మభయంబు నాకుఁ జేయుము నాతం
డ్రీ కాలఁ దొడఁగె నోడ లిదె
లోకాధిప నీకృపాబ్ధిలో ముంపఁగదే. 80

క. నావుడుఁ గపురయమున వసు
దేవతనూభవుఁడు రేవతీరమణుని సం
భావనఁ గౌఁగిటఁ జేర్చిన
నావిర్భూతజ్వరాపహారణం బయ్యెన్. 81

వ. ఇవ్విధంబున. 82

శా. రాకాచంద్రికఁ దేల్చినట్లు ఘనసారంబుం బయిం గూర్చిన
ట్లాకాశాపగనీర వ్రాల్చినటు లాత్మానందయోగామృతం
బేకాంతస్థితిఁ గ్రోల్చినట్లు హరిచే నింపారునాలింగన
స్వీకారంబున శీతలాంగధరుఁడై సీరాయుధుం డుండఁగన్.

క. ఉభయగదమధ్యమునఁ గై
టభమర్దనుఁ డుండి యచ్చటఁ దలఁపున్నకై
యభిముఖునిఁ జేసి నొక్కని
విభు నొక్కనిఁ జేరి వింత వేసిన నారా. 84

క. బాహువు లెత్తి పెల్లుగఁ బరిష్వంగించి
దేవదేవుఁడు గలుగు సత్పురుషులకైనిఁ
దలఁపు నీశక్తి యెంత యంతేసనుగు నేఁడు
నెఱపుమీ యని గర్వంబు నింగి ముట్టు. 85

క. ఆమాటలు విని కోఁగ
గ్రామణి గోపించి సుడిసరంబులు రెంటన్
దామోదరునురముపయిన్
వేమఱు మిసఁ గులులతోఁ జిమ్మిన పెల్లుగ. 86

వ. ఇట్లు చల్లుటయును. 87

ఉ. మంజ్వాభిరామమై క్రమముగా మహాజ్వాల గాత్రముపైన్ దగ్ధ సర్వాంగమ్ము
సంజ్వర మొందఁగా గరము పస పీడలు మూరలును శ్రీ
నం జ్వలనం బొంగఁ బోక తులసీవనమాలికయున్ గడు మం
టం జ్వలనంబు రేఁచిడిపట బోఁచియుం బసపుసుంపటము.

వ. ఇట్లు ప్రేతమునుఁ బోటునుం జూచి నవ్వుచును. 89

చ. అసురులు వారి నూలరికిని హస్తనుగంబునఁ గంసమునఁగ
క్షితిజాసు కుంజరంబు ప్రేసివిరుయాగగతిం గలుచ స్మరియింపనం
దడి చిలువన్నలం దెగడి యాంగసముల్ జనిపొంగ మూలినన్
బెదరక ప్రేతపాటు నెడ పెట్టగదంబులు మూసగన్.

శా. వైతేయారిఘనంబు గర్జిలి భుజాదండాహతిం జూపి య
త్యాతంకం బగురౌద్రతాపమును మూర్ధాధిత్యకన్ ముష్టిని
ర్ఘాతవ్రాతము వైచి నొంచె [1]నిటుప్రారంభించె ఘోరాభిసం
పాతం బష్టభుజత్రిబాహుల కపూర్వాస్త్రోత్రపాత్రంబుగన్.

గీ. పురుషసింహంబు లిమ్మెయిఁ బోరి ముష్టి
ఘట్టనంబుల సడలించుదట్టనలకు
వెక్కసంబుగ నిర్జరుల్ వెఱచి యింత
సలదు నల దంచు నించుకపడిఁ దలంక. 92

క. సరి సరి ముహూర్తమాత్రం
బరితో హరి పెనఁగి చంప ననువు గని భుజా
పరిఘముల నొక్కెఁ గనకా
భరణంబులతోడ వానిబరులు నొగులన్. 93

తే. జ్వరుఁడు మృతుఁడయ్యెనని భుజావలయమున ని
మీలితాక్షుఁ డైయున్న యమ్మేటిమగని
నెత్తి యల్లంత వైచిన నెగసి వచ్చి
లోకనాథునిహృదయంబులోను చొచ్చె. 94

వ. అట్టియెడ ముకుందుండు. 95

క. గడగడ వడఁకెడుమేన
న్నిడుపెంద్రుక పెట్టి నెదుర నిదుర చలింపన్
మొడ మడఁచు నాపులించుం
దడఁబడుఁ బడఁబోవు నిలుచు ధరఁ గూర్చుండున్. 96

[1] నటునప్రారంభఘోరాజిసం, వ్రాతం వైనభుజత్రిబాహుల.

వ. అట్లు గూఁడియుండి. 97

కృష్ణుఁడు తన్నుఁ దాఁకిన శివజ్వరముపై విష్ణుజ్వరమును బనుచుట.

మ. తనలోఁ జొచ్చినశాంకరజ్వరము [illegible] గొల్పించు న
ద్దనుజారాతి ప్రతిజ్వరంబు నది యత్యుత్సాహ [illegible]లోఁ
గని హస్తాంభోరుహస్పర్శమాన్యగుని [illegible] హత్తించెఁ గే
లనుమస్తంబులుఁ గాళులుం [illegible].

వ. ఇట్లు విష్ణుజ్వరంబు నిజతేజఃప్రభావంబున శాంకరజ్వరం
బుం బుండరీకాక్షు దేహంబున నుండి [illegible].

శా. సాహాయ్యం బఖిలాయుధంబులు నిజస్వామిప్రభావంబునన్
బాహాదండములందుఁ జేయఁ గడఁగన్ బ్రత్యర్థి [illegible] ఘస్మర
స్నాహం బాయుధపీడనం బెలుఁగ [illegible] గా
నూహింపం గడఁగెన్ హరిజ్వరము దుష్టుగ్రజ్వరం బుద్ధతిన్.

గీ. అటు గదిసి మూఁడుచేతుల నడిచి మూఁడు
నతఁడు ప్రేసిన [illegible] ననసరమున
మధనరిపుబంటు మూఁడులమూఁరి [illegible]
విష్ణుకింకరు [illegible] గలఁచె. 101

శా. ప్రేటుం బట్టును గాటు [illegible] విష్ణుజ్వరము విభుం [illegible]
ప్రాటుం బెబ్బులిఁ గట్టిన ట్లొకట దోర్దండద్వయం బట్టె మో
మోటుం బింపక లేక తక్క నభుజాయుగ్మంబునన్ [illegible].

క. రాఁ దిగుచు నెగుచు నగుచుం
బోఁ బట్టుం బట్టుఁ దిట్టుఁ బోరిఁ బోరి రోఁదుగా
మోఁదు మెడ ద్రొక్కు నెక్కును
మీఁదికి నెగయించు వంచు మెయి సారించున్. 103

గీ. ఎంత చేసిన నంతంత కెక్కుడైన
బలముఁ జలమును జూప శాంభవరుజావ
రుంపు రుక్మిణీవరుజ్వర [1]రోగరాజు
భుజము లుద్ధతిఁ బుతపుతఁ బోవఁ గఱచి. 104

వ. విడిపించికొని మగుడం దలపడి కేశవరుగ్వ్యాళ్లభునకు. 105

క. తలఁ దలతోఁ దాఁకించినఁ
దలమీఱుం గాలు గాలఁ దాఁకించిన మి
క్కిలి కాలు గలుగుఁ జేతులఁ
గులికినఁ దనచేయి మీఁ దగుఁ జ్రేటునకున్. 106

ఉ. హత్తినచోట నేడుదలలౌ [2]నలువాయిఁ బెనంగ వ్రేయుచో
నెత్తినఁ జేతులేడును బయింబొడగానఁగ వచ్చు మెచ్చుగా
నుత్తర[3]దోఃకరంబు సరి నొత్తినఁ గాళులు నేడుదోఁచు నే
క్రొత్తరణంబులుం దలఁపఁ గూడవు వేఁకులరాచపోరిలోన్.

వ. ఇవ్విధంబునం గ్రొవ్వున నివ్వటిల్లి డిల్లంబులు గాక మల్ల
యుద్ధంబు సిద్ధంబుగాఁ దొడంగినగడంగిన మహాజ్వరంబులు
జ్వలనజ్వాలాకలాపంబులు రూపంబులు గైకొన్నవిన్నను
వునఁ గన్నునువు చూప అగ్గింప బగ్గింప నెగ్గించియుఁ బోరు
నెడ నారాయణజ్వరంబు గరంబు గినిసి కవిసిన పరువంబు
గరువంబున నుండనీక ఖండపరశుజ్వరంబు బట్టి మెట్టుకొని
పదంబున మదంబునఁ దాఁచియుఁ ద్రోచియు మడమల
నెడమలించియు నలంచియుఁ బిక్కల నొక్కలంబునఁ జప్ప
రించియు నుప్పరించియు జానువు నానువున నదిమియుఁ గది

1 రోగరాజ, భుజగభుజములుపురపురఁ బోవఁ గఱచి. 2 నను
వాయి. 3 దోక్కరంబు.

నియుఁ బోడల నొడ లరికట్టిగముఁ బొట్టిగముఁ జేతులుపాతు
లడిచియును నిడిచియును మనికట్లు విరిచియునుఁ జెకిలించియుఁ
గొప్పరంబుల నెప్పరంబుల వెలిపియును నిలిపియును సందుల
బొందులఁ గలయునట్టియు హత్తియునుఁ గాలిచియును సోలిం
చియునుఁ దూలించియును సోలించియును సయ్యసంగజాయని సన్ని
ధికిం దెచ్చి పెచ్చు పెరిగి మెచ్చింపం బలంచి యుట్లునిగు.

క. విఱుతునొ మ్రింగుదునో తల
దఱుగుదునో యేను జ్వరుఁడఁ దానుర జ్వరుఁ డా
కరకంఠు నేయు విల్లగు
చెఱకుం జెఱకైన వింటి చెఱకును జేతన్. 109

వ. అనుచుఁ గేశవజ్వరంబు సింహనాదంబుఁ జేసి విజృంభించిన.

మ. పరసేనాసదనప్రసాదనుఁడు సంబద్ధాంధకక్రోధనుఁ డుద్ధుర
నాతోర్థపదభూషణుండు విలసత్కాలాంతకాకారుఁ డుగ్రజ్వర
గారాత్రప్రకారుఁడు దుర్జ్వాలాజటాధ్యగ్రుఁడు మాహేశ్వర
జ్వరముం బట్టి నధింపఁ జూడ సుమనస్సంఘానసాప్రాప్తము.

చ. ఒకయశరీరి యిట్లను మహాద్భుతమూర్తి యమంబి దేవదే
వ కుటిలదైత్యదానవనివారణకారణ శాంభవజ్వరం
బకట వినాశ మొందఁ దగునయ్య తగం బ్రతిపాలనంబు నీ
వికలము గాకయుండ యమమీవరాగ్రణి కావునావున్.

శా. సంతోషించి మురాంతకుండు విడువన్ శాంభవజ్వరం బప్పుడా
పంతం బప్రతిగణ్యరూప మగుచుం బాదప్రణామక్రియా
త్యంతం బైనసమగ్ర శ్రీవిభునిఁగా నాత్మం దలం పొందఁగా
శాంతిం బొంది నుతిప్రకారవిలసత్సాంద్రోక్తిసంభావనన్.

వ. ఇట్లు స్తుతియించె. 114

శా. కృష్ణాంగాయ నమో నమో మురభిదే కేశిప్రహర్త్రే నమో
నిష్ఠాత్రాయ నమో నమో బలిజితే [1]నిస్వాపహర్త్రే నమః
కృష్ణేష్టాయ నమో నమో మధుభిదే క్లేశానుహర్త్రే నమో
ధృష్టోక్త్రాయనమోయనంగశుభముల్ దీపించుమాకెప్పుడున్.

మత్తకోకిల. ఈశ్వరాయమహాత్మనే దనుజేశపంకవినష్టతే
శాశ్వతాయ ధరాధృతేంబుజచక్రశార్ఙ్గగదాధరా
యాశ్వమేధఫలైకసంస్తుతిహారివాఙ్మునిరతేడే
విశ్వరక్షణహేతవే ప్రభవిష్ణవేఽస్తు నమో యనున్. 116

మ. సురమర్త్యోరగవిష్టపత్రితయసంక్షోభంబు గావించుచున్
విరసాధిక్యవిశేషపోషణమిళద్వీరప్రలాపంబులన్
సరి లేరంచుఁ జెలంగుదైత్యవిభునిన్ స్తంభంబులోఁ బుట్టి శ్రీ
నరసింహాకృతితో వధించిననిను న్సంభావనన్ మ్రొక్కెదన్.

సీ. తాటకాజీవనస్థైర్యంబు శరభాను
సంచయప్రభలకుఁ జవులు చూపి
ఖరదూషణానీకవరపత్త్రినివహంబు
నాశుగపఙ్క్తికిఁ జీకాకుపఱచి
రాజత్త్వరకబంధరాక్షసు జంఘాల
పత్త్రిసంఘంబులపాలు చేసి
పౌలస్త్యవరశిరఃపద్మసందోహంబు
దనశిలీముఖములఁ దవులఁ జేసి

1 నిష్పాపహర్త్రే.

ఆ. రాఘవత్వమందు రణాసక్తి లీలఁ
గ్రాలు చున్న నిన్నుఁ గన్నులారఁ
జూడఁ గంటి జన్మసాఫల్యముఁ బొందఁగంటి
ముదముతోడఁ జేరి మ్రొక్కఁ గంటి. 118

వ. అనుచు బహుప్రకారంబుల వినుతించి సాష్టాంగంబుగాఁ
ప్రణమిల్లి శాంకరజ్వరంబు నారాయణున కిట్లనియె. 119

క. వసుధాధీశ విన్నావె
వనజాక్షు భవజ్జ్వరంబు వారించి మహో
న్నతుఁ గరుణతోడఁ జూచుచు
వినుతించి నమస్కరించె వీరవరేణ్యా. 120

ఆ. అనఘుఁడు గృష్ణభూరి యశోగుణస్వామి ననుఁ జూ
యట్టి కాక మజ్జ్వరాధివిభుఁడు
నిదె యడంగు మీఁద నిద్దఱు లోకంబుఁ
బీడ సేయఁ జనఁడు చెందు గలిగ. 121

క. నీవు మదీయజ్వరమును
ద్యావాపృథివీప్రసిద్ధ తాపఘ భవనా
నావిధచరిత్రములతో
నీవసుధం బరగుఁ జదువు నెంతయు నెమ్మిన్. 122

వ. శాంకరజ్వరంబు జనార్దనున కిట్లనియె. 123

మత్తకోకిల. నేను శైత్యనిబద్ధమున్ దగుశీలగుణత్వసాధ్యతన్
యేనమంబును లేక మస్తముల యేపు మాఁపి చరించి నా
ర్యాని నైతి సిరాక్ష భవజ్జ్వరాంబుజనిర్మథనస్ఫుర
త్త్రాణవవ్యథ నొంది కింకరదైన్య మొందితి నారుడున్. 124

క. హరియును ముదమున గిరిశ
జ్వరరచితమదీయవినుతివచనవ్రజముఁ
దనుఁడు పఠించినఁ దలఁచిన
జ్వరరహితుం డనుడు జ్వరుఁడు సంతస మొదవన్. 125

వ. నారాయణునకుఁ బునఃప్రణామం బాచరించి సంగరంబు
పెడలేఁ నదనంతరంబ సంరంభవిజృంభితుం డై పీతాంబ
రుండు నీలాంబరప్రద్యుమ్ను లిరు దెసల బలసి నడుమ నసుర
బలంబుఁ గదిసిన. 126

కృష్ణప్రద్యుమ్నబలభద్రులు రాక్షసవీరులతోఁ బోరుట.

మ. గరుడస్యందను లై నమూవురకు రక్షశ్శూరసైన్యంబుతో
సురసంఘాప్రతజంభశాత్రవసభాశోభాస్వరంభాంగనా
పరముఖ్యామరభీరుభాసురమనోవైదగ్ధ్యరోధోత్సుకో
ద్ధురతాలాలితయోధవిక్రమమిళద్యుద్ధంబు సిద్ధించినన్. 127

క. కరులును హరులును దేరులు
నరులు దెరలఁ బోర శౌరి నలఁచుం గలఁచుం
గరములు సురములు శిరములు
నరములుగాఁ ద్రుచ్చు మెచ్చు జరగుం బరగున్. 128

వ. ఇట్లు బడబానలకీలాకలాపసదృశంబు లగుశరంబులం బర
బలంబులం బఱపి తత్సైన్యంబు దైన్యంబు నొందించిసింధు
కన్యాధవుండు పాంచజన్యం బొత్తె రోహిణీనందనుండు
ననంపనుం డై శంఖంబు పూరించె నప్పుడు రమావల్లభ
భల్లప్రహతంబు లై డొల్లుభటులతలలు తాలఫలంబులం
బోలం దదుపరినృత్యమానకంకగృధ్రపర్ణంబులు పర్ణపుటం

బుల ననుకరింప మధుమథనప్రదానదానంబు లగుచునుంట
మాణిక్యంబుల మెఱుంగుటంగములు నిజజనరత్నదీపంబుల జన
దీపప్రభాంబంబులుగాఁ బదనుదూరంబులు ... వెలుగు
సితాతపత్రంబులు విజితోభాజనంబులుగాఁ ... ంబ
కళితనిర్వ్యవచ్ఛిన్నకాంతంబు గగనమండలంబునందు
సందోహంబులం బెనసి ... ంబులు ...
దెగడఁ బడుచున్నవి యయి ... ముక్తాఫల
ముక్తాఫలంబులు సురపురస్త్రీ ... ంబు
లను సర్వసర్వబాధానుపట్టనంబున ... మం
టలు సునాసీరనగరగ్రహాణహారావళులు ... నిర్వ్యాపం
బున బ్రహ్మనగరాలంకృత సమంగళ ... నం
జూచి మనంబున మెచ్చి ... రాత్రి
కాలం బ్రె సహాదనసమ ... మంతం
గజంబులం బడఁ దిగిచి సూతసమ్యసమ ... ంబులు
చదిసినఁ గదిసినకడందిమిగాఁ బ్రథమప్రమాణంబులు ... గాఁడి
బ్రద్యుమ్నాదుల ఢగ నుతికి చింత ... కలిగి
నతాంతిరసంబునంగతాంబువు ... జూచి కని
మసంగి ముసలంబునం గ్రమ్మరులు వెలుగ ప్రసరం ... లు
బమయుంగంబులు నాటిన నాలసి ... కర
గ్రహాణనిషిద్ధక్రోధంబునం దనకట్టినదర నిలిచిన మునగ
రంబున కదుగం జేసి తత్పర్యంతయుద్ధమానసహాయోపా
సులు తనకుఁ దెలిమి యొఱమిన నీసున ప్రసి గాసిలం జేసి
మొదలం దనచేతం దెగినస్యందనారోహకులగు నిందులు
సందడించునట్లుగా ప్రుంగించి చిందఱవందఱ చేసి సాసం

డుం డై సకలంపర్వపాలుం జూచి యతనికి బాసట యై ప్రద్యు మ్నుండును చాపంబు గుడుసుపడం దిగిచి పరివేషాభిమం డలచండఖద్యోతద్యోతమానసముద్యద్దేహుం డై కాలాం తకునకు వింత యగువంతంబు గఱపువాఁడునుంబోలెఁ బుదిమహాసంబునాఁటినప్రసను భద్రరౌద్రంబు నేర్పరింప నేర్పు గలిగి కౌశికజాజ్వల్యమానజ్వాలామయూఖ రేఖాసద్గళత్ప్రేంఖోళసభాసురుం డయి యసురబలంబునకుం జలంబునం బ్రదరంబుల వరంబులు పుట్టించియుఁ గరంబులు దట్టించియు రూపు మాపియు నేపుఁ జూపియుఁ గరంబులు ఖండించియు శిరంబులు తుండించియు గజంబులం బఱ పియు ధ్వజంబులం జెఱపియు సంభ్రమంబున విజృంభించు నవసరంబున. 129

సీ. యంత్రకుఁ డాడించి యనరిఁ ద్రోచినవ్రాలు
బొమ్మలగతి రథపూగములును
నిర్ఘాతహతిచేత నెఱి దప్పి కూలిన
కుధరాళిచాడ్పునఁ గుంజరములు
సెలయేఱురయమున నిలమీఁదఁ బడ్డగం
డశిలలభంగి ఘోటవ్రజంబు
[1]ధాతృశిల్పాగారపాతభిన్నాంగు లై
పడియున్న రూపులపగిది భటులు
తే. వికటముగఁ ద్రెళ్ళి నోరఁ గెసు విచ్చి పఱచెఁ
దోరిగఁ బృథ్వీతలంబునఁ దునుక లయ్యెఁ

1 ధాతుశిలాగార.

జండశార్ఙ్గశరాసనశాతవిశిఖ
జాలముల నేయుఁ జలమునఁ జక్రధరుఁడు. 130

ఉ. లోఁగక సంగరస్థలములోనఁ బరాక్రమకేళి నాఁపుచుం
మూఁగినదైత్యదానవులమూఁకలు ముక్కులు సెవులుఁ గోసి తా
నీఁగలతిండిగాఁ జదిపి నేర్పున నమ్ముగపుష్పమాల్యముల్ [illegible]
నాఁగలి సాఁచి దంతిగిరి నాగరథాశ్వభటప్రతానముల్.

శా. ప్రద్యుమ్నుండు సయాధినిమ్నుఁడును సుపరుండుసంధిల్లఁ
గా, సుదర్శనప్రాణహరణరాసనలోద్రోణాణితాసులుఁ, వి
ద్యుత్త్విట్ప్రతిమానమూర్తి యమునాలో సింహప్రభాగర్వుఁగా
నుద్యోగించిరి దివ్యకాంతులు విహారాహార్యసంపన్నతన్.

శా. కాష్ఠాంతక్షితిపముల్ [illegible] గాఢముగ బాహుదర్పస్ఫుర
న్నైష్ఠ్యాంత్యప్రతిమాంబుజంబుల బలాబలోద్యగ్ర బలిష్ఠంబుగా
శ్రేష్ఠాస్త్రంబులనేసి వారల సునిస్త్రింశాస్త్రశస్త్రౌఘా
గోష్ఠీవిస్ఫురదగ్రసమంచితములఁ గాఁ గోపించి చేసెన్ రణన్.

వ. మఱియును ననేకసామంతులు నానావిధ సమానసేనలు నవకం
జాలక మొనలుగా వెలుఁగొందుచుఁ గలంగొందు నగరములలోఁ
దాఁగియుం దూఁగియు నిర్భేదనములలోఁ జిక్కియుం
జొక్కియుం దిరుగునఁ జోరిల్లియుం బరువిడియుం దమ
పురులలోఁ దూఱియుం బోఱియుఁ బోటునడి పాఱియుం
గెరలియు వాటునడి తెరలియు మరలియు బహుప్రకారం
బులం బఱవం దోడంగ నయ్యవసరంబున. 134

మహాస్రగ్ధర. శతసాహస్రాక్షౌహిణుల్ సమయఁగ వివిధాశేషల్
భటుల్ త్రెళ్ళఁ జేరుల్, క్షితిఁ గూలం గోటిసంఖ్యల్ గడ

యుఁ గరిహరాశీతిసాహస్రసంఖ్యల్, హతశేషానీక మాజిఁ
న్యథఁ బడ ముసలాద్యాయుధంబుల్ ధరన్వై, చితోలం
గం బాఱఁ బోరం బిడిముడి వడుచుం జిక్కుచుం బాఱు
చుండఁగ. 135

వ. బాణుండు వారలతో ని ట్లనియె. 136.

ఉ. మానితమాన [1]ధైర్యకులమందిరసుందరకీర్తివిస్ఫుర
ద్దానవవంశజాతు[2]లరు దారుణశాతమహాస్త్రసంహతిఁ
స్థానము గీర్తియుం గిరిశసంగతియుం బెడఁబాసి పోదురే
మానముకంటెఁ బ్రాణములుమంచివియేతలఁపంగ నక్కటా!

సీ. అనిమొనఁ బావకు నైన నాహుతి చేయఁ
దివిరెడుమదిలోనిధీరగుణము
తమతమప్రతాపలఁడులు చూ రెఱుంగర యంచు
జను లెల్ల మిముఁ జేయుసంస్తవంబు
మిన్ను మ్రగఁ బడినను మెలుపుతో నటచేతు
లొగ్గఁ జాలుటకు నైన యోర్పులావు
మానినిగందంబు మాఱు నల్ప్పె నటంచు
నాజిలో వైరుల నడఁచులాగు

ఆ. పాఱ విడిచి మీరుఁ బాఱంగ నగునయ్య
విదితశౌర్యలార వీరులార
సతతనిశితశస్త్రసందోహధరులార
దళితవిమతులార దనుజులార. 138

సీ. వేలుపుజడదారి విం బెురగించుచో
నానందబాష్పంబు లడ్డపడను

---

1. ధైర్య. 2 లయి.

రక్తసిక్తమ్ముగ సమరాంగణము సంఘట్టి
సుష్ఠు భూతావళికి లోలోపల
నిర్జరకామినీనిలయాంగణంబులఁ
బచ్చలోఫేనములు పెరుగుచుండ
స్వంతనసంతానసంఘటప్రజములు
లుసునఁ ద్రోపొంచనుండఁ దోఁగుచుండ

ఆ. మొనల మీఁద గెల్చినసుభటులు మెచ్చ
నిర్జరాంగనలాస్య రత్నవృష్టి
కురియఁ బడిన మీఁద పొరిఁబొరి పొడచూపి
వినుతిఁ బొల్పులార ¹మనుజులార. 139

సీ. సంగరంబున నుత్సాహము దీపించ్రము
నోలసక చనిఁ గుడిచేతులార
కొంకక దాఁపుడు సంభావనలు మీకు
నుల్లసిల్లుచు నుండు యోధులార
గాత్రఖండనములు ఘోరత్రిశూలఁ దోఁగుసంగ
శత్రుల గెలిచిపట్టి శత్రులార
²సమితిలో సేనానిశౌర్యంబు మెచ్చక
మిన్నక తిరుగని మేటులార

ఆ. ప్రకటులార మాన్యబలులార విఖ్యాత
విక్రమప్రభావవిదితులార
ప్రముఖులార దైత్యపతులార మీరును
బోలుఁ దెర్వ మయ్య బవరమందు. 140

వ. అట్లుం గాక. 141

1 వీరులార. 2 శివగణసమితి... మెచ్చఁగఁదిరిగఁడి.

క. ఏనుండఁగ శిలోపల
మానవుల జయించు టెంత మానము మీకున్
మానుఁడు పలాయనక్రియ
దానవవరులార యనినఁ దదనీకంబున్. 142

చ. విసువక పాఱి పారిషదవీరులుఁ గొందఱు యాతుధానులుం
దడఁబడుచిత్తముల్ రయముదక్కినబీరము వియ్యమందఁగాఁ
జడిసుడిపాటుపాదములఁ జెందఁగ మోముల దైన్య మొంద
గాఁ, జెడియుసు [1]జెడ్డ కయ్యమునఁ జేరఁగఁ జిత్తము
నిల్పి రయ్యెడన్. 143.

వ. కుంభాండుం డారూఢస్యందనుండై బలంబులతో నిట్లనియె.

ఉ. బాణుఁడు వీఁడె మంత్రయుతబాణుఁడు దానవశూరసైనిక
ప్రాణుఁడు శంకరస్తుతిపరాయణుఁ డుజ్జ్వలరోషదీప్తదృ
క్కోణుఁడు సంగరస్ఫురితకోపపరాబ్ధఘుటావళీజగత్త్రా
ణుఁడు యుద్ధనిశ్రుతపరాక్రమరౌద్రరసప్రమాణుఁడున్.

క. గిరితనయాధిపపార్శ్వ
చరముఖ్యబలంబు లివి యె[2]దుర్కొన్నవి కే
చరజాలవిసరాంతర్హిత
హరిదశ్వసురాయసంబులై క్రొవ్వలరన్. 146

వ. మీ రింక సాధ్వసగ్రస్తులైన నగునె ధీరమనస్కులై సమ
రంబునకు సమకట్టుం డనునవసరంబున సర్వజ్ఞుం డఖర్వసమర
గర్వపర్వతారోహణనిర్వక్రపర్వ నిర్వాహకనిర్వేదనపారిష
దవీరపరివృతుండును నమందానందకందళితవందారు బృందా
రకబృందసందోహసందీయమానమానసుండును సమరజయ

---

1. జెడ్డకయ్యమున జేయఁగ. 2 దూరోన్నతకే.

జయహారావమునొప్పు హాటకంపులను సతాత్రముని యంగణ కాంతిహోత్క తాతపత్త్రానుమానిత నిర్మలసంఖ్యాకంకముల [illegible] తటతటనిలా ముగ నమూర్ఖ [illegible] స్వమూర్ఛిత పంగవిస్తార ప్రభావిభాసిత [illegible] నానావిధ సమూహ [illegible] త్రిశూల విశాలమరీచి [illegible] సకలగణాధిప సముదాయ [illegible] రంజనవిచిత్ర గతి [illegible] నుండు సుస్థిర జనార్దనుండు నిలునిలు [illegible].

శివకేశవయుద్ధము.

శా. చతురంభోనిధిమేఖలావలయముం జక్రంబునం గాచి [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

సీ. అట్టు పోదినఁ గుపితుఁ డై యుండ [illegible]
యుగ్ర [illegible]
నేసి నేసిన నాయు [illegible]
మంటమెుత్తంబుతో దివి మూలు మునిఁగె. 149

శా. ఆయస్త్రం బతఁడా [illegible]
ముడిపెన్, మాయావల్లభుఁ డింబ [illegible]
[illegible]
[illegible] మంటన్[1]
గెలఁగెన్ భూతావళుల్ భీతితోన్. 150

1 బెలఁగెన్ భూతావళుల్ ప్రీతితోన్.

గీ. అట్టి నష్టాంతరప్రాప్తు లైనవారిఁ
జేరి దనుజులు చేసిరి సింహనాద
మగ్ని బాణశిఖాప్లుతుం డైనవానిఁ
బోలిన పని యెంచి మాధవుఁ బొదివె హరుఁడు. 151

ఉ. అంతట నంబుజోదరుఁడు నబ్ధిపదైవతశస్త్ర మేసినన్
సంతతవారిధారలను జారుతటిల్లతికావితాన మ
త్యంతమహానినాదసతతాద్భుతభీషణగర్జితంబులన్
సంతసమందఁ జేసె సురసంఘములన్ దనుజుల్ చలింపఁగన్.

క. ఆశస్త్రదహనుఁ డాతని
నీశానుఁడు రోషవహ్ని నేసెఁ గ్రమమునం
బైశాచము రాక్షసమును
నైశం బాంగిరస మను మహాస్త్రముల హరిన్. 153

వ. వాసుదేవుండునుం దదస్త్రనివారణంబు చేయం దలంచి.

సీ. వాయవ్య సావిత్ర వాసవ మోహన
ముఖ్యాస్త్రముల నేసి మురవిరోధి
యాత్మాస్త్ర మేసిన నాయస్త్రదీప్తిచే
నసురప్రమథభూతయక్షగణము
బాణునితోఁ గూడఁ బాఱె నల్లడలను
నంధకారం బయ్యె నఖిలజగతి
విశ్వేశుఁ డప్పుడు వెలుఁగుచు నుండెను
నంది మహాదేవుస్యందనంబుఁ

ఆ. గానఁ డయ్యె శివుఁడు గైశవాస్త్రం బేయ
నాత్మబాణ మగుట నచ్యుతుండుఁ

దారుణముం దుఁ బట్టఁ బోఁడి చేసె నింద్రుఁడు
పాశుపతము ననియుఁ గేశవుండు. 155

వ. ప్రయోగించిన నయ్యస్త్రంబులు గగనమధ్యభాసురంబులై చండమరీచిసంత్రితంబులై తనతనమండలంబు ననుసరించి చిత్రభానుత్వంబునను శశాంకత్వంబునను హాస్యావహాన సమానంబయి యనుగ్రహనిగ్రహత్వంబునను జైత్రస్త్రయత్వం బునను త్రైలోక్యశోషణాకారంబయి గ్రాసనిస్త్వనసమగ్రత్వంబు నను మహాఘోరత్వంబునను బాణాసనప్రతిమానం బయి సుమనఃప్రియత్వంబునను సూర్యమండలశ్రేయత్వంబునను సువర్ణఘటఘటనసంకాశంబులై యవిఘ్నంబునుం గాఁక యు క్కుకక్కుగొడల నెగసి మింట నంటు మంట లంటిన నేఁడి మికి సైరింపఁ జాలక ప్రభాకరుండును స్వర్గలోకంబున గృహంబు నపుడు మని జంకించిన శంకించి యసురాసురులు సమరంబున నుంకించియు మాయలు నంకించియుఁ బగ్గంబులు సడల విడిచిన ననుసూర్యతేజోబింబంబు లగునక్షత్రగహ్వరంబులు గలుగుహారివక్త్రంబుల జనంబులను నోర్వక యుక్కుఁ జిక్కఁడ పడినయుక్కులను చిరుగుడుపడిన విన్యసమానంబులపయిం బొల్పుపతాకాపటసముదయంబులం జూచి విహరించుసురా లంకహాసమానంబునకు సలిలవిహారిపగ్గనుముగ్గసవనక్షీ శరీరవిరాజమానవనపక్షిస్థైర్యంబు ననుకరింపు సర్వతః ప్రసరన్మయూఖశిఖాజాలంబునను సకలమహీధరంబులును సువర్ణాచలంబు లయినం జెదియకనకలతానికుంజంబుల విహ రించు సురకామినీప్రేమానుభావంబులగు నయ్యాతలంబులం

బరఁగుపుండరీకంబులను సువర్ణత్వం బాపాదించి జాజ్వల్య
మానం బై శైవాస్త్రంబు నిగిడె నట్టియెడ. 156

గీ. తోఁచె నల్లని ధూమకేతువ్రజంబు
వడెె నకాలపుఁబిడుగులు పుడమిమీఁద
మాఁగువాఱెను మార్తాండమండలంబుఁ
బరఁగఁ జుక్కలు దినమున బయలు మెఱసి. 157

క. భ్రమదన ముడిగి దిక్తన్వంబై
రవిసంఘము బృంహితములు ప్రకటితములుగాఁ
దమదెసలు విడిచి పాఱెను
దమయంతన దానవారి [1]ధారలు దొరఁగన్. 158

క. అవ్విబుధజగతిలోపలఁ
గ్రొవ్వు దఱిఁగి సురగణంబు క్షోభము నొందెన్
ఇవ్విధమున నుత్పాతము
నివ్వటిలం దొడఁగుటయును నిష్కరుణతతోన్. 159

క. అవిఁగుసు నొకటొకటికి నె
త్తు వోసగ పెనఁగిన గని మఘుత్రిపురహరుల్
సవరణతో మగుడంగాఁ
దివిచరి ఖేచరగణంబు దివిరి నుతింపన్. 160

క. వహానానిలవిధుమాధవ
మహాస్త్రముద్భవము త్రిపురమథనాస్త్రముఁ గా
మహారుండవు ప్రయోగించెను
నహితునిపై సురలు కలఁగ నసురలు చెలఁగన్. 161

---

1 తరువులు విఱిగఁగ.

శా. ఔన్నత్యస్ఫురదంశుదీప్త మగునాయుష్మన్నగంబుపేర్కొనఁ బ్రభా
వెన్నుం డాత్మఁ దలంచె నీశరము దేవశ్రేష్ఠుఁడుం దొల్త ప్రోద్దై
తన్నుం జంపఁ దలంచె నంత మహిమోదారస్థితిం బెంపుగా
నున్నిద్రాబ్జదళేక్షణుండు సమరోద్యోగానుసంధాకృతిన్.

క. అంభోజనాభుఁ డపుడా
స్తంభవిరచనప్రవీణతాస్త్రి భవ్యుఁడై
జృంభణశర మేసిన సం
రంభవిజృంభణము దక్కి ప్రమథాళిపృథుల. 163

క. తడఁబడుచు నొడలు నులుముచు
వడిఁ దూఁగుచు నావులింత వచ్చిన నోలిన్
బుడిబుడిఁ గాళులు నిలువక
పడఁ బోవం బడఁగ కోమప్పైఁ బడి యొఱగెన్. 164

వ. ఇవ్విధంబున. 165

చ. మనుజవరాగ్రణీమహితమూర్తిగణాజ్ఞ్యఘణాంగనాసనాథుఁడై, ధన
దసఖుండు ప్రాలిన సుదారమణిప్రభవంబుఁ దుల్లస, ద్వనజ
దళాక్షుఁ డుత్తరవదాన్యమునఁ జెలఁగెసమూహము సైన్యముల్
దనుజచమూమనోరచితదారుణదైన్యముఁ బెంచుసైన్యమున్.

శా. ఆయంభోజదళాక్షుఁ డుగ్రతరసంగ్రామోత్సవం బొప్పఁగా
మ్రోయించెన్విశిఖాసనంబు ప్రళయామోదంబునిండార ర
క్షోయుక్తప్రమథేశసైన్యములు సంక్షోభంబు నొందంగఁ బా
రాయత్యుద్భటశక్తి బోఁడుడుగ తాహ్లాదంబుతోఁ బాఱఁగన్.

క. తక్కినసైన్యము లనిలోఁ
జిక్కి పరాఙ్ముఖతఁ దోలఁగ రిపుఁడును భీతిం

బొక్కుచు సలసల మెయి న
ట్టిక్కుఁ దిరిగి నిలిచి యావులింపుచు నుండెన్. 168

వ. తదనంతరంబ. 169

మ. నియుతామర్షముతోడ బాణసచివానీకంబు నుదగ్ర్యన్మహా
హయసంబంధముషై త్రమంత్రవివిధాయత్తాస్త్రసంఘోద్భవ
స్మయసైన్యావృత మైనస్యందనముఁ గ్రౌంచద్వేషి యెక్కె
న్వెసన్, లయకాలాంతకసన్నిభుండయి రణోన్మాదంబు సం
ధిల్లఁగన్. 170

కుమారస్వామి కృష్ణబలభద్రప్రద్యుమ్నులతోఁ దలపడుట.

ఉ. కయ్యములోనిదైత్యులు వికారవపుఃప్రమథవ్రజంబులా
యయ్యెడ నెక్కుడైతనిమహాద్భుతవిక్రమమున్నఁ బొంగి తా
నగ్యోద్దఁ బార్వతీసుతుఁ డహంకృతితో శతముల్ సహస్ర
ముల్, చయ్యన నేసెఁ బాణములఁ జక్రధరున్ బలభద్రుఁ
దత్సుతున్. 171

శా. నిమ్నుం పై శరజుండు సంగరమిళన్నిష్కంపరోషంబుతో
నామ్నాయాత్ముని వేయిబాణములచే హాలాప్రియున్
నూటిటన్, ద్యుమ్నత్మాధరవాసు లచ్చెరువునం దూఁగాడ
నిన్నింటఁ బ్ర, ద్యుమ్నుం బెక్కుసహస్రబాణములజేఁ
దూలించి నించె న్వెసన్. 172

వ. ఆసమయంబున. 173

ఉ. అంచితరక్తచేపలుమహాయుధభీషణులయ్యుదూద్వహుల్
నొంచిరివాయువహ్నిఘనసూత్నమహాస్త్రములంబ్రకోపులై

సంచితకోపదారుణవిశంకటబాణకృశానుధారిమాఁడుగా
క్రౌంచవిదారణుం బ్రమదకారణు నుజ్జ్వలశక్తిధారణున్.

క. ఆనలినాయతనేత్రుఁడు
నానీలాంబరుఁడు మురుఁడు నఘనముసలముతోన్
నానామంత్రసమన్విత
సేనానీకరగణంబు చేసిరి మూఁడున్. 175

వ. అట్టియెడ. 176

ఉ. దేవగణంబు దండములఁ దీరిచి దిక్కుల విమానపంక్తి నా
నావిధవాద్యరం బొలయఁగ నాకనివాసులుఁ బుష్పపుం
జాలము గూర్చి విప్రతతు లర్ఘ్య మొసంగ నుగ్రభంగి నీ
భానిభ వారిసంభవుఁడు బ్రహ్మశిరం బను నస్త్ర మేసినన్.

క. ఆదిత్యశతద్యుతి దా
మోదరుఁడు సుదర్శనముఁ బ్రయోగించె నన
స్త్రాదృతదీప్తిం జెలఁగుచు
గాదంబిని తనకాంతిఁ గప్పెనఁగడున్. 178

వ. తదనంతరంబ తదస్త్రంబు దీప్యత్ప్రతాపంబు బగులుచున్
బటుచటులభ్రుకుటీకుటిలవికటకరాళవదనవికటవిస్ఫురిత
యస్త్రవ్యాపకదంష్ట్రాసముత్పన్నశిఖాశిఖావిస్ఫులింగవిస్ఫా
రంబు సంబద్ధఘనఘటాసమూహదీర్ఘదీర్ఘనిర్ఘోషంబును
వితతమ్ముగ బ్రభాశిఖాజాలంబును జుమ్మలిడి నిర్వచనారా
యణాస్త్రరంజకక్రియ ననుకరించు పాటవంబున బగుళ్లశక్తిఁ
బ్రయోగించిన. 179

శా. శంకాకీర్ణమనస్కదానవరిపుల్ చక్రాయుధునిఁ జూచితోఁ
గ్రుంకెంబో యని భీతులైరి యచటం గ్రోధాత్తదీప్తిప్రతాపుఁడై

పాలుగ కారంబున శక్తిఁగూల్చి విమతవ్యూహంబు భీతిల్ల నా
టంకంబుం బెడఁబాసి విష్ణుఁడు జగత్ప్రఖ్యాతచారిత్రుఁ డై.

ఆ. [1]అంతఁ బోక శౌరి యగ్రజుండును దాను
జక్రముసలహలంబుఁ జటులగతిని
భుజములందుఁ దాల్పఁ బోరిఁబోరిఁ గదిరెదు
భీతి మానసమునఁ బిచ్చలింప. 181

వ. గుణవలంబులు పోవుటయు లేక విరుగఁబడినం బుణ్యజనూతుం
డై (పుణ్యజనంబులు దగుబాణంబు నడేఁదు) ప్రాణికోపించు
సమయంబున నలంచి వెంటం బగులునవసంబున గోటవి
యును నక్కయుబ్బునుక్కి వచ్చి యుద్ధపడిన సగ్నికం జూచి
నారాయణుండు మాఱుమొగంబు పెట్టికొని యప్పుడు
ప్రాణవిద్యంబులు నన్నుం గొలిచినఫలంబు నిన్నునమరి
నంబడినది చేసి నని కోపించె నది మొదలుగా నానగ్నిక
బగంబున స్థిరుండై నిర్విఘ్నంబున. 182

మ. జ్వాలయుఁ దోఁచుచుండునుమానుషముమ హాస్త్రసంబునన్నా
స్తికులు డిగఁద్రావి పానవిభుశ్రీ యూవి శోషించి [హాసు
స్ఫురితశ్రీఁ బెడఁబాసి సాత్త్వికమహాకారాగ్రజీవవ్యా
స్పదులతో బెరసిపడంబోలంగిరి మహాసంగ్రామరంగంబునన్.

వ. ఇవ్విధంబున నగుపాణ్యాసం డై ఖండపరశువును పాటించిన మహ
వదాన్యపు రాజమానాసునిష్ఠురతీ త్రపాహాకం కాసంపాదన

1 అంతఁబోకను శౌరియును నగ్రజుండు, చక్రముసలహలంబు
చటులగతిని, భుజములందుఁ దాలుపబోరిఁబోరిఁ దిరుగఁగ, భీతి చేమానసం
బులు పిచ్చలింప. 2 పై వాక్యము సరిగాలేదు.

నిదాననిరంతరమై జయంతీసంతానంబును [illegible]విదోహృ[illegible]
వివర్ధితతర తరణికిరణసర్వతోజాజ్వల్యమానా [illegible]
సర్వతః ప్రసర్ప్యమాణ యుద్ధవిలో[illegible]
భామఘణామండల మాణిక్యమరీచి [illegible]
కృపాణప్రముఖశస్త్రాస్త్రంబులం [illegible]
బరాభూత భేరీభాంకారభయానక[illegible]
హితారావంబులును [illegible]
చ్ఛాదితదిగంతరాళంబును గరవినిర్గ[illegible]
నంబును నవిరతగళన్మదోదక[illegible]
ద్విరేఫరాజావలోభసధూమా[illegible]
నాసందంబును నవ్విఘంబును గాక [illegible]
నక్షత్రమాలాలంకృతంబై [illegible]
సత్త్వసమగ్రంబై త్యాగిగృహాంగణంబును [illegible]
ధారామనోహరంబై ధారాగృహంబును [illegible]
ఘటాంకితంబై మలయశైలంబును [illegible]
బై త్రిలోచనాసనంబును [illegible]
రాసనముఖసంక్తియుం [illegible]
బునం బొల్పుసిందూరంబును [illegible]
సంధ్యాసందేహసంపాదనకారణం బగు[illegible]
నతిత్వరితగమనవేగతిరస్కృతసమీరణంబులును [illegible]
ధరాధూళిపాళివిరచితాపసర్వాంగసహంబులును [illegible]
పవనంబులును వపనగవ్యాజనిష్ఠ్య[illegible]లాలజ[illegible]బులును
పల్యాణాఖచితమూర్ధ్నరత్న తేజోనికాసంబులును [illegible]
విలీనగగనంబులునై పంచభూతాత్మకత్వంబునను హరినామ

గోతమానుగుణగణంబులను నక్రతుపగవిలోకనకౌతూహలం
బున నం బోలె సభంబు నాక్రమించి శ్రుతతదీయజలధిసంభవ
హాసంబులం బోలె నక్షత్రక్రమణనివృత్తంబు లై ప్రభాకర
హాసంబు లనుమేయంబు లై జరగం జాల వని జనంబు
లాడుకొను సంకథలు విని స్వకీయవినయజనిత లజ్జాయుతం
బులుం బోలె నమితాసనంబు లై గమనవిస్తారితచామరంబు
లై ప్రసన్నంబనిమిత్తంబులుం బోలె మనోజ్ఞంబు లై యుర్వీ
ధరంబునుం గాక కైలాసనగరంబునుం బోలె సీతాప్రియంబు
లయ్యును దుర్వ్యసనజాలంబు లై మేరుగిరినితంబంబునుం
బోలె కనకమణిసింహాసనంబు లయ్యును ననూంధిష్ఠితంబు లై
నంగరంబునుం బోలెం బ్రకటితనిఖిలావర్తంబు లయ్యును
జడసమూహంబు లై సముద్రపదంబునుం బోలె దీర్ఘనిశ్వాసప్రచా
రంబు లయ్యును హ్రస్వంబులగు నిలువిల్లుఘోటకంబులును
నఖలనిర్మూలితమకుటకోటిప్రభా ప్రవాసితగజమండలం
బులును గోపాలసంఘటభ్రుకుటిపటలలలాటదేశంబు
లును బహుస్ఫురత్ప్రభావిపరీయస్నమున్నిస్పృ
హంగ నుపాసనసముదయనిమిత్తంబులును కంజనీటం
కారహారస్ఫురితకటకధ్వాన సింహాసనవిడంబితనిస్వా
నిస్వనంబులును మొరయుచునుం గోదండంబు లుద్ధండంబు లై ధరి
యించినను జడియించినను గదలు ప్రాసలు చలంగం
బట్టినను నట్టినను శరంబులు గదలు సమర్పించినం జెమ
ర్చినను శిరస్త్రాణములు విప్పినను బుచ్చినం గరాసం
బులు గుణంబులు సంధించినను బట్టసంబు
లడ్డము గదలను గదియించినను మునుపటించినను బల్లెమ్ములు

బల్లెమ్ముల విఱుగ నదరించియు విదళించియు [illegible]
బులు మందహాసంబులతోఁ జళిపించియు [illegible]
దోమరంబులు చామరంబులతో [illegible]
ప్రాసంబులు రోసంబులతోఁ జాలించియు [illegible] ముస
లంబులు సుబలంబులుగా [illegible] తూలంబులు
తుల్యంబులుగా ధరించియు ఘటించియు [illegible]
సంబులతోఁ బిట్టలుగొని గుప్పియు నొప్పియు [illegible]
పులకలు నిగుడఁ బాటించియు [illegible]
బులు సంకటంబు లని [illegible]
నలుదెసలం బరఁగు కాలుబలంబులను [illegible]
నిమేషమాత్రంబున ప్రతిఘటనమూర్తి [illegible]
బాణబలమహాప్ర[illegible] నిఖిల [illegible]
యణుం డాఁక వఱిగెను. 184

శా. ఆరూఢోరగ[illegible] [illegible] బ్ర[illegible]
ర్వార[illegible]మదాభి[illegible]
దారస్ఫారభుజాబలా[illegible]
స్వార[illegible] [illegible]

బాణుఁడు కృష్ణునితోఁ బ్ర[illegible]స్తములు [illegible]

క. బాణుం డిట్లను నిన్నుం
బ్రాణముతో మగుడ నీను పట్టణమునకుం
రేణాక్ష[illegible]నుఁ జేసి ప్ర
వీణత నైమొఁ బరగువాఁడ వేయును నేలా. 186

క. తూణోద్ధృత[illegible]విలస
ద్బాణపరంపరలు పొదువ ధా[illegible]తోఁ

[illegible]
[illegible] సీతను. 187

క. [illegible]
[illegible] గొలిచినట్లు సుమనోనగరీ
[illegible] గొని
[illegible] జలజనేత్రా. 188

ఉ. [illegible] నేను గల[illegible]స్వతంత్రప్రసం
[illegible] నావు సాటి యీ
[illegible] [1]సిరిని నావు సాటియే
[illegible] నయింత నెయింత నేమగునే.

గ. [illegible]. 190

క. [illegible]
[illegible]
నేను [illegible]
[illegible]. 191

క. [illegible]
[illegible] జనిజనేత్ర [illegible]
[illegible]
[illegible] జామీ. 192

క. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]. 193

1. [illegible]

వ. అని అప్పుడు. 194

క. దనుజుం డాడెడువచనము
లనేకపకరాగ్ర శీకరావళిఁ బోలెన్
ఘనవాత[1]తరంగముల జ
లనిధినడుమ నుండునేలులం బోలె నెసఁగెన్. 195

క. అప్పుడు జగములు గాల్పఁగ
నుప్పొంగుచు నున్న నిష్ఠురోత్తమబింబం
బొప్పఁ జెలఁగఁ బాల్పె దనుజుం
డప్పురమున నాడుచుండ నతనినయనముల్. 196

వ. తదనంతరంబ సరోషసంభ్రమోదాత్తమహాటోపుండై నారా
యణుం డతని కిట్లనియె. 197

ఉ. ఏమిర బాణ త్రిదశవిపినభయోద్ధతమానసుండ వై
యేమని పెక్కులాడెద వి దేటికి మాటలు చేత [2]నిల్వ సం
గ్రామము గెల్వవచ్చునె వికారపుమాటలు జయంబు [illegible]ని నీ
కీమెయి నేలభాషితము లెక్కడు గాఁ బచరింపుమాజిలోఁ గీ.

క. ఈచందమైనవిజయము
నీచే నగుఁ గాక యున్న నిక్కపుజయముగం
జూచెద వైనను నోరీ
నాచే జితుఁ డగుము గెలువు నన్నును నీవున్. 199

కృష్ణబాణాసురులయుద్ధము.

క. అనుచు నిశాతాశుగములు
దనుజునిపై నేయ నతఁడుఁ దచ్ఛరములనున్

1 తరంగంబుల, జనయు జలధినడుమ నుండునేలలఁ బోలెన్. 2. నీవు సం. లే. వైన నిం, కేమియు నేల.

మనమునఁ బిస్మయ మందుచు
ననిన బాణములు నేసె సంభోజాక్షుఁడు. 200

వ. [illegible] సనేకాసురాధంబులం బొదివి గుణనిమిత్తచేతులతో
[illegible] స్త్ర [illegible] సగులతోఁ సరిసరిగాఁ బోరిసంజూచి విస్మ
[illegible] బాణంబును కోపించి త్రొక్కి హిరణ్య
కశిపుఁ [illegible] బాణంబుఁ బ్రయోగించిన
[illegible] జాజ్వల్యమానం బయి విజృంభించిన [illegible]
[illegible]. 201

క. [illegible]
[illegible] తోడ [illegible]
[illegible]
[illegible]. 202

క. [illegible]
[illegible] తోడ [illegible]
[illegible]
[illegible] సంభోజాక్షుఁడు 203

వ. [illegible] గండ [illegible]
[illegible] గండ [illegible]
[illegible] మయూ [illegible]
[illegible]
[illegible] జూచి [illegible] దోడన [illegible]
[illegible] గగనంబు
[illegible] చండప్రతాప
[illegible]

యుం బయ్యాయోధనవసుధాతలం బగునట్లు [illegible]
పథంబున నడచి మహీతలం బడఁ బడిచిన [illegible]
పదపాతజనితధ్వానం బై క్రమ్మఱ [illegible]
యు పరస్పరం బెదిరియుఁ బెండెంగు [illegible] ప్రకా
శంబు గాఁ గాలించినను [illegible]
ద్రక్కులు [illegible] ప్ర[illegible]
గాలించినం గనుంగొని [illegible]
సంకీర్ణకిరణాసముదాయ [illegible]
బులం జిత్రంబులుగా [illegible] ప్ర[illegible]
నీక గావించుచు [illegible]
పక్కసం బగు [illegible]
తదియోధవరంబు ప్రచ్ఛిద్రణాభూమియై యుండె. 204

క. అప్పుడు బర్హిణ మోహిత
సుప్పాంగను [1] దివ్యవనితా [illegible]
నప్పుడమున బొబ్బలుగాఁ
డప్పటి కప్పటికి [illegible] నసభాభవనమున్. 205

ఉ. పుట్టెను దైత్యసేనల నపూర్వ[illegible] బగు [illegible]
గట్టిరి దేవసంఘములు కాంచనతోరణ[illegible]
బట్టణవీథి నచ్యుతుఁడు [illegible]
నట్టియెడన్ గిరీశవచనాజ్ఞను నందిరథంబు దెచ్చెను. 206

క. ఆయరద మెక్కి బాణుఁ
డాయుధచయవిశదదోస్సహస్రయుతుఁడై

1 దివ్యగణము లుడుగణవీథిన్, అ.

తోఁ గ్రహజలరాశిచయముఁ దాఁకెను
వాయుమార్గసంవర్త మొప్ప నతివేగమునన్. 207

శా. ఆవ్యోమాంగణ మంతయుం బగుల బ్రహ్మాండైకమధ్యస్థముం జేసినం గేశవుం
డాలోకనాభ్ర భ్రమణానిలవిదళితకటులలాటాభోగుఁడై సంచర
త్స్వర్గాపాతచలద్గ్రహచక్రము లస్త్రైజశ్చయాంవక్రముం
గాంగ్రావనిభాస్వచ్ఛవిదగ్ధరేఖానక్రముం జక్రమునన్. 208

సీ. ఉదయ త్రయాంగంబు యాగముల్ మంటఁ జెఱిచి
ప్రధ్వంసితానంతపూర్వవిబుధ
సంఘమ్ముల భేదించి సమ్మదమున
కొల్లఁ బెట్టెను సాగరస్తోమతోడ. 209

శా. ఓరి దుర్మదుఁడా! నీదురాచరణోద్యోగంబు లెక్కింపఁగా
రా దింకట నేను చేసెదఁ గ్రౌర్యంబు శౌర్యంబు స
ద్వ్యాపారంబును గల్గనేని సురజాతంబుగాఁ జూపుమం
చాంచద్వీరాలోచనుండు సమరవ్యాపారపారీణతన్. 210

వ. మఱియును. 211

క. తో గ్రీవ సహస్ర బాహు... తోఁ గ్రతుసీమ... ప్రబలు నం గ
ర్వోల్లసనయమానసుఁడై దశాస్యహా
రాసవరాజసమునఁ దయి భూమిముఖ ప్రముఖాభిమానుఁడై
యుద్ధమున ... నెదిరించె మదిలోఁ దలంపవే.

ఉ. నిన్ను నసహ్యుఁడగు నేను నరసింహుఁడఁ జేసి స
త్ప్రసన్నతఁ బాల్గొని నీదుసుహృద్గణమ్ము గీటడఁగింతుఁ బోఱిక
ట్టున్ సగమైన సుదర్శనమ్ము మురారితోఁ, జె
ర్వ్యసమానదర్పమునఁ జేతనమున్ బ్రయోగకాంతుతోన్. 214

వ. అప్పుడు.

క. శశిసూర్యశక్రపావక
శశిమనసస్థిప్రతతి వసించెం జక్రి
కృశమూర్తి లోన నప్పుడు
విశాలలోచనుండు సకలవిశ్వమయుండై. 215

క. చక్రము వైనంగం బూన్చి స
వక్రముగాఁ జెలంగె విబుధవరమునివినుతుండై
వక్త్రంబు వినుతి జేసెం ద్రి
విక్రమునిం ద్రిదివపీఠ వివిధక్రియలన్. 216

చక్రప్రయోగము చేయం దివురు కృష్ణుని యెదుట నగ్నిక నిలుచుట.

క. అత్తఱిఁ గంతయు నగ్నిక
చిత్తమునం దెలిసి విష్ణుసేనాపరయై
యుత్తఱి బాణాసురునిం
దత్తఱపడ కుండఁ గావఁ దగదే యనుచున్. 217

గీ. దేవదేవ జగన్నాథ దివ్యమూర్తి
కావవే దనుజేశ్వరుఁ గరుణతోడ
ననుచుఁ గోటవి యనుదాని నటుగుదేర
మోము చూడక కన్నులు మూసికొనుచు. 218

క. దనుజాధీశుని చేతులు
తునుకలు గాఁ గినుకతోడఁ దోయజనయనుం
డనవరతనిశితధారా
జనితవిమతచిత్తభయముఁ జక్రము వైచెన్. 219

వ. అనుదర్శనంబు. 220

క. సమసెను బాణాసురుఁ డని
యమరులు సంతోషమొంద నఖిలోజ్జ్వలమై

యసనా రాతిభుజములు ఉన్నిగయుఁ
గానుచు నగ నబిక నటిక పుష్పలు పెట్టెన. 221

శా. మీదాసు స్థారిని స్తుఘనమహానిత్రంబు చక్రాయుధం
బాడ్లా తెత్రిష్ఠానయు జేసి వచ్చి త్రిజగత్యాధారకీర్తి శిర
స్ఫారిసుజ్ఞను నానతిమ్మన యదుశ్రేష్ఠుండు రాజన్మనో
మోవబంగసత్తు చేయఁదలఁపక్ భూతీశ్వరుండంతలోన.

శా. స్ఫారదానవాత్తు ఘారత్కజాజ్వలగణవ్రాతంబు లంతంతటం
జేరంగాఁ జనుదేరఁ గోటవిపిశాచీశాకినీనాయకుల్
ప్రాసభస్తితిరఁ జెలంగి చన నత్యాత్మైశ్వర్యసంపాది య్యై
యోరాజీవవిళాసుముండిలి మనోహారిస్తవం బొప్పఁగా.

ఉ. నిన్నుని చిట్ట సట్టిని దేవ యదూద్వహా సర్వలోకసం
భావితకీర్తిమూర్తిగనుట భానుసహస్రసమప్రకాశ నా
నావిధవిగ్రమాధక వినాయకనాయక పారికాంక్షిసం
సేవిత సారసంపద్భవసిద్ధవినోదన బాణుఁ గావవే. 224

చ. అనుటను వనుజాంతకుడు ప్రమథాధిప బాణాసురారి సిద్ధగా
విన ప్రియము నేనుఁ గాచితిని సిద్ధము నావచనంబు దీని కిం
తనట బనిలేదు మిందవటి ప్రధానపుగార్యము దీర్ప నీయను
జ్ఞను మిత్సుఁ బోయెద నిశంకటనస్కుడనార్ద్రి శంకరా.

మ. అను మంగ్నృష్ణుడనుచ యసంబిదవ బాణామహాత్తీర్వర్ణక
ఘనచక్రాయుధనిస్ఫురత్ఖతగళద్రక్తార్ద్రసర్వాంగు న
ఖ్యసుభూరాప్రతమప్రగల్భపరివారాంతర్విశోభిక్రముక్
జనితాస్మాథికు ఎదుస్రకటమూర్ఛాపారవశ్యాత్ముని. 226

క. నందీశ్వరుఁ డిట్లను నా
నంద [illegible]
స్పందితమానసునను [illegible]
స్పంద [illegible] ము [illegible]. 227

శా. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
నన్. 228

వ. నందికేశ్వరుండు [illegible]
గించిన. 229

క. తాండవము [illegible]
ఖండసుధా [illegible]
చండ [illegible]
ద్దండ [illegible]. 230

క. జని [illegible]
డు నర్తనము [illegible]
త్రినయనుఁడు [illegible]
దనుజాధిప [illegible]. 231

సీ. అజుఁడుండు నమరుండు [illegible]
హరుఁడును [illegible]
బ్రహ్మ [illegible]
దేవరముండటఁ [illegible] నాడు

[illegible] స్తోత్రము [illegible] గర్భిణినారికి
[illegible] పుత్త్రుల [illegible] నిచ్చు వాఁడగుచు
[illegible]
[illegible] ముతిలో యుల్ల

ఆ. [illegible] పుత్త్రులఁ గాంతు
[illegible]
[illegible] ప్ర [illegible] సిద్ధుఁడ
[illegible] బడసె నతఁడు. 232

క. ప్ర [illegible]
[illegible] ప్ర [illegible] ర్యం బై
[illegible]
[illegible] బడసె జగములలోనన్. 233

వ. [illegible]. 234

క. [illegible]
[illegible] బురడించుచును
[illegible] గంగ
[illegible] పొందెన్. 235

వ. [illegible]. 236

ఉ. [illegible] ప్ర [illegible] కృతప్రమోదుఁ డై
[illegible] సమూహాకృతస్వక్రియా
[illegible] నికటప్రవర్తన
ప్ర [illegible] జనాళిమోదుఁ డై.

వ. అంతర్ధానంబు చేసె నంత. 238

శ్రీకృష్ణుఁ డనిరుద్ధుని విడిపించుకొని వచ్చుట.

చ. గరుడని నెక్కి కేశవుఁడు గ్రక్కున బాణుని ¹గృహమునకేఁగి
నరిగినఁ బత్తనంబుఁ గని [illegible]
[illegible] నసురగణము [illegible]
స్ఫురితసుఖ [illegible] నస్థిరము [illegible] ప్ర[illegible].

క. అనిరుద్ధుఁ డేను నని చే
²త [illegible] ను [illegible] బాణ
ద్దనుజవినాశనకుటురప
సునిశితచక్రాంకుధారి [illegible]. 240

మ. అనిరుద్ధుండనుఁ బిగించుకొని [illegible]
తనుఁ బట్టించి నన్ను [illegible]
ఖులఁ, [illegible] గరుడుఁడ సుకృష్ణ [illegible]
[illegible] నా, యను యోగ [illegible] ప్రచారములు [illegible]
యానంబునన్. 241

క. గరుడఁడు నడచునఁగ దూరము
జరగి హరి [illegible] పాలు [illegible]
సురగోగణములయునికి [illegible]
స్థిరముగ విని యతనినిక్కు [illegible]. 242

వ. సుపర్ణున కిట్లనియె. 243

1 గృహాంతరంబులకై, యరిగినఁ. 2 [illegible]

క. [illegible] నిదురా[illegible]
[illegible] ముని[illegible] తత్కా[illegible]
[illegible]
[illegible] నేని [illegible] 244

వ. [illegible] నాగ[illegible] పిట్టనియె. 245

క. [illegible] జేరం
[illegible] బని [illegible] గలుగ నీరజనాభా
[illegible]
[illegible] 246

క. [illegible]
[illegible] నిపురికిం
[illegible]
[illegible] 247

వ. [illegible] 248

ఉ. [illegible]
[illegible]
[illegible] నింగిముట్టంగా
[illegible]

క. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 250

వ. తదనంతరంబ. 251

సీ. నిస్సాణరావంబు నింగి ముట్టఁగ భటాళి
    శంఖనాదంబులు సందడింపఁ
  గరికరశీకరాసారములు విస్తరింప
    మకుట ముక్తారుచి మక్కళింపఁ
  దురగహేషారవోత్థితమైన ఘోషప్రతతి
    సింహనాదంబుతోఁ జెలిమి సేయ
  శకటనేమివిభిన్న సర్వంసహాధూళి
    భటభూషణరజంబు బోదరింప
తే. సకలదిశలును నిండి సైనికులు గొలువఁ
  దన్నుఁ గొనియాడ సమదగంధర్వగణము
  ప్రకటరుచితోడ ధవళాతపత్ర మొప్ప
  వరుణుఁ డరుదెంచ విక్రమోద్ధురత మెఱయ. 252

క. కొడుకులు మనుములుఁ గొలువంగ
  విడు విడు మని శూరగణము వేగిరపడఁగా
  గొడగులు గగనము గప్పఁగ
  జలనిధిపతి వచ్చి నిలిచె సమరతలమునన్. 253

వ. ఇట్లు నిలిచి దివ్యనివహాజేగీయమానానూనచారిత్రుం డగు
  వరుణుండు బహుశరంబులఁ బొదవినం గైటభాంతకుండును
  స్వకీయధనుర్విద్యాకౌశలంబునఁ దదీయసాయకంబులు ఖం
  డించి మఱియును వైష్ణవాస్త్రంబు ప్రయోగించినం దనీ

[illegible] సమూహంబు వైష్ణవాస్త్రంబు నుప
[illegible] జేసె నట్టిగూడ. 254

మహాస్రగ్ధర. జలజాక్షుం డంత రోషజ్వలితహృదయుఁడై
సంచితోదగ్రతేజో
[illegible] గజపుటం
[illegible] రంజి
[illegible]
[illegible] సమూ[illegible]
[illegible] విస్మయ[illegible]
[illegible]. 255

క. చక్రము [illegible] బున్నంగ
విక్రమ [illegible] విస్మయముఁ బొని
[illegible]
[illegible]. 256

వ. [illegible] యొదుర్చిన [illegible] సమృద్ధి [illegible], [illegible]
[illegible] విశేషములను జూర [illegible] చేటటం, [illegible]
[illegible].

క. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] గన్న [illegible]. 258

క. నీకు వికాసము దగునే
మా కెల్లను బుద్ధి చెప్పి మనముం బ్రోవంగా
జేకొని యనున్నాఁడవు నను
నాకృష్ణుని నాఁడిమూఁల వని జగ మెలుఁగన్. 259

క. వసుమతిని గాని చూచిన దివి
సరసిజనేత్రుండు మెచ్చి సత్యాభామకు ని
త్యారములు మెచ్చునట్లు
సురతిపుర్గోగణము దెచ్చి సొంపు నొసంగెన్. 260

క. ఆనాగరవిభుఁ డిట్లను
బాస వలికినాఁడ నేను బాలునితోఁ డా
నీసురభుల నే నను పులఁ
బోసినప్పుడు గాని యిచ్చుట దాఁటిన బోనన్. 261

క. ఈనంతిదిఁ గాన నను నను
మానము లేకుండఁ జంపి మఱి గోగణముల్
నీ నేర్పునట్లు గొనిపో
మ్మానలినదళాక్షు త్రిభువనోత్తమమూర్తీ. 262

క. అనుపం గనుగొనసమున
మన మహిమేకంబు చేయఁ బోకొఁసనిరా
దనుజునియాఁవుల నిచ్చును
జనియెం బురికి వరుణుఁ డంత సంతోస మెసఁగన్. 263

వ. ఇవ్విధంబునం బురంబు చేరంగ జనునప్పుడు. 264

సీ. గంధర్వజయజయగానవాదంబులు
శంఖారవంబులు సొంపు చేయ

మగువలు క్రొవ్విరిసేసలు మొల్లంబులతోఁ గూడ
సుగంధపుష్పహస్తలు సొబగు మీఱ
నవ్యగంధ సుమనసులతోఁ దలంబ్రాలతోఁ
విబుధజాటప్రభ విదగ్ధ మంద
బహువిధగూర్జర ప్రసాదములు
కెంపుల నందముల గెలు సేయ

ఆ. సుగంధిసుప్త ధూప సుమమాలికలంచు
స్తుతి స్తుతి విస్తోత్రపద్యములను
మధుపనికరనిలయము నవ్యతరరూఢశ్రీ
ప్రాగ్భూతము చెప్ప నశక్యతమంబు. 265

సీ. మానితసుమంగళమంజుకరరవ
కదిసి సహితగానసకలతంబు
కాంతసుకనకసంకలితప్రసాద
నగిషీనతాళ తాళ సుకంబు
సరసక ధాళధళ్య భాగీరథీపాత్ర
చతురదశాకస్తోమసంచితంబు
లంగనాగంధము మగవాళ్ల లలసద్గంధ
సుసౌరభపుష్పశ్రీ ప్రకటితంబు

ఆ. విలసదగరుగంధసుస్ఫుటాగరుగంధ
స్నానవిధివిశేష సంగతంబు
నట్టి సభ్యజనులు సూచిన కాకంబు
మంటపం చెప్ప నశక్యతమంబు. 266

క. ద్వారావతీపురంబున
శౌరిఁ గొలిచి వచ్చునట్టిసారంగణము త
త్పౌరితసుమనోహర్ష మ
పారముగా మోదఁ జేసి ప్రస్తుతితోఁ జను. 267

వ. నారాయణునకుం బ్రణామంబు లాచరించి సమ్యక్ప్రసన్న
మానసు లై తొలంగి చూచుచుండిరి తదనంతరంబ. 268

సీ. గళితమదోదకగండస్థలీసంగి
మధుపఝంకారోత్తమత్తగజము
హేషారవోద్ధతిపోషితనిస్సాణ
పటహభేరీధ్వానబహుళహాళము
ప్రాకారచితరత్నబహువిధతరధామ
లిప్తసౌధసమూహదీప్తతలము
ఫాలస్థలీకృతప్రకటితాంజలిపుట
పరిచారికావళీభాసురంబు

ఆ. ద్వారఖచితరత్నతోరణోపాంతావ
లంబిమౌక్తికోపలసిత మైన
నగరి చొచ్చె శౌరి నానావిధానూన
వినుతిలసితహృద్విపేనుఁ డగుచు. 269

ఆ. విష్ణుఁ గొలిచి వచ్చువిబుధగణం బెల్ల
మృగమయూరగజతురగఖగశలభ
తత్రినివహాద్భుతరథంబులు డిగి విష్ణు
వెనుక నగరిలోనఁ జనిరి యంత. 270

క. [illegible]
[illegible] సుజ్ఞానులకు [illegible]
[illegible]
[illegible] వెల్లను. 271

వ. [illegible] నిర్ణయించి యాతం డసా
[illegible] మీసుం గావించి ము
[illegible] సగసంబునకు వచ్చి ననస్య
[illegible] కాండే మీ భాగ్యంబున
[illegible] బహువిధంబుల నా
[illegible] వినుతించి [illegible] కరిగి రని వైశంపా
యనుండు జనమేజయునకుం జెప్పి సకలచరాచర క్షేమంకర
[illegible] బగు [illegible] త్రంబు [illegible] లంపుమని యతని
[illegible] సని సూతుండు శౌనకాదిమహామునీ
శ్వరులకుం జెప్పెను. 272

ఉ. [illegible] ధారిణీ
[illegible] సుహృ [illegible] ధారిణీ
[illegible] వైరి [illegible]
[illegible] నా. 273

క. [illegible]
[illegible] చరిత్ర
[illegible]
[illegible]. 274

మాలిని.—

దరవిరహితమూర్తిం దాపగారిప్రకీర్తిం
పరిహృతవిబుధార్తిం భవ్యసంస్తుత్యపూర్తిం
యురగశయనభూషం యోగిసంతోషభాషం
చరణశరణపోషం జంతురక్షావిశేషం. 275

గద్య. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్ర కొమ్మనామాత్యపుత్త్ర బుధా
రాధనవిరాజి తిక్కనసోమయాజి ప్రణీతంబైన
శ్రీమహాభారతకథానంతరంబున శ్రీమన్నాగ
భాషాభూషణ సాహిత్యరసపోషణ
సంవిధానచక్రవర్తి సంపూర్ణ
కీర్తి నవీనగుణసనాథ నాచన
సోమనాథ ప్రణీతంబైన
యుత్తరహరివంశం
బునందు
షష్ఠాశ్వాసము.

ఉత్తరహరివంశము సంపూర్ణము.

చెన్నపురి : వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్సు వారిచే
శ్రీ 'రామ' ప్రెస్సున ముద్రితము.—1937—750.

ఆంధ్ర గ్రంథములు.

	ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
[illegible] ...	1	4
[illegible] ...	1	8
[illegible] ...	0	14
[illegible] ...	0	8
[illegible]	2	8
[illegible] ...	0	4
[illegible] ...	1	8
[illegible]	1	0
[illegible] ...	4	0
[illegible] ...	0	2
[illegible] ...	5	8
[illegible] 2 [illegible] ...	7	0
[illegible] 7 [illegible] ...	14	0
[illegible] 3 [illegible] ...	13	0
[illegible] ...	2	0
[illegible] ,, ...	2	0
[illegible] ,, ...	2	0
[illegible] ,, ...	2	0
[illegible] ,, ...	2	0
[illegible] ,, ...	2	0
[illegible] ...	2	0
[illegible] ...	5	8
[illegible] ,, ...	3	12
[illegible] ,, ...	3	12

		రూ.	అ.
ఆదిపర్వము, పెద్దచ్చు, చిన్నసైజు	...	1	౮
ఆంధ్రభారతవిమర్శనములు	...	0	౮
ఆంధ్రశ్రీమద్రామాయణము, కావ్యతీర్థ జనమంచి శేషాద్రిశర్మకృతము, 3 సంపుటములు	...	12	0
డిటో 7 సంపుటములు	...	14	0
ఆంధ్రనామసంగ్రహము, నిఘంటుత్రయము	...	0	౧౨
డిటో కాలికోబైండు	...	1	0
ఆంధ్రభాషార్ణవము, పద్యకోశము, కోటి వెంకనార్యకృతము		0	౧౨
డిటో కాలికోబైండు	...	1	౨
ఆంధ్రశబ్దమంజరి, శ్రీ సీతారామాచార్యకృతము	...	0	౮
ఆంధ్రభాషాభూషణము, కేతనకవి, [illegible]	...	0	౪
ఆంధ్రచంద్రాలోకము, [illegible] కవి, [illegible]	...	0	౮
ఆంధ్రీకృతలఘుకౌముది	...	2	0
ఆంధ్రీకృతకావ్యాదర్శము	...	1	0
ఉత్తరరామాయణము, కంకంటి పాపరాజప్రణీతము [illegible]		[illegible]	0
ఉత్తరహరివంశము	...	1	౮
కవికర్ణరసాయనము, (సంకుసాల నృసింహకవి)	...	1	౮
కళాపూర్ణోదయము, పదసూచికలు	..	2	౪
కాశీఖండము, చక్కని ప్రతి [illegible]	...	1	౮
కుచేలోపాఖ్యానము, సటీక, (భాగవతము)	...	0	౪
కృష్ణరాయవిజయము, కుమారధూర్జటికృతము	...	0	౮
గజేంద్రమోక్షము, సటీక, కాలికోబైండు	...	0	౮
గోపీనాథరామాయణము, ౨ సంపుటములు	...	7	౮
చాటుపద్యమణిమంజరి, [illegible], [illegible]	...	1	౪
గరుడాచలము, యక్షగానము, పెద్దచ్చు	...	0	౨

	ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
[illegible] ...	1	2
[illegible] ...	1	0
[illegible] ...	0	2
[illegible] ...	1	8
[illegible] ...	2	0
[illegible] ...	0	1
[illegible] ...	0	10
[illegible] సటీక, [illegible] ...	0	6
[illegible] ...	0	14
[illegible] ...	1	0
[illegible] ...	0	6
[illegible] ...	0	4
[illegible] ...	1	0
[illegible] ...	0	12
[illegible] ...	1	4
[illegible] ...	0	10
[illegible] ...	0	8
[illegible] సటీక ...	3	0
[illegible] ...	2	4
[illegible] ...	4	0
[illegible] ...	1	2
[illegible] ...	0	1
[illegible] సటీక, [illegible] వ్యాఖ్యా [illegible] స్ఫుటమైన [illegible] ...	2	0

		[illegible]	[illegible]
మార్కండేయపురాణము, [illegible]	...	1	12
[illegible]	...	0	10
[illegible]	...	0	12
[illegible]		2	8
[illegible]	.	0	8
[illegible]	...	0	3
[illegible]	...	2	4
[illegible]	...	0	4
[illegible]	...	0	8
[illegible]	...	0	12
[illegible]	...	1	4
[illegible]	...	0	8
[illegible]		0	8
శ్రీ [illegible]	...	0	6
[illegible]	...	0	6
[illegible]	...	0	12
[illegible] ([illegible])	...	1	4
[illegible]	...	0	8
[illegible]	...	0	8
[illegible]	...	0	10
లంకావిజయము ([illegible]), [illegible]	...	1	4
[illegible]	...	1	0
[illegible]		4	0
[illegible]	...	1	4
[illegible]	...	1	4
విజయవిలాసము, [illegible]	...	0	8

		ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
[illegible], సటీక, ఆంధ్ర[illegible]	...	0	5
[illegible]	...	0	12
[illegible]	...	1	0
[illegible] (2718) [illegible]	...	1	12
,, (2718) ఆంధ్ర[illegible]ముతో	...	3	8
[illegible]	...	1	4
[illegible]	...	0	8
[illegible]	...	0	12
[illegible]	...	0	12
[illegible], [illegible] ప్రణీతము	...	0	6
[illegible], శ్రీ[illegible], [illegible]	...	1	0
[illegible]	...	0	12
[illegible]	...	0	12
[illegible]	...	0	12
[illegible], [illegible], సటీక, [illegible], [illegible]ఖండము	...	1	4
[illegible]	...	0	10
[illegible], శ్రీ[illegible]	...	1	0

[illegible], సటీక, [illegible] ముఖ్యాంశములు [illegible] ముద్రించినారము. టీక, వివరణము మిక్కిలి [illegible]. ఇదివరకు ప్రకటింపబడిన ప్రతులకన్న బాగుగనున్నది.

సాధారణప్రతి	...	2	0
[illegible]	...	3	8
[illegible]సారము, సటీక	...	0	8
[illegible], శ్రీ[illegible]కవి	...	0	12
[illegible], సటీక	...	2	8
[illegible], [illegible]ప్రణీతము	...	0	12

వచనగ్రంథములు.

		రూ.	అ.
ఆంధ్రభాషా [illegible]		7	0
[illegible]	...	6	8
ఆంధ్రభాషా [illegible]	...	2	8
,, [illegible]	...	2	4
,, [illegible]	...	2	4
,, [illegible]	...	4	0
,, [illegible]	...	2	8
,, [illegible]	...	4	0
,, [illegible]	...	4	0
[illegible]	...	20	0
ఆంధ్ర [illegible]	...	12	0
శ్రీ [illegible]	...	3	8
[illegible]		3	0
[illegible]	...	0	8
శ్రీ [illegible]	...	0	2
శ్రీ [illegible]	...	1	12
[illegible]	...	1	12
[illegible]	...	0	12
[illegible]	...	0	12
,, [illegible]	...	0	8
శ్రీ [illegible]	...	6	0
[illegible]	...	0	6
[illegible]	...	0	6

[illegible]

292, [illegible]